UN CAZ OMAR YUSSEF

CRIMELE DIN BETLEEM

Matt Beynon Rees

NICULESCU

Matt Beynon Rees

Crimele din Betleem

Traducere din limba engleză şi note de
Mihaela-Magdalena Dumitru

Editura NICULESCU
2013

NICULESCU

© 2006 by Matt Rees
Titlul original: *The Bethlehem Murders*

Pentru ediţia în limba română:
© Editura NICULESCU, 2013

Adresa: Bd. Regiei 6D
060204 – Bucureşti, România
Comenzi: (+40)21-312.97.82
Fax: (+40)21-312.97.83
E-mail: editura@niculescu.ro
Internet: www.niculescu.ro

Coperta: Carmen Lucaci
Photo credit: © intasko

ISBN ePub: 978-973-748-757-5
ISBN PDF: 978-973-748-595-3
ISBN Print: 978-973-748-399-7

Această carte în format digital (e-book) este protejată prin copyright şi este destinată exclusiv utilizării ei în scop privat pe dispozitivul de citire pe care a fost descărcată. Orice altă utilizare, incluzând împrumutul sau schimbul, reproducerea integrală sau parţială, multiplicarea, închirierea, punerea la dispoziţia publică, inclusiv prin internet sau prin reţele de calculatoare, stocarea permanentă sau temporară pe dispozitive sau sisteme cu posibilitatea recuperării informaţiei, altele decât cele pe care a fost descărcată, revânzarea sau comercializarea sub orice formă, precum şi alte fapte similare săvârşite fără permisiunea scrisă a deţinătorului copyrightului reprezintă o încălcare a legislaţiei cu privire la protecţia proprietăţii intelectuale şi se pedepseşte penal şi/sau civil în conformitate cu legile în vigoare

Lectura digitală protejează mediul

Versiune digitală realizată de elefant.ro

Pentru Bo

Toate întâmplările povestite în această carte pleacă de la evenimente reale, petrecute în Betleem. Deşi au fost schimbate anumite nume şi împrejurări, criminalii au ucis în modul descris aici, iar realitatea morţii rămâne neschimbată.

Capitolul 1

Omar Yussef, profesor de istorie al nefericiţilor copii din tabăra de refugiaţi de la Dehaisha, îşi târa ţeapăn picioarele de-a lungul drumului şerpuitor, pe lângă casele cenuşii de piatră, construite în timpul ocupaţiei turce la marginea satului Beit Jala. S-a oprit în bătaia vântului puternic de seară, a scos un pieptene din buzunarul sacoului de tweed şi a încercat să îmblânzească şuviţa de păr alb care îi acoperea goliciunea capului chel. S-a uitat la pantofii săi maronii, care se profilau în pâlpâitul portocaliu al stâlpului de iluminat, şi a înjurat iritat la vederea prafului care îi acoperea, adunat de pe marginea drumului pe care îl străbătuse venind dinspre Betleem.

La capătul următoarei alei, o santinelă ascunsă în întuneric a tuşit, apoi a expectorat. Flegma a aterizat pe linia unde lumina întâlnea întunericul, ca şi cum omul ar fi vrut ca Omar Yussef să o vadă. Îşi înfrână dorinţa de a-l mustra pe soldat, aşa cum ar fi făcut cu elevele sale de la Şcoala de Fete, de pe lângă Agenţia de Ajutor şi Muncă a Naţiunilor Unite. Silueta tânărului ucigaş învăluit în întunericul nopţii se contura totuşi clară ca lumina zilei în ochii lui Omar Yussef, care ştia că obscenităţile se numără printre îndeletnicirile acestei umbre. Într-o ultimă încercare deznădăjduită de a-şi stăpâni şuviţa bătută de vânt, Omar Yussef a mângâiat-o cu o mână tremurătoare. O altă privire încărcată de regret aruncată pantofilor, apoi a păşit în întuneric.

Când a ajuns într-o piaţă mică, Omar Yussef s-a oprit să-şi recapete răsuflarea. Peste drum se afla Clubul Grec Ortodox. Ferestrele cu cercevele străpungeau adânc zidurile de piatră, înălţându-se până la arcurile de deasupra, cu cercuri concentrice sculptate de jur-împrejur, care se pierdeau în grosimea zidului de piatră, ca şi cum clădirea ar fi servit drept fortăreaţă. Deasupra uşii se găsea un timpan. Înăuntru, restaurantul era tăcut şi întunecat. Lămpile de pe perete îşi aruncau lumina gălbuie spre bolta tavanului şi scăldau roşul în carouri al feţelor de masă într-o lumină palidă, de culoarea mierii. Un singur client, aflat la o masă dintr-un colţ, sub un portret vechi al defuncţilor demnitari locali cu fesuri pe cap şi privirile goale şi fixe, de la

începuturile artei fotografice. Omar Yussef l-a salutat din cap pe chelnerul apatic – care s-a ridicat pe jumătate din scaun –, făcându-i semn să nu se deranjeze şi s-a îndreptat apoi către masa ocupată de George Saba.

— Aţi avut probleme cu santinelele din Brigăzile Martirilor[1] pe drumul până aici, Abu Ramiz?întrebă Saba, folosind un amestec unic de respect şi familiaritate obţinut din forma *Abu – tatăl lui* – alipită numelui celui mai mare dintre fii săi.

— Un singur nenorocit care aproape m-a scuipat pe pantof, spuse Omar Yussef. Zâmbi sardonic. Dar nu a făcut nimeni pe eroul cu mine. De fapt, nici nu păreau să fie prea mulţi prin preajmă.

— Asta nu e bine. Înseamnă că se aşteaptă la probleme, râse George. Doar ştiţi bine că măreţii luptători pentru libertatea poporului palestinian sunt primii care dau bir cu fugiţii când vin israelienii.

George Saba avea cam treizeci şi cinci de ani. Pe cât era Omar Yussef de mic, îngrijit şi îndemânatic, pe atât era el de mare, neglijent şi stângaci. Părul său des, cu şuviţe albe în jurul tâmplelor, semăna, în căderea sa pe fruntea înaltă, cu creasta unui val care se sparge de stânci în plină furtună. Era răcoare în restaurant, iar el purta o cămaşă groasă în carouri şi un hanorac vechi, albastru, cu fermoarul deschis până la burta voluminoasă. Omar Yussef era mândru de acest fost elev al său, unul din primii cărora le fusese profesor. Nu pentru că George ar fi avut o viaţă încununată de succese, ci mai degrabă pentru onestitatea sa şi pentru că-şi alesese o carieră în care folosea ceea ce învăţase în orele de istorie ale lui Omar Yussef: George Saba se ocupa de comerţul cu antichităţi. Cumpăra rămăşiţele unor timpuri mai bune, după cum el însuşi spunea, reda lemnului arab sau persan strălucirea de odinioară, înlocuia mozaicul lipsă din bijuteriile siriene de perlă şi le vindea mai ales israelienilor care treceau prin faţa magazinului său aflat pe scurtătura ce duce spre colonii.

— Am citit azi puţin din Biblia aceea minunată pe care mi-aţi dăruit-o, Abu Ramiz, spuse George Saba.

— Este o carte frumoasă, zise Omar Yussef.

Au zâmbit amândoi. Înainte de a se muta la şcoala Naţiunilor Unite, Omar Yussef predase la academia condusă de Fraţii Călugări ai Sf. Ioan de la Salle, din Betleem. Acolo, George Saba fusese unul din cei mai buni elevi ai săi. Când a trecut examenul de bacalaureat, Omar Yussef i-a făcut cadou o Biblie legată în piele neagră. Îi fusese dăruită iubitului său părinte de către un preot din Ierusalim, cu mult timp în urmă, pe vremea Imperiului Otoman. Biblia, în traducere arabă, era chiar şi pe vremea aceea una veche. Tatăl lui Omar Yussef făcuse cunoştinţă cu preotul în casa unui *bey* turc. Pe atunci nu era deloc neobişnuit sau condamnabil ca un preot romano-catolic al patriarhiei

de lângă poarta Jaffa din Ierusalim să fie bun prieten cu un mukhtar[2] musulman, dintr-un sat înconjurat de crânguri de măslini, aflat la sud de oraş. În clipa în care Omar Yussef i-a dăruit Biblia lui George Saba, între musulmani şi creştini începuseră deja să apară separarea şi dușmănia.

Acum era încă şi mai rău.

— Nu e vorba de mesajul religios. Dumnezeu ştie cât de fericit ar fi mult încercatul nostru oraş dacă nu ar exista Biblia şi Coranul! Dacă vestita stea le-ar fi apărut magilor deasupra Bagdadului, să zicem, şi nu deasupra Betleemului, viaţa ar fi fost mult mai senină aici, spuse Saba. Numai că această Biblie mă face să mă gândesc la câte aţi făcut pentru mine.

Omar Yussef şi-a turnat apă minerală dintr-o sticlă înaltă de plastic. Ochii săi de un căprui întunecat s-au umezit din pricina emoţiei neaşteptate. Trecutul l-a invadat deodată, tulburându-l profund: Biblia aceasta învechită şi mâinile erudite care au lăsat urme de grăsime şi sudoare, laolaltă cu adânca lor cinstire, pe foaia subţire a paginilor alese; amintirea dragului său părinte, mort de treizeci de ani; şi acest băiat pe care îl modelase, dându-i forma bărbatului care se afla acum în faţa sa. A privit în sus cu duioşie şi, în timp ce George Saba comanda o *mezze* de salate şi carne la grătar, şi-a şters pe ascuns lacrimile cu vârful unui deget.

Au mâncat în tăcere, până când au terminat carnea şi o farfurie de baclava. Chelnerul a adus ceai pentru George şi o cafea neagră, amară şi groasă, pentru Omar.

— Când am emigrat în Chile, Biblia aceasta a fost întotdeauna lângă mine, spuse George.

Creştinii din satul lui George, Beit Jala, au mers pe urmele primilor emigranţi în Chile şi au întemeiat acolo o comunitate vastă. Confortul în care trăiau rudele din Santiago, convertite la religia majoritară, reprezenta o tentaţie tot mai mare pentru cei rămaşi acasă, care simţeau încrâncenarea din ce în ce mai puternică a musulmanilor împotriva religiei lor.

În Santiago, George vânduse mobilă importată de la un văr care avea un atelier lângă Bab Touma, în Damasc: mese de joc ingenioase, cu tablă pentru şah şi jocul de table, şi postav verde pentru jocul de cărţi; birouri mari, încrustate, pentru noii moguli ai vinului; şi plăci pe care era scris cuvântul pace în arabă şi spaniolă. În Chile, s-a căsătorit cu Sofia, fiica unui alt creştin palestinian. Ea era fericită acolo, dar lui George îi era dor de bătrânul său tată, Habib, şi uşor-uşor a convins-o că acum e pace în Beit Jala şi se pot întoarce. Recunoştea că greşise în legătură cu pacea, dar se bucura că se află acasă. De când îşi adusese familia înapoi, îl văzuse pe Omar Yussef pe ici, pe colo, dar aceasta era prima ocazie de a sta de vorbă singuri.

— Casa e la fel ca întotdeauna, plină cu suporturile pentru rochiile de

nuntă făcute de tatăl meu. Cele de închiriat, în sufragerie, iar cele de vânzare, în dormitor, toate învelite în plastic, i-a spus George Saba. Dar acum aproape că nu mai au loc de vitrinele mele antice din Siria şi de oglinzile frumos lucrate, pentru care nu găsesc cumpărători.

— Oglinzi? Te surprinde că nimeni nu se poate privi în oglindă în ziua de azi? Omar Yussef s-a aplecat în faţă şi a scos un hohot de râs cinic, sugrumat. Pe zi ce trece, ăştia ne adâncesc din ce în ce mai mult în corupţie şi violenţă şi nimeni nu poate face nimic. Oraşul e condus de un trib de nemernici inculţi, care au poliţia la picioare.

George Saba vorbea mai mult în şoaptă.

— M-am tot gândit la acest lucru. Brigăzile Martirilor urcă aici şi trag focuri de armă dincolo de vale, spre Gilo, iar israelienii trag şi ei şi apoi intră cu tancurile. Casa mea a fost lovită de câteva ori, când nemernicii au tras de pe acoperişul meu, iar israelienii au răspuns, la rândul lor, cu focuri de armă. În peretele din bucătărie am găsit un glonţ care a intrat prin fereastra salonului, a trecut printr-o uşă groasă, de lemn şi a traversat un hol înainte de a face o ditamai gaura în frigider. Şi-a întors privirile spre podea, iar Omar Yussef a văzut cum i se încleştează bărbia. Niciodată nu le voi mai permite să facă aşa ceva.

— Ai grijă, George. Omar Yussef şi-a pus o mână peste degetele groase ale lui George Saba. Eu pot spune ce vreau despre Brigăzile Martirilor, pentru că am un clan mare în spate. Pe mine nu mă pot ameninţa, decât dacă sunt pregătiţi să înfrunte mânia a jumătate din populaţia Dehaishei. Dar tu, George, tu eşti creştin. Nu te bucuri de aceeaşi protecţie.

— Poate că am trăit prea mult timp departe de locul ăsta, pentru a mai accepta orice. A privit în sus, spre Omar Yussef. Albastrul ochilor săi era de o intensitate crudă. Probabil nu pot uita ceea ce m-aţi învăţat despre o viaţă trăită după anumite principii.

Omar Yussef nu a răspuns. Şi-a terminat cafeaua.

— Ştiţi cine s-a mai întors în Betleem din vechea noastră gaşcă? Vocea lui George Saba era încordată, străduindu-se să domolească tonul conversaţiei. Elias Bishara.

— Chiar aşa? a replicat Omar Yussef, zâmbind.

— Nu l-aţi văzut încă? Ei bine, nu s-a întors decât de o săptămână. Sunt sigur că va veni în vizită de îndată ce se instalează.

Elias Bishara era mai tânăr decât George Saba, fiind un alt elev preferat al lui Omar Yussef, de la fosta sa şcoală.

— Nu studia pentru doctorat la Vatican? a întrebat Omar Yussef.

— Ba da, dar de atunci a locuit la Roma, în calitate de secretar apostolic al unuia dintre cardinali. Acum s-a întors la Biserica Naşterii

Domnului[3]. Ştiu, Elias şi cu mine o căutăm cu lumânarea întorcându-ne aici, Abu Ramiz. Dar probabil nu puteţi înţelege ce am simţit noi. Creşti în acest loc sumbru, dorind cu disperare să pleci în altă ţară, unde să câştigi bani şi să trăieşti în pace. Dar vine ziua când îţi aminteşti de gustul de humus adevărat şi de strălucirea îmbătătoare a soarelui pe dealuri şi de sunetul clopotelor şi al muezinilor. Îţi lipseşte atât de mult, încât simţi pe buze gustul dorului de casă. Apoi te întorci, indiferent ce laşi în urmă. Pur şi simplu, nu ai ce face.

— O să mă duc la biserică să îl salut pe Elias de îndată ce voi putea.

— Luna următoare e Crăciunul, aşa că vă invit să veniţi cu noi la biserică, spuse George. După aceea, veniţi la noi la masă, cu Umm Ramiz.

— Venim cu mare plăcere.

La plecare, cei doi bărbaţi s-au sfădit cine să achite nota. Amândoi au aruncat banii pe masă şi fiecare i-a luat pe ai celuilalt, încercând să îl convingă să îşi ia banii înapoi. Apoi au izbucnit împuşcăturile. Erau destul de aproape şi de aceea zgomotele se auzeau puternice şi cavernoase, nu ca sunetul de bici al împuşcăturilor depărtate.

George a privit în sus.

— Puii ăştia de curvă au început din nou.

S-a ridicat, lăsând banii pe masă.

— Abu Ramiz, trebuie să plec.

S-au îndreptat către uşă. Omar Yussef a văzut proiectilul străbătând valea, spre o casă aflată la marginea drumului. Exploziile puternice, ca de contrabas, care veneau dinspre sat, erau îndreptate spre israelienii dintr-o suburbie a Ierusalimului aflată peste *wadi*[4]. Focurile de armă porneau de pe acoperişul unei case pătrăţoase, cu două etaje, aflate la mai puţin de cincizeci de metri. La adăpostul clădirii se afla un jeep Mitsubishi de culoare închisă. George Saba a ieşit în stradă.

— Isuse, cred că s-au urcat iar pe acoperişul casei mele.

— George…

— Nu vă faceţi griji în privinţa mea. Plecaţi de aici înainte să vină israelienii. De *ei* nu vă poate apăra nici măcar marele dumneavoastră clan. La revedere, Abu Ramiz. George Saba şi-a pus afectuos o mână pe braţul lui Omar Yussef, apoi a pornit grăbit de-a lungul străzii, ascunzându-se după gardurile grădinilor.

Când israelienii au înteţit focul, Omar Yussef şi-a acoperit urechile. Trăgeau acum cu proiectile care lăsau în urmă, în întuneric, o înşelătoare şi leneşă linie punctată, asemenea unui Cod Morse ucigaş. Linia trasa cuvântul moarte, iar Omar Yussef a simţit cum îl părăseşte căldura pe care o simţise în timpul cinei. Nu îl mai vedea pe George Saba. Se întreba dacă ar trebui să se ducă după el. Chelnerul stătea încordat în spatele lui, în pragul uşii,

nerăbdător să închidă.

— Vii înăuntru, unchiule?

— Mă duc acasă. Noapte bună.

— Allah să te aibă în grija Sa.

Omar Yussef se gândea că arată ridicol, bâjbâind pe lângă zid în căutarea drumului şi aruncându-şi picioarele în faţă la fiecare pas, ca să nu calce greşit pe trotuarul spart. Brusc, a fost cuprins de teamă şi îndoială. A simţit mişcare pe aleile pe lângă care trecea, iar umbrele au luat, pentru o clipă, forme de oameni şi animale, ca şi cum ar fi fost un copil înspăimântat, care încearcă să găsească baia într-o casă cufundată în întuneric. Transpira, iar în bătaia vântului de seară simţea fiori reci în locurile în care se aduna sudoarea, la rădăcina perilor din mustaţă şi pe capul chel. *Eşti un bătrân prost*, şi-a zis, *care se târăşte pe câmpul de luptă cu pantofii cei buni. Uneori habar nu ai pe ce lume te afli, nici dacă viaţa ta ar depinde de asta.*

Împuşcăturile s-au înteţit în spatele lui. Se întreba ce ar face George Saba dacă i-ar găsi din nou pe militanţii palestinieni pe acoperişul său şi în clipa aceea şi-a dat seama că doar atunci când ai un pistol îndreptat către inimă înţelegi ce iubeşti cu adevărat.

Familia lui George Saba se chircise la adăpostul peretelui gros, de piatră, al dormitorului. În această parte a casei se aflau cel mai departe de bătaia focului. George a intrat pe uşa din faţă. Zgomotul împuşcăturilor era mai puternic înăuntru, iar el şi-a dat seama că gloanţele intrau prin geam, în apartament. S-a adăpostit într-o firidă din coridor şi s-a ghemuit lângă perete. În partea din spate a casei, sufrageria dădea spre marele *wadi*. Valea se afla sub tirul focurilor israelienilor de dincolo de canion.

Sofia Saba se holba înnebunită în lungul coridorului, la soţul ei. Nu avea încă patruzeci de ani, dar pe faţă îi apăruseră brusc riduri pe care soţul ei nu-şi amintea să le fi observat până atunci, ca şi cum gloanţele i-ar fi fisurat suprafaţa pielii ca pe o bucată de sticlă. Părul, vopsit într-un castaniu elegant, acum însă în dezordine, îi încadra ochii înnebuniţi de spaimă. Îşi ţinea fiul şi fiica de o parte şi de alta, cu capetele acoperite protector de braţele ei. Toţi trei tremurau. Lângă ei, Habib Saba şedea în tăcere, furios, sub armele vechi, fixate de fiul său pe perete, ca decor. Cu pometii săi înalţi şi nasul lung şi drept, semăna cu un nobil impasibil, dintr-un medalion antic. În ciuda focurilor de armă, capul îi era nemişcat, ca cel al unei statui. George a strigat la tatăl său, pe deasupra bubuiturilor gloanţelor care loveau peretele, dar bătrânul nu s-a mişcat.

Majoritatea cartuşelor israeliene loveau cu putere peretele extern al sufrageriei. Fără ricoşeuri. La fiecare câteva clipe, un glonţ străpungea

resturile de geam, traversa salonul şi se înfigea în zidul în spatele căruia se adăpostise familia lui George Saba. Sofia se cutremura la fiecare nouă lovitură, de teamă că proiectilele ar fi putut dărâma întreg peretele, sfărâmându-l bucată cu bucată, până i-ar lăsa pe copii expuşi tirului. Groaznicul tărăboi al gloanţelor era amplificat de sfărâmarea oglinzilor, de prăbuşirea mobilelor şi zdrobirea porţelanurilor căzute de pe rafturile spulberate pe podeaua din piatră.

Un glonţ a vuit de-a lungul coridorului, împlântându-se în uşa de lemn pe care intrase George Saba. În timp ce înainta prin întuneric, spre casă, luase hotărârea să acţioneze. Îi blestemase pe soldaţi, ba chiar înjurase în gura mare când un foc de armă s-a auzit foarte aproape de el. Acum nu mai voia decât să se târască mai adânc în firidă, să se afunde în perete, până când coşmarul se va sfârşi. Dacă ar sta în nişa aceasta destul de mult timp, poate s-ar trezi în magazinul său din Santiago, iar fantezia neroadă a întoarcerii în casa copilăriei sale ar fi un simplu vis şi nu realitatea mortală a plumbului încins, care-i devastează casa. Uitându-se către dormitor, a surprins privirea stăruitoare a soţiei sale, care se lupta să ţină capetele copiilor ascunse sub braţele ei. Nu avea să se trezească în Chile. Nu se putea ascunde. Trebuia să pună capăt acestei situaţii. S-a ridicat cu spatele lipit de perete, împingându-se în el, de parcă ar fi vrut să îşi înfăşoare trupul în piatra impenetrabilă. A răsuflat încordat, aşteptând momentul prielnic, asemenea unui om care se aruncă în apa rece ca gheaţa, apoi s-a repezit de-a lungul coridorului, spre dormitor.

George Saba şi-a strâns în braţe nevasta şi copiii.

— Totul o să se rezolve, dragii mei, le-a spus el. Mă ocup eu de asta. I-a tras mai aproape, să nu vadă că îi tremură bărbia.

Pentru prima dată, capul tatălui său s-a mişcat.

— Ce ai de gând să faci?

George s-a uitat către bătrânul său tată cu tristeţe. Nu-l păcălea calmul lui Habib Saba. Nu sângele rece şi dârzenia erau cele care-l îngheţaseră pe bătrân în nemişcare, lipit de perete. Tatăl său se ghemuise în dormitor pentru că era obişnuit cu violenţa şi corupţia din oraşul lor. Trăia cât putea de retras şi discret, deoarece creştinii erau minoritari în Betleem, iar Habib Saba era atent să nu-i supere pe musulmani, stându-le cumva în cale. George se obişnuise cu un alt stil de viaţă în anii în care trăise departe de Palestina. A pus o mână pe umărul tatălui său, iar apoi a atins obrazul aspru al bătrânului.

S-a ridicat în picioare şi a întins mâna către un revolver atârnat pe perete. Era un Webley VI britanic, din al Doilea Război Mondial, pe care îl cumpărase în urmă cu câteva luni de la familia unui bătrân, care servise în Legiunea Arabă Iordaniană şi păstrase arma, ca să-i amintească de ofiţerii

britanici. Metalul cenuşiu era lipsit de strălucire, iar pivotul începuse să ruginească, aşa că cilindrul nu mai putea fi deschis. Totuşi, la adăpostul întunericului, ţeava sa de cincisprezece centimetri părea destul de periculoasă, spre deosebire de cele trei flinte turceşti ornamentate care decorau peretele de alături. Palma i s-a strâns în jurul mânerului colţuros al revolverului şi a simţit greutatea armei.

Habib a încercat să prindă braţul fiului său, dar nu a putut să-l reţină. Sofia a ţipat în clipa în care a văzut revolverul în mâna soţului ei. Auzind strigătul, fiica şi-a ridicat privirea de sub braţul mamei. George ştia că dacă nu acţionează acum, va fi înfrânt de privirea acestor ochi înfricoşaţi. S-a întins şi şi-a pus mâna peste fruntea copilului, ca şi cum ar fi vrut să îi închidă ochii.

— Nu te îngrijora, micuţă Miral. Tata se duce să le spună acestor bărbaţi să oprească joaca şi să nu mai facă gălăgie.

Suna stupid şi, preţ de câteva clipe, şi-a ţinut degetele peste faţa fetei, ca să nu vadă privirea suspicioasă, care, cu siguranţă, se aşternuse peste trăsăturile ei. Chiar şi un copil îşi dădea seama că asta nu era o joacă. Apoi s-a repezit spre uşă.

1 Denumirea sub care este cunoscută organizaţia Brigăzile Martirilor al-Aqsa, o coaliţie de miliţii palestiniene din Cisiordania. Denumirea vine de la Moscheea Al-Aqsa, din Ierusalimul de Est.

2 *Mukhtar*, care în limba arabă înseamnă „alesul“, se referă la căpetenia unui sat sau a unui *mahalle* (cartier) în multe state arabe.

3 Biserica Naşterii Domnului din Betleem este una dintre cele mai vechi biserici în care s-au ţinut slujbe fără perioade de întreruperi. A fost construită deasupra grotei care marchează, în mod tradiţional, locul naşterii lui Iisus Hristos şi este un loc sacru atât în creştinism, cât şi în religia islamică.

4 În lb. arabă în orig. *Vale*. Se poate referi şi la albia unui râu care se umple cu apă numai în perioadele ploioase.

Capitolul 2

Întunericul înăbuşea valea cu repeziciune, alunecând cenuşiu de pe dealurile abrupte, ştergând imaginea celor câţiva măslini şi umbrind portretele romantice ale martirilor din cimitir, până când s-a aşternut peste întregul sat Irtas. În casa lui Abdel Rahman, nimeni nu aprinsese luminile. Dacă ar fi făcut aşa ceva, ar fi luminat grădina de zarzavaturi şi poiana de pini, prin care aşteptau cu toţii să-l vadă pe fiul cel mare strecurându-se spre casă, pentru *iftar*, masa de seară care punea capăt postului de Ramadan. În camera din faţă, Dima Abdel Rahman a pus pe masă o tavă de *kamar al-din.* A aşezat paharele cu suc de caise în dreptul pernelor pe care avea să stea la masă fiecare membru al familiei. Paharul cu cea mai multă pulpă de fructe a fost pus pe colţul mesei scunde, acolo unde va dori să stea Louai, ca să poată vedea pe fereastră apropierea vreunei eventuale ameninţări. Apoi s-a îndreptat o clipă către fereastra deschisă şi, ignorând vocea emoţionată şi agitată a soacrei care o striga din bucătărie, a mijit ochii, scrutând umbrele, în căutarea soţului ei. Şi-a aranjat basmaua bej, prinsă sub bărbie cu un ac, care îi scotea în evidenţă ovalul bine conturat al feţei. Ochii ei căprui, calzi, erau de culoarea frunzişului scurtei toamne palestiniene, iar genele îi erau lungi. Faţa îi era încrezătoare, blândă, chiar dacă în ultima vreme însingurarea, încordarea şi neliniştea îşi puseseră amprenta pe trăsăturile sale. Pentru că începuse să tremure, şi-a strâns braţele în jurul trupului în timp ce frigul nopţii trecea prin rochia subţire de vară.

Locul în care era situată clădirea permitea aceste vizite clandestine. Louai Abdel Rahman putea să-şi părăsească ascunzătoarea din Irtas şi să vină în casa aceasta pătrată, cu două etaje, aflată la mai puţin de o jumătate de kilometru; traversa valea fără a fi nevoit să părăsească adăpostul copacilor, evitând astfel să fie observat de trupele israeliene. Casele din Irtas şi străzile şerpuitoare se ridicau pe pantele cele mai adânci şi în văile cele mai înguste şi, văzute din această parte a văii, păreau nişte pâraie grăbite care trec printr-o crevasă, spumegând la buza prăpăstiilor, ca să atingă apoi culmea unei pante

mai domoale. La marginea satului, valea era fertilă; aici, parcelele verzi ale *fellahin-ilor* [5] se răsfirau în jurul vestitelor grădini ale mănăstirii romano-catolice, îngrijite de călugăriţele Hortus Conclusus[6]. În spatele casei familiei Abdel Rahman, la capătul văii, se găseau fântânile antice, cunoscute sub numele de Iazurile lui Solomon[7], care alimentau apeductul principal al Ierusalimului lui Irod. Datorită izvoarelor din vale, oamenii din Irtas îşi permiteau un lux interzis altor palestinieni din mediul rural, care se străduiau să nu irosească conţinutul fetid al cisternelor în perioada celor opt luni ale anotimpului secetos: în Irtas se găseau atât pini mari, umbroşi, cât şi atât de utilii măslini pitici, care lipseau în majoritatea satelor. Dima Abdel Rahman ştia că soţul ei poate să se strecoare la adăpostul cupolei de frunze, ca şi cum natura i-ar fi fost complice în lupta împotriva ocupaţiei. Dacă israelienii l-ar urmări de sus, Louai sigur i-ar vedea, pentru că vegetaţia abundentă se subţia, dispărând pe măsură ce escalada dealurile care se înălţau dinspre fundul prăpastiei înguste a wadi-ului. Soldaţii ar fi expuşi pe pantele acelea golaşe, chiar şi în lumina slabă a amurgului.

Deodată, Dima Abdel Rahman a auzit sunete venind dinspre copaci. *El trebuie să fie*, şi-a zis ea. A rămas tăcută, deşi soacra ei o striga să o ajute la pregătirea mesei.

Nu vedea nimic mişcându-se, dar auzea uşoare trosnituri sub paşi precauţi. Venea pentru prima dată după atâtea săptămâni. Emoţionată, şi-a aranjat basmaua încă o dată, făcându-şi de lucru cu acul de sub bărbie.

Oricât de lungi erau perioadele în care Louai se ascundea de israelieni, Dima nu reuşea să se obişnuiască cu absenţele dintre vizitele lui în casa în care ea locuia cu părinţii, fratele şi cele trei surori ale soţului ei. Erau căsătoriţi doar de un an, dar el se aflase în ascunzătoare mai tot timpul. Era aşa cum se temuseră părinţii ei că va fi. Înainte de nuntă se consultaseră cu vecinul lor, *ustaz*[8] Omar Yussef, un prieten stimat al tatălui ei şi un profesor care ţinea la ea în mod special. El îi spusese tatălui ei că, deşi exista riscul ca fata să rămână văduvă în scurt timp, între cei doi tineri apăruseră sentimente de dragoste, iar asemenea sentimente trebuie ocrotite în aceste vremuri duşmănoase.

Astfel, Dima renunţase la studiile ei la Şcoala de Fete de pe lângă Agenţia de Ajutor şi Muncă a Naţiunilor Unite de la Dehaisha pentru a se căsători cu Louai. A primit o slujbă în atelierul auto al socrului ei – ţinea contabilitatea şi răspundea la telefon. Acasă, a ajuns să facă treburile gospodăreşti, visând la rarele vizite ale lui Louai. Venea acum o dată pe săptămână sau chiar mai rar, şi de fiecare dată petrecea cu ea doar o oră-două, înainte de a fi nevoit să plece din nou. Când era plecat, Dima devenea melancolică. Fără soţul ei, care să-i însufleţească nopţile, zilele petrecute în

cabina de sticlă din fundul garajului erau posomorâte. Ba mai rău, tatăl şi fratele lui Louai, Muhammad şi Yunis, o tratau cu răceală, de parcă o acuzau pentru riscurile pe care şi le asuma ca să vină acasă pe întuneric. Sau poate era altceva.

În urmă cu câteva săptămâni, un bărbat solid, în uniformă militară, intrase în atelierul auto pe când Muhammad şi Yunis erau plecaţi. S-a aşezat pe biroul ei, boţindu-i hârtiile cu dosul său mare şi a încercat să-i mângâie obrazul.

— Vreau să cumpăr ceva de la familia ta, i-a spus, dar aş plăti dublu dacă te-ar lăsa pe tine să mi-l livrezi.

Ea s-a ferit şi omul a râs. În spatele lui, la intrarea în garaj, l-a văzut pe Yunis. Omul şi-a ridicat din nou mâna, dar, urmărindu-i privirea, l-a observat pe cumnatul ei. A râs din nou, apoi a părăsit atelierul. Yunis i-a aruncat o privire crâncenă şi a ieşit în urma bărbatului, căruia i-a şoptit ceva. Din ziua aceea, abia dacă a mai schimbat o vorbă cu ea.

La ultima vizită a lui Louai, Dima s-a plâns că tatăl şi fratele lui sunt distanţi faţă de ea. Fiindcă de obicei Louai era un om tăcut şi calm, ea a fost surprinsă de mânia lui neaşteptată.

— Nu ai dreptul să-i judeci pe tatăl şi pe fratele meu, strigă el. Acestea nu sunt chestiuni care te privesc pe tine.

Dima habar nu avea despre ce „chestiuni“ era vorba – ea nu se referise decât la răceala pe care i-o arătau atât acasă, cât şi la slujbă. Dar Louai s-a calmat repede şi şi-a cerut iertare, zicând că era încordat din pricina izolării într-o casă conspirativă, însă Dima şi-a dat seama că minţea. Reacţionase defensiv pentru că şi el era iritat din pricina fratelui său. Suspiciunile ei în legătură cu Yunis erau, într-o oarecare măsură, confirmate de izbucnirea lui Louai. Înainte de ultima lui plecare, Dima i-a auzit pe Louai şi Yunis certându-se. Vorbeau în şoaptă. Nu-şi dădea seama ce spun, dar discuţia era aprinsă. Mai observase şi că soţul ei şi-a privit tatăl cu severitate în timp ce îl îmbrăţişa în semn de rămas-bun.

Încercând să distingă, prin fereastra deschisă, sursa zgomotului de paşi care venea dinspre arbuşti, Dima Abdel Rahman a auzit cum aceştia se opresc. Apoi reîncep, dar mai uşori, ca un târşâit de picioare prin vegetaţia crescută pe sub copaci, de parcă omul care se apropia pe furiş s-ar fi relaxat deodată.

— Ah, tu erai, Abu Walid.

Era vocea soţului ei. Vorbea calm, pe un ton prietenos. Privi către locul de unde se auzea vocea. La început nu a văzut nimic, apoi la marginea pinilor a apărut un punct roşu, care se mişca nesigur, încercând, parcă, să descrie un cerc mic. A tremurat înainte de a se opri, ca un licurici care se

aşază pe o frunză. În clipa în care punctul roşu s-a oprit, s-a auzit o împuşcătură. Dima a icnit puternic şi a reuşit să-l vadă pe Louai, ca şi când o cantitate suplimentară de oxigen i-ar fi deschis ochii. Înainta împleticit dinspre marginea pădurii. Dima nu îi vedea faţa, dar îi ştia jacheta din denim şi jeanşii pe care îi cumpărase pentru el înainte de ultima vizită. Îşi strângea cu putere umărul.

Apoi, din nou, punctul roşu. O nouă detunătură a spart întunericul, iar Louai s-a răsucit, cu braţele întinse, ca un dansator sufist căzut în transa divină, *sema*, învârtindu-se, cu capul pe spate, cu o palmă întoarsă către pământ şi cealaltă către cer. S-a prăbuşit apoi în faţa straturilor de varză.

Dima privea nemişcată către locul acela. Soacra ei a intrat în cameră, urlând că îi invadează israelienii.

— Ne vor ucide pe toţi, striga ea. Yunis, fiule, cheamă-l pe tatăl tău să ne apere. Muhammad, vino să ne aperi, bărbate.

La etaj s-au auzit paşii bărbaţilor treziţi din somnul lor de după-amiază, grăbindu-se către scări. Dima simţea că împietrise. Dacă s-ar mişca, se gândea ea, s-ar sparge în bucăţele şi întreg corpul i s-ar prăbuşi cu zgomot la podea, într-un nor de bucăţele prăfuite. Cu un efort înspăimântător, a reuşit să se întoarcă şi să alerge spre uşă, răsturnând un pahar de *kamar al-din.*

Ucigaşii ar putea să fie încă aici, se gândea ea, *dar trebuie să ajung la el şi să îl ating. Măcar de n-ar fi rănit grav.*

S-a împiedicat printre verze şi a căzut la pământ, lângă Louai. Abia atunci şi-a dat seama că plângea în hohote, iar când l-a întors pe spate, hohotele s-au transformat în ţipete. Ochii lui erau goliţi de expresie şi priveau prin ea. Printre buze i se vedea limba galbenă. Jacheta din denim era udă, îmbibată cu sânge de la claviculă până la buric. Dima şi-a pus mâna peste a lui şi i-a atins faţa. Deja începea să se răcească. Era atât de frumos. S-a uitat la mâna lui. Degetele lungi şi subţiri, care o atingeau cu delicateţe când venea acasă. De ce să fie cauza palestiniană mai importantă decât fericirea şi dragostea lor?

Mama lui Louai înainta printre straturile de varză. A înţeles ce însemna ţipătul fetei. Ajunsă lângă fiul ei, a căzut în genunchi şi şi-a pus mâinile pe trupul lui însângerat. Dima a auzit lipăitul înăbuşit al denimului ud în clipa în care bătrâna l-a apucat disperată. Mama a ridicat mâinile, acoperindu-şi obrajii şi mânjindu-i cu sângele fiului ei şi a strigat către Dumnezeu.

— Pleacă de lângă el.

Dima l-a auzit pe Yunis în spatele ei. Băiatul a apucat-o de umăr şi a împins-o de lângă trupul soţului ei. Pe mama sa a ridicat-o uşor, dar a îndepărtat-o şi pe ea de lângă mort. Ea hohotea şi striga *Allahu akbar*,

Dumnezeu este mare. Trecând pe lângă Dima cu mama lui, Yunis s-a uitat la ea. Privirea lui era ostilă şi defensivă. Ochii lui au năucit-o. Apoi Yunis şi-a întors privirea.

— Nu atinge nimic. Poliţia trebuie să facă investigaţii la locul crimei.

— Poliţia?

— Da.

— Ce este de investigat? Israelienii l-au ucis pe fratele tău. Crezi că poliţia o să-l aresteze pe soldatul israelian care a tras?

— Tu fă cum îţi spun eu.

— Poliţia nu va face nimic, decât în cazul în care un palestinian a făcut asta. Care palestinian ar ucide pe cineva din familia noastră? Care palestinian ar ucide un conducător al rezistenţei?

Yunis şi-a ferit privirea. Dima a făcut un pas către el, dar el şi-a îndreptat din nou ochii, plin de agresivitate şi reproş, către chipul ei.

Dima ar fi spus mai multe, dacă nu i s-ar fi părut o impietate să rostească vorbe aspre de faţă cu cadavrul soţului ei. Când Yunis a aprins luminile în casă, razele albastre, fluorescente, au străpuns aerul de afară. Reflexiile sale de gheaţă se oglindeau în sângele jilav al lui Louai.

5 În lb. arabă, în orig. *Fellah* (pl. Fellahin) înseamnă *ţăran, fermier* sau *lucrător agricol* din Orientul Mijlociu.

6 *Hortus Conclusus* (*lat.*), „grădină împrejmuită“, este un atribut al Sfintei Fecioare în arta medievală şi în Renaştere. În tradiţia artei creştine medievale şi renascentiste, Maria este ilustrată într-o grădină îngrădită, care simbolizează pântecul ei rămas neatins, fecioria.

7 Nume dat celor trei mari rezervoare de apă aflate la o distanţă de trei kilometri sud-vest de Betleem, pe drumul care duce la Hebron, parţial construite, parţial săpate în stâncă, care erau folosite pentru a colecta apa de ploaie şi pe cea a izvoarelor din zonele învecinate şi pentru a o canaliza către Ierusalim.

8 În lb. arabă, în orig. *Învăţat, învăţător*.

Capitolul 3

Omar Yussef şi-a pus servieta de piele roşie pe birou şi a deschis lacătul auriu, strălucitor, cu cifru. Apoi a scos un stilou Mont Blanc din buzunarul interior al servietei. Era un cadou de la o clasă de absolvenţi, care îi cunoşteau pasiunea pentru obiectele elegante. Simţind greutatea plăcută şi stabilitatea Mont Blancului în mâna sa, a privit spre birou, la grămada de caiete care aşteptau să fie corectate. Se întreba dacă elevele ale căror caiete se aflau acum în faţa lui se vor dovedi vreodată generoase sau recunoscătoare faţă de profesorul lor. A început apoi să citească eseurile despre căderea Imperiului Otoman. Petrecea prea mult timp supărat pe aceşti copii. Încerca să nu se mâhnească, dar nu suporta să le vadă cum îmbrăţişau clişeele politice ale sărmanei şi victimizatei naţiuni arabe, subjugate de toţi şi de toate, de la cruciade şi mongoli la turci şi britanici, ajungând până la intifada9. Aveau dreptate să îi considere pe arabi victime ale unei istorii crude, dar greşeau când nu admiteau nicio vină pentru propriile suferinţe. În clasă, Omar Yussef intervenea şi le distrugea sloganurile oarbe şi odioase. Totuşi, îşi dădea seama că asta nu făcea decât să îl înfurie şi mai tare, iar elevele începeau să îşi piardă încrederea în el.

Omar a scris un 7 pe marginea primului caiet dezordonat, pentru că luase hotărârea să fie generos, apoi a deschis un altul. Îmbătrânea. Şi-a amintit de George Saba şi de sentimentul de tihnă pe care îl trăise în timpul mesei, la gândul că acest elev şi alţii ca el vor reprezenta mândra moştenire a lui Omar Yussef. Ştia că recentele sale izbucniri din clasă erau cauzate de frustrarea indusă de politica violentă, ignorantă şi simplistă a elevelor sale şi de sentimentul că era deja prea bătrân, prea departe de lumea lor, ca să le mai poată schimba. Îşi dădea seama că ar fi şi mai rău într-o şcoală de băieţi, dar şi în fetele sale era atâta violenţă, încât îl şoca. Indiferent cât de mult încerca să elibereze minţile copiilor din Dehaisha, existau întotdeauna alţii care munceau şi mai abitir ca să le înrobească. La Şcoala Catolică a fraţilor călugări, totul fusese diferit. În timpul acelor ani, mulţi tineri de valoare îşi deschiseseră mintea în faţa lui. Dar între timp se schimbaseră multe, nu doar elevii săi.

Neliniştea şi ura înghiţiseră întreg Betleemul, iar în urma lor au venit sărăcia, resentimentele şi propaganda. Până şi o elevă bună, ca Dima Abdel Rahman, s-a lăsat absorbită de violenţă. Tatăl ei, vecin cu Omar Yussef, îl sunase noaptea trecută, pentru a-i da vestea morţii lui Louai Abdel Rahman, soţul fetei. Înmormântarea va avea loc în dimineaţa următoare, când Omar Yussef va fi la muncă, dar plănuia să treacă pe la Dima Abdel Rahman după-amiază. Se gândea să îi propună să se întoarcă la şcoală, dar apoi şi-a amintit că fata îl iubise cu adevărat pe soţul ei şi s-a hotărât să mai aştepte înainte de a face o propunere atât de importantă pentru viitorul ei.

În clipe ca acestea, când privea eseurile mediocre la lumina proaspătă a primelor raze de soare care pătrundeau în clasa goală, Omar Yussef se întreba dacă nu ar fi mai bine să accepte propunerea directorului american al şcolii şi să îşi dea demisia. Omar Yussef avea doar cincizeci şi şase de ani, dar Christopher Steadman ar fi vrut ca el să iasă la pensie. Vedea ochii americanului îndreptaţi către mâinile sale nesigure, semn al anilor de alcoolism lăsaţi în urmă. Îl făceau să pară chiar mai fragil decât mersul său încet, laborios. Poate că Steadman nu dorea decât un om mai puternic, dar Omar Yussef îl ura, deoarece îl suspecta că îşi doreşte de fapt un angajat care să nu protesteze. Omar Yussef se gândea că modelase un număr suficient de mare de minţi, ca cele ale tinerilor săi elevi George Saba, Elias Bishara şi Dima Abdel Rahman, îndeajuns să îi satisfacă până şi pe cei mai conştiincioşi profesori. Poate că nu ar trebui să îşi pună în pericol liniştea, supunându-şi inima la efortul de a lupta zi de zi împotriva maşinăriei de minciuni şi propagandă nebunească a martiriului.

Prima elevă a intrat în clasă.

— O dimineaţă plină de bucurie, *ustaz*.

Omar Yussef i-a răspuns la salut cu un glas stins. Odată cu sosirea elevei, amintirea mângâietoare a foştilor săi elevi s-a mistuit, iar el s-a întors în prezentul care îi părea străin, cu simţurile ascuţite de aspectul ţipător al şcolii. Scaunele zgâriau podeaua în timp ce fetele se aşezau pe ele. Aerul se umplea de mirosul stătut al subsuorilor nespălate şi al pârţurilor pricinuite de fasole. Omar Yussef se uita la un caiet, prefăcându-se că îl corectează. Stiloul îi tremura în mână, aşa cum se întâmpla tot mai des în ultima vreme. De fiecare dată când dădea pagina vedea pe partea dorsală a mâinii micuţa pată provocată de boala de ficat. Era nouă, ivită aproape peste noapte, ca şi cum un spiriduş s-ar fi strecurat în dormitorul său în timpul nopţii, în timp ce el dormea, şi i-ar fi aplicat o ştampilă permanentă pe care stătea scris „îmbătrânit prematur“. Când îşi imagina această întâmplare, se mira că spiritul care îl vizitase l-a găsit în pat, dormind, pentru că lui Omar Yussef i se părea că petrece jumătate de noapte urinând, iar spiriduşul ar fi putut foarte uşor să fi

pus ştampila de pensionare pe penisul său picurător. Acesta era el, cel adevărat, şi aceasta era realitatea vieţii sale. Probabil că nu fusese prea arătos nici chiar în tinereţe. Imaginii trandafirii, galeşe, a lui Omar Yussef de pe vremea când era tânăr, ar fi trebuit să-i adauge faptul că privirea îi era confuză din pricina băuturii, iar gura ţeapănă de înverşunare, ca a celui care simte că trebuie să îşi ceară iertare pentru multe fapte celor pe care i-a jignit când era beat, dar mai ales lui însuşi. Da, probabil că acesta era ultimul lucru de care avea nevoie dimineaţa. Va vorbi despre pensionare cu soţia lui, Maryam.

În clasă au intrat şi alte eleve. Majoritatea tăceau. Cunoşteau destul de bine severitatea lui Omar Yussef, aşa că nu vorbeau în timpul orelor decât atunci când el era într-o dispoziţie bună, ceea ce rar se întâmpla la prima oră, care începea la 7:30. Dar una dintre fete era în ziua aceea prea înflăcărată ca să se abţină. Impacientată, Khadija Zubeida a intrat repede în clasă. Era înaltă şi slabă, avea părul negru, tuns cu breton. Pe pomeţii obrajilor ei palizi se vedea începutul unei erupţii de acnee. Înainte de a se aşeza, s-a aplecat peste banca în care stăteau două prietene şi le-a spus:

— M-a sunat tata înainte de a pleca spre şcoală. Au arestat un colaborator. Cel care i-a ajutat pe israelieni să îl ucidă pe martirul din Irtas. Mi-a zis că urmează să îl execute pe trădător.

Vorbea în şoaptă, dar în liniştea clasei vorbele i-au fost auzite de toţi, ca şi râsul înfundat de la final.

— Cine e făptaşul? a întrebat una dintre prietenele ei.

— Colaboratorul? E un nenorocit de creştin din Beit Jala. Saba cred că e numele lui. El i-a condus pe evrei direct la omul din Irtas, care era un mare luptător, şi tot el i-a dat lovitura fatală, cu un cuţit mare, dat de israelieni.

Omar Yussef a pus stiloul jos, înainte de a fi aruncat peste masă de tremurul mâinii sale. A împins caietul din faţa sa şi şi-a cuprins capul în mâini, ca să îşi adune gândurile. Era sigur că George era cel arestat. A tuşit, ca să îşi recapete vocea.

— Khadija, a strigat el către fată, cu glasul răguşit. Care Saba?

— Cred că îl cheamă George, *ustaz*. George Saba. Tatăl meu spune că are în casă statui ruşinoase, ale unor femei goale, şi că a vrut să îl convingă pe ofiţerul care l-a arestat să o ia pe fiica sa în locul lui.

Fetele au plescăit din limbă şi au dat din cap.

— Creştinul a şi mărturisit. A zis: „Ştiu de ce aţi venit. Aţi venit aici pentru că m-am vândut evreilor.“ Tata i-a dat un ghiont vârtos după ce a mărturisit.

Omar Yussef a rămas în picioare, sprijinit de catedră.

— Vino aici, a zis el cu severitate. În timp ce fata se apropia de el, puţin nedumerită, se gândea să îi aplice aceeaşi lovitură pe care tatăl ei

pretindea că i-o dăduse colaboratorului. Dar ştia că lumea aştepta mai mult de la el: doar era profesor, nu un poliţist ucigaş. Se întreba ce vede fata din cealaltă parte a catedrei. Simţea că este gata să plângă de furie şi îi tremura cuta moale de piele, de sub bărbie. În ochii lor era probabil fie vrednic de milă, fie foarte înfricoşător.

— Ce vă învăţ eu la ora mea?

Fata privea prosteşte către Omar Yussef.

— Cum vă învăţ eu să priviţi istoria?

Omar Yussef a făcut o pauză. O ţintui pe copilă cu privirea sa fixă. Răspunsul se lăsa aşteptat, aşa că a reluat:

— Vă învăţ să analizaţi probele şi apoi să decideţi cu mintea voastră ce credeţi despre un anumit sultan sau despre cauzele unui război.

— Da, aşa este, a spus fata uşurată.

— Aşadar, de unde ştii că acest om a fost un colaborator?

— Mi-a spus tata.

— Cine este tatăl tău?

— Sergentul Mahmoud Zubeida, de la Serviciul de Informaţii Secrete, Forţa de Reacţie Rapidă.

— A efectuat el investigaţia de la început până la sfârşit?

Fata părea dezorientată.

— Nu, sigur că nu, zise Omar Yussef. Aşadar, ar trebui să vorbeşti cu toţi cei care au luat parte la investigaţie înainte de a ajunge la concluzia că acest om a colaborat cu israelienii. Nu-i aşa?

— Dar a mărturisit.

— Ţi-a mărturisit ţie personal? Ar trebui să vorbeşti cu el. Să îl înţelegi. Să vorbeşti cu prietenii lui. Mai ales, să înţelegi motivele pentru care a colaborat. Avea nevoie de bani? Poate este bogat şi nu are nevoie de bani. Atunci, de ce ar face-o? Ar putea fi o înscenare, iar crima să fi fost comisă de altcineva? Poate un alt negustor?

Khadija se legăna de pe un picior pe altul şi îşi râcâia coşurile de pe obraz. Omar Yussef a văzut că fata era gata să plângă. Şi-a dat seama că striga la ea şi că se aplecase peste catedră până foarte aproape de ea, dar nu îi păsa. Îl înfuriase ignoranţa acestei întregi generaţii, pe care o vedea acum depozitată pe umerii slabi ai fetei din faţa sa şi pe figura ei lipsită de expresie.

— De unde să ştiu eu toate astea? întrebă Khadija bâlbâindu-se.

— Trebuie să ştii toate lucrurile astea înainte de a condamna o fiinţă umană la moarte. Omar Yussef s-a aplecat şi mai mult în faţă. Moartea. Moartea. Nu este ceva superficial, de care să râzi, şi nici motiv de laudă. Acest aşa-numit colaborator este tatăl cuiva. Tu cum te-ai simţi dacă l-ar lua de acasă pe tatăl *tău* şi ai şti că urmează să fie omorât?

În timp ce vorbea, Omar Yussef şi-a dat seama că fata şi-l imaginase probabil de multe ori pe tatăl ei ucis de israelieni în vreo încleştare stupidă. Era probabil coşmarul ei din fiecare noapte, orbitor şi terifiant. Pentru o clipă, a privit-o cu compătimire. Şi-a îndreptat trupul.

— Stai jos, Khadija.

Omar Yussef şi-a scos pieptenele pentru a-şi îndrepta şuviţele de păr care îi căzuseră pe frunte în timp ce strigase la fată. Clasa se cufundase în tăcere. A pus pieptenele la loc, în buzunar şi s-a aşezat.

— Când veţi părăsi lumea asta, ce lăsaţi în urmă? întrebă el. Copii mulţi? Ce importanţă are acest lucru? Oare să fie copiii un scop în sine? Nu, depinde ce îi învеţi. Lăsaţi avere în urma voastră? În cazul acesta, ce fel de om o va moşteni? Şi cum o va cheltui? Oamenii îşi vor aminti de voi cu dragoste? Sau vor simţi ură când se vor gândi la voi? Puneţi-vă aceste întrebări de acum, chiar dacă nu aveţi decât unsprezece ani. Dacă nu vă puneţi singure aceste întrebări, altcineva – poate un om rău – vă va dicta răspunsurile. O să vă pună în faţă nişte aşa-numite dovezi, iar voi nu veţi mai vedea niciodată alternativele care vi se oferă. Dacă nu luaţi frâiele în mână, altcineva o să preia controlul asupra vieţii voastre.

Parcă aş vorbi despre mine însumi, se gândi Omar Yussef.

— Omul acesta, George Saba, mi-a fost elev. Era un elev bun şi foarte inteligent. Era sensibil şi amuzant. Avea o înaltă ţinută morală. Nu cred că s-ar amesteca vreodată în ceva ilegal sau imoral.

Khadija Zubeida nu şi-a ridicat privirea cât timp Omar Yussef a vorbit pe tonul acela aspru.

— Ce dovadă aveţi?

Mulţumit de întrebare, Omar Yussef a dat din cap către fată.

— Am mai multe dovezi decât tine, Khadija. Pentru că tu judeci cazul în funcţie de sentimentele tale de ură faţă de cineva pe care nu l-ai văzut niciodată. Eu îl ştiu pe George Saba şi îl iubesc.

Ce să zic, bun mod de a-mi începe ziua, şi-a zis Omar Yussef în gând. *Îl iubesc pe colaboratorul israelienilor; îl iubesc pe cel mai dezgustător trădător. Cu prima ocazie când are cineva nevoie de un nătărău, băgaţi-mă la închisoare şi puneţi-le pe elevele mele să depună mărturie că am simpatizat cu un colaborator, lucru care, fără îndoială, mă transformă şi pe mine în colaborator. Bună treabă, Abu Ramiz. Ai nevoie de mai mult somn şi de mai multă cafea dimineaţa.*

La terminarea orelor în dimineaţa aceea, Wafa, secretara şcolii, aştepta în faţa uşii. Pe faţă îi stăruia un zâmbet vag, rigid, când i-a înmânat o ceaşcă de cafea.

— Dumnezeu să-ţi binecuvânteze mâinile, i-a spus el. Presupun că

prin purtarea ta delicată mă pregăteşti pentru veşti proaste.

Ceaşca a zornăit pe farfurioară. Mâna îi tremura mai tare decât de obicei.

George, se gândi el, *Allah să-l ajute.*

— Beţi cafeaua, *ustaz*, i-a spus Wafa, iar zâmbetul i s-a îndulcit.

Omar Yussef a privit-o, aşteptând.

— Directorul vrea să vă duceţi la el în birou cât de repede puteţi.

— Mulţumesc pentru cafea, a zis Omar Yussef, apoi a băut-o. Este delicioasă.

I-a înapoiat ceaşca goală secretarei.

— Vezi, nici măcar nu am înjurat când ai menţionat numele stimatului nostru director.

— Pentru prima dată. Trebuie să îi mulţumim lui Allah.

Omar Yussef a intrat în biroul lui Christopher Steadman şi, în acel moment, afecţiunea pe care o simţise pentru Wafa s-a transformat în furie faţă de omul acesta. Aşezat într-o parte a biroului, lângă silueta înaltă şi îngrijită a directorului numit de ONU, se afla inspectorul şcolar guvernamental, care, în urmă cu zece ani, îi obligase pe cei de la Şcoala Catolică să îl concedieze pe Omar Yussef. Acesta şi-a dat seama imediat ce urma. Ticălosul de inspector îl împiedicase pe Omar Yussef să „hrănească“ minţile elitei de la Şcoala Catolică. Acum îşi imagina că are ocazia să îi anuleze până şi mărunta influenţă pe care o exercita asupra plevei societăţii, aflate aici, în tabăra de refugiaţi de unde, în definitiv, lepădăturile corupte aflate la conducerea guvernului îşi recrutau carnea de tun. Omar Yussef era furios şi fiindcă înţelegea că fusese convocat în prezenţa inspectorului pentru ca Steadman să aibă un cuvânt mai greu de spus în încercarea de a-l convinge să se pensioneze.

— Ia loc, Abu Ramiz.

Steadman i-a indicat un scaun din faţa biroului. Omar Yussef a observat că americanul preluase obiceiul local de a se adresa unei cunoştinţe prin sintagma „tatăl lui“, însoţit de numele celui mai mare dintre fii.

Cu doar o zi în urmă, Steadman îl întrebase pe Omar de ce arabii îşi spun *Abu* sau *Umm*. Omar Yussef i-a explicat că fiecare palestinian are un nume.

— De pildă, eu sunt Omar, spusese el. Dar suntem cunoscuţi şi ca tată – *Abu* – al primului născut. Fiul meu cel mai mare este Ramiz, aşa că mi se spune Abu Ramiz. Tatăl lui Ramiz. Este o formulă de respect şi amiciţie.

Apoi l-a avertizat pe Steadman că dacă îl obligă să se pensioneze, nu va mai avea pe cine să bată la cap cu întrebări despre societatea arabă. Steadman a continuat ca şi cum nu ar fi remarcat agresivitatea din spusele lui

Omar Yussef.

— Întotdeauna m-am gândit că dacă voi avea un fiu, îi voi pune numele Scott, a spus Steadman. Astfel, aş fi Abu Scott.

Apoi l-a întrebat pe Omar ce înseamnă *Umm*. Omar s-a hotărât să îl zăpăcească:

— Înseamnă „mama lui“. Soţia mea este Umm Ramiz, după cum eu sunt Abu Ramiz. Fiul meu a decis să-i pună fiului său numele meu, pentru că vrea să continue această tradiţie, aşa că lui i se spune Abu Omar, iar soţiei sale Umm Omar şi într-o bună zi fiul lor va da fiului său numele tatălui său şi va fi numit şi el Abu Ramiz. Iar tu, zise Omar Yussef, vei fi întotdeauna un simplu american.

Acum, în biroul lui Steadman, Omar Yussef vedea că americanul încerca din răsputeri să se integreze. *Care va să zică, ţi-ai amintit*, i-a zis el în minte. *Mi-ai spus Abu Ramiz, tată al lui Ramiz, dar nu mă faci tu să te plac aşa uşor*.

În încăpere se simţea un miros. Acesta era rezultatul unei alte încercări a lui Steadman de a se conforma tradiţiilor locale. Înainte de Ramadan, Omar Yussef glumise pe seama lui, spunându-i că musulmanii nu se spală în timpul lunii sfinte şi că cei care nu respectă această tradiţie le aduc o ofensă. La început, i s-a părut extrem de amuzant că Steadman îl luase în serios. Directorul plănuia, în mod evident, să nu se spele toată luna. Acum Omar Yussef regreta gluma şi îşi tot adulmeca dosul palmei date cu colonie, pentru a birui duhoarea corpului nespălat.

— Îl cunoşti pe Dl. Haitham Abdel Hadi, de la Ministerul Educaţiei? l-a întrebat Steadman.

Ştii foarte bine că îl cunosc. Sunt sigur că ţi-a arătat dosarul pe care mi l-a întocmit, a zis Omar Yussef în gând. A rămas, însă, tăcut.

— Ei bine, trebuie să îţi spun că Dl. Abdel Hadi a primit câteva plângeri la adresa ta. De aceea te-am chemat aici azi. Steadman şi-a trecut mâna prin părul blond, cu fire subţiri, eliberându-şi fruntea arsă de soare. Şi-a coborât apoi mâna, cu palma deschisă, dând cuvântul inspectorului guvernamental.

Acesta a citit din câteva scrisori despre care pretindea că fuseseră trimise de părinţi pe adresa departamentului său. Scrisorile menţionau că Omar Yussef critica guvernul şi pe preşedinte, îi numea gangsteri pe cei din Brigăzile Martirilor al-Aqsa, condamna atacurile sinucigaşe cu bombe şi vorbea nerespectuos despre şeicii din unele moschei locale.

— Luna trecută, a spus inspectorul, câţiva elevi au fost răniţi la Mormântul Raşelei[10] în timpul unei demonstraţii împotriva forţelor de ocupaţie. A doua zi, profesorul Omar Yussef le-a spus că în loc să arunce cu

pietre în soldaţi, copiii ar trebui să arunce cu pietre în părinţii şi în guvernul care şi-au bătut joc de vieţile lor. Citez cu exactitate: pentru că şi-au bătut joc de vieţile lor, copiii ar trebui să arunce cu pietre în părinţii lor şi în guvern.

— Ai spus asta, Abu Ramiz? a întrebat Steadman.

Omar Yussef s-a uitat în ochii întunecaţi şi vicleni ai inspectorului guvernamental. Acesta îşi ţinea mâna peste gură, încercând să facă gestul să pară firesc. Spera să îi mascheze tremurul nervos al buzei. Simţea cum adrenalina îl umple de furie. Steadman a repetat întrebarea. Tonul său inocent îl înfuria pe Omar Yussef.

— Nu mă aştept de la tine să ai o poziţie în totalitate corectă din punct de vedere politic, Abu Ramiz. Eşti prea bătrân pentru asta, a zis Steadman. Dar aşa ceva nu pot accepta. Noi cooperăm cu administraţia locală şi nu putem să creştem revoluţionari sau să încurajăm acte de violenţă.

Prostănacul a crezut că îi încurajam pe elevi să îşi atace părinţii.

— Copiii comiteau deja acte de violenţă. I-au atacat şi pe soldaţi. Acesta este totuşi un act de violenţă, oricare ar fi motivele care stau la baza lui. Eu le sugeram copiilor că nu întotdeauna vinovatul este cel pe care îl considerăm noi, a spus el.

— Este o nelegiuire, a spus inspectorul. Să pui părinţii şi guvernul înaintea Forţelor de Ocupaţie, considerându-i duşmani ai poporului palestinian!

— În ziua de azi este un act de corectitudine politică să te arunci în aer în mijlocul unei mulţimi de civili. Corectitudine politică este şi lauda adusă prin ziare şi la moschee celor care îşi dau viaţa în atacuri cu bombe. Omar Yussef a izbit în birou cu marginea palmei. Iar voi spuneţi că este o nelegiuire când eu încurajez analiza intelectuală?

— Ai antecedente, Abu Ramiz, i-a spus trimisul guvernamental. Dosarul tău este lung. Va trebui să demarez o anchetă oficială împotriva ta, dacă nu eşti de acord cu propunerile domnului Steadman.

Omar Yussef l-a privit pe Steadman. Maxilarul lui pătrăţos, tipic american, era nemişcat. Buzele îi erau strânse. Steadman şi-a îndreptat ochelarii micuţi, cu lentile rotunde. Îl privea pe Omar Yussef cu ochii săi mici, albaştri, pe jumătate închişi.

Care va să zică, nemernicul ăsta i-a spus deja lui Abdel Hadi că vrea să mă dea afară. Cine ştie dacă nu au pus totul la cale împreună? Era hotărât să nu le uşureze misiunea. Nu se va pensiona de bunăvoie. Nu aveau decât să îl bage în celulă cu George Saba, tot nu va subscrie la slăbiciunea şi codoşia lui Steadman.

— Aşa ceva nu s-ar fi întâmplat pe vremea când şcoala era condusă de domnul Fergus sau doamna Pilar. Ei nu m-au ameninţat niciodată. Da, o

iau ca pe o ameninţare, nu doar din partea guvernului, ci şi din partea ta, Christopher. Am pus capăt acestei discuţii.

Se îndreptă către uşă.

— Abu Ramiz, încă nu poţi pleca, i-a spus Steadman. Trebuie să clarificăm această problemă.

— Mă bucur că m-ai ascultat cu atenţie când ţi-am explicat că „Abu“ înseamnă „tatăl lui“, a răspuns Omar Yussef. Vrei totuşi să îţi zic Abu Scott, aşa cum ai sugerat?

Steadman a părut surprins de schimbarea de direcţie a lui Omar Yussef şi i-a răspuns precaut.

— Da, după cum ţi-am spus, întotdeauna mi-am imaginat că îi voi da fiului meu numele de Scott, dacă voi avea unul. Iar acest lucru mă face tatăl lui Scott. Sigur, poţi să îmi zici Abu Scott.

— Este un nume foarte potrivit. În arabă, Scott înseamnă a tăcea.

Omar Yussef privea fix la americanul nelămurit şi la inspectorul furios.

— Vă rog să mă iertaţi, dar am de făcut o vizită în Irtas pentru a-mi prezenta condoleanţele. Soţul unei foste eleve a fost ucis de corectitudinea politică.

9 În lb. arabă, în orig. *Răscoală*. Se referă mai ales la mişcarea de rezistenţă palestiniană faţă de ocuparea de către israelieni a Cisiordaniei şi a Fâşiei Gaza, în anul 1987.

10 Cunoscut şi ca Domul Raşelei, este mormântul atribuit de tradiţie personajului biblic Raşela, cea de-a doua soţie a lui Iacob. Localizat la marginea oraşului Betleem, este considerat al treilea loc sacru al religiei iudaice.

Capitolul 4

Un şir apatic de persoane îndoliate parcurgea cărarea care străbătea valea. Mergeau încetişor către casa lui Abdel Rahman, schimbând vorbe fără prea mult chef. Omar Yussef se ocăra pentru că îşi pusese doar un sacou în dimineaţa aceea, pentru că vântul se năpustea cu putere asupra văii Irtas, trecând prin sacoul lui de tweed. A luat pe loc decizia să îmbrace paltonul în fiecare zi, până în aprilie, indiferent cum va părea vremea dimineaţa, de la fereastra dormitorului său. Mergea cât putea de repede, dar îl depăşeau aproape toţi, deşi nu păreau că se grăbesc. Era mulţumit că cel puţin purta o căciulă bej, din caşmir moale, care îi încălzea capul chel şi îi ţinea sub control şuviţele de păr, la adăpost de vântul aspru.

Omar Yussef a ajuns la capătul cărării. Aici erau două canistre de ulei, în care fuseseră înfipte frunze de palmier şi steaguri negre, de înmormântare, îndoite acum de vântul puternic. Steagurile erau prinse pe catarge de bambus, iar capetele lor pocneau şi zgâriau interiorul butoiaşului, sub biciul vântului, într-o aparentă încercare de a scăpa. Omar Yussef s-a strecurat printre şirurile de oameni aşezaţi pe scaune albe, de grădină, sub prelata neagră, fâlfâitoare, a cortului în interiorul căruia familia primea condoleanţe. S-a aşezat la coadă, în spatele celor care treceau prin faţa rândului de primire alcătuit din membrii familiei, le strângeau mâinile fără vlagă şi murmurau că Allah se va milostivi de Louai Abdel Rahman. La capătul rândului se afla un tânăr slab, cu o faţă osoasă şi ursuză. Omar Yussef a înţeles că era fratele luptătorului mort. Băiatul arunca priviri fioroase când spre liziera pădurii, peste grădiniţa de legume, când spre intrarea în casă. Omar Yussef a reţinut mâna tânărului şi l-a întrebat unde o poate găsi pe Dima Abdel Rahman. A detectat o scânteiere de ostilitate înainte ca tânărul să îi spună că fata era în casă, cu femeile.

— Du-te, te rog, şi cheam-o. Spune-i că o caută fostul ei profesor.

Tânărul a ezitat, în timp ce Omar Yussef îi ţinea mâna strâns într-ale sale. Apoi şi-a retras mâna şi a intrat în casă.

Omar Yussef ar fi acceptat cu plăcere o ceaşcă de *qahweh sa'ada*. În

orice altă perioadă a anului, un băiat ar fi circulat printre oamenii adunaţi la înmormântare, cu un termos de cafea fără zahăr. Dar acum era Ramadan şi până la lăsarea întunericului nu se va servi nici cafea, nici altceva. Dar Omar Yussef nu avea nevoie de Ramadan ca să îşi aducă aminte că erau multe lucruri de la care trebuia să se abţină. Îşi amintea cum odată, pe când era student în Damasc, o bătrână i-a tras o palmă peste faţă pentru că îl văzuse fumând o ţigară pe stradă, în timpul Ramadanului. Ar fi trebuit să o păstreze pe lângă el, să îl bată zdravăn de fiecare dată când făcea ceva interzis. Se întreba cât timp i-ar fi luat să renunţe la alcool, dacă ar fi primit o lovitură puternică peste cap de fiecare dată când turna în el whisky cu gheaţă. Pe când aşa, nu se trezise din beţie până aproape de vârsta de cincizeci de ani. Savoarea spectaculoasă a beţiilor din tinereţe dispăruse deja. Până şi el înţelegea că e patetic. Renunţase la băutură pentru că îi era ruşine când observa cum bărbaţi mai tineri cu douăzeci de ani se uitau cu milă la ochii lui înceţoşaţi şi la mâinile nesigure.

Din spatele cortului s-au auzit trei focuri de armă puternice, ascuţite, dar Omar Yussef a fost singurul care s-a ferit. S-a întors repede pentru a urmări privirea celorlalţi. Pe potecă venea o trupă de trăgători din Brigăzile Martirilor al-Aqsa. Un bărbat masiv, care purta o cartuşieră peste piept, îi conducea. Omar Yussef şi-a împins ochelarii cu rame aurii pe nas şi a văzut că acesta era Hussein Tamari, liderul Brigăzilor Martirilor din Betleem. Avea la el arma cea mare, despre care vorbea toată lumea. Capul lui Tamari era mai lat la bază, mătăhălos şi cu fălci mari. Avea mustaţă neagră, groasă şi păr scurt, îngrijit, pe care era nevoit să-l tundă aşa fiindcă oricum nu prea avea ce să acopere. Spre vârf, capul i se îngusta până la o treime din lăţimea gâtului. Capul acesta conic, congenital, îi părea lui Omar Yussef dovada faptului că nu creierul era sursa aroganţei sale.

Lângă Tamari mergea un bărbat brunet, slab, pe care Omar Yussef îl mai văzuse prin oraş. Numele lui era Jihad Awdeh. Pe cap avea o căciulă gri, asemănătoare cu un fes îmblănit. Omar Yussef încerca să îşi amintească numele acestui tip de căciulă. Nimeni nu purta aşa ceva în Betleem. Bătrânii de la ţară purtau *keffiyeh*[11] tradiţionale, iar puştii purtau şepci de baseball americane. Majoritatea, însă, nu îşi acoperea capul. De aceea, căciula lui Jihad Awdeh părea extravagantă şi sinistră. Omar Yussef s-a gândit imediat la Saddam Hussein, care obişnuia să poarte o asemenea căciulă iarna. *Astrahan, aşa îi zice*, şi-a spus el. A râs scurt, batjocoritor şi a dat din cap.

Hussein Tamari şi-a descărcat mitraliera în aer de câteva ori, în semn de respect faţă de mort, proptind patul armei masive în şold şi ţinând-o cu o singură mână, pentru a-şi etala, voit neglijent, puterea ostentativă. Aceasta a scos un sunet adânc, puternic şi impresionant, iar Omar Yussef a observat că

unii dintre oameni erau gata să aplaude spectacolul. Patul armei era din lemn, iar ţeava, dintr-un metal închis la culoare. Părea să aibă peste un metru douăzeci în lungime.

Soldaţii au intrat sub bolta prelatei şi, luând-o în faţa celor care aşteptau la rând, au dat mâna cu membrii familiei îndoliate. Omar Yussef a văzut că tatăl lui Louai Abdel Rahman părea intimidat şi nu i-a privit în faţă pe insurgenţi, deşi aceştia au zăbovit dinaintea lui mai mult decât era necesar.

Omar Yussef s-a îndreptat către uşa casei. A aruncat o privire în camera de zi. Pe perete era pictată o scenă alpină elveţiană. Un cerb tânăr se juca în iarba înaltă de pe malul unui lac de munte. Se vedea o cabană de lemn la marginea prăpastiei, pe vârful unui munte acoperit de zăpadă, scânteietor ca o poză dintr-o carte pentru copii, nefiresc şi caricatural. Mulţi palestinieni îşi decorau casele cu scene din Alpi. În mod evident, era o plăcere să priveşti o asemenea imagine în timpul verii caniculare, şi-a zis el. Dar poate că avea şi un efect calmant, ca şi cum, privind la pământul unei ţări paşnice, ai fi putut uita violenţa din jur şi te-ai fi putut visa pe un vârf de munte, unde să poţi respira în voie aer curat. Omar Yussef şi-a dat seama că în aceste picturi murale nu erau niciodată oameni.

În faţa tabloului era un grup de femei. Improvizau un cântec de binecuvântare pentru mama martirului, slăvind fericirea de care va avea parte fiul ei mort. O femeie scanda un vers, apoi i se alăturau altele, bătând din palme în ritmul melodiei, apoi o altă femeie prelua conducerea, începând strofa următoare. Acelaşi lucru se făcea şi la nunţi. În fundul camerei, Omar Yussef a văzut-o pe Dima Abdel Rahman. I-a făcut semn să vină afară. Ea a schiţat un început de zâmbet şi s-a îndreptat către el. Când fata a ajuns în dreptul scărilor, Omar Yussef a văzut că tânărul pe care îl trimisese s-o cheme privea încruntat din uşa bucătăriei.

— Allah se va milostivi de cel mort, a zis Omar Yussef.

— Mulţumesc, unchiule, a răspuns Dima Abdel Rahman. Mă bucur că ai venit.

— Cine este puştiul pe care l-am trimis să te caute?

Omar Yussef a făcut un gest discret către băiat.

— Acela este fratele soţului meu, Yunis.

— Pare mai degrabă mânios, decât întristat de moartea fratelui său.

— Pare că nu mai simte altceva decât mânie, spuse Dima.

S-au îndepărtat de casă şi de cortul de doliu şi s-au îndreptat către straturile de varză. Dima se uita ţintă la locul în care murise soţul ei. A început să plângă. Omar Yussef a scos o batistă din buzunarul sacoului de tweed şi i-a întins-o. Ea şi-a şters lacrimile şi a zâmbit, ruşinată. Apoi, arătând spre locul acela:

— Aici a murit Louai. Aici l-am găsit.

Dima a început din nou să plângă. Omar Yussef i s-a adresat cu blândeţe.

— Este normal să plângi, draga mea. Focurile de armă trase în aer sunt nepotrivite, dar lacrimile sunt bune.

— Mama lui Louai spune că ar trebui să plâng de fericire, pentru că acum el este martir, a zis Dima.

— Face asta doar de ochii lumii. Sunt sigur că nu simte aşa în adâncul inimii ei, a spus Omar Yussef.

— Nu mă pot bucura la gândul morţii lui, *ustaz*. Pur şi simplu nu pot.

— Tatăl meu a murit când eram tânăr. Îmi amintesc că plângeam şi toţi cei aflaţi în casă mi-au zis că nu trebuie să plâng, pentru că tatăl meu a trăit până la bătrâneţe, iar eu trebuie să mă port ca un bărbat. Dar aveam un unchi care m-a înţeles. Le-a zis: „Lăsaţi băiatul să plângă. Nu vedeţi că l-a iubit pe tatăl lui?“ Aşa că nu îţi face griji. Poţi să plângi. Şi poţi să păstrezi şi batista.

Dima a reuşit să zâmbească printre lacrimi.

— Eram foarte fericită pe vremea când eraţi profesorul meu, a spus ea.

— Eşti o femeie inteligentă. Aş fi foarte fericit dacă toţi elevii mei ar fi ca tine.

Elevii săi erau moştenirea pe care o lăsa în urmă Omar Yussef. După toţi aceşti ani de muncă şi studiu, după ce se îndoise de atâtea ori că ar fi marcat cumva viaţa lor, ceea ce îl salva de la depresie era încrederea că lăsase, totuşi, o urmă de ştiinţă, de înţelepciune şi bunătate în sufletul şi mintea altora. Dima şi George Saba şi alţi câţiva asemeni lor vor face din lumea aceasta un loc în care Omar Yussef să poată trăi în pace.

Dinspre cort s-au auzit alte împuşcături. Dima a icnit.

— Cine este omul cu mitraliera?

— Hussein Tamari.

— Este lider al Brigăzilor Martirilor?

Omar Yussef a încuviinţat din cap.

— L-am văzut o dată, la garaj. A venit când eram singură. Nu ştiam cine este, a spus ea, uitându-se ţintă la el, pe deasupra straturilor de varză.

Dima a clătinat din cap.

— De ce s-a lăsat ucis soţul meu, unchiule? Nu a spus niciodată că vrea să fie martir şi totuşi, vorbesc cu toţii despre martiri tot timpul. Poate şi Louai începuse să gândească aşa.

— Toţi murim la un moment dat. Uite, eu îmbătrânesc şi încep să simt moartea cum şerpuieşte prin mine, cum pune stăpânire pe braţele, picioarele,

pe întreg corpul meu. Sper că mintea va fi ultima redută pe care o va cuceri. Şi totuşi, unii oameni consideră că e mai bine să te duci repede, când eşti tânăr, şi să fii pomenit ca erou, decât să te agăţi de viaţă până se satură toţi de tine.

Lui Omar Yussef i s-a părut că Dima vrea să vorbească, aşa că a tăcut, pentru a o lăsa să povestească despre noaptea în care a murit soţul ei.

— Înainte de a auzi împuşcăturile, l-am auzit pe Louai vorbind cu cineva şi apoi am văzut ceva straniu. Stăteam la fereastra de acolo. Am văzut un punct roşu, ca o lumină, care cred că îl căuta pe Louai. Se tot mişca, ca şi cum ar fi încercat să se fixeze pe el. Era acolo, lângă copacul acela. Apoi a fost împuşcat. Două focuri de armă.

— L-ai auzit vorbind? Ce a spus?

— A spus: „Ah, tu eşti, Abu Walid.“ Vocea îi era calmă.

— Mai era cineva cu el?

— Da, trebuie să fi fost şi altcineva.

Gândurile lui Omar Yussef s-au îndreptat către George, arestat pentru conspiraţie la uciderea acestui tânăr. Dar lui George nu i se spunea Abu Walid.

— Nu ai văzut pe nimeni altcineva când ai ieşit din casă?

— Am alergat către el. Nu m-am gândit la nimic altceva.

— Cine este Abu Walid? Care dintre prietenii lui Louai este tatăl lui Walid?

— Nu ştiu. Ar putea fi mulţi oameni cu acest nume, nu-i aşa?

— Da, dar nu mulţi dintre ei ar fi fost în relaţii apropiate cu un om care era căutat de israelieni. Un om care se ascundea de luni întregi.

— Chiar nu ştiu, *ustaz*.

Dima ezita.

— Era stranie şi purtarea fratelui său. Părea supărat pe mine.

Omar Yussef a făcut o pauză, apoi a pus o mână pe umărul fetei. Dima a privit în jos şi a zâmbit. El şi-a ţinut mâna nemişcată.

— Surioară, căsătoria ta a fost scurtă, dar cel puţin ai avut norocul de a petrece acest timp cu un om care te-a iubit. Ştii destule despre traiul femeilor în societatea noastră, pentru a înţelege că aceasta este o binecuvântare.

— Da, unchiule.

Îşi suflă nasul în batistă.

— Trebuie să mă întorc la bucătărie acum. O să vă vizitez în curând. Salut-o pe Umm Ramiz din partea mea. Vă doresc un Ramadan îmbelşugat.

— Mulţumesc. Allah să îţi dea viaţă lungă.

Pe Omar Yussef l-a mişcat emoţia fetei. Ar fi vrut să mai stea cu ea. Nu voia să se întoarcă lângă oamenii din cort, aşa că s-a îndreptat către copaci, târându-şi picioarele prin iarbă. S-a sprijinit de pinul lângă care se afla

Louai Abdel Rahman când a fost ţintit de luminiţa roşie. Privind în jur, Omar Yussef a văzut că un petec de iarbă din dreptul copacului fusese smuls din rădăcini. Poate că, în alunecare, Louai a tras de aceste fire de iarbă după ce a fost împuşcat. Omar Yussef a făcut câţiva paşi la dreapta. Un petec de iarbă şi lăstăriş, de mărimea unui trup de bărbat, era strivit şi culcat la pământ în spatele unui copac. Probabil aici aşteptase Abu Walid – dacă, într-adevăr, acest om exista. Dar de ce să fi stat aici? Oare îl împuşcase pe Louai Abdel Rahman din această ascunzătoare? În iarba culcată la pământ nu era loc decât pentru un singur om, oricine ar fi fost el, aşa că nu ar fi putut să fie însoţit de un detaşament de israelieni.

Omar Yussef a privit spre locul acela cu mai mare atenţie. Şi-a trecut piciorul printre firele de iarbă strivite. Un obiect strălucitor a ieşit la iveală. S-a aplecat cu greutate şi l-a ridicat de jos. În mână ţinea un cartuş gol de mitralieră. A scormonit cu piciorul prin iarba culcată, pentru a vedea dacă mai erau şi altele. Dima spunea că Louai fusese împuşcat de două ori. Dar nu era decât un singur cartuş. Pe pământ nu se mai vedea nimic altceva.

Un bărbat cu numele de Abu Walid aşteptase acolo, destul pentru ca iarba să rămână culcată la pământ. Louai Abdel Rahman îl cunoştea. În urmă rămăsese un cartuş tras. Să însemne acest lucru că Abu Walid a tras un foc în Louai, în timp ce altcineva, aflat în alt loc, a tras celălalt foc? Şi ce reprezenta oare luminiţa roşie pe care a văzut-o Dima?

Omar Yussef s-a îndreptat către mulţime. A pus tubul cartuşului în buzunarul sacoului. Hussein Tamari vorbea despre Louai Abdel Rahman cu voce tare, undeva, la marginea cortului. Îl numea „Martirul“. Omar Yussef a intuit deodată sentimentul de siguranţă dat de gândul că cineva a murit ca martir. În cazul unui martiriu, lipsesc gemetele şi sângerarea şi regretele. Pentru cei rămaşi în viaţă, este ca şi cum nu ar fi avut loc nicio moarte.

De teama de moarte te poţi apăra în mai multe feluri. Omar Yussef se gândea că numai morţii te pot apăra cu adevărat de moarte. Când înţelegi că cineva este mort pentru totdeauna, nu mai tânjeşti după întoarcerea sa. Dacă moartea este simplă şi absolută, nu mai există niciun dubiu, nu te mai întrebi dacă decedatul a primit răsplata meritată sau a fost încredinţat flăcărilor eterne – iar dubiul este un chin mult mai prelung decât orice fel de moarte. Când te uiţi la o piatră de mormânt şi îţi spui doar „Bucata aceasta de piatră fumurie este tot ce împiedică cenuşa iubitului meu de a fi purtată de vânt pe manşetele pantalonilor mei, iar cenuşa este tot ce a mai rămas din el“, abia atunci poţi, cu adevărat, să-ţi trăieşti viaţa până când vei muri şi tu.

Omar Yussef şi-a trecut degetele peste tubul cartuşului. Aceasta este părerea mea despre moarte, îşi zise el. Dar o crimă este cu totul altceva.

11 În lb. arabă, în orig. Acoperământ de cap purtat de bărbaţii arabi, făcut dintr-o bucată pătrată de pânză, de obicei bumbac, împăturită şi înfăşurată în diverse moduri în jurul capului. Se întâlneşte mai ales în zonele deşertice, pentru a apăra capul de expunerea directă la soare, cât şi pentru a proteja gura şi ochii de firele de nisip.

Capitolul 5

Omar Yussef considera că se află foarte departe de Paradis. În casa lui, nimeni nu făcea rugăciuni înainte de *iftar*. Seara, în perioada Ramadanului, puneau capăt postului de peste zi într-un mod simplu, aşezându-se cu toţii la masa din holul străbătut de curent, de la intrarea în casa cea veche, din piatră. În după-amiaza aceea mohorâtă, au aprins luminile în casă încă de la întoarcerea lui Omar Yussef, îngheţat până în măduva oaselor, din vizita în care îi prezentase condoleanţe fostei sale eleve. Îl îngrijora teribil gândul la George Saba, singur în celula sa, ameninţat de posibilitatea pedepsei capitale pentru colaboraţionism. Întunericul sumbru al după-amiezei mohorâte se transforma într-o seară neagră, rece. Străzile, golite aproape în totalitate de ameninţarea ploii care sta să înceapă, erau acum pustii din pricina întreruperii festive a postului.

Soţia lui Omar Yussef, Maryam, l-a trimis pe nepotul lor, micuţul Omar, în salon, să îl cheme la masă. Omar Yussef a pus ceaşca de ceai pe masă şi a mângâiat obrazul băiatului.

— Ce avem la cină? a întrebat el.

— Mâncare făcută de bunica, a spus micul Omar.

— Ce a gătit? A făcut ceva dulce pentru tine?

Micul Omar a dat din cap în semn că da, apoi s-a răsucit şi s-a îndepărtat. Omar Yussef l-a chemat înapoi ca să îi dea un cub de zahăr din bolul de porţelan de pe măsuţa de cafea. Băiatul a zâmbit şi a fugit spre uşă. Omar Yussef a auzit-o pe soţia lui ducând o oală la masă. Micuţul Omar a spart cubul de zahăr între dinţi. Evident, Maryam a observat cum îl ronţăia între fălcile lui mici.

— Omar, îi strici pofta de mâncare, a strigat ea.

Omar Yussef a intrat în hol, râzând.

— Cunoşti proverbul „Domnul trimite migdale celor fără dinţi“. Lasă-l, deci, pe băiat să se bucure de dulciuri în inocenţa lui, înainte de a ajunge la vârsta la care nimic nu îi va mai face plăcere.

S-a aşezat pe locul lui, în capul mesei, pe când ceilalţi membri ai familiei intrau unul câte unul.

Ramiz, fiul cel mare al lui Omar, a urcat scările dinspre subsol, unde locuia, ţinând-o în braţe pe fiica lui cea mică. Soţia lui, Sara, a intrat din bucătărie, aducând la masă un ultim vas, iar Maryam i-a grăbit pe copii să se aşeze pe scaune. După ce s-au aşezat cu toţii, Maryam a luat cu lingura *ma'alouba* de pe platoul aşezat în centrul mesei, servindu-l mai întâi pe soţul ei. Omar a pus o parte din acest amestec de orez şi pui într-o clătită galbenă, lipicioasă, care se prepară de Ramadan. Îi plăcea mâncarea lui Maryam şi mânca acasă în fiecare seară, cu excepţia situaţiilor în care nu putea refuza o invitaţie la restaurant. Şi-a pus în farfurie o porţie de *fattoush*, o salată specific siriană, făcută din mentă, pătrunjel, salată verde şi bucăţi de pâine. Nu trebuia decât să ia o gură din *fattoush*-ul lui Maryam, că, imediat, gustul puternic al sosului cu lămâie îl transporta în cafeneaua din acel *souk*12 din Damasc, unde petrecuse atâtea clipe minunate în tinereţea sa. Maryam nu fusese cu el acolo, dar într-un fel sau altul, parcă gustase şi ea ce gustase el. Mâncarea ei reuşea, parcă, să îi deseneze o hartă a vieţii. Îl consola, aşa cum o poate face un atlas vechi, bine legat, care te poartă peste lanţuri muntoase, fără oboseala fizică, neplăcerile şi dificultăţile unei călătorii adevărate. Se întreba dacă tot aşa simţea şi Louai Abdel Rahman faţă de mâncarea gătită de Dima. Poate că, totuşi, nu fuseseră căsătoriţi destul de mult timp pentru ca gustul frunzelor de viţă gătite de ea să ia locul celor ale mamei lui în amintirile sale, în care gusturile se asociază momentelor de fericire. Omar Yussef se gândea la fugarul care, în timp ce se strecura spre casă prin întuneric, încerca să se concentreze la pericolele din jur. Mâncarea mamei şi mireasma ei, care îţi aduce aminte de căminul părintesc, sunt ingrediente puternice pentru orice palestinian. Îl consola gândul că, cel puţin, băiatul murise presimţind această plăcere.

Omar Yussef îi privea pe ai săi luând primele înghiţituri din mâncare. La mesele de seară din perioada Ramadanului simţea cum iritarea unei zile de post lăsa locul uşurării şi tihnei induse de carnea grasă de capră, pe care Maryam o fierbea în lapte şi de ciorba verde, de pui, din *mouloukhiyeh*, îngroşată cu coriandru şi usturoi şi frunze de nalbă, turnate toate peste orez şi fasole.

După câteva înghiţituri, Omar Yussef s-a oprit. În seara aceasta, ceva era diferit. Cu siguranţă, nu din cauza mâncării. Era vorba, mai degrabă, de felul în care corpul lui răspundea la aceasta. Era din vina ierburilor pe care le folosea Maryam şi care dădeau mâncărurilor ei un gust atât de bun, piperul negru şi menta, pe care le amesteca cu usturoi şi kebab. În seara aceasta, însă, simţea repulsie când muşca din carne. Era ca şi cum şi-ar fi dat seama pentru

prima oară că mâncarea şi toate alimentele sunt făcute din carne moartă. Trebuie oare să moară ceva pentru ca el să continue să trăiască? Carnea trebuie condimentată cu mirodenii pentru a-i păcăli limba, pentru a-i ascunde crima înfăptuită? Cât măcel putem înghiţi atâta vreme cât nu ne afectează digestia? I-a privit pe nepoţii săi, care împingeau bucăţelele de carne de animal prin farfurie. Poate că ei înţelegeau instinctiv ceea ce el abia acum sesiza. Şi anume că la tot pasul găseşti mâncare din abundenţă şi ai o senzaţie plăcută când îţi pătrunde în cele mai tainice cotloane. Dar dacă te uiţi mai atent, vei observa că moartea se îmbuibă pe drumul către cimitir, iar tu eşti felul de mâncare principal.

Nepoata lui cea mare, Nadia, i-a umplut paharul cu apă. Avea doisprezece ani şi pielea palidă de la atâta stat în casă, unde îşi petrecuse vara, sub interdicţia de a ieşi afară, dar ochii îi erau întunecaţi, cu sclipiri de inteligenţă. Dintre toţi nepoţii, ea era preferata lui Omar. Nadiei îi plăcea să-l audă povestind. Îl ruga adesea să îi spună povestea venirii lui în această casă.

Întâmplarea se petrecuse în urmă cu cincizeci şi şase de ani, iar Omar Yussef avea pe atunci doar câteva luni, dar, de dragul poveştii, pretindea că îşi aminteşte tot. Tatăl lui le-a spus servitorilor să împacheteze bagaje cât pentru patru căruţe. Alţii plecau cu mai puţine bagaje, crezând că exilul va fi de scurtă durată, până ce armatele arabe vor reuşi să îi dea afară pe evrei, dar tatăl lui Omar Yussef i-a spus, după mulţi ani de la acele incidente, că ştia că nu se vor mai întoarce niciodată în satul lor. În vreme ce căruţele se alăturau refugiaţilor în drumul spre Betleem şi Hebron, tatăl său a privit înapoi, către satul a cărui căpetenie sperase să fie într-o bună zi fiul său, aşa cum fusese şi el, apoi şi-a îndreptat privirile către un tractor care traversa câmpul dinspre un chibuţ spre sat, cu o mână de oameni în urma sa.

— E pierdut pentru totdeauna, i-a spus tatăl său când băiatul, acum mare, a început să vorbească despre politică. Satul, livada de măslini, poziţia de *mukhtar*. Toate sunt pierdute. Mai bine uită-le. Nu îi asculta pe cei care cred că ne putem întoarce.

Chiar dacă era doar un copil, Omar ştia că tatăl său are dreptate. Pierderea pământului şi a privilegiilor îl apăsa mai puţin decât pe prietenii săi, pentru că ştia că va avea întotdeauna de partea sa protecţia şi înţelepciunea tatălui.

Familia lui Omar s-a mutat în Dehaisha, la marginea Betleemului, împreună cu restul clanului, care se numea Sirhan. În Dehaisha, ţăranii din satul lor s-au instalat în corturile de pânză furnizate de Naţiunile Unite. Tatăl lui Omar Yussef a închiriat această casă de piatră, situată între Dehaisha şi Betleem, la preţul de doisprezece dinari. A plătit chiria până la moartea sa, atunci când această sarcină i-a revenit fiului său. Clanul Sirhan s-a răspândit

în întreg Betleemul, ajungând un grup respectabil, de aproape două mii de persoane, numărând atât meşteri, cât şi comercianţi. Puterea lor venea din faptul că niciodată nu provocau probleme altor familii, iar unii dintre ei se bucurau de influenţă în rândurile unor grupări politice şi beneficiau de protecţie din partea miliţiilor acestora. Unii Sirhani aveau poziţii puternice în ramura locală a Hamas, iar alţii ajunseseră la conducerea facţiunii celei mai mari, Fatah.

Pe Omar Yussef îl bucura faptul că Nadia părea să înţeleagă semnificaţiile acestei poveşti, de parcă i-ar fi fost spusă de dragul şi atotştiutorul lui tată în persoană, şi nu repovestită de Omar Yussef. Simţea că împrumută ceva din nobleţea tatălui său când îi vorbeşte fetei. Cumva, Nadia îi arăta drumul către sâmburele lui de viţă nobilă. I-a mulţumit pentru paharul de apă şi a ciupit-o de obraz.

Şi-au terminat cina în tăcerea obişnuită. Copiii au zăbovit în jurul mesei fără un scop precis, pe când Sara s-a dus să facă ceaiul. Ramiz a cojit o portocală şi a împărţit-o copiilor.

— Am fost la Dima Abdel Rahman azi, ca să îmi exprim condoleanţele, a spus Omar Yussef tăind un măr.

— Of, sărmana, exclamă Maryam. Să rămână fără bărbat!

— Este atât de rău să nu ai un bărbat? a întrebat Omar Yussef, râzând scurt, din gât. Chiar tu ai dat uneori de înţeles că bărbaţii sunt leneşi, dezordonaţi şi o pacoste la casa omului.

— Omar, doar ştii ce vreau să spun.

Maryam l-a ameninţat cu degetul, în glumă. Ridurile îi coborau pe lângă ochi şi gură, dând feţei un aspect trist, chiar şi atunci când râdea. Îşi ondula părul, îl pieptăna cu cărare într-o parte şi îl lăsa să crească numai până sub urechi. Îl vopsea negru ca pana corbului şi purta întotdeauna haine negre, confortabile. Pe măsură ce îmbătrânea, pielea ei se colora într-un gri intens, astfel încât uneori ieşea în evidenţă într-o încăpere, asemenea unei siluete aparte dintr-un film vechi, omisă din neglijenţă de la procesul de colorare.

Sentimentele unui bărbat pentru soţia lui sunt foarte amestecate, se gândea Omar Yussef. *Păcat că femeile noastre nu recunosc că nici relaţiile lor cu bărbaţii nu sunt atât de simple. Ar fi un lucru benefic.*

Omar Yussef avea nevoie de Maryam. Era născută în acelaşi an cu el, dar în nordul Palestinei, la Nazaret. Familia ei a fugit mai întâi la Jenin, apoi la Betleem. S-au întâlnit într-o zi, când au luat acelaşi taxi din Jenin, unde el încă mai avea rude. Omar îşi începea etapa finală a drumului spre casă, la întoarcerea de la universitatea din Damasc. Ceea ce i-a legat la început au fost opiniile politice, naţionalismul arab. În mod sfidător, Maryam nu îşi acoperea niciodată capul, aşa cum făceau femeile musulmane, deşi maternitatea şi

responsabilităţile gospodăriei i-au moderat în cele din urmă vederile politice, simplificându-le. A dat naştere la trei fii. Ramiz locuia în apartamentul de la subsol, dar ceilalţi doi emigraseră, în Statele Unite şi Anglia. În locul politicii duse de poporul ei, acum îşi făcea griji pentru fiii ei înstrăinaţi, întrebându-se când îi va mai vedea, aşa cum face orice mamă din lume. *Poate nu e adevărat că Maryam este azi mai puţin isteaţă. Probabil că toţi oamenii erau mai profunzi în anii mei de studenţie, când nu vedeau la tot pasul pericolul unei conspiraţii sioniste,* îşi zicea Omar Yussef. În ultima vreme, se înfuria în tăcere când o auzea pe Maryam vorbind despre politică, dar cel puţin nu îi considera martiri pe cei morţi.

Acum, însă, Omar Yussef voia să vorbească cu fiul său despre George Saba, să îi spună ce crede el despre acest caz după vizita sa la Dima Abdel Rahman. Ramiz conducea o afacere cu telefoane mobile, iar clienţii săi îl ţineau la curent cu ce se întâmplă prin oraş. Omar Yussef spera că fiul lui ştie ceva ce l-ar absolvi de orice vină pe George.

— Simt că lui George i s-a întins o capcană, a zis el. Nu pot să cred că el ar colabora cu israelienii.

— Oamenii fac uneori fapte disperate, a spus Ramiz. Clienţii magazinului de antichităţi al lui George erau israelienii care treceau pe scurtătura spre colonii. Acum magazinul este închis, pentru că zona e sub asediu, iar clienţii israelieni se tem să vină.

Aşa că afacerea lui are de pierdut. Poate a ajuns la disperare. Poate l-au contactat cei de la Shin Bet[13] şi i-au promis să îi rezolve problemele dacă face ceva pentru ei.

— A fost acuzat pentru simplul fapt că este creştin. Atâta tot. Nu pentru că ar fi colaborat cu adevărat.

— Tocmai pentru că este creştin poate fi gata să treacă de cealaltă baricadă.

Omar Yussef era de-a dreptul şocat.

— Ţin să îţi amintesc că ai fost educat de Fraţii Călugări. Ai studiat la aceeaşi şcoală creştină ca şi George Saba, şcoala la care am predat şi eu.

— Tată, tot ce vreau eu să spun este că în situaţii ca aceasta, oamenii fac lucruri pe care nu te-ai aştepta să le facă în condiţii normale.

— Ca de pildă, să-i acuze pe toţi creştinii de trădare?

Omar Yussef se aplecă în faţă, nervos.

— Nu am vrut să spun asta. Dar uite, creştinii sunt deja în afara societăţii noastre în ziua de azi. Poate simt că nu ne datorează aceeaşi fidelitate ca un musulman.

Omar Yussef a pus pe masă cuţitul cu care cojea mărul şi a gustat din fruct.

— I-am văzut în după-amiaza aceasta pe câţiva dintre musulmanii tăi fideli trăgând cu armele în aer, în cinstea lui Louai Abdel Rahman, lângă cortul de doliu.

— Am ratat asta, pentru că am fost la înmormântare devreme, de dimineaţă, a spus Ramiz. Au venit şi ei, aşa cum fac de obicei. Aşadar, au apărut şi la cortul de doliu?

— Da. Dar ceea ce s-a petrecut la casa familiei Abdel Rahman este straniu.

Omar Yussef a privit în jur, ca să se asigure că nu se aflau copiii în încăpere.

— Ştii că Dima mi-a fost elevă. Ea mi-a zis că l-a auzit pe Louai vorbind cu cineva chiar înainte de a fi împuşcat. Şi tot ea a văzut un punct roşu de lumină, care parcă încerca să îi caute trupul.

— Vorbea cu cineva?

— Da. A zis „Ah, tu eşti, Abu Walid.“

Ramiz sugea încetişor o bucată de portocală.

— Tată, lasă-mă să îţi spun două lucruri. Mai întâi, când israelienii folosesc colaboratori, le cer să se apropie foarte mult de ţintă, ca să se asigure că au ajuns la cel căutat. Când colaboratorul dă semnalul, înseamnă că identificarea a fost făcută, iar ei lovesc ţinta.

— De unde ştii toate astea?

— De la unchiul Khamis. El mi-a explicat toate astea când l-am vizitat la comisariat. Citea un raport secret despre una dintre asasinările din Fâşia Gaza.

— Aşadar, Abu Walid este numele colaboratorului? Cel de care au avut nevoie israelienii pentru a-i conduce la Louai?

— Da, aşa se pare. Aveau nevoie de cineva care îl cunoştea pe Louai, ca să îl poată identifica, evident. Acesta avea sarcina de a se apropia îndeajuns de mult pentru a-l putea identifica pe Louai, chiar şi pe întuneric.

— Ei bine, George Saba nu l-ar fi putut identifica pe Louai. Iar lui George i se spune Abu Dahoud, nu Abu Walid. Iată dovada nevinovăţiei sale.

Omar Yussef a pus mâncarea pe masă şi şi-a desfăcut braţele larg, cuprins de entuziasm. Ramiz a ezitat.

— Ajung astfel la al doilea lucru pe care vreau să ţi-l spun. Tată, te rog, nu te amesteca. Dacă vei încerca să te duci cu povestea aceasta la cineva din forţele de securitate, ai putea descoperi că lucrează pentru israelieni. Te-ar putea reduce la tăcere, pentru că le pui în pericol un agent. În plus, cei care l-au arestat pe George Saba, nu l-ar fi luat fără un motiv. Cazul acesta o fi fost un bun pretext pentru a plăti o poliţă mai veche cuiva care, probabil, i-a supărat. Aşa merg treburile în ziua de astăzi.

Omar Yussef şi-a amintit de seara în care privise cum George Saba străbătea întunericul, către militanţii urcaţi pe acoperişul casei sale. *Cineva care, probabil, i-a supărat*. Se blestemă în gând că, în seara aceea, coborâse dealul către casă, în loc să îl ajute pe George. Poate că George i-a întâlnit atunci pe cei care se răzbunau acum atât de cumplit.

Maryam şi-a aşezat mâna pe braţul lui Omar Yussef.

— Să nu faci ceva periculos. Tu mă cerţi mereu când spun cât de netrebnici sunt porcii ăştia. Dar israelienii ar putea să te ia pe sus din propria ta casă dacă bănuiesc că încerci să îl dai în vileag pe unul dintre colaboratorii lor.

— Dar nu am făcut nimic, a spus Omar Yussef, iritat. Nu mă vânează israelienii.

— Nici măcar să nu te gândeşti că ai putea face ceva, tată, i-a spus Ramiz

Omar Yussef era pe punctul de a răspunde, când Ramiz şi-a ridicat sprâncenele şi a făcut un semn cu capul către uşa bucătăriei. Nadia se sprijinea de tocul uşii, cu o privire îngrijorată. Îşi ţinea degetul arătător şi pe cel mijlociu în gură, cu un gest nervos. Sara a trecut pe lângă fată, aducând tava cu ceai din bucătărie. Omar se întreba cât auzise Nadia din conversaţia lor. A blestemat slăbiciunea de care dăduse dovadă. Pentru că îşi imagina că poate să îl salveze pe George Saba şi să protejeze moştenirea învăţăturii sale, risca să îşi expună familia la mârşăviile intifadei. Dacă dorea o moştenire, ei bine, aceasta stătea în pragul uşii, înfricoşată, iar el era cel care o speriase. Era profesor, nu detectiv. Simţea cartuşul în buzunarul sacoului. Parcă ar fi fost o tonă de metal topit. Se gândea cum să scape de el cât mai repede.

I-a întins fetei o felie de măr. Nadia s-a apropiat, zâmbind timid şi a încercat să o apuce. Privirea i-a fost, însă, atrasă de ceva aflat dincolo de geamul mătuit al uşii de la intrare. Omar Yussef şi-a întors capul, urmărindu-i privirea. În lumina felinarului se vedea o siluetă cu beretă militară pe cap. A simţit o străfulgerare de spaimă şi a scăpat mărul înainte ca Nadia să îl prindă.

Silueta a întins mâna şi a bătut la uşă.

12 În lb. arabă, în orig. Cartier comercial elegant în oraşele arabe.

13 *Shabak*, acronim din denumirea *Sherut Bitachon Klali* (Serviciul General de Securitate), cunoscut în afara Israelului sub denumirea *Shin Bet*, este serviciul intern de securitate israelian.

Capitolul 6

Cu ochii la uşă, Omar Yussef s-a ridicat fără grabă din scaunul său. Simţea că i se face greaţă. Silueta din dreptul uşii se legăna de pe un picior pe altul, ca şi cum ar fi încercat să se încălzească în aerul rece al serii. A bătut din nou. Maryam s-a ridicat. S-a uitat cu îngrijorare la soţul ei, înainte de a se îndrepta către uşă, pentru a deschide.

— A, Abu Adel, a exclamat Maryam, cu căldură. Intră, intră.

Omar Yussef a simţit că i se înmoaie picioarele de uşurare. Şi-a pus mâinile pe masă, căutând un sprijin. Nu era făcut pentru un trai periculos.

Omul de la uşă a râs scurt, sincer.

— Am trecut pe aici să vă urez un an bun.

Ceilalţi au răspuns cu alte urări tradiţionale de Ramadan.

— *Fie ca Allah să ne primească ofrandele*, a spus Omar Yussef.

Nadia s-a întins pe lângă bunicul ei şi a apucat o altă felie de măr. I-a zâmbit în timp ce muşca din ea, iar zâmbetul fetei i-a redat un pic din putere. Omar s-a îndreptat către celălalt capăt al mesei, pentru a-l saluta pe Khamis Zeydan.

— Simte-te ca acasă, la noi eşti ca în sânul familiei tale, i-a spus Omar Yussef, în chip de bun venit.

Khamis Zeydan a mulţumit pentru primire şi l-a sărutat pe prietenul său de cinci ori pe obraz. Faţa îi era aspră, din cauza părului ţepos, nebărbierit. Ochii săi oglindeau un amuzament viclean, diferit de starea lui obişnuită, de alertă maximă, pe care Omar Yussef o observa în privirea lui de fiecare dată când se întâlneau prin oraş. După strălucirea jucăuşă a acelor ochi, şi-a dat seama că prietenul său se cherchelise binişor până la ora aceea.

Khamis Zeydan, care era şeful poliţiei din Betleem, şi-a scos bereta albastră al cărei contur îl speriase pe Omar Yussef, apoi şi-a netezit părul alb, tuns scurt, pe care şi-l pieptăna pe frunte. A împăturit bereta şi a pus-o pe umărul stâng al cămăşii bleumarin, sub epoletul pe care se afla un vultur alb.

Khamis Zeydan avea aceeaşi vârstă ca şi Omar Yussef. Se cunoşteau

de pe vremea studenţiei lor în Damasc. Pe atunci erau adversari în viaţa politică temperamentală a universităţii. Khamis Zeydan fusese încă de la început un adept al naţionalismului palestinian. Râdea de încrederea lui Omar Yussef într-o uniune arabă, care va elibera Palestina. Ei bine, a avut dreptate! Totuşi, pe când se aflau la Damasc, nu politica, ci whisky-ul îi apropiase pe Omar Yussef şi Khamis Zeydan. Cei doi obişnuiau să bea şi să meargă la femei împreună, deşi Khamis Zeydan, mai înalt decât Omar şi binecuvântat cu ochi albaştri, intenşi ca lapislazuli, avea mai mult succes la fete. Khamis Zeydan mergea pe urmele Organizaţiei pentru Eliberarea Palestinei, în zona Mediteranei, din Iordania în Siria şi din Liban până în Tunisia. Pierduse legătura cu Omar Yussef din cauza restricţiilor de comunicare impuse de israelieni, iar mâna stângă a pierdut-o din pricina unei grenade, în Beirut. Când a venit la Betleem, ca şef al poliţiei, şi-au reînnoit prietenia.

Omar Yussef fusese încântat de venirea lui Khamis Zeydan. La început, i se păruse că prietenul său nu se schimbase deloc. Dar după un timp a observat că Zeydan, acum comandant de brigadă, era cumplit de deziluzionat şi, ca atare, bea adesea pentru a uita de sine. Uneori, când Omar Yussef trecea pe la biroul lui din clădirea cea nouă a poliţiei, situată într-un colţ din Piaţa Manger, simţea că duhoarea de whisky din încăperea încălzită dă aerului un miros rânced, de urină.

Când Khamis Zeydan a intrat pe uşa principală la sfârşit de *iftar*, aura de alcool din jurul său era atât de vâscoasă, încât Omar Yussef s-a întrebat dacă nu cumva prietenul său urma să le servească copiilor una dintre tiradele lui furioase şi vulgare despre guvern şi colegii corupţi din poliţie. Amuzamentul din ochii poliţistului sugera că nu ajunsese în starea de beţie care îi elibera de obicei furia, dar Omar Yussef nu voia să îşi asume acest risc. Cu un braţ pe umărul lui Khamis Zeydan, l-a condus spre salon.

Cei doi s-au aşezat în fotoliile grele, brodate cu fir de aur. Maryam a băgat capul pe uşă.

— Abu Adel, cu ce să te servesc? Să îţi aduc nişte dulciuri? l-a întrebat ea pe Khamis Zeydan, zâmbindu-i.

— Maryam, prietenul nostru este diabetic, a spus Omar Yussef. Adu-i o *qahweh sa’ada*, iar mie la fel.

S-a întors către Khamis Zeydan şi l-a ameninţat cu degetul.

— Nu o las eu să te corupă.

— Sunt corupt până în măduva oaselor, a spus Khamis Zeydan, râzând. Umm Ramiz, eu mănânc orice îmi pui în faţă. Sunt sigur că orice îmi vei da, va fi cea mai gustoasă mâncare pe care o poate mânca cineva la sfârşitul unei zile de post.

— Nu ai mâncat încă de la lăsarea întunericului?

Maryam era şocată.

— Vino la masă. A rămas destulă *ma'alubeh*. Trebuie să mănânci.

S-a întors către Omar Yussef şi a adăugat pe un ton ferm:

— Mai ales dacă eşti diabetic.

— Nu, mulţumesc, am mâncat ceva cu băieţii la poliţie chiar adineauri.

Vocea lui Zeydan îi trăda stinghereala. Omar Yussef pricepu că prietenul său nu avea nevoie de mâncare, atâta vreme cât sticluţa pe care o purta la şold îi era plină.

Comandantul de brigadă era slab, prost hrănit. Faţa îi era aproape la fel de albă ca şi părul, aşa încât mustaţa îngrijită ar fi putut trece neobservată pe fundalul feţei palide şi buhăite, dacă nu ar fi fost pata de nicotină de sub nări. A aprins o ţigară cu mâna cea bună. Mâna stângă, o proteză delicată, se odihnea pe braţul fotoliului, în mănuşa strâmtă, din piele neagră, lucioasă, pe care o purta tot timpul. Într-o dimineaţă, Omar Yussef i-a făcut o vizită prietenului său şi l-a surprins înainte de a se fi îmbrăcat. A văzut atunci că mâna cea falsă era făcută dintr-un plastic de o culoare stranie, verde spălăcit, de parcă ar fi fost o bucată de săpun medicinal sau braţul fragil al unei creaturi extraterestre. Omar Yussef se gândea adesea că dacă nu ar fi văzut hidoasa dovadă a deficienţei fizice a prietenului său, mănuşa ar fi părut cumva sinistră pe mâna unui poliţist, ca şi cum menirea ei ar fi fost aceea de a-i proteja încheieturile degetelor atunci când bătea un suspect. Pe când aşa, i se părea că îi submina asprimea de care avea nevoie în munca lui, fiind un semn că nu este un bărbat întreg. Uneori, când era foarte beat, Khamis Zeydan se holba la mâna cea falsă, plin de ură. Când era treaz, se simţea stingherit şi de aceea îşi ţinea mâna în poală, discret. Acum însă Khamis Zeydan nu arunca nicio privire spre proteza înmănuşată de pe braţul fotoliului, ceea ce îl făcea pe Omar Yussef să creadă că prietenul său nu era decât pe jumătate beat.

Maryam a intrat cu o tavă pe care erau cafele şi o farfurie de baclava pentru musafir.

— Nu am făcut-o *sa'ada*, special pentru tine, Abu Adel. Ştiu că o preferi *masbuta*, aşa că am pus doar un pic de zahăr, numai bună de băut.

Aruncă o privire spre Omar Yussef, spunându-i parcă ce nepoliticos a fost din partea lui să aducă în discuţie diabetul lui Khamis Zeydan.

— Maryam este foarte generoasă. O să îţi achite şi facturile medicale când ţi se agravează diabetul, a spus Omar Yussef.

— Baclavaua făcută de Maryam este cel mai bun medicament, a replicat Khamis Zeydan.

— Îţi prescriu o cură lungă de baclava, a spus Maryam, însoţindu-şi cuvintele cu o graţioasă înclinare a capului.

— Mulţumesc, doamnă doctor Maryam. Iar acum, te rog, am de vorbit cu prietenul nostru despre ceva foarte important, i-a spus Omar Yussef.

Maryam s-a uitat fix la el. *Ştie că am de gând să discut despre cazul lui George*, se gândi Omar Yussef. Voia să îi vorbească nu doar pentru că îi era prieten, ci mai ales pentru că lucra în poliţie. Omar Yussef avea de gând să îşi exprime grijile în mod oficial, iar soţia sa stătea în picioare, încurcată, neştiind cum să îl oprească, acum, când comandantul de brigadă se afla în cameră.

— Abu Adel, a zis ea, ce mai fac copiii şi soţia ta la Aman?

Ceva mai bun nu a găsit? Omar Yussef nu era deloc impresionat.

— Sunt bine cu toţii, mulţumesc.

— Maryam!

Omar Yussef a privit către uşă.

— Vă las singuri, a spus ea. Dar te rog, Abu Adel, nu îl lăsa pe soţul meu să facă vreo prostie.

— Cred că acum el este cel care mă împiedică pe mine să fac prostii, a spus Khamis Zeydan.

Maryam a închis uşa.

Khamis Zeydan a ridicat mâna dreaptă cu palma în sus.

— Ce a fost asta?

— Crede că nu mai vreau să fiu profesor.

— Te-a convins nemernicul de american să te pensionezi?

— Nu, e mai rău. Crede că aş prefera să fiu detectiv.

— Ai fi un detectiv foarte bun. Nimeni nu s-ar teme de tine. Ar avea toţi încredere în tine, pentru că eşti ca unchiul înţelept şi cinstit pe care şi-l doreşte oricine.

— Atunci, de ce nu mă angajezi?

— În rândurile poliţiei nu are loc cinstea.

Khamis Zeydan a făcut un semn din cap, conspirativ, către bufet. Omar Yussef s-a ridicat în picioare şi a scos la iveală o sticlă de Johhny Walker Black Label. A turnat un pahar mare pentru Khamis Zeylan şi a pus sticla la loc. I-a înmânat paharul prietenului său, care a luat imediat o înghiţitură lacomă şi apoi şi-a dres glasul, zgomotos. Omar Yussef s-a aşezat şi a sorbit din cafea.

— Vreau să îţi vorbesc despre George Saba, a spus el.

Khamis Zeydan s-a oprit cu paharul la gură, înainte de a lua a doua înghiţitură. L-a privit pe Omar Yussef cu severitate.

— Ai de gând să îmi spui că este nevinovat?

— Da.

— Află că nu trebuie să fii detectiv ca să înţelegi atâta lucru.

— Ştii?

— Fii serios, George este inofensiv.

— Şi totuşi, îl ţii închis.

— Securitatea Preventivă l-a adus. O fi în închisoarea mea, dar nu este prizonierul meu.

— Cum poţi să ţii un om nevinovat în închisoare?

— Nu uita că închisoarea se află în Betleem, în Palestina. Nu la Copenhaga sau Amsterdam. Sper că ţi-am răspuns la întrebare.

— Mai este şi altceva. Uită-te la asta.

Omar Yussef a scos cartuşul din buzunar şi i l-a dat lui Khamis Zeydan. Poliţistul l-a examinat câteva clipe. Faţa lui palidă a devenit rigidă.

— De unde ai asta? a întrebat Khamis Zeydan.

— De la ce tip de armă provine?

— De unde îl ai?

— Mai întâi răspunde-mi la întrebare.

— Nu vrei să afli răspunsul. Nici eu nu vreau, deşi, din păcate, îl cunosc deja.

— Ce tip de armă foloseşte cartuşe ca acesta?

— O mitralieră.

— O mitralieră ca aceea pe care o foloseşte Hussein Tamari?

— Da, de tipul acela, a spus Khamis Zeydan, iritat. Se numeşte MAG.

— De unde ştii?

— Majoritatea armelor din acest oraş sunt de tip Kalaşnikov. Pentru ele se folosesc cartuşe de calibru 7,62. Dar cartuşele pentru Kalaşnikov au doar 39 de milimetri în lungime. Acesta avea 51 de milimetri înainte de a fi tras. Este muniţie pentru un MAG. Khamis Zeydan şi-a îndreptat privirea sticloasă către Omar Yussef. Veselia din ochii săi pierise. Acum era sobru.

— De ce te uiţi la mine atât de aspru? a întrebat Omar Yussef. Spune-mi ce ştii despre Tamari. Eu nu ştiu decât zvonurile care circulă prin oraş.

— Te afli de mai multă vreme în acest oraş, aşa că ştii din ce trib provine, a spus Khamis Zeydan.

— Din Ta’amra.

— Exact. Până acum cincizeci de ani, aceşti Ta’amra erau nomazi în deşert. S-au aşezat în satele din estul oraşului, dar încă respectă vechile coduri tribale. Toţi conducătorii din Brigăzile Martirilor sunt din Ta’amra. Sunt nişte gangsteri şi conduc Brigăzile ca pe o afacere de familie.

— Toţi cei din organizaţie sunt rude cu Hussein Tamari?

— Toţi, cu excepţia unuia, Jihad Awdeh, a răspuns Khamis Zeydan. Familia lui este din Tabăra Aida, refugiaţi aici din 1948, dintr-un sat aflat în câmpiile de pe lângă Ramla, un clan mic. Printre Ta’amra este un străin, iar ei

nu îl lasă să uite acest lucru. Aşa că este aproape la fel de primejdios ca Hussein – simte mereu nevoia de a dovedi că este mai nemilos decât clanul Ta'amra. Se simte în el zelul brutal al noului convertit.

— În zona Betleemului, cine are o armă la care să folosească asemenea cartuşe?

— Vreo sută şi ceva de soldaţi israelieni.

Vocea lui Khamis Zeydan îi trăda nervozitatea.

— Şi Hussein Tamari. Este simbolul lui, doar ştii. O cară sprijinită pe şold tot timpul, chiar şi când ar fi mai comod să folosească un pistol. Probabil o ia şi la baie cu el. Şi acum, Abu Ramiz, prietene, spune-mi unde ai găsit glonţul acesta.

Omar Yussef i-a povestit ce îi mărturisise Dima despre seara crimei şi felul în care a descoperit cartuşul în iarba culcată la pământ.

— Cine ar dori să îl ucidă pe Louai Abdel Rahman? a întrebat Omar Yussef. Pentru că cel care a făcut-o este adevăratul colaborator, nu George Saba, care nici măcar nu are o mitralieră MAG. Mă îndoiesc că ar avea forţa să o ţină în mâini. Înainte de împuşcăturile care l-au ucis pe Louai, soţia lui l-a auzit vorbind cu cineva ascuns de întuneric. L-a numit Abu Walid. Cine ar putea fi acest Abu Walid?

Khamis Zeydan şi-a aprins un alt Rothmans.

— Abu Ramiz, detectivul seamănă puţin cu un psihiatru. Când tratezi o boală mintală, ar fi bine să cunoşti felul în care lucrează propria ta minte, altfel rişti să înnebuneşti mai rău decât pacienţii tăi. Boala are puterea de a se răspândi de la o minte la alta. Pentru un poliţist este la fel. Ca să poţi prinde un infractor, trebuie să gândeşti ca un infractor, iar când gândeşti ca un infractor, poate eşti şi tu unul dintre ei. Problema este că dacă psihiatrul pune un diagnostic greşit, cel care suferă este pacientul. Când detectivul comite o greşeală, infractorul îl face să plătească pentru ea.

— Abu Adel, vreau să îl găsesc pe adevăratul colaborator.

— Nu mă asculţi? Încerc să te avertizez că este periculos.

— Nu trebuie să fii detectiv ca să înţelegi atâta lucru.

— Oi fi eu poliţist acum, dar mulţi ani am fost ceea ce lumea preferă să numească terorist. La Beirut, la Roma, la Paris. Oriunde mă trimitea Bătrânul. Ştii asta. Eram cu toţii terorişti, cei care acum suntem la guvernare. Acest lucru îmi dă un avantaj în faţa ta. Ştiu cum este să înfrunţi pericolul.

Omar Yussef s-a aplecat înainte.

— Da, eraţi toţi terorişti, tu şi prietenii tăi din OEP14. Şi acum? Sunteţi terorizaţi. De oameni ca Hussein Tamari. Eu nu am fost niciodată terorist şi nici nu mă voi lăsa terorizat.

Khamis Zeydan s-a schimonosit, ca şi cum ceea ce urma să spună era

greu de înghiţit:

— Umple-mi paharul.

Omar Yussef a luat sticla de Black Label şi a pus-o pe masă, în faţa prietenului său. Poliţistul şi-a umplut paharul în timp ce vorbea.

— Louai Abdel Rahman lucra pentru mine, se pare. Era sergent al comisariatului de poliţie din Irtas. Dar ştii cum merg treburile. Acum toţi se cred generali. Toţi sunt genii militare. Toţi cred că sunt în stare să lupte împotriva israelienilor. Nu ajunge nimeni erou în timp ce scrie amenzi de parcare şi rezolvă dispute domestice, dar dacă tragi câteva gloanţe într-o maşină israeliană, devii pe loc campion al luptei de rezistenţă. Louai Abdel Rahman nu era un om rău. Dar nu era pregătit să fie poliţist. Nu era decât un alt nenorocit de haiduc de genul celor pe care reuşim atât de bine să-i producem ca pe bandă rulantă.

— De ce i-ar fi dorit cineva moartea?

— Israelienii ar fi vrut să îl omoare pentru că luna trecută a împuşcat un colonist pe drumul către tunel.

— A ucis pe cineva?

— Lucrul acesta se întâmplă foarte des. Nu fii atât de surprins.

— Cine altcineva ar mai fi dorit să îl omoare? Poate vreun palestinian?

Khamis Zeydan nu i-a răspuns. Expresia feţei îi era imobilă şi rece. A băut dintr-o singură înghiţitură ce îi mai rămăsese în pahar şi a strivit ţigara în scrumiera de cristal de pe măsuţa de cafea.

— Acum chiar trebuie să plec, Abu Ramiz.

— Nu pleca, simt că îmi ascunzi ceva.

— Abu Ramiz, singurul lucru pe care trebuie să ţi-l spun este următorul: oricine ar fi cel care a tras glonţul al cărui cartuş l-ai găsit tu, omul acesta mai are şi alte gloanţe şi probabil nu îi pasă pe cine trebuie să împuşte pentru a obţine ceea ce doreşte. Înţelegi?

Khamis Zeydan s-a ridicat de pe scaun. Omar Yussef s-a ridicat şi el.

— Dă-mi glonţul. Vreau să îl păstrez, totuşi.

Khamis Zeydan i-a apăsat cartuşul în palmă.

— Eşti un om hotărât şi ştiu cât de încăpăţânat poţi fi. Dar eu îţi sunt prieten şi trebuie să te avertizez că aceasta nu este o chestiune în care să se amestece un profesor.

— Un profesor? Doar tu ai spus că aş fi un bun detectiv.

Khamis Zeydan s-a oprit în pragul uşii.

— În Palestina, aşa ceva nu există.

14 Organizaţia pentru Eliberarea Palestinei.

Capitolul 7

Omar Yussef se îndrepta în grabă către şcoala Naţiunilor Unite, pe strada principală din Dehaisha. Vântul rece din zori biciuia valea, gonind spre nord, către Ierusalim, şi ducând cu sine mirosul pătrunzător de carburant ars. Omar Yussef se trezise cu o durere de cap care devenea din ce în ce mai acută, pe măsură ce înainta. Era convins că acesta era rezultatul stresului cauzat de avertismentele lui Khamis Zeydan. Abia dacă reuşise să închidă ochii în noaptea aceea, după plecarea poliţistului.

Omar Yussef se considera un spirit independent, un om care punea sub semnul întrebării felul de a gândi al celor din jur. Dar în noaptea aceea a fost cuprins de un sentiment de neîncredere. A stat treaz, întins în pat, gândindu-se: *Numai gura e de tine, Omar. Când vine timpul să arăţi ce poţi, eşti paralizat de frică, te sperie gândul că ai putea fi rănit.* Când aproape reuşise să adoarmă, a tresărit de spaimă. I se părea că Hussein Tamari se află în cameră. Inima îi bătea gata să îi sară din piept, chiar şi atunci când îşi spunea că nu se află nimeni în cameră şi nu se auzea niciun zgomot în afară de sforăitul uşor, şuierat, al lui Maryam. Chiar era convins că Hussein Tamari fusese de faţă în momentul uciderii lui Louai, doar pentru că găsise acele cartuşe? De ce ar colabora liderul rezistenţei din Betleem cu israelienii? De ce ar dori moartea lui Louai? Khamis Zeydan îi spusese că soldaţii israelieni folosesc acelaşi tip de mitralieră. Poate că Louai Abdel Rahman se înşelase când s-a adresat acelui bărbat cu numele Abu Walid. Poate i s-a părut doar că îl recunoaşte pe cel care îl aştepta. Era deja întuneric, după spusele Dimei. Cel care l-a aşteptat la umbra pinilor putea foarte bine să fie un soldat dintr-un detaşament israelian.

La ivirea zorilor, Omar Yussef s-a dat jos din pat, iar gândurile de peste noapte au revenit. *Dacă încerc să aflu cine este Abu Walid, există pericolul că va încerca să mă oprească, poate chiar să mă rănească, în ciuda protecţiei din partea clanului meu şi a cunoştinţelor pe care le au ei printre băieţii răi din Hamas şi Fatah. Dar dacă nu există niciun Abu Walid, dacă*

Louai Abdel Rahman a făcut o greşeală, atunci nu există nimeni care să se simtă ameninţat de mine. Este posibil să îmi pun viaţa în primejdie, dar numai dacă sunt pe urmele celui care i-a înscenat povestea aceasta lui George Saba, ceea ce ar însemna că sunt pe drumul cel bun, iar acest om merită să fie demascat.

Acela a fost momentul în care Omar Yussef a înţeles ce are de făcut. Pe drumul spre şcoală a încercat să se concentreze asupra acestor gânduri.

Un elicopter Blackhawk care se îndrepta către sud a zburat pe deasupra capului lui Omar Yussef. Elicopterul israelian, aflat într-o misiune de recunoaştere deasupra taberei, intra şi ieşea din masa joasă de nori întunecaţi. Huruitul său răsunător l-a speriat pe un tânăr de vreo douăzeci de ani, un handicapat mental, pe care Omar Yussef îl vedea adesea în drumul său spre şcoală. De obicei, băiatul, al cărui nume era Nayif, mergea pe stradă cu paşi exagerat de mari, vorbind cu însufleţire de unul singur şi admonestând cu degetul taxiurile care se apropiau. Când a auzit trepidaţiile baritonale ale elicopterului, băiatul s-a înspăimântat. Şi-a pus mâinile pe capul ţuguiat, în formă de ou, şi a început să se tânguiască incoerent. Omar Yussef s-a apropiat de el. I-a zâmbit şi i-a întins mâna cu palma în sus, ca şi cum ar fi încercat să vadă dacă plouă. Băiatul a făcut acelaşi lucru şi a privit către nori. După câteva clipe a rânjit şi a spus în graiul său nedesluşit:

— Plouă, unchiule.

Omar Yussef a încuviinţat din cap şi a pus o mână pe umărul lui Nayif ca pentru a-i da încredere, după care s-a îndepărtat.

Judecând după aspectul norilor care se scurgeau pe lângă elicopterul Blackhawk, era evident că urma să plouă în scurt timp. Va fi o ploaie torenţială. Străzile pe care au trecut tancurile se vor transforma în bălţi noroioase. Praful de la suprafaţa solului va face ca ploaia să aibă culoarea urinei, iar şuvoiul de apă se va revărsa pe versant şi îl va împroşca pe Omar Yussef dintr-o parte cu nisip fin, de care nu va mai scăpa decât după ore întregi de curăţare atentă. Omar Yussef nu era credincios, şi de cele mai multe ori nu îşi amintea citate din Coran, dar, pe când se îndepărta de băiatul handicapat, i-au venit în minte cuvintele pe care cartea le spunea despre ploaie: „Nu uitaţi că Allah readuce viaţa pe pământ după instaurarea sfârşitului.“ Desigur, Allah pretindea că va îndeplini aceeaşi repunere în drepturi a drept-credincioşilor şi în Ziua Judecăţii de Apoi. Omar Yussef a privit în jurul său în timp ce se apropia de şcoala ONU. Aleile murdare ale taberei păreau mult mai triste în lumina neclară a începutului acelei zile de iarnă. Allah nu a readus viaţa pe pământ. A crescut numărul vieţilor de pe pământ, dar a lăsat să le scadă însemnătatea, iar substanţa lor să se piardă. Omar Yussef nu crezuse niciodată că viaţa ar fi o irosire – care pedagog

adevărat crede aşa ceva? Se întreba când va veni momentul în care Allah îi va reda şi lui viaţa. La naiba, va trebui s-o facă el singur, iar cazul lui George Saba va fi modalitatea prin care o va face.

O piatră neagră, înaltă, tăiată în forma hărţii Palestinei se afla pe un soclu, în faţa şcolii. Dimensiunile ei marcau întreaga întindere a Palestinei, de la bucla graniţei libaneze, până jos, la V-ul alungit al Deşertului Naqab, regiunea în care liderii taberei insistau că trebuie să se întoarcă toţi refugiaţii. Statuia avea menirea de a da acestor aspiraţii fermitatea, concreteţea şi trăinicia pietrei. De fiecare dată când trecea pe lângă ea, Omar Yussef simţea că blocul de piatră se va prăbuşi peste el şi va fi strivit de rigiditatea incurabilă a politicii duse de poporul său. Cu coada ochiului a identificat pe hartă locul unde s-a aflat, odată, satul său. Satul *tatălui* său, s-a corectat el. Omar Yussef nu avea niciun sat.

Omar Yussef a auzit răpăitul uşor al ploii pe căciula lui de caşmir. A privit în sus şi a simţit cum o picătură de ploaie i-a aterizat pe buze. Şi-a amintit cum a întins mâna în semn că va ploua în faţa băiatului handicapat. *Eu sunt omul care a adus ploaia*, şi-a spus el, sarcastic.

Omar Yussef a intrat în clădirea şcolii ONU. A înaintat pe coridor, salutându-i pe profesorii pe care îi întâlnea. A mers către biroul lui Christopher Steadman, a bătut la uşă şi a intrat.

Directorul nu s-a ridicat în picioare, iar Omar Yussef nu s-a aşezat. Mirosul de sudoare dispăruse. Probabil cineva găsise o cale de a-i spune lui Steadman că profesorul de istorie îi jucase o festă, sau poate însuşi americanul hotărâse că trebuie să se spele, chiar dacă astfel încălca Ramadanul. Omar Yussef i-a zis, stând în picioare în faţa biroului:

— Sunt gata să iau în calcul pensionarea.

Omar Yussef a detectat un zâmbet prost mascat, care i-a încreţit lui Steadman colţurile buzelor, înainte de a-şi putea fixa pe chip o expresie serioasă.

— Cred că este o decizie înţeleaptă, Abu Ramiz.

— Voi lua o decizie finală la sfârşitul lunii. Între timp, vreau să îmi iau concediu de odihnă. Poate dacă stau acasă două săptămâni, o să îmi dau seama cât de mult îmi place să nu muncesc şi o să mă decid să ies la pensie. Sunt sigur că nu ai nimic împotrivă, a spus Omar Yussef.

— Cred că ne va fi foarte greu să ne descurcăm fără tine.

Steadman a scos un şuierat printre dinţi, de parcă s-ar fi luptat cu o dilemă penibilă, dar lui Omar Yussef i s-a părut că seamănă cu sâsâitul unui şarpe.

— Va trebui să preiau o parte dintre clasele tale şi vom mai angaja pe cineva, cu jumătate de normă. Dar ne vom descurca.

Omar Yussef îl dispreţuia pe acest om. Vedea cum se aşternuse uşurarea pe trăsăturile lui, acum, că problema cu Omar Yussef părea să se fi rezolvat. Americanul urma să scape de un profesor care obişnuia să riposteze. Nu mai trebuia să le explice superiorilor săi de ce se plânge guvernul de şcoala lui, şi asta numai din vina metodelor pedagogice ale unui bădăran bătrân. Uneori Omar Yussef se întreba dacă nu cumva era prea aspru cu proprii săi concetăţeni. *Uită-te la americanul acesta*, îşi zicea el. *A fost crescut cu toate avantajele pe care ţi le dau libertatea, democraţia, banii şi educaţia şi totuşi, este exact ca birocraţii noştri, care se pleacă în faţa guvernului, chiar şi atunci când legile sunt încălcate într-un mod atât de ruşinos*. Cu siguranţă lui Steadman nu îi păsa de elevii şcolii. Salariul lui nu depindea de calitatea educaţiei lor. Peste câţiva ani îşi va câştiga în alt fel salariul plătit de ONU – va împărţi prezervative printre şoferii de camion din Mozambic sau va conduce un atelier de ţesut covoare prin cine ştie ce închisoare pentru femei din Kabul.

În timp ce Steadman vorbea pe un ton aprobator despre pensionarea lui, Omar Yussef aproape că s-a răzgândit. Nu putea permite ca nişte copoi de mâna a doua sau, mai rău, unul ca Steadman să le predea elevilor versiunea odioasă a istoriei pe care o susţinea guvernul. Dar avea nevoie de timp pentru a descoperi adevărul, pentru a-l salva pe George Saba. S-a întors şi a părăsit biroul lui Steadman.

Capitolul 8

Omar Yussef a scos maşina din magazia veche, construită din piatră de gresie şi aflată în crângul de măslini din spatele casei. În timp ce el se îndrepta către partea din faţă a casei, Maryam îl privea prin fereastra bucătăriei. Pe faţa ei se citea şocul de a vedea că Omar nu se află la şcoală, dar el s-a prefăcut că nu o observă şi a cotit pe şoseaua principală, care duce spre Betleem şi Beit Jala.

Omar Yussef era un şofer neîndemânatic şi de aceea conducea încet pe şoseaua alunecoasă. Nu îi păsa că celelalte maşini îl depăşeau într-un şir frenetic sau că taximetriştii frustraţi îl claxonau insistent până ce găseau o oportunitate de a-l depăşi. La intersecţia din care urma să o ia la stânga, către Beit Jala, a văzut un poliţist subţirel, care alerga încolo şi încoace fără tragere de inimă, încercând în zadar să direcţioneze şuvoiul de vehicule. Omar Yussef a întors maşina încet, tăind calea celor care se apropiau din direcţia opusă, iar aceştia au oprit cu scârţâit de roţi, în mijlocul unui cor de claxoane.

După întâlnirea cu Steadman, Omar Yussef era de-a dreptul înverşunat. Recapitula în minte datele cazului Abdel Rahman. Dacă reuşea să găsească legătura cu George Saba, l-ar putea identifica pe adevăratul colaborator. Va trebui să găsească dovezi, dar, cel puţin, dezvăluirea identităţii celui care îi condusese pe israelieni la Louai Abdel Rahman ar fi fost un prim pas. Dacă, totuşi, israelienii l-au ucis pe Louai fără ajutorul unui colaborator, sarcina lui Omar Yussef va fi mult mai grea. Toţi îşi doreau un ţap ispăşitor, aşa că ar fi fost mai uşor să îi convingă că altul este vinovatul, decât să accepte posibilitatea că nu este nimeni de vină, cu excepţia soldaţilor intangibili. Dar cu siguranţă fusese cineva ascuns în tufişuri atunci când a murit Louai Abdel Rahman, iar pe omul acesta trebuia să îl găsească Omar Yussef.

Abia dacă mai vedea prin parbriz. S-a aplecat în faţă şi a şters geamul pe interior, cu o batistă. Priveliştea rămânea ascunsă de o ploaie măruntă. După ce a condus încă şi mai încet o bucată de drum, şi-a amintit să pornească ştergătoarele de parbriz. Praful verii, care încă mai persista pe lamele de

plastic, i-a întunecat perspectiva, lăsând urme ude, maronii, până ce ploaia le-a şters de pe parbriz. A apucat strâns volanul, în timp ce maşina urca şerpuitor către Beit Jala. Un camion care cobora dealul cu viteză prea mare l-a forţat să vireze, iar maşina aproape că i s-a oprit. Cei din spate au răspuns cu un cor de proteste, de parcă claxoanele ar fi fost ataşate pedalelor de frână. A pornit din nou. Ştergătoarele scoteau un geamăt. Ploaia se oprise. Omar Yussef a tras pe dreapta, pentru a putea opri ştergătoarele şovăielnice, apoi a condus până în vârful dealului. Trecând pe lângă Clubul Grec Ortodox, şi-a amintit de cina luată în compania lui George Saba. Piatra gri, udă a clubului părea sălbăticită, ca faţa scorţoasă a unui bătrân rătăcit.

O singură santinelă stătea de pază pe ultima bucată de drum, înainte de casa lui George Saba. I-a făcut un semn scurt lui Omar Yussef să tragă pe dreapta şi a sărit într-o parte când maşina s-a oprit cu zgomot, controlată mai prost decât se aşteptase. Lui Omar Yussef i-a făcut plăcere să îl vadă pe soldat sărind pe trotuar. Îi ura pe tipii aceştia, abia trecuţi de vârsta copilăriei, care se holbau la cei mai în vârstă decât ei cu feţe reci şi gesturi dispreţuitoare. Respectul pentru vârstnici era o calitate pe care încercase întotdeauna să o insufle elevilor săi, iar acestor combatanţi le lipsea cu desăvârşire.

— Ce dracu’ te-a apucat? Vrei să mă omori? a strigat bărbatul.

Omar Yussef a oprit motorul şi s-a dat jos din maşină, fără să se grăbească.

— Nu poţi parca aici. Zona aceasta este blocată circulaţiei.

Omar Yussef s-a învârtit demonstrativ, în plină stradă.

— Este loc destul, a spus el. Poate trece chiar şi un tanc pe aici, dar cred că dacă vin israelienii cu un tanc, nu o să zăboveşti tu pe aici, ca să îi opreşti.

— Unde te duci?

Obrăznicia santinelei îl înfuriase pe Omar Yussef şi îl făcuse un pic mai îndrăzneţ. S-a întors la maşină şi a învârtit cheia în portieră.

— Mai bine o încui. Tot voi vă faceţi vinovaţi şi de furturile de maşini. Maşina mea poate fi o ţintă a hoţilor pentru că, mulţumită vouă, a spus el, privind de-a lungul străzii, este singura maşină din tot satul care nu are urme de gloanţe.

Puşcaşul avea un aer furios, dar, în acelaşi timp, intimidat. *În definitiv*, se gândea Omar Yussef, *nu poate nega adevărul acuzaţiilor mele*. Poate că, timp de câteva clipe, tânărul s-a luptat cu rămăşiţele respectului pentru cei în vârstă, care secau în el, ca în toţi ceilalţi. Poate că nu era de multă vreme în Brigăzile Martirilor, iar noua lor aroganţă nu avusese când să înlocuiască această tradiţie.

— Te-am întrebat unde te duci, a strigat tânărul puşcaş. Vocea sa era

irascibilă, dar şovăielnică.

Omar Yussef a simţit că tânărul se retrage din faţa încrederii celui mai în vârstă decât el.

— Sunt detectiv şi desfăşor o importantă anchetă legată de siguranţa naţională. Păzeşte-mi maşina, că altfel Hussein Tamari îţi ia gâtul.

Santinela a dat cu piciorul într-o piatră aflată pe marginea rigolei, apoi a privit în jos. Era gestul unui băiat înfrânt, ofensat. Omar Yussef a zâmbit.

Strada era goală. Chiar şi fără întinderea posomorâtă de nori de ploaie, ar fi fost un loc deprimant. Ferestrele caselor din stânga fuseseră sfărâmate de gloanţe şi în locul lor se vedeau saci de nisip. Casele din dreapta cunoscuseră o soartă mai grea. Spatele lor dădea spre poziţiile israelienilor de dincolo de vale şi primeau în plin impactul focurilor de armă. Totuşi, la adăpostul străzii, Omar Yussef putea să vadă minunatele arcade turceşti vechi, forma plăcută a caselor şi se putea bucura de aerul curat lăsat în urmă de ploaie. Deşi norii îi ameninţau de câteva zile, aceasta fusese prima ploaie. În timp ce se apropia de casa lui George Saba, a inspirat cu plăcere mirosul de pământ reavăn, care se înălţa în aer. A urcat scările şi l-a văzut pe soldatul lipsit de politeţe care îl privea încă de lângă maşină. A bătut la uşă. În jurul glafurilor erau urme negre, de explozii, iar lemnul se despica în aşchii.

Sofia, soţia lui George, s-a aplecat peste marginea ferestrei.

— Bună dimineaţa, Abu Ramiz. Poţi să te duci la uşa laterală? Aceasta este stricată şi nu mai poate fi folosită. Îmi cer scuze. Poliţia a spart-o când au venit să îl ia pe George.

Omar Yussef i-a făcut semn cu mâna şi a coborât scările, către subsol. A observat că Sofia purta un bandaj pe cap, deşi îl ascunsese cu o basma pe care femeile o poartă uneori când fac curăţenie.

Habib Saba l-a îmbrăţişat în pragul uşii. Ochii îi erau roşii din cauza lacrimilor vărsate în ultimele două zile, iar când l-a văzut pe Omar Yussef, s-au umezit din nou. S-a scuzat şi l-a condus pe profesor înăuntru.

— Iartă-mi emoţia, Abu Ramiz, dar eşti primul musulman care ne trece pragul de când cu necazul acesta.

— Mare ruşine, Abu George.

Omar Yussef a urcat scările spre salon, în spatele lui Habib Saba. Încăperea era luminată de un singur bec. Saci de nisip acopereau ferestrele sparte. Era curent şi frig, iar ploaia scotea din sacii umezi, plini de pământ, un miros ciudat, putred, de apă de mare. În cameră erau două stative pentru rochii de mireasă. Omar Yussef abia reuşea să distingă ceva în întunericul încăperii. Vedea doar că unele rochii erau parţial arse. Ambalajul lor subţire, de plastic, fusese rupt, iar tivurile mânjite cu maroniul lăptos al limbilor de foc.

Habib Saba a observat că Omar Yussef îşi mijea ochii în întuneric.

— George avea nişte lămpi cu ulei tare frumoase, dar le-au luat poliţiştii.

A zâmbit. Dintr-un bufet din lemn de tec, în care se vedeau vreo şase găuri lăsate de gloanţe, Habib Saba a scos o statuetă reprezentând un nud de femeie tolănită într-o poziţie răsucită.

— Credeam că au luat-o şi pe ea. Dar am găsit-o în colţ, în spatele canapelei. Cred că a aruncat-o cineva în perete. Era puţin zgâriată, dar se pare că a trecut cu bine prin această încercare. Am lustruit-o, pentru că se lipise de ea nişte cenuşă sau alt material ars. Îţi place?

Omar Yussef a luat statueta în mâini. Părul femeii forma un vârtej sub capul acesteia, gâtul se întindea într-o poziţie incomodă, iar coapsa stângă se proiecta nefiresc în afară, ca şi cum osul ar fi vrut să străpungă pielea.

— Este un Rodin?

Habib Saba a încuviinţat.

— Desigur, o copie.

— Francezul acela a pus-o pe sărmana tânără să-i pozeze într-o poziţie atât de inconfortabilă. O fi simţit că poza aceasta reflectă o durere teribilă dinăuntrul ei, altfel nu ar fi putut niciodată să se lase folosită în acest fel, a spus Omar Yussef.

Se simţea nesigur ţinând statueta în mână, cu toate că metalul trecuse cu bine prin încercarea de a fi fost izbit de podea de către unul dintre poliţişti. Era acelaşi sentiment pe care îl avea când ţinea în braţe un copil, de teamă că i-ar putea răni delicateţea.

— Modelul lui Rodin şi-a sfârşit viaţa într-un azil de nebuni, deci s-ar putea să ai dreptate în legătură cu durerea, a zis Habib Saba. Lucrarea se numeşte *Martira*.

Omar Yussef a aşezat cu grijă statueta pe bufet.

— Se pare că nu putem scăpa de cuvântul acesta.

A râs, scoţând sunetul întretăiat al cuiva care îşi drege vocea.

Sofia a adus o cafea şi o farfurie de fursecuri.

— Am făcut cafea *sa'ada*, cum îţi place dumitale, Abu Ramiz, a spus ea.

— Dumnezeu să îţi binecuvânteze mâinile, i-a spus Omar Yussef. În casa ta să fie întotdeauna cafea.

I-a pus mâna pe cap cu blândeţe şi i-a împins basmaua ca să vadă mai bine vânătaia verde-violet care ieşea de sub bandaje. I-a atins mâna, uşor. Sofia a zâmbit cu durere şi a ieşit din cameră.

— Simte-te ca acasă, la noi eşti ca în sânul familiei tale, a spus Habib Saba.

Încerca să imprime formulei tradiţionale un iz de trai mulţumit, dar

Omar Yussef a văzut că bătrânul îşi freca dosul palmelor, agitat.

Omar Yussef a băut din cafea. Canapeaua pe care stăteau era lipită de perete. Omar Yussef a făcut un semn către zidul dindărătul lui. La o jumătate de milă în spatele lor se afla artileria israeliană.

— Sper că zidul e făcut din piatră rezistentă, în caz că începe atacul.

Habib Saba a râs.

— Te apărăm noi de orice primejdie, câtă vreme ne faci plăcerea de a sta pe canapeaua noastră, de a bea cafea şi ne permiţi să ne bucurăm de compania ta.

Copiii lui George au apărut în pragul uşii, stânjeniţi. Habib le-a zis să intre, iar ei l-au salutat pe Omar Yussef. De obicei erau veseli, dar azi salutul lor era formal şi sfios, ca şi cum le-ar fi fost îndepărtată măduva spinării, iar inimile înăbuşite. Omar Yussef a pus o mână pe capul băiatului, Dahoud, care avea şapte ani. Aceeaşi vârstă avea şi George Saba când îl văzuse Omar Yussef pentru prima oară. Acum regăsea trăsăturile lui George oglindite pe faţa băiatului. Întotdeauna i se păruse că fruntea lui înaltă şi ochii albaştri erau semne de nobleţe, iar acum recunoştea aceleaşi particularităţi în înfăţişarea băiatului.

— La ce şcoală mergi? l-a întrebat.

— La Şcoala Catolică, a murmurat el.

— La fel ca tatăl tău. Ştii că am fost profesor acolo? Era foarte inteligent. Cred că şi tu şi sora ta sunteţi copii inteligenţi, la fel ca tatăl vostru.

Habib l-a trimis pe băiat să îi aducă ţigările. Fata s-a retras în bucătărie.

— Nu pleacă de lângă mama ei mai mult de câteva clipe, a spus Habib, în şoaptă.

Băiatul i-a adus ţigările Dunhill, apoi a ieşit după sora lui. Habib privea locul în care stătuse băiatul, acum gol, de parcă ar fi crezut că dacă se concentrează, îl poate umple cu prezenţa propriului său fiu.

— Când George a luat decizia să plece în Chile, cu mulţi ani în urmă, am încercat să îl conving să se răzgândească. Îţi aminteşti, Abu Ramiz?

Habib Saba şi-a aprins ţigara şi a inhalat brusc.

— Eram atât de egoist. Voiam ca fiul meu să stea lângă mine. Nu îmi păsa câtuşi de puţin că nu avea niciun viitor aici. Nu voiam decât să fie aproape de mine. Dar dumneata m-ai convins să îl las să îşi trăiască propria viaţă, să îi dau libertatea. Aveai dreptate, Abu Ramiz. Dar eu i-am cerut în continuare să se întoarcă. Nu l-am lăsat să trăiască liniştit în Chile. Spre ruşinea mea, îi scriam mereu cât de singur mă simt după moartea scumpei sale mame. Ştiam foarte bine că nu va face faţă sentimentului de vinovăţie. Aşa că, în cele din urmă, a cedat şi uite care este rezultatul. Va fi pedepsit pentru o

crimă pe care nu ar fi putut să o comită nici în ruptul capului. El este creştin, este un străin. Chiar şi celorlalţi creştini le va fi teamă să îi ia apărarea. Este singur acum, aşa cum sunt toţi creştinii care înfruntă autorităţile din oraşul nostru. Este vina mea, pentru că am vrut ceea ce vrea oricare părinte de modă veche, să îl aibă aproape pe fiul său. Dumneata eşti mult mai modern decât mine, Abu Ramiz.

— Nu este greşit să îţi iubeşti fiul şi să vrei să îţi fie aproape, a spus Omar Yussef.

— Dar acum nu mai este lângă mine şi probabil că în curând nu voi mai avea un fiu deloc.

— O zi cu George este de preferat unei vieţi întregi cu un fiu oarecare.

— Dar fiecare zi fără el este cât o viaţă întreagă.

Omar Yussef a pus ceaşca de cafea pe masă şi a rupt un fursec cu migdale în două. În timp ce îl gusta, s-a întors cu faţa către Habib Saba.

— Ce s-a întâmplat, Abu George?

Bătrânul a oftat.

— Eram în camera din spate. Era devreme. Îmi aduc aminte că muezinii tocmai îşi terminaseră chemarea la rugăciunea din zori. Eu eram în pat, dar nu dormeam. Nu am mai dormit bine de când au început împuşcăturile în vale. Chiar şi când dorm visez focurile de armă. Deodată am auzit o explozie. Era poliţia, ei au scos uşa de la intrare din ţâţâni. Uită-te aici, eu am bătut în cuie ce a mai rămas din ea. Poliţiştii au intrat şi l-au luat pe George. Sofia a strigat la ei şi de aceea au lovit-o – ai văzut ce vânătaie are pe frunte. Pe noi ceilalţi ne-au ameninţat cu armele.

— Dar înainte de asta? Acum trei seri am luat cina cu George la Clubul Ortodox. Se trăgea. El a plecat să vadă ce se întâmplă. Ce s-a petrecut atunci?

Habib Saba părea epuizat. A strivit ţigara de buza unei cochilii din coral roz.

— Trăgeau înspre israelieni de pe acoperişul casei noastre, chiar de deasupra locului în care stăm noi acum. George a luat un pistol vechi, o piesă de muzeu, care era atârnat pe perete. Nici măcar nu era încărcat, dar chiar dacă ar fi fost, mă îndoiesc că s-ar fi descărcat. Numai că arăta destul de periculos. S-a urcat pe acoperiş şi i-a alungat.

— Cine erau oamenii aceia?

— Îi ştii şi tu, porcii din Brigăzile Martirilor.

— Care anume?

— Nu ştiu.

— George îi cunoştea?

— Nu mi-a zis nimic. Dar cum adică dacă îi cunoştea? El nu are legături cu asemenea oameni.

— Nu, sigur că nu, însă majoritatea oamenilor din acest oraş îi recunoaşte pe capii Brigăzilor. Nu încearcă să se ascundă, decât atunci când vin israelienii, desigur.

— George nu a zis nimic. Nu a pomenit niciun nume. Părea îngrijorat şi tulburat.

— Unde este arma cu care i-a ameninţat?

Habib Saba s-a ridicat şi a traversat camera ţeapăn. A deschis sertarul unui secreter, a scos un Webley vechi şi i l-a dat lui Omar Yussef. Arma era mai grea decât părea, avea aproximativ un kilogram şi trei sute de grame. Metalul era parţial oxidat, iar patul era uzat, dar în întuneric ar fi fost imposibil să detectezi aceste defecte. Omar Yussef a tras piedica. Era blocată de rugină şi murdărie.

— Nu se mai mişcă părţile astea nici dacă îl laşi la înmuiat în ulei timp de o săptămână, a spus Habib Saba. A fost arma unui ofiţer britanic, apoi a trecut în posesia lui Ghassan Shubeki, când a ieşit din Legiunea Iordaniană. Îţi aminteşte de Shubeki, Abu Ramiz? Arma asta trebuie să aibă o sută de ani.

George era mai curajos şi mai disperat decât îşi închipuise Omar Yussef, dacă i-a înfruntat pe soldaţi cu vechitura asta.

— Aş vrea să iau eu pistolul, a spus Omar Yussef.

— Ţi-l dau cu mare plăcere. Mi se face rău numai când mă uit la el.

Omar Yussef a pus arma în buzunarul sacoului. Atârna atât de greu, încât i se părea că îl agăţase de umăr. Se întreba dacă nu cumva îi va strica sacoul sau îi va deteriora croiala, dar de dragul investigaţiei a dat la o parte grijile referitoare la îmbrăcăminte.

— Nu ai văzut nimic suspect în seara în care George a urcat pe acoperiş să îi gonească pe puşcaşi?

— M-am uitat pe fereastra dormitorului meu după ce s-au oprit împuşcăturile, a spus Habib. Am văzut doi bărbaţi urcându-se într-o maşină mare. Unul din jeepurile care se fac acum, arată pe jumătate a automobil şi pe jumătate jeep. Părea o maşină scumpă, deşi presupun că era furată. Unul dintre ei fuma, pentru că nu se vedea decât ţigara aprinsă. Unul avea o armă mare.

— Ce fel de armă?

— Abu Ramiz, eu fac rochii de nuntă. Nu cunosc armele. Nu îţi pot spune decât că era o armă mare.

Omar Yussef a încercat să îşi amintească cum arăta MAG-ul cu care trăsese Hussein Tamari la priveghiul lui Louai Abdel Rahman. Aceea era într-adevăr o armă mare. Să se fi aflat Hussein Tamari pe acoperişul casei când

George a urcat acolo înarmat cu pistolul său cel de mult decedat?

— Nu cumva avea o ţeavă mare, lungă şi un pat de lemn, de ajungea la un metru şi un sfert în întregime, cu o crăcană care să susţină capătul lung al ţevii şi o cartuşieră care alimentează gloanţe în armă, astfel încât să fie trase foarte repede?

— Era întuneric, Abu Ramiz. Mie îmi era frică şi mă temeam pentru viaţa fiului meu. Dacă pistolarul ar fi purtat o rochie de nuntă, aş putea să îţi descriu stilul împletiturii de perle, chiar dacă era atât de întuneric. Dar nu o armă. Şi, în orice caz, de ce mă întrebi despre armă? Şi de ce vrei revolverul Webley al lui George? Ce ai de gând?

— Îmi pun la cale pensionarea, Abu George.

Habib Saba s-a aplecat în faţă, neliniştit.

— Ai de gând să faci ceva periculos?

Deja am făcut, şi-a zis Omar Yussef.

Când a plecat de la Habib Saba, Omar Yussef a urcat scara care ducea pe acoperiş. În vârf s-a oprit, respirând anevoie. A privit acoperişul drept. Oare israelienii îl ţineau sub observaţie, aşteptând întoarcerea militanţilor? Ar putea să îl împuşte vreun lunetist de-al lor tocmai din cealaltă parte a văii. Ramiz îi spusese că israelienii au puşti de o acurateţe uimitoare, care ţintesc de la mai bine de un kilometru. Un soldat ar fi putut să îşi dea seama chiar şi de faptul că avea un pistol în buzunar, după felul în care atârna sacoul. A ridicat din umeri, pentru a-i muta greutatea. Trebuia să cerceteze scena confruntării dintre George şi cei doi soldaţi, aşa că a făcut ultimul pas şi a ajuns pe acoperiş.

Ploaia lăsase o băltoacă lângă rezervorul de apă străpuns de gloanţe. Omar Yussef presupunea că trăgătorii se poziţionaseră la colţul clădirii. Poate au stat culcaţi, pentru a profita de adăpostul zidului care înconjura acoperişul. S-a îndreptat către celălalt capăt al clădirii şi a aruncat o privire către vale, întrebându-se dacă nu cumva, de cealaltă parte a ei, se afla vreun lunetist israelian care avea în vizorul armei un bărbat de vârstă mijlocie, agitat şi adus de spate, cu căciulă pe cap. Sub tălpi i-au scrâşnit bucăţi sparte din panourile solare ale rezervorului de apă.

Într-un ochi de apă de lângă zid a lucit ceva. Omar Yussef s-a aplecat şi a ridicat un cartuş gol. L-a scuturat, apoi a băgat mâna în buzunar şi a scos cartuşul pe care îl găsise în iarba în care îşi dăduse sufletul Louai Abdel Rahman. Le-a comparat. După câte îşi dădea el seama, erau identice, amândouă mai mari şi mai lungi decât gloanţele de puşcă. Avusese ocazia să vadă cum arătă gloanţele de puşcă, în biroul lui Khamis Zeydan; dacă le puneai lângă unul din cartuşele din mâna lui Omar Yussef, semănau cu degetele mici aflate lângă degetul inelar. Khamis Zeydan îi spusese că primul

glonţ era folosit la un MAG şi că nu existau asemenea arme în Betleem, ceea ce însemna că pe acest acoperiş se aflase vestita mitralieră a lui Tamari. Dacă Hussein Tamari nu o împrumutase cuiva în seara aceea, însuşi căpetenia Brigăzilor Martirilor trebuie să fi fost prezentă la confruntarea cu George Saba.

Omar Yussef nu mai vedea nimic altceva pe acoperiş. A ascuns cele două cartuşe în buzunar. La atingerea pistolului Webley, au scos un sunet de clopoţel. *Israelienii au un echipament excelent de supraveghere,* se gândea el. *Probabil văd prin sacoul meu două cartuşe trase şi o armă învechită şi inutilă în interiorul buzunarului.* Dar pe când cobora de pe acoperiş i-a trecut prin minte că israelienilor puţin le pasă de arma Webley sau de cartuşele MAG. Numai el înţelegea cât de periculoase erau aceste obiecte.

Capitolul 9

Când Omar Yussef a ajuns la maşină, tânărul soldat posac, care încercase să îl intimideze, şi-a îndreptat către el privirea cruntă, plină de suspiciune. Omar Yussef se întreba cât timp va rezista băiatul. Va da bir cu fugiţii, cu siguranţă, de îndată ce va auzi bubuitul unui tanc traversând dealul dinspre colonii, dar soldaţii l-ar nimeri chiar şi aşa. Sau poate va începe să comită greşeli şi va păşi în zona în care ar putea fi împuşcat de un lunetist. Nu este de mirare că era agresiv şi iritat, dar situaţia aceasta nu avea darul de a-l face pe Omar Yussef mai înţelegător. A pornit maşina veche, marca Peugeot şi a întors-o pe drumul acela îngust. Tânărul a sărit la o parte din calea maşinii. Omar Yussef l-a privit în oglinda retrovizoare cum se dă jos de pe trotuar pentru a se uita după el, în timp ce maşina cobora dealul.

Înainte de a ieşi din Beit Jala, Omar Yussef a oprit în parcarea din faţa unui complex de magazine. Câţiva bărbaţi înarmaţi erau strânşi la colţ, în faţa unui restaurant care servea pui la grătar. Obloanele restaurantului erau trase, acesta urmând să se deschidă abia la finalul acelei zile de Ramadan. Omar Yussef le-a aruncat o privire dispreţuitoare, apoi a urcat treptele care duceau la platforma din faţa intrării în magazine. În clipa în care a trecut prin mijlocul lor, aceştia s-au dat la o parte, politicoşi.

— O dimineaţă fericită, unchiule, a spus unul dintre ei.

Fără să gândească, le-a răspuns:

— O dimineaţă luminoasă.

Au continuat să vorbească în şoaptă. Omar Yussef se mira de el însuşi. Era atât de furios pe mojicia lor obişnuită, încât resentimentele îi erau şi mai mult accentuate de acest rar moment în care se purtaseră bine. *Oare nu cumva simt nevoia de a-i acuza pentru toate relele din societatea noastră, încât am încetat să îi mai percep ca pe nişte fiinţe umane? Probabil au patrulat toată noaptea,* şi-a zis el. *Unii dintre ei, cel puţin, sunt gata să-şi sacrifice viaţa de familie pentru ceea ce consideră a fi datoria lor. Unii chiar mor pentru asta.*

Omar Yussef a ajuns în faţa unui magazin murdar. Vitrina era acoperită de jaluzele gri. A deschis uşa. O femeie de vârstă mijlocie s-a ridicat din spatele biroului când l-a văzut. Avea o talie groasă, dar era bine îmbrăcată. Purta la gât o eşarfă Yves St. Laurent, iar la urechile cărnoase îi scânteiau cercei asortaţi.

— Bine ai venit, Abu Ramiz, a spus ea.

Şi-a întins mâinile, le-a aşezat pe umerii lui Omar Yussef şi l-a sărutat pe ambii obraji.

— Nasra, ai o coafură nouă, i-a zis el.

Părul femeii era scurt în părţi, coafat şi pieptănat pe spate. Era de un roşcat închis, dar Omar Yussef ştia că aceasta nu este culoarea ei naturală.

— Îţi place, Abu Ramiz? Trebuie să mă menţin tânără, că altfel Abu Jeriez mă dă afară şi angajează o fetişcană mai frumoasă.

— În ziua în care va face aşa ceva, va da faliment. Întotdeauna zice că tu eşti adevăratul om care conduce afacerea.

Nasra a hohotit, răguşit, apoi l-a condus pe Omar Yussef către un birou aflat la capătul încăperii. Uşa s-a deschis, iar din pragul ei privea Charles Halloun.

— Eram sigur că dumneata eşti, Abu Ramiz. Nimeni nu o face pe Nasra să râdă ca dumneata, a zis el.

L-a apucat pe Omar Yussef de mână şi l-a tras înăuntru. I-a făcut un semn din cap Nasrei să pregătească o cafea.

Charles Halloun l-a invitat pe Omar Yussef să se aşeze pe canapea şi abia apoi s-a aşezat şi el, la celălalt capăt. Avea părul negru şi îngrijit. Nasul lui era lung, lipsit de formă, iar sprâncenele groase şi agile. Purta un sacou de tweed, sport, în carouri, o vestă maronie şi o cravată maro de lână. Arăta ca un profesor de la Oxford, bătrân şi plin de ifose.

Tatăl lui Halloun fusese contabilul tatălui lui Omar Yussef. Acum, între fii exista aceeaşi legătură.

— Fiul tău tocmai a plecat. A venit să aducă nişte acte. Pe zi ce trece, devine unul dintre clienţii mei cei mai importanţi.

Halloun şi-a frecat vârful borcănat al nasului.

— Trebuie să recunosc faptul că Ramiz ţi-a moştenit mintea ageră. Telefonia mobilă este o afacere uimitoare.

— Ramiz este foarte inteligent. Dar nu pot spune că este meritul meu. Nici măcar nu pricep cum funcţionează aceste telefoane.

— Atâta vreme cât banii nu sunt contrafăcuţi, ce mai contează de unde vin? a răspuns Charles Halloun râzând şi răsucind un capăt al sprâncenei.

Nasra a intrat cu două cafele şi un pahar de apă. Ca şi familia Saba,

Nasra şi Charles Halloun erau creştini şi ştiau că Omar Yussef nu ţine post în Ramadan şi că va accepta cu plăcere băutura.

— Dumnezeu să îţi binecuvânteze mâinile, a spus Omar Yussef.

— Fii binecuvântat. Ce mai face Umm Ramiz? a întrebat Nasra.

— Bine.

— Dar Zuheir şi Ala?

— Zuheir vine în vizită luna viitoare. Se întoarce din Ţara Galilor pentru a sărbători *Eid*-ul[15] împreună cu noi. Ala tocmai şi-a schimbat slujba, acum vinde calculatoare în New York.

— Să le spui că vreau să îi văd când vor veni în vizită.

Nasra şi-a netezit fusta şi a închis uşa în urma ei.

— Numai sănătate şi pace în inimă, i-a urat Charles Halloun lui Omar Yussef în timp ce acesta din urmă îşi bea cafeaua.

Omar Yussef a pus ceaşca pe masă.

— Abu Jeriez, o să îţi pun o întrebare directă. Cât de bine este asigurată familia mea?

Charles Halloun s-a aplecat în faţă. Sprâncenele lui dese s-au unit la baza nasului, în semn de îngrijorare.

— Ai vreo problemă de sănătate, Abu Ramiz?

— Nu, nu-i asta. *Nu încă.* Mă gândesc să mă pensionez. Dacă nu aş mai câştiga salariul de la şcoală, aş putea să trăiesc în continuare ca până acum?

— Ei bine, ai un venit din investiţiile făcute de dragul tău părinte. Mai există nişte acţiuni la Banca Arabă, câteva obligaţiuni egiptene şi chiria de pe pământul pe care Abu Omar l-a achiziţionat în Beit Sahour cu puţin timp înainte de a deceda. Majoritatea acestor venituri au fost reinvestite, pentru că tu trăieşti din salariul oferit de ONU. Dar poţi obţine un venit de aici. Cred că pensionarea nu îţi va modifica prea mult stilul de viaţă.

Charles Halloun şi-a îndreptat gâtul.

— Eşti sigur că nu mai este şi altceva, Abu Ramiz? Eşti prea tânăr ca să te pensionezi.

— Am cincizeci şi şase de ani.

— Dar eşti sănătos tun, slavă Domnului.

— Da şi nu. Nu mai beau alcool, dar am băut cât pentru o viaţă întreagă până să mă las, acum zece ani. Am renunţat la fumat abia acum cinci ani şi respir uneori cu dificultate, chiar şi acum. Nu fac mişcare, cu excepţia mersului pe jos până la şcoală, dimineaţa. Şi, mă rog, mai sunt şi altele, despre care nu vreau să vorbesc, dar care îmi provoacă multă îngrijorare, ceea ce, cu siguranţă, este o povară pentru inima mea.

— Nu bei, nu fumezi? Trăieşti într-un Ramadan continuu.

— Aşa o fi, dar timp de aproape cincizeci de ani, viaţa mea a fost un *Eid* continuu, a spus Omar Yussef râzând. Fii sigur că pensionarea îmi va face bine la sănătate. Nu vreau decât să cunosc detaliile situaţiei mele financiare înainte de a lua o decizie finală.

— Îţi voi pregăti un raport cu o estimare a venitului pe care te poţi baza.

— Nu am nevoie decât de mâncare şi de bani pentru cadouri cu care să îi răsfăţ pe nepoţii mei. Nu călătoresc mult, merg doar o dată pe an la Amman împreună cu Maryam, să îl vizitez pe fratele meu, şi într-o vacanţă în Maroc, tot o dată pe an, unde mă duc singur.

— Asta nu ar trebui să fie o problemă, Abu Ramiz. Vei putea să faci aceste excursii şi în viitor.

Cei doi şi-au băut cafeaua.

— De dimineaţă am vorbit cu Ramiz despre o problemă delicată, a spus Charles Halloun. M-am gândit că poate stai şi tu de vorbă cu el. Vrea să îşi extindă afacerea, să deschidă alte câteva magazine de telefoane mobile în zona Betleemului. Problema este că, în ziua de azi, afacerile care prosperă tind să atragă atenţia unor tipi de proastă reputaţie. Unele dintre ele au fost preluate destul de brusc de Brigăzile Martirilor.

— Te referi la taxa de protecţie?

— Nu, obiceiul acesta s-a demodat. Vreau să spun că le confiscă pur şi simplu. Uite aşa.

Charles Halloun pocni din degete.

— Merg acasă la patron cu un contract şi îi spun: „Semnează că ne predai nouă afacerea, altfel te ucidem şi tot ţi-o luăm.“

— Îţi este teamă că i s-ar putea întâmpla acelaşi lucru lui Ramiz?

— Toţi partizanii folosesc telefoane mobile. Văd şi ei că este o afacere bună. Asta îi atrage. Ai văzut cum au luat atelierele auto ale lui Abdel Rahman.

Omar Yussef a simţit că inima îi bate mai tare.

— Ce?

— Când israelienii l-au ucis pe Louai Abdel Rahman, familia lui a pierdut protecţia facţiunilor de rezistenţă. Atâta vreme cât Louai a fost în viaţă, nimeni nu s-a putut atinge de familia Abdel Rahman, altfel ar fi avut de luptat împotriva acelei părţi a miliţiei care îi era loială. Atelierele lor auto au prosperat. Au unul în Irtas, două în Betleem şi unul în al-Khader. Dar imediat după moartea lui Louai, Brigăzile Martirilor s-au dus la tatăl lui şi i-au zis să le predea conducerea afacerii. Acum se află în întregime în mâinile fratelui lui Hussein Tamari.

— Sunt contrariat, a spus Omar Yussef. Louai a murit în urmă cu

numai două zile.

— Nimic din ceea ce face Hussein Tamari nu mă mai poate contraria.

Omar Yussef şi-a adus aminte de cele întâmplate în faţa cortului ridicat cu prilejul înmormântării lui Louai Abdel Rahman. Când Hussein Tamari a tras cu MAG-ul său în aer, aceasta nu era doar o formă zgomotoasă de respect: era o ameninţare. Şi-a amintit de faptul că tatăl lui Louai păruse tulburat de ceea ce îi spunea Hussein Tamari, chiar în timp ce ar fi trebuit să îi prezinte condoleanţe.

— Nu, a spus Charles Halloun. Poza de erou al luptei de rezistenţă nu mă păcăleşte pe mine. Cunosc eu ce îi poate pielea nemernicului de Hussein Tamari, de când m-a băgat la închisoare pentru evaziune fiscală.

Omar Yussef l-a privit perplex.

— A, eu nu m-am sustras de la plata impozitelor, Abu Ramiz, a zis Charles Halloun. A fost vorba de o înscenare. Tamari a mai tras pe sfoară în acest mod vreo zece alţi oameni de afaceri de aici şi din Hebron. Acum şase ani, a venit aici cu un detaşament de ofiţeri ai Securităţii Preventive. S-au purtat fără pic de politeţe cu Nasra, iar pe mine m-au săltat. Nu au confiscat documente sau registre. Nu a fost nicio investigaţie. M-au dus la închisoare în Ierihon şi m-au lăsat acolo. Tamari mi-a spus: „Uite cum stă treaba, nu ţi-ai plătit impozitele. Dă-mi treizeci de mii de dolari, altfel te acuz de colaborare cu forţele de ocupaţie şi vei putrezi în celula asta.“

— Şi ce ai făcut?

— I-am zis să se ducă în pizda mă-sii şi am cerut să vorbesc cu un avocat. Scuză-mă că vorbesc aşa, Abu Ramiz.

— Nu face nimic. Şi apoi?

— Mi-a râs în faţă. Apoi m-a pălmuit.

Charles Halloun a gemut la amintirea acelei palme.

— M-a torturat. Nu aş putea să îţi spun tot ce mi-a făcut, dar să ştii că până şi acum mă străfulgeră o durere de spate de fiecare dată când mă ridic în picioare, iar asta îmi aminteşte de întâlnirea mea cu Abu Walid.

Omar Yussef şi-a ridicat privirea. *Abu Walid.*

— Am stat în închisoarea din Ierihon o săptămână, a continuat Halloun. Nu am mâncat nimic în tot acest timp. Mi-au dat puţină apă, dar nemernicii au urinat în ea, iar eu eram atât de disperat, că am băut-o. Mi-au ras părul pe jumătate de cap şi m-au obligat să port o rochie. În cele din urmă, mi-au dat un telefon şi am putut să o sun pe Nasra. I-am spus să scoată banii din bancă şi să li-i dea. Chiar şi aşa, Abu Walid m-a mai bătut o dată înainte de a-mi da drumul.

— Cine este Abu Walid?

— Hussein Tamari. Tatăl bastard al unui fiu bastard. Nu l-ai întâlnit

niciodată pe Walid, fiul lui cel mare? Şi el este tot un porc şi un bătăuş. Întreabă orice adolescent din oraş. Toţi şi-au căpătat cicatricele de la scursura aia mizerabilă. Copia fidelă a tatălui său.

Omar Yussef simţea greutatea pistolului Webley şi a celor două cartuşe goale din buzunar. Iată informaţia de care avea nevoie. Abu Walid. Hussein Tamari să fi fost bărbatul ascuns între tufişuri, cel cu care vorbise Louai Abdel Rahman înainte de a muri? Câţi alţi bărbaţi or fi cunoscuţi printre aceşti militanţi drept „tatăl lui Walid“? La moartea lui Louai, Abu Walid preluase afacerea familiei Abdel Rahman. Avea deci un motiv, avea ceva de câştigat în urma morţii lui Louai. Dar era el oare ucigaşul?

Omar Yussef şi-a luat la revedere de la Charles Halloun şi de la Nasra. A luat-o la vale, înspre Dehaisha. Fusese convins de la bun început de nevinovăţia lui George Saba, dar acum credea că ştie identitatea adevăratului colaborator. Simţea cum i se accelerează pulsul, iar articulaţiile degetelor i se albiseră în timp ce strângea cu putere volanul. Cum să dovedească faptul că George Saba fusese atras într-o cursă de către capul mişcării de rezistenţă din Betleem? Ştia că trebuie să continue, de dragul lui George şi al oraşului său, care devenea pe zi ce trece un loc în care aceşti gangsteri puteau face tot ce le trecea prin cap. Khamis Zeydan îi spusese că drumul acesta era unul periculos. Şi uite că nu se înşelase deloc.

Omar Yussef a parcat maşina în garajul din gresie, din spatele casei. A intrat în casă prin uşa beciului şi a urcat în dormitor. A deschis un sertar de la baza dulapului. Era plin cu şosete împăturite ca nişte bulbi asortaţi. A scos pistolul din buzunar şi l-a îndesat în spatele grămezii. A privit în jur cu un aer vinovat şi a închis sertarul.

De ce am adus arma asta aici? Mă comport ca un detectiv, şi-a zis. *Adun dovezi. Arma aceasta constituie o dovadă, aşa că trebuie să o păstrez. Dar îmi este teamă. Lucrurile ar putea lua o turnură periculoasă, dacă este implicat un om ca Hussein Tamari. Cum o să reacţionez dacă mă înfruntă Tamari? Eu sunt deja înspăimântat de simpla prezenţă a unei arme învechite şi inutile printre şosetele mele*. Învârtea în palmă cele două cartuşe de MAG, groase şi butucănoase. Şi le imagina pline cu praf de puşcă şi cu un vârf ascuţit, de plumb.

Omar Yussef a intrat în salon. A ridicat receptorul şi a format numărul lui Khamis Zeydan.

— Trebuie să vorbesc cu George Saba, a spus el.

A urmat o pauză.

— Vino la mine de dimineaţă. La opt. În biroul meu.

Apoi, Khamis Zeydan a pus receptorul în furcă.

Omar Yussef a rămas tăcut. Asculta cum îi pulsează sângele prin

tâmple, cu putere. Se gândea la ce îi spusese Charles Halloun despre venitul său. Nu pensionarea şi-o planifica el. Voia să se asigure că Maryam va duce un trai confortabil dacă lui i s-ar întâmpla ceva rău. Era hotărât. Nu i se va întâmpla nimic atâta vreme cât George Saba avea nevoie de ajutorul lui. Dacă nu continua ce începuse, George nu va fi ultima victimă a lui Hussein Tamari.

Eu nu sunt o victimă, şi-a zis Omar Yussef.

A ridicat mâna în faţă şi a izbucnit în râs. Pentru prima dată în ultimii ani, nu îi tremura mâna.

15 *Eid-ul-Fitr* sau *Id-Ul-Fitr*, adesea abreviat Eid, este o sărbătoare musulmană care marchează sfârşitul Ramadanului, luna sfântă a postului.

Capitolul 10

Clopotele de la Biserica Naşterii Domnului răsunau în Piaţa Manger în timp ce Omar Yussef se îndrepta către postul de poliţie. Magazinele cu suveniruri, din partea sudică a piaţetei, urmau să se deschidă mai târziu, deşi puţini pelerini se mai avântau acum în Betleem. Nu se mai iveau cumpărători pentru statuetele pruncului Hristos cu înfăţişare de heruvim, care zăceau acum în şiruri tăcute pe rafturile din vitrina magazinului familiei Giacomman şi priveau afabil către un număr egal de statuete ale Fecioarei. Aroma aspră de *foule* pregătit cu o zi înainte plutea în aer, venind dinspre restaurantul de alături, cel cu obloanele trase. Omar Yussef nu lua niciodată micul dejun, dar mirosul piureului de fasole fava îl făcu să poftească la o porţie. Din pricina foamei i se făcuse frig, aşa că şi-a ridicat gulerul paltonului.

Omar Yussef a traversat porţiunea îngrijit amenajată, pavată cu piatră, şi a trecut pe lângă cei trei platani din piaţă. În lumina slabă, contraforturile întunecate ale mănăstirii armene din faţa bisericii se împleteau cu sunetul de clopote, în rele prevestiri. Însufleţirea care anima biserica în amintirile sale din tinereţe dispăruse, copleşită de musulmanii din satele şi taberele din jur, care căutau aici refugiu, aşa cum făcuse cândva şi el, şi care, o dată cu sporirea numărului de refugiaţi, s-au simţit îndreptăţiţi să îşi însuşească orăşelul, pe vremuri creştin. Simbolul Betleemului, bazilica aceea care marca locul naşterii creştinismului, era acum asediat, zidurile sale masive, de piatră erau un bastion inutil împotriva unei religii ostile şi a unei congregaţii aflate în declin. Părea un loc de îngropăciune, nu de naştere. Celula în care era închis George Saba se afla în interiorul postului de poliţie, dând spre colţul cel mai apropiat de biserică al pieţei. Omar Yussef şi-l imagina pe George Saba asaltat de sunetul de rău augur al clopotelor care îi numărau orele inerte de încarcerare, ţinând ritmul jalnicei numărători inverse până la dispariţia creştinilor din acest oraş.

La colţul pieţei, o voce a strigat în urma lui.

— Salutări, *ustaz*.

Omar Yussef s-a întors, ca să vadă un preot subţirel care se îndrepta către el cu paşi mari, săltăreţi, traversând şoseaua goală. Preotul purta o robă neagră, catolică, cu guler alb. Prin sandalele decupate i se vedeau şosetele gri. Tenul său măsliniu era punctat de o mustaţă ţepoasă, neagră, care trebuia rasă mai mereu. Părul negru, cu firul subţire şi cârlionţat i se ridica în vârful scalpului ca puful de pe pieptul unui bărbat păros. În mai puţin de doi ani va fi complet chel. Lentilele groase ale ochelarilor îi măceau ochii să pară minusculi.

— Elias, a zis Omar Yussef. Mă bucur foarte mult să te văd. George mi-a spus că te-ai întors de la Vatican. Cu toţii suntem mândri de realizările tale.

— Da, m-am întors. Vă vine să credeţi? Nu puteam sta la o depărtare prudentă, a spus preotul. E minunat să vă revăd, Abu Ramiz. Arătaţi atât de bine!

— Nu m-am încrezut niciodată în cuvântul celor religioşi, iar acum înţeleg de ce. Să fiu sincer, nu o duc prea bine cu sănătatea.

— Poate că sunt atât de fericit să vă revăd, încât totul îmi pare perfect.

— Aş da orice să fie aşa, Elias.

Omar Yussef a aruncat o privire către postul de poliţie.

— Merg să îl vizitez pe George în celula lui.

Elias Bishara şi-a împins ochelarii greoi în sus, pe nas.

— Să îmi spuneţi dacă are nevoie de ceva, a zis el. Un prieten mai bun decât dumneata nu putea găsi, Abu Ramiz, dar probabil va cere să vadă un preot. Aş vrea să fiu eu acela.

Omar Yussef se întreba dacă Elias Bishara se gândeşte deja la apropiata slujbă de înmormântare a lui George. Nu putea să accepte aşa ceva deocamdată.

— O să îi spun.

I-a strâns mâna lui Elias.

Khamis Zeydan l-a întâmpinat pe Omar Yussef la intrarea în postul de poliţie şi l-a condus pe scările grosolane, jos, spre celule. Pe coridor era răcoare, dar Omar Yussef era convins că locul era acela care îi dădea fiori, nu dimineaţa de iarnă. Khamis Zeydan îl privea pe prietenul său cu coada ochiului în timp ce descuia o poartă de metal şi îl conducea dincolo de ea. Au trecut prin faţa a două celule goale, în care se aflau doar câteva covoraşe de rugăciune vechi şi ieftine, aşternute pe paturi.

— Aici îi ţineam pe cei din Hamas, pe vremea când ne mai oboseam să îi arestăm, a spus Khamis Zeydan. Apoi am primit ordinul să îi eliberăm. Acum nu mai este nimeni aici, în afară de prietenul tău.

La capătul coridorului, a descuiat un alt grilaj. Era celula lui George.

— Te aştept aici, la capătul coridorului, a spus Khamis Zeydan. Strigă-mă când termini. Dar, pentru numele lui Dumnezeu, nu sta prea mult.

Omar Yussef îşi dădea seama că aerul îmbufnat al prietenului său ascundea nervozitate. Nu ştia care era cauza – nu voia să se afle că permisese accesul unui vizitator în celula colaboratorului sau se temea că investigaţia lui Omar Yussef va provoca probleme, iar acum era şi el implicat?

George Saba s-a ridicat de pe patul de campanie deformat, din colţul încăperii goale. Faţa îi era umflată şi nespălată. Omar Yussef a observat, cu surprindere, că în barba ţepoasă erau multe fire gri, deşi nu încărunţise încă decât în jurul tâmplelor. Părul îi era încâlcit, ciufulit şi ţepos. Arăta ca un om care a dormit mult, dar nu s-a odihnit deloc. George Saba l-a îmbrăţişat pe Omar Yussef, care nu s-a putut abţine să nu strâmbe din nas când a simţit mirosul acru emanat de corpul nespălat al prietenului său.

— Mă bucur să te văd, Abu Ramiz.

Omar Yussef nu ştia ce să spună. Îl întrista până la lacrimi să îşi simtă faţa adâncită în cămaşa lui George. Bumbacul era la fel de rece ca mâinile care îi ţineau degetele.

— George, este foarte frig aici.

George a făcut un semn din cap către fereastra cu grilaj, fără geam. S-a străduit să zâmbească, într-o încercare dezolantă.

— Ia haina mea, a zis Omar Yussef, scoţându-şi paltonul scurt, cu model în zigzag.

— Nu pot face asta, Abu Ramiz. O să îţi fie frig.

— Am un sacou dedesubt. Vezi? Ia-l.

— Nu cred că mă încape.

Omar Yussef l-a silit să încerce paltonul. Îi era ridicol de strâmt în jurul braţelor lui solide, iar nasturii din talie abia se închideau, dar era evident că pentru George paltonul însemna sfârşitul unei teribile torturi.

— Dumnezeu să te răsplătească pentru asta, a spus el.

Omar Yussef a început pe loc să tremure în sacoul său de tweed. I-a făcut semn lui George să se aşeze pe pat, lângă el.

— George, ce s-a petrecut pe acoperişul casei tale, după ce ai plecat de la Clubul Ortodox?

— Am luat un pistol vechi, englezesc, pe care intenţionam să îl vând în magazinul meu, şi am urcat pe acoperiş. Acolo sus, am găsit doi militanţi care trăgeau cu o mitralieră de calibru mare. Le-am zis să coboare de pe acoperiş, dar ei m-au înjurat. Aşa că i-am ameninţat cu pistolul. Nu erau ei prea convinşi, dar, la adăpostul întunericului, presupun că arma părea destul de ameninţătoare. I-am recunoscut abia când au plecat. Unul purta o căciulă de blană. Numele lui e Jihad Awdeh. Celălalt ducea mitraliera.

— Hussein Tamari?

— El era.

— Cei doi bărbaţi aflaţi la vârful conducerii Brigăzilor Martirilor din Betleem. Tocmai perechea de aur ţi-ai ales să o sfidezi, George.

George a zâmbit amar.

— Numai Hussein Tamari trăgea. M-am gândit să îl supraveghez mai atent. În definitiv, mitraliera se afla la el. Dar ceva mi-a atras privirea către Jihad Awdeh. Părea atât de ameninţător! Nu pot să descriu foarte bine. Chiar înainte de a coborî de pe acoperiş, a fost un moment ciudat. Jihad s-a aplecat să culeagă ceva de pe jos, un lucru pe care l-a băgat în sacou. De fapt, cred că nu era unul singur, ci mai multe obiecte de metal împrăştiate pe jos. Mi-a aruncat o privire cu adevărat diabolică. M-ar trece fiori reci chiar şi acum, dacă nu mi-ar fi deja prea frig ca să mai simt ceva. Apoi cei doi au coborât scările şi au plecat.

— Poate că Jihad a cules cartuşele goale ale gloanţelor, cine ştie de ce. Să vezi, ieri, când m-am dus acolo, am găsit unul pe acoperiş. Probabil nu l-a observat.

— De ce ai urcat pe acoperişul casei mele? Ce pui la cale, Abu Ramiz?

Omar Yussef nu i-a răspuns.

— Ai cumva duşmani care ar vrea să îţi însceneze aşa ceva? l-a întrebat.

— Nu mă pot gândi la altcineva decât la aceştia doi. Nu crezi că acesta este departe de a fi modul în care s-ar răzbuna un client nemulţumit de preţul pe care i l-am cerut pentru cine ştie ce canapea de colecţie? Tamari şi Awdeh mi-au spus că mi-o vor plăti. Dar m-am gândit că se vor întoarce să mă bată, sau că mă vor ucide în plină stradă. Nu m-am gândit că mă vor face de ruşine în felul acesta.

— Te-a ameninţat vreunul din ei că te va ucide?

— Cred că amândoi m-au ameninţat. Ba nu, îmi amintesc că Tamari a fost singurul care a spus că mă va face să plătesc. Dar apoi, în timp ce plecau, Jihad a făcut un gest ca şi cum ar fi tăiat gâtul cuiva.

Omar Yussef a privit la pereţii goi ai celulei. Vopseaua de culoarea muştarului era acoperită de graffitti de dimensiuni mici, mâzgăliturile unor bărbaţi plictisiţi, care îşi descărcau astfel mânia sau dădeau formă visului de a primi o masă bună. Găleata din colţ, care servea drept closet, inunda celula cu un miros înţepător, în ciuda faptului că fereastra nu avea geam. Peretele şi podeaua din dreptul ferestrei erau umede, acolo unde bătuse ploaia din ajun. Omar Yussef a oftat, iar respiraţia i s-a transformat într-o cărare de abur, care îi ieşea din gură şi se pierdea în aerul îngheţat.

— De ce te-ai urcat pe acoperiş, George?

George Saba a zâmbit.

— Pentru că dumneata mi-ai spus să urc acolo, Abu Ramiz.

Omar Yussef era uluit.

— La lecţia despre Revolta Arabă din 1936 ne-aţi spus că aşa-numiţii eroi arabi nu erau decât nişte gangsteri. Le furau mâncarea ţăranilor şi îi omorau pe cei care li se opuneau, şi în tot acest timp nimeni nu lupta împotriva lor, pentru că aceşti ucigaşi erau portretizaţi ca nişte luptători curajoşi împotriva sioniştilor şi a armatei. În cele din urmă, au ucis mai mulţi palestinieni decât fermieri evrei sau soldaţi britanici. Aţi spus că dacă oamenii i-ar fi înfruntat de la bun început, gangsterii ar fi dat înapoi şi am fi putut avea pace.

— Dar nu am vrut să spun…

— Când ţineţi discursuri de profesor înflăcărat, aveţi grijă ce spuneţi. Nu se ştie ce îi îmboldiţi pe oameni să facă.

Râzând, George a pus o palmă pe mâna lui Omar Yussef.

— Nu vă faceţi griji, Abu Ramiz. Nu e vina dumitale. M-am gândit la asta zile întregi, de fiecare dată când veneau în cartier ca să tragă cu mitraliera dincolo de vale. În cele din urmă, a trebuit să fac ceva. Credeam că îi înţeleg pe militanţii palestinieni mai bine decât dumneata, mai bine decât tatăl meu. În America de Sud am văzut bătăuşi asemenea lor. Când erau înfruntaţi, îşi dădeau laşitatea pe faţă. Nu uitaţi, trăiam în Chile atunci când dictatura militară a fost silită să renunţe la putere. Dar, din păcate, aici oamenii simpli nu sunt sprijiniţi de nimeni, nu există lege. Infractorii s-au substituit legilor. Împuşcă vreo câţiva soldaţi şi se transformă pe loc în reprezentanţi ai luptei naţionale. Acest lucru îi face invulnerabili şi pot maltrata în linişte pe oricine, dar mai ales pe creştini, care sunt deja slabi. Aici am greşit eu. Nu am înţeles lucrul acesta. Dar nu îmi pare rău.

— Oraşul nostru s-a schimbat mult de când ai plecat tu în Chile, George.

— Am trecut prin multe schimbări în viaţă. Am învăţat că schimbările sunt bune. Dar aici, în Palestina, schimbările sunt mereu în mai rău. Oraşele creştine sunt invadate de noi locuitori musulmani, dar în loc să trăiască împreună în linişte, creştinii încep să nu mai fie priviţi cu ochi buni. Chiar şi în încercarea de a schimba o stare de lucruri dominată de duşmănie, tot ce rezultă e şi mai multă duşmănie. Iubirea nu este o opţiune. Este alegerea unui idiot care vrea să se aleagă cu praful de pe tobă, jefuit, maltratat şi umilit. Rezultatul este că, în cele din urmă, toţi sunt convinşi că singurul mod de a schimba relaţiile proaste dintre creştini şi musulmani, sau dintre israelieni şi musulmani, este să îi ştergi pe ceilalţi de pe faţa pământului. Să îi omori pe

toţi. Aşa cum mă vor omorî ei pe mine acum.

Omar Yussef simţea că se apropie şi momentul acesta.

— Ba nu o vor face, George. Nu pot face asta.

George Saba şi-a înclinat capul, de parcă l-ar fi compătimit pe Omar Yussef.

— Când un colaborator este adus în această celulă, s-a terminat cu el. Voi avea parte de o execuţie publică, de tipul celor din Gaza.

— Nu voi permite aşa ceva, George, a spus Omar Yussef. Ştiu că Hussein ţi-a înscenat totul. Trebuie doar să o dovedesc şi chiar aşa voi face.

— Abu Ramiz, să nu dai de vreun bucluc.

— Am deja nişte dovezi. Voi obţine şi mai multe şi te voi salva.

— Nu îmi doresc deloc să mă alătur şirurilor de martiri şi, oricum, cu eticheta de colaborator pe frunte, nu mai primesc eu un asemenea titlu. Pe mine nu mă aşteaptă Paradisul. Dar chiar dacă aş ajunge în Paradis, nu vreau să vă revăd acolo curând. Vă rog să nu vă puneţi viaţa în primejdie. Singura consecinţă ar fi că în loc de un mort vor fi doi, dar nemernicii ăştia s-ar mulţumi şi cu unul singur.

George a râs.

— Poate ar trebui să reconsider situaţia. Dacă tot o să mor, ar fi mai bine să mă socotesc martir. Doar mor din cauza religiei mele, nu?

— Dar eşti creştin. Tu nu crezi în martiriu.

— Nu este adevărat, Abu Ramiz. Sigur, nu credem, ca musulmanii, că cel care este ucis urcă imediat la ceruri ca să îşi primească fericirea promisă, adică cele şaptezeci şi două de fecioare cu ochi negri. Dar chiar dacă nu credem în acele minunate hurii, noi, creştinii, avem totuşi martirii noştri. Am călătorit prin Europa. Catedralele de acolo sunt pline de picturi ale martirilor creştini. Omonimul meu – ai auzit de Sfântul Gheorghe – a fost martir, nu doar ucigaş de balauri. Presupun că diferenţa este că noi, creştinii, acceptăm martiriul, dar nu-l căutăm cu tot dinadinsul.

George Saba a făcut o pauză. A reluat, fără grabă.

— Vreau să mergeţi la ai mei. Spuneţi-le să plece. Chiar acum, cât timp sunt în închisoare. Nu vreau să trăiască aici ca proscrişi; în plus, mă tem să nu încerce cineva să le facă vreun rău. Spuneţi-le să plece la familia Sofiei, în Chile.

Şi-a pus mâna pe braţul lui Omar Yussef şi şi-a întors faţa, pentru a-şi ascunde lacrimile.

— Convingeţi-l şi pe tata să plece cu ei. Va asculta de sfatul dumitale.

— Nu cred că va pleca. Nu fără tine.

— Abu Ramiz, pentru numele Cerului, sunt în primejdie cu toţii. Nici nu ştiţi de ce sunt în stare oamenii aceia.

Au auzit paşi grăbiţi pe coridor. Khamis Zeydan s-a oprit în faţa uşii şi a deschis-o.

— Nu am terminat, a spus Omar Yussef.

Atenţia lui Khamis Zeydan era concentrată asupra cheii.

— Trebuie să părăsesc postul acum, aşa că trebuie să îl încui. Dacă nu cumva vrei să îţi petreci următoarele douăzeci şi patru de ore în celula asta îngheţată, împreună cu George, te sfătuiesc să ieşi acum. Haide. Trebuie să mă grăbesc.

George s-a ridicat. L-a sărutat pe Omar Yussef pe obraji.

— Transmiteţi-i familiei mele ce v-am spus.

— Allah să te ţină în viaţă, i-a zis Omar Yussef.

A pus mâna pe faţa lui George Saba. Barba îi era ţepoasă.

Strigat de Khamis Zeydan de pe coridor, Omar Yussef a ieşit. Pe când poliţistul încuia uşa, Omar Yussef s-a uitat printre gratii, la George. Haina pe care i-o lăsase, prea îngustă pentru umerii largi ai prietenului său, arăta jalnic, nepotrivită cu dimensiunile prietenului său. Ce bine ar fi fost dacă i-ar fi adus ceva de mâncare sau o carte. L-a urmat pe Khamis Zeydan, încetişor, de-a lungul coridorului.

— Te rog, grăbeşte-te, Abu Ramiz. Trebuie să plec.

— Ce-i atâta grabă?

Omar Yussef era iritat de faptul că îi fusese întreruptă atât de brusc vizita la George. Emoţia întâlnirii a răbufnit deodată.

— Nu ai niciun pic de decenţă? a strigat el la Khamis Zeydan. Nu mă puteai lăsa să mai stau un pic cu amărâtul ăla de băiat, o victimă nenorocită?

A coborât glasul, să nu îl audă George, dar a scuipat cuvintele nervos. Voi, nemernicilor, aveţi de gând să îl ucideţi pe cel mai bun elev al meu din toate timpurile.

Khamis Zeydan s-a apropiat de el. Voia să îi spună ceva. Un ofiţer de poliţie a apărut în capul scărilor.

— Abu Adel, a zis poliţistul, echipa este gata.

Khamis Zeydan i-a strigat că vine imediat şi tânărul ofiţer a dispărut.

— E o urgenţă, după cum vezi, i-a zis lui Omar Yussef.

— Ce s-a întâmplat? Ne-au invadat iar israelienii şi trebuie să vă luaţi tălpăşiţa?

Vocea lui Omar Yussef era înverşunată.

Khamis Zeydan părea îndârjit.

— Nu, Abu Ramiz. Cineva a ucis-o pe Dima Abdel Rahman.

Omar Yussef nu mai putea scoate o vorbă. Privea cu neîncredere la Khamis Zeydan.

— Numai Allah va trăi pentru totdeauna, a spus poliţistul. Să

mergem.

Capitolul 11

Vântul bătea rece prin lateralele deschise ale jeepului. Poliţiştii se ghemuiseră de frig în hanoracele lor. Unul dintre ei îşi clănţănea dinţii zgomotos, pentru a-i amuza pe ceilalţi. Aşezat în scaunul din faţă, Khamis Zeydan s-a întors către oamenii săi şi i-a redus la tăcere cu un plescăit de limbă dezaprobator. Omar Yussef tremura în sacoul său de tweed. Aproape regreta că îi lăsase paltonul lui George, dar era dispus să îndure frigul, pentru a-i oferi un strop de confort prietenului său, aflat în celula aceea goală.

Drumul către Irtas, prin gerul iernii, părea că nu se va termina niciodată. În timp ce jeepul părăsea Betleemul şi traversa dealurile către casa familiei lui Abdel Rahman, Omar Yussef simţea că gândurile îi galopează de zece ori mai repede. Cine ar fi putut s-o ucidă pe Dima Abdel Rahman? Era convins că moartea ei avea legătură cu aceea a bărbatului ei. I-a trecut prin minte că uciderea lui Louai ar putea să nu aibă nicio legătură cu statutul său de luptător al rezistenţei. Omar Yussef nu înţelegea cum uciderea lui Louai de către israelieni, din cauza acţiunilor îndreptate împotriva lor, ar fi putut să ducă la uciderea Dimei. Chiar dacă l-ar fi considerat un terorist, tot nu le-ar fi păsat de soţia lui. Doar în cazul unei conspiraţii criminale ar fi fost posibil ca moartea lui Louai să reclame şi aducerea acestei fete în raza morţii.

Omar Yussef şi-a frecat mâinile şi a suflat în ele. S-a prins de una din lateralele jeepului, pentru că o curbă strânsă ameninţa să îl arunce de pe banchetă. Virajul brusc i-a năpustit, parcă, gândurile pe un nou canal. Şoseaua se înclina către valea oraşului Irtas şi Omar Yussef vedea deja casa lui Abdel Rahman, când, deodată, şi-a dat seama: din cauza lui murise Dima. Cineva o văzuse vorbind cu el. Cineva o observase arătând spre locul în care a murit Louai şi povestind cum s-a întâmplat. Cauza morţii ei ar putea fi acea discuţie cu Omar Yussef.

O durere greţoasă i-a prins în gheare stomacul. Înţepenit între doi poliţişti, pe bancheta din spate a jeepului, ar fi vrut să se legene într-o parte şi în alta de durere. El o omorâse? Încăpăţânarea lui tâmpită de a investiga

moartea lui Louai şi de a-l salva pe George Saba nu a dus decât la moartea unei fete nevinovate. Cu ochii minţii şi-a văzut sala de clasă, pe el făcând o glumă, iar pe Dima râzând. Era o fată atât de frumoasă, cu o faţă serioasă, care se înfrumuseţa chiar şi mai mult când era străbătută de un zâmbet. Din acest punct de vedere îi amintea de Nadia, nepoata lui. Ar da orice să se întoarcă în clasă, să o asculte pe Dima citind cu glas tare tema despre Suleiman Magnificul, în loc să salte ca o minge în jeepul poliţiei, îndreptându-se către locul morţii ei. Îi auzea vocea, profundă şi blândă încă din copilărie, povestindu-i despre moartea soţului ei şi se întreba care au fost ultimele ei cuvinte, rostite cu vocea aceea limpede şi plină de înţelepciune.

În timp ce jeepul, ajuns acum în vale, gonea către locul crimei, Khamis Zeydan s-a întors către echipa lui şi le-a ordonat poliţiştilor să înconjoare casa lui Abdel Rahman cu un cordon poliţienesc. Când s-a aşezat la loc, i-a surprins privirea lui Omar Yussef cu coada ochiului, timp de câteva clipe. Căutătura fixă, severă şi întunecată a profesorului l-a speriat.

Omar Yussef l-a privit pe comisar. Poate că, totuşi, nu îl văzuse nimeni vorbind cu Dima la cortul de înmormântare, sau, dacă l-a văzut cineva, nimănui nu i s-ar părea suspect un profesor care încearcă să-şi consoleze fosta elevă. Cui îi spusese Omar Yussef despre acea conversaţie cu Dima? Cine ştia că ea îi vorbise despre „Abu Walid“? Se simţea zăpăcit. Parcă le povestise totul soţiei şi fiului său, dar nu îşi putea aminti sigur. Singurul căruia ştia precis că îi spusese era Khamis Zeydan.

Comisarul s-a uitat din nou la el, dar Omar Yussef şi-a întors imediat privirea. Oare îl trădase vechiul său prieten? Îl informase el pe Abu Walid că Dima îl putea da în vileag? Dacă este adevărat, înseamnă că poliţistul ştie cine este Abu Walid. Dar de ce l-ar fi prevenit? Nu ar fi prima dată când Khamis Zeydan ar juca pe două fronturi. Îi urmase pe liderii poporului său prin toată lumea arabă şi prin Europa, asasinându-i pe rivalii săi şi ucigând oameni nevinovaţi, care îi stăteau în drum. *Am fost, mulţi ani, ceea ce lumea preferă să numească terorist*. Totuşi, situaţia de acum era mai gravă. Acum, cel pe care îl trădase era vechiul său prieten, Omar Yussef.

Jeepul a tras pe dreapta pe câmpul din faţa casei Abdel Rahman. Ofiţerii s-au îmbulzit să iasă din maşină, bătând zgomotos din picioare pentru a-şi repune sângele în mişcare după drumul în maşina micuţă. Khamis Zeydan i-a distribuit în jurul casei cu o bătaie pe umăr şi o indicare tăcută a locului în care să se posteze. Vrând să îl ajute pe Omar Yussef să coboare din jeep, i-a întins mâna protetică, strânsă în mănuşa de piele neagră.

— Pot şi singur, a spus Omar Yussef.

Khamis Zeydan s-a întors şi s-a îndreptat către familia îndurerată, care se adunase lângă parcela cultivată cu varză din faţa casei. Omar Yussef a

coborât din jeep băţos şi a aterizat neîndemânatic pe un petic de iarbă care camufla o piatră. Şi-a sucit glezna. Strâmbându-se de durere, şi-a scuturat piciorul. L-a urmat pe Khamis Zeydan, observând că prietenul său parcă se mişca acum cu mai multă energie, aflându-se la comandă. *Sau poate mi se pare mie mai energic, din pricină că îl suspectez că a jucat un rol în uciderea unei fete nevinovate. E posibil ca ea să fi murit chiar în timp ce mă aflam în compania lui, în această dimineaţă.*

Unul dintre poliţişti s-a îndreptat către poiana unde murise Louai. S-a postat lângă un obiect voluminos, acoperit cu un cearşaf alb. Omar Yussef s-a oprit. *Acela trebuie să fie cadavrul Dimei*. I s-a pus un nod amar în gât şi a tuşit pentru a-şi recăpăta suflul. Şi-a întors privirile către pământ, dar l-a cuprins ameţeala şi s-a clătinat. A privit către cerul plumburiu şi şi-a depărtat picioarele, pentru a-şi recăpăta echilibrul. A inspirat adânc înainte de a se simţi în stare să îl urmeze pe Khamis Zeydan.

Comisarul îl asculta pe Muhammad Abdel Rahman, care povestea cum a găsit cadavrul nurorii sale. La apropierea lui Omar Yussef, bătrânul a tăcut şi l-a privit suspicios, cu ochi întunecaţi şi ficşi, dar Khamis Zeydan i-a făcut semn să continue.

— M-am trezit pentru rugăciunea de dimineaţă şi l-am găsit jos pe fiul meu, Yunis. El mi-a spus că a văzut ceva pe fereastră. Am ieşit să ne uităm şi am găsit-o chiar acolo unde zace acum. Noi am pus un cearşaf alb peste ea. Judecând după poziţia în care am descoperit-o, cred că a fost ucisă de vreun obsedat sexual.

— Aţi mai văzut pe altcineva? a întrebat Khamis Zeydan.

— Pe nimeni. Cu siguranţă s-a întâmplat în timpul nopţii. Aseară am mers la culcare cu toţii la aceeaşi oră.

— La ce oră?

— Chiar înainte de miezul nopţii. Zilele astea, cu ocazia Ramadanului, am stat cu toţii treji până târziu. Mulţi oameni vin să ne vadă sau să îşi exprime condoleanţele pentru moartea fiului meu, Louai.

— V-a vizitat cineva aseară? A fost cineva în casă, cineva care nu vine de obicei pe aici?

— Nu, musafirii au plecat cu mai mult de o jumătate de oră înainte ca noi să mergem la culcare. Dima s-a dus în camera ei odată cu ceilalţi.

Pe Omar Yussef îl deranjau răspunsurile sistematice, lipsite emoţie ale lui Muhammad Abdel Rahman.

— A venit Abu Walid să vă vadă aseară? l-a întrebat el.

Muhammad Abdel Rahman s-a uitat furios la Omar Yussef.

— Dumneata nu eşti detectiv, iar eu nu sunt un elev. De ce să răspund la întrebările unui profesor? Du-te dracului. Nu eşti la tine în clasă. Du-te şi dă

ordine în altă parte. Eu nu sunt unul din elevii tăi refugiaţi.

Khamis Zeydan a pus o mână pe pieptul lui Muhammad Abdel Rahman şi l-a bătut uşor, în semn de avertizare.

— Ai grijă ce spui, Abu Louai. Eu l-am adus aici pe *ustaz* Omar Yussef în calitate de prieten al meu. Fii politicos cu el. Dar ai dreptate, nu este autorizat să investigheze.

L-a privit aspru pe Omar Yussef.

— Atunci, pune-i tu această întrebare, i-a zis Omar Yussef lui Khamis Zeydan. Întreabă-l ce l-am întrebat şi eu.

Khamis Zeydan l-a tras pe Omar Yussef deoparte.

— Cred că a răspuns deja şi încă destul de clar, nu? i-a şoptit el ferm.

S-a întors lângă Muhammad Abdel Rahman.

— Să mergem să vedem cadavrul. Nu e nevoie să treci din nou prin asta, Abu Louai. Aşteaptă, te rog, aici.

La umbra pinilor, Khamis Zeydan s-a uitat la Omar Yussef intens, întrebător. Omar Yussef a încuviinţat din cap. Comisarul a ridicat cearşaful alb.

Corpul era culcat pe o parte. Părul negru i se răsfirase în jurul capului, ca şi cum ar fi plutit într-o apă stătătoare. O şuviţă îi cădea peste faţă. Khamis Zeydan a ridicat-o şi atunci Omar Yussef a recunoscut figura Dimei Abdel Rahman. Era palidă, cu buze vineţii. Ochii îi erau întredeschişi, ca şi cum ar fi fost pe cale să se trezească dintr-un somn greu. Poziţia chinuită a corpului ei îi amintea lui Omar Yussef de statueta de Rodin din sufrageria lui George Saba. Ţinuse cu grijă în mâinile sale statueta aceea de bronz, care înfăţişa o femeie culcată pe o parte, temându-se să nu-i scape la pământ opera de artă. Acum voia să ridice corpul Dimei Abdel Rahman, să o strângă în braţe, la fel cum făcuse cu statueta, şi să descopere că nu murise, ci doar poza pentru un sculptor. Omar Yussef se blestemă în gând. Reuşise să o protejeze la fel de bine ca pe acel *objet d’art*. Fusese eleva lui, iar tatăl ei îi era prieten. O încurajase să intre în această casă, deoarece credea că aici va găsi dragoste. În schimb, fusese un loc al morţii. Scăpase din mâini ceva infinit mai fragil decât o sculptură de bronz. De frustrare, a lovit cu pumnul în palmă.

— I-a fost tăiat gâtul, a spus Khamis Zeydan. Are ceva băgat în gură.

A tras de capătul unei bucăţi de material până ce, printre dinţii fetei, a reuşit să scoată câţiva centimetri de cârpă umedă.

— I-au pus căluş.

Abia atunci a observat Omar Yussef tăietura de-a curmezişul venei jugulare şi sângele coagulat pe umărul Dimei şi pe mâna ei întinsă. Îl încerca din nou senzaţia de sufocare. Nu mai simţea frigul dimineţii, acum îi era foarte cald. Şi-a scos căciula ca să îşi răcorească scalpul asudat. S-a înfiorat.

Khamis Zeydan a mai ridicat un pic cearşaful. Cămaşa de noapte a fetei era ruptă de la tiv până la omoplaţi. Pe fesele ei dezgolite se vedeau urme de zgârieturi.

— A fost violată? a întrebat Omar Yussef.

Khamis Zeydan a acoperit-o pe fată cu cearşaful.

— Aşa se pare, dar va trebui să fie examinată.

Omar Yussef s-a apropiat de Khamis Zeydan.

— Sunt implicaţi, nu-i aşa? E mâna lor.

— Tatăl şi fratele? Da, cred că ei au făcut-o.

Omar Yussef se referise la Brigăzile Martirilor. S-a încruntat.

— Nimeni nu ar putea să răpească o femeie din casă fără să audă ceilalţi membri ai familiei, a continuat Khamis Zeydan. Sigur criminalii au fost tatăl şi fratele lui Louai. Ar putea fi o crimă de onoare, sau poate fata ştia ceva despre ei şi au vrut să o reducă la tăcere.

— Dar tatăl a recunoscut într-o oarecare măsură că Abu Walid a fost aici. De aceea s-a enervat atât de tare când l-am întrebat. Poate că el a fost. Poate este din nou mâna lui Abu Walid.

Khamis Zeydan s-a uitat cu asprime la Omar Yussef.

— Nu ştim cine este Abu Walid.

— Ba cred că ştim.

— Ba nu. Nu ştim sigur.

În ochii lui Khamis Zeydan se citea o avertizare.

— Sunt mulţi bărbaţi cărora li se spune Abu Walid.

— Există unul singur care ar fi putut să lase în urmă cartuşul pe care ţi l-am arătat.

— Cartuşul acela provine de la o mitralieră de mari dimensiuni. E prea voluminoasă pentru a fi utilizată aici, într-o ambuscadă.

— Tu mi-ai spus că Abu Walid cară mitraliera aceea cu el pretutindeni. Ai zis că este simbolul lui, emblema lui. Tu ai zis că probabil o ia cu el şi la baie. Aşa că de ce să nu o aducă şi aici, într-o ambuscadă?

— Acest Abu Walid la care te referi este un criminal, de acord. Dar nu a ucis pe nimeni fără un motiv întemeiat, cel puţin, nu în ochii lui.

— Atunci trebuie să aflăm motivul pentru care a ucis-o pe Dima.

— În acest caz, ar trebui să afli şi motivul pentru care Muhammad şi Yunis l-ar proteja după ce a ucis-o pe fată.

Khamis Zeydan a plescăit din limbă.

— Nu ar fi trebuit să te aduc aici. Am crezut că te va vindeca de această obsesie. Am crezut că imaginea unui cadavru te va convinge că nu eşti bun de poliţist. Tu eşti profesor. Vezi-ţi de meseria ta!

— Ai dreptate. Sunt profesor. I-am fost profesor şi acestei fete, care

acum zace moartă. Tot elevul meu a fost şi George Saba, care va muri în curând, dacă nu îl ajut eu, pentru că nimeni altcineva nu o va face. O să îţi spun şi ţie ce i-am învăţat pe ei. I-am învăţat că lumea e un loc bun şi că ei trebuie să îşi folosească mintea şi inima pentru a contribui la desăvârşirea ei. Nu înţelegi că dacă las să se petreacă aşa ceva fără să fac nimic, înseamnă că zeci de ani i-am minţit pe miile de copilaşi care mi-au trecut prin mână? Şi mai ales, m-am minţit pe mine însumi.

— Nu exagera. Nu se raportează totul la tine.

— Ascultă-mă, uneori nu mă simt bine deloc. Cred că pentru un om la cincizeci şi cinci de ani, mă mişc destul de greu, îmi tremură mâinile şi mă doare fiecare bucăţică a corpului. Simt cum mă cuprinde moartea.

— Nu eşti bătrân. Aceasta este doar reacţia morbidă la vederea unui cadavru…

— Este mai mult decât atât.

— De ce te obsedează atât de mult moartea?

— Îl aştept pe cel care mă va omorî.

Khamis Zeydan şi-a azvârlit braţele în sus şi s-a holbat la Omar Yussef.

— Asta e o nebunie, a spus el, îndepărtându-se. Am de condus o investigaţie. Trebuie să îi interoghez pe potenţialii martori. Îl trimit pe unul din oamenii mei să te ducă înapoi la Dehaisha.

După ce se încălzise mai devreme, acum Omar Yussef îşi simţea capul rece. Şocul pe care îl simţise la vederea trupului Dimei a lăsat locul hotărârii de a nu-i da drumul lui Khamis Zeydan, acum, când reuşise să-l buimăcească. Şi-a pus căciula şi a păşit de-a lungul pajiştii, în urma lui.

— Nu investighezi cu adevărat, nu-i aşa? Ştii ceva şi nu vrei să îmi spui despre ce este vorba. Interogarea acestor oameni este doar o şaradă. Ei ştiu ceva ce ştii şi tu. Despre ce este vorba?

Khamis Zeydan s-a întors.

— Am auzit că te-ai retras din învăţământ. Cred că ar trebui să te mai gândeşti. Cred că ar trebui să te întorci la muncă, să nu mai ai atâta timp liber. Pensionarea aceasta prematură te face să îţi pierzi minţile. Nu ar fi trebuit să îţi dau voie să îl vezi pe George Saba, dar a fost un gest de bunăvoinţă faţă de un prieten pe care îl vedeam că suferă. Ei bine, acum îmi pare rău că te-am lăsat să intri în celula lui. Întoarce-te la şcoală şi lasă treaba asta pe mâna unui profesionist.

Omar Yussef l-a apucat pe Khamis Zeydan de umăr.

— Tu le-ai spui, nu? Tu l-ai avertizat pe Hussein Tamari?

— Despre ce vorbeşti?

— Tu eşti singura persoană căreia i-am spus ce mi-a zis Dima. Eşti

singurul care ştie că ea mi-a vorbit despre Abu Walid. Tu i-ai transmis informaţia lui Tamari, iar el a venit aici şi a ucis-o. Eşti în cârdăşie cu ei.

— Acum chiar mă superi, Abu Ramiz.

— Nu ar trebui să mă surprindă. De când ai terminat facultatea, ţi-ai câştigat existenţa din terorism. Chiar tu ai spus-o.

Khamis Zeydan i-a împins mâna lui Omar Yussef de pe umărul lui. Falca îi era încordată când a răspuns, mai mult mârâind.

— Crede-mă, aş vrea ca povestea aceea să se termine. Dar probabil că aşa ceva nu este posibil. Viaţa înseamnă terorism, aşa că scuteşte-mă de indignarea ta. Viaţa este o continuă infiltrare a forţelor noastre de apărare. Unii pun bombe în autobuze, după care le detonează: aceia sunt terorişti. Alţii vorbesc cu tine, iar cuvintele lor te fac să explodezi: cum i-ai numi pe oamenii aceştia? Viaţa este o celulă de închisoare. Dacă prietenul tău, George Saba, se găseşte azi în închisoare, printre condamnaţii la moarte, este numai din cauză că nu a avut niciodată înţelepciunea de a înţelege că şi-a trăit toată viaţa închis acolo. Acesta este singurul mod în care te poţi apăra, Abu Ramiz, să înţelegi că eşti întotdeauna condamnat la moarte şi să încerci să obţii o iertare temporară.

Omar Yussef era contrariat.

— Nu pot crede că gândeşti astfel, a spus el încet.

— Sper că nu ţi-ai închipuit că operez cu înalte principii morale. Cred că mă cunoşti destul de bine.

— Tu nu erai aşa înainte.

— Lucrurile s-au schimbat. Am descoperit că lupta poporului nostru este condusă ca un cazinou amărât, şi după patruzeci de ani în care am jucat jocuri de noroc, singurul lucru care mi-a mai rămas este povara pe care o duc pe umeri.

A făcut un gest larg din braţul cu proteza înmănuşată, pentru a cuprinde trupul neînsufleţit al Dimei de sub cearşaful alb, poliţiştii înarmaţi, privirea ostilă a lui Muhammad Abdel Rahman şi pe fiul acestuia, Yunis.

— După cum vezi, am pierdut pariul. Am pierdut blestematul de pariu.

Khamis Zeydan şi-a împins bereta pe spate şi şi-a frecat fruntea. Mânia părea să îl părăsească, iar lui Omar Yussef i se părea trist, îndurerat şi singur.

— Povestea familiei Abdel Rahman conţine elemente pe care nu le cunoşti, Abu Ramiz, a spus Khamis Zeydan. Scuză-mă, te rog.

S-a îndreptat cu paşi repezi către familia îndoliată. I-a făcut semn lui Muhammad să îl urmeze în salon şi le-a zis femeilor să intre în casă şi să aştepte să le vină rândul la interogatoriu.

După ce au intrat cu toţii în casă, nu a mai rămas nimeni lângă straturile de varză, cu excepţia cordonului de poliţişti şi a lui Yunis Abdel Rahman. Omar Yussef simţea că începe să îl doară glezna, în locul în care o sucise când a sărit din jeep. S-a apropiat şchiopătând de Yunis.

— Allah să o aibă în grija lui, a spus Omar Yussef.

Yunis a dat din cap aproape imperceptibil. *Este un bărbat frumos*, şi-a zis Omar Yussef. *De fapt, un băiat frumos*. Avea un obraz fin, aproape feminin, şi ochi căprui deschis. Gâtul subţire, ca al unui adolescent costeliv. Omar Yussef recunoştea în el aroganţa tipică multor tineri din ziua de azi, care simt că cei mai în vârstă decât ei nu au luptat din toate puterile pentru eliberarea Palestinei, convinşi fiind că ei sunt chemaţi să facă marile sacrificii ce vor aduce libertatea ţării lor. Ceea ce îi făcea pe tinerii de felul lui Yunis Abdel Rahman de nesuportat în ochii lui Omar Yussef era mila lor faţă de adulţii umiliţi şi aşteptarea înfrigurată a momentului în care îi vor lăsa în urmă. De câte ori nu înfruntase el oare aceeaşi expresie rece şi sfidătoare ca cea de pe figura acestui băiat, în curtea şcolii ONU sau pe străzile din Dehaisha? Dar aici era altceva, ceva mai ostil, nesăbuit şi vinovat. Asta este, şi-a zis Omar Yussef, privindu-l cu atenţie pe băiat: *Nu cred că am văzut vreodată pe cineva care să pară atât de ruşinat, şi disperat, în acelaşi timp, să ascundă acest sentiment*.

— Fie ca această tristeţe să pună capăt tuturor nenorocirilor voastre, a spus Omar Yussef, folosind o altă formulă de condoleanţe. Cine şi-ar fi imaginat că mă voi întoarce aici atât de curând după moartea fratelui tău?

Yunis a privit către trupul neînsufleţit şi apoi către straturile de varză. Părea că vede în faţa ochilor celălalt cadavru, cel al fratelui său, îmbrăcat în jeanşi, lungit peste frunzele verzi crescute pe pământ.

Omar Yussef s-a hotărât să îl pună la încercare pe Yunis.

— Unde vei lucra acum?

Yunis avea un aer uimit.

— Acum, după ce Brigăzile Martirilor au preluat atelierele voastre, a explicat Omar Yussef. Unde vei lucra?

— Nu este treaba dumitale.

— Locul tău de muncă? Nu, desigur, doar că fiind profesor de multă vreme, îmi fac mereu griji în privinţa tinerilor.

— Nu am vrut să spun asta. Afacerea familiei mele nu e treaba dumitale.

— Nu mai este nici treaba voastră.

— O să ne descurcăm.

— De ce v-au luat atelierele?

Yunis a rămas tăcut.

— Eu credeam că sunt prietenii lui Louai, a spus Omar Yussef. Făcea parte din aceeaşi grupare ca şi liderii Brigăzilor Martirilor. Ar trebui să aibă grijă de familia lui, nu să îi fure mijloacele de trai. De ce au venit să o omoare pe Dima?

— Cine ţi-a spus aşa ceva?

Omar Yussef s-a prefăcut mirat.

— Aceasta este concluzia poliţiei.

— Abia au ajuns aici.

— Să ştii că poliţia operează cu informaţii secrete, nu cu ceea ce descoperă la locul crimei. Vezi tu, scena crimei poate fi alterată, sau chiar aranjată în mod intenţionat, falsificată. Dar informaţiile, ceea ce le spun informatorii, pe astea se pot baza poliţiştii.

Omar Yussef îl privea pe băiat cu atenţie. Lui Yunis i se zbătea ochiul stâng. Omar Yussef era hotărât să exercite o presiune cât mai mare asupra lui. Vocea îi era acum mai puternică, şi din ea răzbătea siguranţă şi o fermitate aparent neintenţionată.

— Uite ce e, au venit aici ca să o ucidă pe Dima, deoarece le era teamă că ştie ceva despre moartea lui Louai – ceva ce doreau să ascundă. Ei l-au ucis pe Louai, nu israelienii. Acest creştin pe care l-au arestat nu are nimic de-a face cu crima. Şi tu ştii asta.

— De unde să ştiu?

— Ce ai zice dacă Brigăzile Martirilor l-au omorât pe Louai şi i-au învinuit pe israelieni, numai ca să îi fure afacerea tatălui tău? Tu nu ai fi putut să îi împiedici. Dar Brigăzile au aflat că Dima ştia ceva despre ei. Poate că a văzut sau a auzit ceva în timp ce îl aştepta pe Louai să vină, în noaptea aceea. Aşa că au ucis-o. Au făcut în aşa fel încât să pară o crimă care a avut la bază un abuz de natură sexuală, pentru ca oamenii să presupună că a fost ucisă de vreun nenorocit de pervers.

— Brigăzile Martirilor sunt războinici care luptă pentru poporul nostru.

— La fel ca fratele tău?

— Da. La fel ca fratele meu.

— Cât de bine îl cunoşteai? Ştiai foarte bine în ce era implicat?

Omar Yussef s-a uitat către cearşaful alb care luase forma trupului de sub el.

— În ziua de azi se pot face atâtea teste! Teste genetice. Ai văzut zgârieturile de pe spatele Dimei? Vor putea să analizeze unghiile fiecărui suspect şi să verifice dacă fragmentele de piele pe care le vor găsi provin de pe fesele ei.

S-a întors şi s-a uitat către mâinile lui Yunis. Băiatul îşi ţinea pumnii

strânşi.

— Probabil o să te verifice şi pe tine.

— Cum aş fi putut să îi fac aşa ceva cumnatei mele? Eşti nebun.

— Nu ai auzit de crime de onoare?

— Dar cum a pătat ea onoarea familiei noastre?

— Tu să îmi spui asta.

— Nu sunt obligat să îţi spun nimic. Doar nu eşti poliţist. Eşti un simplu profesor.

S-a îndepărtat în grabă de Omar Yussef. Apoi s-a oprit.

— Ar fi trebuit să îi dai sfaturi mai bune Dimei. Să nu sfârşească astfel. A ieşit să se întâlnească cu un bărbat pentru a face sex, iar el a omorât-o.

— Explicaţia aceasta vine din disperare, iar eu ştiu că nici măcar tu nu crezi aşa ceva.

— Dacă ai fi educat-o cum trebuie, ar fi fost în viaţă astăzi. Tu eşti cel care a ucis-o, fiu de curvă! Ţie ar trebui să îţi verifice unghiile.

Băiatul a dispărut după colţul casei şi a intrat în garaj cu mâinile adânc împlântate în buzunare. Omar Yussef a auzit zgomotul puternic al unui motor turat, de parcă Yunis l-ar fi ambalat pentru a scoate ţipetele pe care nu îşi permitea să le emită el însuşi.

Omar Yussef s-a apropiat de cearşaful alb şchiopătând. Poliţistul care păzea cadavrul a încuviinţat printr-o mişcare a capului. Omar Yussef a îngenuncheat cu dificultate pe iarba umedă. A ridicat un colţ al cearşafului şi s-a uitat la faţa Dimei. O umflătură a obrajilor trăda bucata de cârpă care îi rămăsese îndesată în gură. Ochii ei priveau fix, lipsiţi de expresie, către pământ.

Omar Yussef şi-a privit mâinile. Oare ce se găsea sub unghiile lui? Pe cine zgâriase de-a lungul anilor în care fusese profesor? Îi învăţase pe copiii aceştia să fie nemulţumiţi, incapabili să accepte realitatea societăţii în care trăiau? Le insuflase principii care vor fi sigur violate de lumea din jur, osândindu-i în acest fel să fie cinici şi deziluzionaţi? *Dacă priveşti sub unghiile mele*, se gândea Omar Yussef, *vei găsi ceea ce a spus Yunis. Sunt acolo urme din pielea Dimei Abdel Rahman, a lui George Saba şi a multor altora*. Cu tandreţe, şi-a pus degetele pe pleoapele Dimei şi i-a închis ochii.

Capitolul 12

Omar Yussef a aşteptat la umbra pinilor până când Khamis Zeydan a terminat interogatoriul. Un fotograf a venit să imortalizeze detaliile morţii Dimei Abdel Rahman pentru dosarul judiciar. A îndepărtat cearşaful de pe ea cu o mişcare rapidă, i-a fotografiat faţa de aproape şi apoi a ocolit-o cu paşi grăbiţi, pentru a face o fotografie în care să apară şi casa aflată la o distanţă de optsprezece metri. I-a spus poliţistului care păzea cadavrul o glumă grosolană despre zgârieturile de pe fesele fetei. Omar Yussef le-a întors spatele şi şi-a proptit fruntea de scoarţa unui copac.

Omar Yussef îşi petrecuse întreaga viaţă ca profesor de istorie, vorbind despre fapte reale şi semnificaţiile lor. Dar încerca să se ţină departe de efectul corosiv al evenimentelor istorice la care era martor. Nu cunoscuse niciodată viaţa prin prisma luptătorului nomad, ca prietenul său, Khamis Zeydan. Nu devenise un filosof plin de ură sau un propagandist fătarnic, ca atâţia dintre cei din jurul său. Nu rămânea neatins de problemele oamenilor, dar se simţea cât de aproape de puritate putea fi un om aflat în deplinătatea facultăţilor mentale. Trăia în casa în care tatăl său locuise cu chirie şi preda într-o clasă care, pentru elevii destul de inteligenţi, era o anticameră a altor timpuri, care îi purta departe de distrugerile şi prejudecăţile din jur. Sprijinindu-se de pin, se întreba dacă în investigaţia a cărei responsabilitate şi-o asumase îşi sacrifica puritatea şi sănătatea mintală. Poate că rămăsese un om mândru şi de onoare, tocmai pentru că era izolat de influenţa corupătoare a lumii în care trăiau compatrioţii săi. Deja începea să simtă cum îşi pierde stăpânirea de sine şi nu trecuseră decât cinci zile de când cinase cu George Saba – zile în care fusese înconjurat de moarte, suspiciune şi teamă, ca niciodată în viaţa lui. Îşi dădea seama că dorea să răzbune moartea Dimei. Puţin îi păsa cine va suferi sau cine va muri, atâta vreme cât alt om va plăti cu viaţa lui, o nouă victimă despre care să fie încredinţat că are un cât de vag sentiment de vină pentru uciderea fetei. Acest gând îl speria cel mai tare, că s-ar putea să fie şi el ca toţi ceilalţi, slab, răzbunător şi gata să-şi justifice

crimele.

Nu întrevedea decât o singură cale de ieşire. Să pună punct investigaţiei. El nu era decât un profesor. George Saba avea nevoie de ajutor, iar Dima trebuia răzbunată, dar Omar Yussef nu era omul potrivit pentru a face niciunul din aceste lucruri. Trebuia să se protejeze pe sine însuşi de umbra din străfundurile sufletului său. Se gândea la seara în care se despărţise de George în faţa restaurantului din Beit Jala, cum coborâse dealul spre casă, poticnindu-se la fiecare pas şi cum umbrele de pe aleile întunecate păreau că îmbracă forme de oameni şi animale, obsedante şi fantomatice. La fel îşi vedea acum propria minte, locuită de umbre care deveneau, încetul cu încetul, stafii parazitare ce respirau înăuntrul său, fiind la fel de reale ca propria lui viaţă. Îi trecu prin minte că nălucile din seara aceea îl îndemnau, poate, să se ducă după George. Cine ştie, dacă s-ar fi dus, poate ar fi împiedicat confruntarea nefericită cu militanţii de pe acoperiş. Dar în seara aceea, Omar Yussef îşi croise drum spre casă cu iuţeală şi acelaşi lucru se hotărâse să facă şi acum, cu toate că nu îi plăcea să privească realitatea din această perspectivă.

Khamis Zeydan a ieşit din casă şi a păşit obosit către jeep. Omar Yussef s-a apropiat de maşină.

— Poţi să mă laşi la şcoală? a întrebat el, încet.

Khamis Zeydan a căscat.

— Credeam că te-ai retras din învăţământ.

— Ai mai spus asta o dată. Nu ştiu de la cine ai auzit-o, a zis Omar Yussef, ridicând vocea.

— Vrei să spui că nu este adevărat?

— Cine ţi-a spus?

— Aşa se zvoneşte. Cunosc pe cineva care are copii în clasa ta. A vorbit cu americanul de la şcoala ta, cu Steadman, despre copiii lui. El i-a zis că ieşi la pensie.

— S-a dus să se plângă că nu susţin intifada? Că îi critic pe martiri?

— Din ce altă cauză s-ar duce cineva să îl vadă pe directorul unei şcoli în zilele astea? Şi din ce altă cauză ar apărea în discuţie numele tău?

Omar Yussef s-a urcat pe bancheta din spate a jeepului. A gemut când greutatea corpului i s-a lăsat pe glezna luxată.

— Mă întorc la şcoală, a spus el.

Khamis Zeydan l-a cercetat cu privirea. În ochi i se citea suspiciune şi forţă şi agerime, iar toate acestea l-au făcut pe Omar Yussef să îşi ferească privirea. Khamis Zeydan a trântit portiera din spate a jeepului.

În timp ce maşina urca dealul, îndreptându-se către Dehaisha, Omar Yussef îl privea pe Khamis Zeydan dintr-o parte. Ofiţerul fixa cu privirea

botul maşinii. *Se gândeşte oare la cel care a ucis-o pe Dima?* se întreba Omar Yussef. *Sau la rolul jucat de el în această crimă? Să îi fi transmis el lui Hussein Tamari informaţiile pe care mi le-a dat Dima? Oare am fost orb în privinţa adevăratului caracter al acestui om pe care l-am considerat prieten?* Deodată, i-a trecut prin minte că ar putea exista printre prietenii săi şi alţii care se făceau vinovaţi de fapte îngrozitoare, dar nu putea să îl creadă pe niciunul capabil să ia parte la o crimă. Îl surprindea cât de uşor îi era să şi-l imagineze pe Khamis Zeydan implicat într-o crimă violentă.

Omar Yussef a coborât din jeep în tăcere, în faţa şcolii ONU. Maşina s-a îndepărtat pe drumul mocirlos, cu hârtoape, lăsând în urmă un iz de benzină, înţepător şi otrăvitor, în aerul rece şi umed. S-a oprit lângă fereastra unei clase pentru a-i asculta pe elevii care recitau tabla înmulţirii. A zâmbit când s-au încurcat la nouă ori opt: aici aveau mereu probleme. La intrare l-a salutat pe portar şi a observat că omul, surprins să îl vadă, s-a ridicat brusc în picioare, de parcă prin faţa lui ar fi trecut un înalt ofiţer de armată sau un unchi nemilos.

Sau o stafie.

Prin geamul de la uşa clasei, Omar Yussef a văzut o femeie tânără şezând tăcută la catedra lui, în timp ce elevii scriau în caiete. Nu îi vedea faţa, pentru că era aplecată deasupra unei cărţi. Profesoara suplinitoare purta o basma albă şi veşminte largi, de culoarea muştarului, dar îşi putea da seama, după pielea curată a mâinilor ei, că avea mai puţin de douăzeci şi cinci de ani. S-a oprit, gândindu-se dacă să intre sau nu, dar elevii erau tăcuţi şi concentraţi asupra muncii lor. Nu voia să îi deranjeze.

Omar Yussef s-a îndreptat spre capătul coridorului şi a zâmbit către Wafa.

— O dimineaţă plină de fericire, Abu Ramiz, i-a urat secretara şcolii.

Omar Yussef a observat că buzele ei trădau o plăcere răutăcioasă la vederea lui.

— O dimineaţă luminată, Umm Khaled, a spus Omar Yussef.

A făcut un semn din cap către biroul lui Christopher Steadman, iar Wafa a dat din umeri, ca şi cum ar fi spus „eşti invitatul meu“. A intrat.

Căldura din biroul lui Steadman i se părea înăbuşitoare lui Omar Yussef, chiar dacă, rămas fără palton, îngheţase din nou de frig pe drumul de întoarcere de la Irtas. Aerul părea îngroşat din cauza prafului. Americanul a ridicat ochii din hârtiile aflate în faţa sa. S-a înroşit, dar nu a zis nimic. Şi-a aplecat capul spre dreapta, maliţios, de parcă nu reuşea să îşi amintească cine este acest bărbat cu mustaţă încărunţită şi căciulă de culoare bej.

— M-am răzgândit, a spus Omar Yussef.

A pronunţat cuvintele în limba engleză, clar şi răspicat.

Christopher Steadman nu a făcut decât să îşi încline şi mai mult capul. Şi-a ţuguiat buzele, părând nervos.

— Nu mai vreau să demisionez.

— Ai o lună să te hotărăşti, a spus Steadman.

— Nu am nevoie de atâta timp. M-am hotărât deja.

— Aş prefera să nu iei o decizie până la sfârşitul lunii. Oricum, am angajat un înlocuitor. A primit salariul până la sfârşitul lunii, aşa că nu ai cum să te întorci.

Steadman şi-a ridicat capul şi s-a îndreptat.

— Cel puţin, nu până atunci.

Omar Yussef înţelegea că va trebui să aştepte câteva săptămâni până îşi va putea relua catedra. S-a hotărât să adopte o tactică de amânare.

— Mă văd nevoit să insist să nu le spui oamenilor că am ieşit la pensie. Îmi strică reputaţia.

— Nu am spus nimănui.

— Ba eu cred că ai spus.

— Ba nu.

— Poate ai uitat.

Omar Yussef a făcut o pauză şi l-a privit insistent pe Steadman. Se străduia să îl abordeze pe american în mod constructiv, cu genul de argumente care ar putea să îi înfrângă aparenta antipatie faţă de profesorul de istorie.

— Trebuie să înţelegi un lucru despre cultura arabă, Christopher. Dacă îmi permiţi să ies la pensie în condiţiile stabilite de mine, este posibil să mă hotărăsc să plec. Dacă, fără intenţia ta, o să pară că am fost forţat să ies la pensie, atunci voi fi nevoit să îmi păstrez slujba pentru a contracara această impresie.

Steadman părea dus pe gânduri, plimbându-şi limba peste dinţi. Directorul înţelegea că făcuse o greşeală tactică, iar Omar Yussef îi citea, parcă, gândurile.

— Este o chestiune care ţine de cultură, Christopher. Vezi tu, s-ar răsfrânge negativ asupra mea. Dar nu mă aştept să te intereseze pe tine acest lucru. Nu, important pentru tine este faptul că te-ar face să pari insensibil la diferenţele culturale, şi ceilalţi nu te vor mai crede. Ştii doar că am mulţi prieteni, şi clanul meu este cel mai important din tabăra Dehaisha.

— Vrei să spui că te pensionezi, totuşi?

— Înclin către această variantă.

Lui Omar Yussef îi făcea plăcere să audă sunetul cuvintelor englezeşti. Se bucura că poate să-l joace pe Steadman cum doreşte, şi încă în limba americanului.

— Nu pot promite nimic. Te rog doar să te gândeşti la implicaţiile

culturale ale poziţiei mele. Ştiu că eşti sensibil la astfel de lucruri. Ţi-ai câştigat reputaţia în tabără tocmai datorită acestui tip de sensibilitate. Doresc să te ajut să îţi protejezi renumele câştigat.

Steadman şi-a scos ochelarii. Omar Yussef îl zăpăcise, dar nu era încă înfrânt. Acum era momentul să scoată asul din mânecă.

— Dacă oamenii vor crede că am fost silit să demisionez de la catedră în sfânta lună a Ramadanului… Ei bine, ar fi o insultă adusă tuturor musulmanilor din tabără.

Steadman a privit în sus cu un început de încruntare. *L-am prins*, şi-a zis Omar Yussef.

— Prea bine, Abu Ramiz. Voi aştepta până la sfârşitul lunii, a spus Steadman. Până atunci, le voi spune tuturor că eşti în continuare profesor aici.

— De fapt, ar fi mai înţelept să aştepţi până la sfârşitul Ramadanului.

— Dar mai sunt trei luni până atunci.

— Apoi vine *Eid*-ul. *Eid al-Fitr.*

— Sărbătoarea de după Ramadan?

— Da, cea care marchează luna nouă.

— Ştiu asta.

Iritat, Steadman şi-a dat ochii peste cap.

— Aşadar, nu vei lua nicio decizie până la apariţia lunii noi?

Tonul său era sarcastic.

— La musulmani nu se cade să iei asemenea decizii în timpul lunii sfinte. Aceasta este o perioadă de comuniune cu Stăpânul Universului şi nu e destinată chestiunilor triviale, pământeşti, cum ar fi decizia de a te angaja sau pensionarea.

Poţi să cauţi asta în hadith-ul[16] *Profetului, care poartă titlul Du-te dracului, Steadman.*

Când Omar Yussef a trecut pe lângă biroul secretarei, în drum spre ieşire, Wafa a dat din cap, cu subînţeles. Omar Yussef a ieşit din şcoală. Sosise abia cu câteva minute înainte şi îl încercase nostalgia la auzul glasurilor de copii care recitau la unison. Era hotărât să îşi reia slujba şi să abandoneze investigaţia, dar când a văzut-o pe profesoara suplinitoare, a fost silit să îşi reconsidere decizia. Acum mai avea trei săptămâni la dispoziţie până când va trebui să îi spună lui Steadman dacă vrea să se pensioneze.

Omar Yussef a ieşit în strada noroioasă şi a cotit pe lângă statuia de granit care înfăţişa harta Palestinei, îndreptându-se spre casă. Nu ştia dacă va putea sta acasă, meditând asupra deciziei pe care urma să o ia. Să se pensioneze sau să se întoarcă la catedră? Va şti răspunsul la momentul potrivit. Până atunci, avea de luat o altă hotărâre. În minte i-a revenit imaginea cadavrului Dimei Abdel Rahman. Încă nu înţelegea dacă acest sentiment

copleşitor era cauzat de hotărârea de a-l găsi pe criminal sau de teama că investigaţia îl expusese deja prea mult la realităţile oraşului său şi se putea dovedi periculoasă.

Vântul a început să bată mai rece de-a lungul străzii pustii. Nayif, îmbrăcat doar cu un tricou alb, murdar, a făcut un salt în direcţia lui Omar Yussef. Îşi ţinea braţele goale în jurul corpului, dar reuşea să zâmbească.

— Încă plouă, unchiule, a strigat el, sărind într-o băltoacă.

Omar Yussef şi-a ciulit urechile. Se auzea zgomotul făcut de un elicopter printre nori. Se întreba dacă acesta era singurul sunet care răsuna în capul diform al băiatului. Omar Yussef i-a răspuns cu un zâmbet şi apoi şi-a întors privirile către cerul prevestitor de furtună. Şi-a ridicat gulerul sacoului, ca să îşi apere gâtul împotriva frigului, întrebându-se dacă paltonul lui cu model în zigzag va reuşi să îl protejeze pe George Saba de frigul ucigător din celulă.

16 Tradiţia orală a cuvintelor şi faptelor profetului islamului, Mahomed; toate şcolile tradiţionale de jurisprudenţă consideră colecţiile de *hadith*-uri unelte importante în rânduirea vieţii musulmanilor.

Capitolul 13

Apropiindu-se de casă, Omar Yussef se simţea murdar. Îşi amintea atingerea degetelor sale pe pleoapele Dimei, delicate şi mângâietoare ca aripile unui fluture, dar încremenite şi moarte. Noroiul străzii împroşca pete gri-maronii pe pantofii săi şi pe manşetele pantalonilor ciocolatii. Simţea că oamenii se holbează la el şi se gândea că puteau fi părinţi ofensaţi, supăraţi că profesorul îi transforma pe copiii lor în proscrişi liber-cugetători. Poate cunoşteau deja bănuiala întrezărită de moartea Dimei şi arestarea lui George: că a fi elevul lui Omar Yussef însemna să devii atât de periculos pentru societate, încât trebuia să fii lichidat. Când a deschis uşa casei sale, era într-o stare atât de proastă, încât a luat decizia să uite de cazul lui George Saba măcar în ziua aceea, dacă nu de tot.

— Bunicule, ai îngheţat bocnă.

Nadia s-a apropiat de Omar Yussef de îndată ce a intrat. I-a luat o mână şi a început să o frece şi să sufle în ea într-un mod comic.

Omar Yussef a aruncat o privire în oglinda de pe perete. Arăta ca un vagabond. De sub căciulă îi ieşeau fire de păr ca nişte ţepi. Pielea îi era pământie şi, cu toate că era foarte frig, părea că transpiră. Avea ochii congestionaţi. S-a întrebat dacă nu cumva era bolnav. A reuşit, totuşi, să îi zâmbească nepoatei sale şi să o roage să îi aducă nişte ceai. A intrat în salon şi s-a aşezat în faţa radiatorului. Simţea că se scufundă într-o baie caldă.

A intrat Maryam. Omar Yussef a privit-o, crezând că a adus ceaiul pe care i-l ceruse Nadiei. Dar ea avea altceva în mâini, ceva ce l-a făcut să îşi ridice iar privirile la dogoarea portocalie şi liniştitoare a radiatorului.

— Omar, ai înnebunit?

Maryam îi flutura prin faţa ochilor revolverul Webley, pe care Omar Yussef îl ascunsese în dulapul din dormitor.

— Sunt copii în casa asta. Nu poţi să aduci o armă aici, a zis ea. De ce îţi trebuie ţie aşa ceva?

Omar Yussef a întins o mână. Tremura, ca întotdeauna, dar mult mai

tare acum, de frig şi din pricina şocului produs de vederea acelei arme vechi a lui George Saba, în mâinile mici ale soţiei sale.

— Dă-mi-o mie, Maryam.

— Nu, mai bine o arunc. Spune-mi de ce ai adus-o în casa noastră. Ce s-ar fi întâmplat dacă veneau israelienii şi o găseau aici? Te-ar fi arestat. Pe tine sau pe Ramiz. L-ar aresta pe fiul nostru.

— Încetează, Maryam. Exagerezi.

Maryam era de-a dreptul furioasă.

— Omar, tu nu ştii ce se petrece în oraşul ăsta. Tu te trezeşti în fiecare dimineaţă şi pleci la şcoală. Le vorbeşti elevilor tăi despre trecut. Te opreşti pe la biroul vreunui prieten la o cafea, apoi te întorci aici şi citeşti până noaptea, târziu. Eu mă duc la piaţă, aud ce se vorbeşte şi văd ce se petrece. Iar Ramiz îmi povesteşte lucruri despre care ştie că nu ai vrea să afli nimic.

— Ce îmi ascunde?

— Nu vrea să te supere.

— Să mă supere? Cum?

— Dezvăluindu-ţi ceea ce se petrece, a strigat Maryam.

A agitat iar pistolul prin faţa ochilor lui Omar Yussef.

— Dar arma aceasta este reală, şi am găsit-o în dulapul nostru. Este timpul să îmi spui pentru ce ai adus-o.

Omar Yussef a bătut cu mâna în canapea. Mayam s-a apropiat, şovăielnică, şi s-a aşezat.

— I-a aparţinut lui George Saba. *Este* arma lui George Saba.

Era tentat să îi spună totul despre investigaţie. A văzut cum îi piere toată mânia la auzul numelui lui George. Adevărul gol-goluţ ar trebui să includă şi decizia lui de a începe o investigaţie, cât şi temerile legate de pericolele pe care le presupunea continuarea acestei operaţiuni de detectiv. A hotărât să îi mărturisească adevărul doar pe jumătate.

— Mi-a dat-o Habib Saba ieri, când m-am dus să îl văd. Este un pistol vechi, pe care George urma să îl scoată la vânzare în magazinul său. Este un dar din partea lui Habib. L-am pus în dulap, pentru că nu vreau să vadă copiii o armă în casă, chiar dacă este o armă care nu mai funcţionează. Îmi pare rău, Maryam, ar fi trebuit să îţi spun.

— Iartă-mă că m-am enervat.

Supărarea lui Maryam a lăsat locul îngrijorării.

— Omar, ai îngheţat de frig. Unde îţi este paltonul?

El a respins întrebarea cu un gest al mâinii.

— Trebuie să te încălzeşti. Îţi fac un ceai.

S-a oprit în pragul uşii, arătându-i pistolul.

— Îl pun înapoi în dulap. Deocamdată.

Epuizat, Omar Yussef a încuviinţat.

În timp ce Maryam ieşea, Omar Yussef a auzit uşa casei deschizându-se. A văzut cum soţia sa ascunde pistolul la spate. A intrat Ramiz.

— Bună, mamă.

Maryam l-a salutat, plecând să ascundă arma. Omar Yussef a băgat de seamă, cu un sentiment de vinovăţie, că glasul îi tremura când şi-a salutat fiul.

Ramiz s-a oprit în prag, fixând locul în care stătuse mama lui, cu priviri care îi oglindeau mulţumirea sufletească. S-a uitat în salon şi, în clipa în care l-a văzut pe tatăl său, expresia feţei i-a devenit serioasă. Şi-a deschis fermoarul hanoracului şi s-a aşezat pe canapea, lângă Omar Yussef.

— Tată, trebuie să îţi vorbesc.

Omar Yussef simţea avertismentul din glasul fiului său. *Probabil ştie cu ce m-am ocupat în ultima vreme*, îşi spuse. *Eu fac pe detectivul, în schimb, ei toţi mă investighează pe mine*. A făcut o încercare de a-i distrage atenţia fiului său.

— Contabilul Halloun mi-a zis că vrei să îţi dezvolţi afacerea. Mă bucur că îţi merge bine.

Ramiz a făcut o pauză, ca pentru a răspunde comentariilor lui Omar Yussef, dar a scuturat din cap şi a preferat să le ignore.

— Oameni din Brigăzile Martirilor au venit de dimineaţă la magazin.

Brusc, Omar Yussef şi-a îndreptat ţinuta.

Ramiz i-a observat mişcarea.

— Înţeleg că ştii despre ce vorbesc. Oamenii ăştia ştiu că încerci să dovedeşti nevinovăţia lui George Saba. Pe de o parte, presupun că încercarea lor de a te împiedica este un semn al implicării în crima de care este acuzat George Saba. Pe de altă parte, dacă asemenea oameni doresc să te opreşti, nu ai ce face, decât să te supui.

Şi-a pus o mână pe antebraţul lui Omar Yussef.

— Tată, oamenii aceştia sunt diabolici. Îi cred în stare de orice.

Omar Yussef a încercat să vorbească, dar trebuia mai întâi să îşi dreagă glasul. Vorbele lui Ramiz îl speriaseră mai tare decât ar fi crezut. A tuşit.

— Ce au spus?

— Hussein Tamari a fost cel care a venit să mă vadă. Şeful cel mare. M-a ameninţat, tată. M-a ameninţat că va da foc magazinului. Şi că va distruge casa.

A făcut o pauză.

— Nu a zis-o direct, dar a lăsat să se înţeleagă că te va face să suferi, se referea la o suferinţă fizică desigur.

— A spus că mă va omorî?

— Nu, dar am înţeles că o să te bată. Tată, dacă te bat ăştia, va dura mult până te pui din nou pe picioare, dacă asta se va mai întâmpla vreodată.

— Te referi cumva la vârsta mea?

— Nu am vrut să spun asta. Dar ştii că nu eşti în cea mai bună formă, nu? Sunt îngrijorat din cauza ta.

— Dacă eşti atât de îngrijorat pentru mine, de ce ai pomenit mai întâi despre ameninţările legate de magazinul tău?

— Pentru că te cunosc. Ştiu cât de încăpăţânat eşti. Dacă aş fi zis că te-au ameninţat doar pe tine, nu ai fi spus decât „Dă-i dracului!“. M-am gândit că dacă ştii că ameninţarea planează asupra întregii familii, nu o să te pripeşti.

— Cu alte cuvinte, eşti de partea lor.

— Nu, tată.

Vocea lui Ramiz trăda exasperarea.

— Ba eşti. Încerci să te asiguri că cedez în faţa lor. În felul ăsta conduc ei oraşul, nu-i aşa? Vin la magazinul tău. Îşi iau o înfăţişare dură. Îşi dezvăluie intenţiile necurate doar prin tonul vocii. Apoi tu vii aici şi mă convingi să pun capăt investigaţiei.

— Nu mă face să par atât de fricos. Nu sunt aşa. Încerc să fiu realist.

— Realist?

— Da, şi responsabil. Avem un clan mare. Este atât de mare, încât beneficiem de o protecţie mai bună decât majoritatea celorlalţi oameni. Tamari nu te poate ataca direct, pentru că asta ar însemna să pornească un război cu Sirhanii din Hamas şi Fatah şi cu noi, ceilalţi. Dar clanul nu te poate apăra la nesfârşit. Dacă vei continua joaca asta prostească de-a detectivul, Tamari va acţiona în cele din urmă.

Omar Yussef a privit în jos, către mâinile sale, pe care le apăsa una peste cealaltă. Le simţea puternice. Probabil că nu părea rezistent; poate arăta cam firav pentru vârsta sa, dar ştia că înăuntrul său era o forţă invizibilă chiar şi pentru fiul său, care îl cunoştea mai bine decât oricine altcineva. S-a îndreptat în scaun.

— L-am vizitat pe George Saba în dimineaţa aceasta.

— La închisoare? Cum ai intrat?

— Nu contează. În orice caz, George nu are opţiunea ta de a fi realist.

— Dar *noi* avem de ales. Am o problemă, şi de aceea am venit la tine. O problemă care ameninţă tot ceea ce avem. În primul rând, ameninţă să mi-l răpească pe tata.

Ramiz a tuşit.

— Nu ştiu cum aş trăi fără tine, tată.

Omar Yussef şi-a pus o mână pe umărul fiului său. Acesta a tremurat uşor şi şi-a acoperit faţa cu mâinile. Şi-a şters cu vârful degetelor pleoapele

inferioare, apoi a încercat să zâmbească. Era mai dolofan decât tatăl său. Trăsăturile lui semănau cu cele ale mamei lui Omar Yussef. Oasele feţei erau mari, cu pomeţi înalţi, iar ochii aveau o superficialitate leneşă, care îi ascundeau inteligenţa subtilă. Cuvintele rostite de Ramiz erau cele ale unui om obişnuit, cumsecade. *Este îngrijorat pentru soarta copiilor săi, a afacerilor, a propriului său tată,* şi-a zis Omar Yussef. *Îşi face planuri de viitor înfiinţând magazine, în loc să îşi rişte viaţa de dragul moştenirii sale spirituale şi să se preocupe de felul în care va rămâne în memoria oamenilor. Eu încerc să aflu cine a ucis-o pe Dima Abdel Rahman, o persoană care a murit şi s-a dus dintre noi, şi să îl salvez pe George Saba, un om care este ca şi mort. Totul pentru ca ceilalţi să privească spre trecut gândindu-se la mine ca la cel care a transformat copiii în oameni destoinici. Dar ce vor spune dacă prin asta îmi distrug familia?*

Nu avea ce face; aşa fusese întotdeauna şi nu şi-ar schimba firea pentru nimic în lume, nici dacă ar putea. Nu avea decât să privească maşinile scumpe din oraş, la volanul cărora se aflau cei mai prostănaci dintre foştii săi elevi, pentru a înţelege că integritatea şi educaţia sunt lipsite de valoare în lumea acesta. Dar pentru el erau preţioase. Se gândea că dacă ar avea suflet, miezul acestuia i-ar fi încălzit de dragostea pe care i-o purtau fiii, soţia sa şi nepoţii. Dar coaja lui ar fi apărată de murdăria Betleemului de către moralitatea şi principiile sale. Dacă Ramiz nu înţelegea acest lucru acum, va ajunge să îl înţeleagă mai târziu.

Omar Yussef s-a îndreptat către cuierul aflat lângă uşa de la intrare. A îmbrăcat un hanorac bej.

— Tată, unde te duci?

Omar Yussef a deschis uşa şi a simţit prospeţimea aerului rece.

— Mă duc să discut problema aceasta cu cineva.

A păşit afară.

Capitolul 14

Omar Yussef a urcat dealul, îndreptându-se către *souk*. Era furios şi calm în acelaşi timp. Aceste lepădături de gangsteri din Brigăzile Martirilor îl ameninţau, dar preferau să nu îi spună nimic în faţă. În schimb, încercau să îi toarne otravă în urechi fiului său. De ce oare îl ataca toată lumea pe la spate? Militanţii s-au dus la Ramiz; Steadman a făcut o înţelegere cu inspectorul şcolar. Lui Omar Yussef i se părea că dacă voia ca lucrurile să iasă la lumină, era de datoria lui să o facă. Bineînţeles, va fi singur în această misiune.

În ciuda furiei, Omar Yussef simţea că începe să se liniştească. Calmul lui se datora sentimentului de apartenenţă. El aparţinea acestui oraş mai mult decât toţi gangsterii aceia. Clanul lui Hussein Tamari trăia în corturi murdare la marginea deşertului pe vremea când iubitul părinte al lui Omar Yussef era o persoană admirată, a cărui opinie era respectată de familiile de vază din Ierusalim. În lumea tatălui său domneau legea şi rafinamentul. Dar în deşert, legile tradiţionale după care se conducea viaţa erau absolute şi neîndurătoare, ca şi razele soarelui. Acum, oamenii lui Tamari îşi aveau cartierul general în satul Teqoa, la sud de Betleem, dar erau la fel de sălbatici ca strămoşii lor nomazi.

— Pacea fie cu tine, *ustaz*.

Omar Yussef s-a oprit.

— Pace şi ţie.

— Cum o mai duci?

Salutul venea din partea unui fost elev, care lucra acum ca arhitect. Omar Yussef nu îşi amintea numele bărbatului acum în vârstă de vreo douăzeci şi cinci de ani.

— Cum nu se poate mai bine, a spus Omar Yussef. Ţie cum îţi merg afacerile?

— Să fiu cinstit, nu prea bine. Cu toate luptele acestea, se dărâmă multe clădiri, dar nu prea se construieşte.

Bărbatul a râs.

— Sunt timpuri grele pentru arhitecţi. Şi nici măcar nu mă pot duce la Ierusalim, unde se află biroul meu. Toate punctele de frontieră sunt închise, iar eu nu am permis de liberă trecere.

Cei doi s-au despărţit, iar Omar Yussef a rămas cu gustul plăcut al unui schimb de cuvinte simple şi prietenoase. Şi-a amintit că numele bărbatului era Khaled Shukri. Tatăl său fusese ucis într-un schimb de focuri în faţa spitalului în urmă cu doi ani. Îi părea rău că nu îşi amintise mai devreme numele fostului său elev, să fi întrebat ce mai face mama lui. Auzise că suferea de o depresie cronică de când murise soţul ei, pe neaşteptate.

Împăcarea pe care o simţise în el Omar Yussef, sentimentul că aparţinea Betleemului, au fost spulberate de furia faţă de militanţi. Uită-te la tânărul acesta, care muncise din greu în timpul gimnaziului, la Şcoala Catolică, şi devenise un profesionist. Intenţia lui Khaled Shukri era să transforme oraşul său natal în ceva frumos, să construiască în locul cartierelor sărace şi neglijate ale refugiaţilor case noi, funcţionale, şi să restaureze vechile conace otomane, pentru a le transforma în hoteluri şi restaurante. Starea de asediu, restricţiile de tot felul şi schimburile de focuri i-au distrus cariera, i-au ucis tatăl şi au transformat-o pe mama sa într-o depresivă cu tendinţe sinucigaşe. Iată recompensa pentru bunătatea lui. Pe de altă parte, militanţii prosperau, ei, ale căror realizări şi talente erau de cea mai josnică speţă, ei, care ar fi fost şterşi de pe faţa pământului dacă ar fi existat lege, ordine şi onoare în acest oraş. Poate că Betleemul era, totuşi, oraşul lor, iar Omar Yussef era interlopul proscris, şeful contrabandei cu decenţă şi conducătorul comerţului clandestin cu moralitate.

În timp ce Omar Yussef se apropia de Piaţa Manger, vedea femeile care invadaseră străzile *souk*-ului, în căutarea alimentelor din care să pregătească cina de *iftar*. Ţărăncile stăteau la umbră, la marginea drumului, lângă coşurile de plastic cu roşii şi coriandru. Sânii lor erau grei şi căzuţi, robele negre le erau brodate pe piept cu roşu stacojiu, cu modele specifice zonei Betleemului, iar feţele lor erau înăsprite de soare şi de praf, astfel încât obrajii le atârnau ca fălcile unui buldog. Aceasta era tradiţia, autenticitatea pentru care Omar Yussef iubea acest oraş. Cu toate acestea, femeile continuau să stea în praf, disperate după un pic de umbră, în timp ce îşi vindeau produsele pe câţiva bănuţi. După aceea vor ocoli punctele de trecere, traversând dealurile stâncoase, către satele lor. Prosperitatea este rezervată celor care batjocoresc tradiţia şi munca. Pentru Hussein Tamari şi oamenii lui, oraşul acesta nu era cu nimic diferit de întinderea pustie a deşertului din care veneau. Era un loc ce aparţinea celui care folosea mai multă forţă, şi dacă se întâmpla ca înăuntrul lui să mai fie şi o oază, atunci lor şi numai lor li se va permite accesul acolo.

Omar Yussef a traversat Piaţa Manger. Lângă secţia de poliţie în care lucra Khamis Zeydan, a trecut pe lângă el o femeie cu un bebeluş. Atunci şi-a adus aminte că Maryam îi spusese că lui Khaled Shukri i se născuse un copil. Nu e de mirare că era atât de bine dispus. Omar Yussef se întreba de ce oare fostul său elev nu spusese nimic despre prunc. Maryam îi dăduse vestea în urmă cu o lună, aşa că probabil Shukri nu o mai considera o noutate. Omar Yussef a coborât dealul, pe treptele de pe lângă Biserica Naşterii Domnului, sprijinindu-şi mâna pe pietrele maronii, mozaicate, din zidul bisericii, pentru că panta abruptă îi provoca ameţeli. Trebuie să treacă pe la Khaled Shukri, să îl asigure că nu uitase de copil. Cu siguranţă îl va găsi acoperit de un strat subţire de lapte regurgitat, însă atât de fericit de venirea pe lume a bebeluşului, încât nici că se mai gândeşte ce viaţă îi va oferi micuţului într-un oraş distrus, care nu mai are nevoie de arhitecţi.

Omar Yussef a văzut şirul de maşini scumpe parcate la marginea drumului. Erau ale celor din Brigăzile Martirilor. S-a apropiat de clădirea lângă care se aflau maşinile.

I-a trecut prin minte că, aflându-se la primul copil, Khaled Shukri probabil încă râdea de fiecare dată când vomita copilul. Un nou născut este fericit după ce varsă şi surâde dintr-un sentiment de eliberare. *Poate că ar trebui să reacţionăm în acelaşi fel, natural, liber, la lumea din jur*, îşi zise Omar Yussef. *Învăţăm să ne abţinem, fiindcă ni se spune că voma este ceva dezgustător. Imaginează-ţi toată fierea pe care ar fi trebuit să o vomit şi pe care, în schimb, am ţinut-o în mine, mi-a intrat în sânge, a urcat până la creier şi mi-a trecut prin inimă. Este deja prea mult pentru organismul meu. Va trebui să vărs, să mă curăţ de toată ura şi frustrarea şi dezgustul adunate în mine*. Se gândea din nou la copilul lui Shukri. Acum tot ce face e să vomite şi să ţipe. Ambele sunt reacţii oneste, sălbatice, adevărate. *Da*, îşi zise el, *a venit vremea să ţip şi eu.*

Omar Yussef a păşit în sus, pe scară. Doi bărbaţi înarmaţi l-au privit de pe palier. Inscripţia de pe perete, care avea o emblemă oficială cu un vultur şi steagul naţional, anunţa că acesta era biroul unui minister guvernamental. Ca toţi locuitorii Betleemului, Omar Yussef ştia că aici îşi petreceau timpul, trândăvind, cei din Brigăzile Martirilor.

— Cine eşti? a întrebat cel mai vârstnic dintre cei doi gardieni, care avea în jur de treizeci de ani, ridicându-şi Kalaşnikovul şi aruncându-l pe umăr.

— Am venit să îl văd pe Abu Walid.

Bărbatul mai tânăr se sprijinea de balustradă. Îl privea pe Omar Yussef ursuz. Omar Yussef l-a recunoscut în el pe băiatul care încercase să îl împiedice să parcheze în faţa casei lui George Saba în dimineaţa zilei

anterioare.

— Ah, eşti detectivul acela, a spus tânărul. Ai venit să îl anchetezi pe Abu Walid?

Omar Yussef se întreba dacă nu cumva tânărul militant făcuse cercetări în privinţa lui şi descoperise că nu era decât un simplu profesor. Nu îşi dădea seama dacă sarcasmul din tonul tânărului îl viza pe el, sau dacă era, pur şi simplu, insolent cu toată lumea.

— Ei bine, nu mă aflu aici pentru a verifica activitatea Ministerului Planificării şi Cooperării Internaţionale, spuse Omar Yussef şi îşi însoţi vorbele de un gest, arătând către emblema de pe perete.

Apoi a început să urce scările.

Celălalt tânăr, derutat de lipsa de respect a colegului său faţă de un bărbat mai bătrân, l-a oprit pe Omar Yussef politicos.

— Să îţi văd actele, unchiule.

Omar Yussef a pufnit într-un hohot de râs sugrumat, înecat în salivă.

— Ce-i ăsta, un punct de control israelian? O să mă recunoască Abu Walid.

Gardianul s-a dat la o parte, şi Omar Yussef a intrat în ceea ce fusese odată foaierul biroului guvernamental. Pe un şir de canapele negre, joase, se aflau vreo doisprezece oameni. Erau întinşi în poziţii incomode, iar faptul că dormeau astfel la ora unu după-amiaza dădea de înţeles că îşi petreceau mai toate nopţile treji. Era frig în camera neîncălzită, iar bărbaţii îşi ţineau hanoracele măslinii şi jachetele de camuflaj încheiate până la gât. Armele zăceau pe măsuţele de cafea lucioase şi pe podea, lângă canapele. Aerul mirosea a ţigări, la fel şi hainele lor.

Omar Yussef l-a observat pe Hussein Tamari într-un colţ. Se sprijinea de braţul canapelei, vorbind în şoaptă cu Jihad Awdeh. Căciula gri, de astrahan, îi acoperea faţa lui Awdeh. Se uita la mâinile sale şi îşi freca unghiile de încheietura mâinii.

În timp ce Omar Yussef îşi croia drum printre picioarele întinse ale combatanţilor adormiţi, atent să nu calce pe puştile lor, Hussein Tamari şi-a ridicat privirile.

— Complimente, unchiule, a spus el.

— Omagiile mele, a răspuns Omar Yussef.

— Cine eşti?

— Sunt Omar Yussef, profesor de istorie la Şcoala de Fete de pe lângă Agenţia de Ajutor şi Muncă a Naţiunilor Unite, şi tatăl lui Ramiz Sirhan, cel pe care l-ai vizitat ieri la magazinul său de telefoane celulare.

Hussein Tamari ridică din sprâncene. Obrajii săi largi, bronzaţi, s-au umflat, în timp ce falca i-a picat. S-a îndreptat de spate şi, surprins, a început

să îşi frece creştetul îngust al capului.

Omar Yussef a observat mitraliera MAG a lui Hussein Tamari. Era aşezată lângă canapea. Fusese ascunsă de corpul încovoiat al lui Tamari, până când venirea lui Omar Yussef l-a făcut să se îndrepte. Gura îi era uscată, dar nu putea lăsa atâta lucru să îl oprească.

— Am venit să te anunţ că sunt la dispoziţia ta oricând ai ceva să îmi spui. Nu e nevoie să te duci la fiul meu. Poţi veni direct la mine, acasă sau la şcoală.

Căciula de astrahan s-a ridicat. Spre deosebire de Hussein Tamari, Jihad Awdeh nu s-a lăsat surprins de apariţia lui Omar Yussef în încăpere.

— La şcoală? Credeam că te-ai pensionat.

Lua-l-ar dracu' pe Steadman, îşi zise Omar Yussef.

— Informaţiile despre pensionarea mea sunt la fel de eronate ca şi povestea pe care i-ai turnat-o fiului meu azi.

Hussein Tamari a pus o mână pe umărul lui Awdeh şi i s-a adresat lui Omar Yussef.

— Nu fii supărat, frate. Nu voiam decât să ne asigurăm că toată lumea înţelege situaţia. Te rog, ia loc, Abu Ramiz. Aş vrea să îţi pot oferi o cafea, dar ţinând seama că ne aflăm în timpul lunii sfinte… Sper că vei sta cu noi de vorbă prieteneşte.

S-a ridicat şi i-a întins mâna.

E clar că omul acesta mă vrea mort, dar nu mă poate ataca în faţa tuturor, nici măcar în faţa celor din banda lui, şi-a zis Omar Yussef. *S-ar afla, iar el s-ar trezi în plin război cu toate rudele mele din tribul Sirhan. Dar cât de sinceră e strângerea lui de mână? Ce însemnătate are? Să fie doar un semn de ospitalitate, obligaţia formală de a fi primitor cu cel care a intrat pe domeniul lui, chiar dacă îl consideră inamic? Sau mă atrage cumva de partea lui?* Omar Yussef credea că înlăturase primejdia imediată prin abordarea sa directă. Fusese mai uşor decât îşi închipuise.

Apoi şi-a dat seama că aceasta ar putea fi mâna care a ucis-o pe Dima Abdel Rahman. Ar putea să existe încă urme din pielea ei sub unghiile acelea murdare, urme rămase de când Hussein Tamari îi zgâriase fesele. Dar nu putea refuza să dea mâna cu el fără să înrăutăţească situaţia. A apucat mâna lui Tamari. Era groasă, cu pielea aspră din pricina mizeriei, dar strânsoarea nu era deloc puternică. Nu transmitea o putere neobişnuită, nicio încercare de intimidare. L-a invitat pe Omar Yussef să stea lângă el pe canapea şi i-a ţinut mâna în a sa, în timp ce îl întreba despre efectele pe care le avea interdicţia de a ieşi din casă asupra activităţii şcolii.

Pe când stăteau de vorbă, Omar Yussef a văzut că Jihad Awdeh îl priveşte insistent. Awdeh se revărsase pe canapea, cu şoldurile în echilibru pe

marginea din faţă şi umerii cuibăriţi adânc în perna de la spate. Îşi odihnea un cot pe braţul canapelei, iar capul şi-l sprijinea în palmă, cu degetele răsfirate în onduleurile căciulii de astrahan, într-un asemenea mod, încât abia i se mai vedea chipul.

Lui Omar Yussef aproape i se risipise nervozitatea din clipa intrării în cameră. Nu reuşea să rămână furios pe Hussein Tamari. Omul acesta era prost şi brutal, dar se purta cu o politeţe tradiţională care era pe gustul lui. Era ca şi cum Omar Yussef ar fi intrat în cortul lui Tamari într-o altă epocă, ieşind din deşert şi apelând la ospitalitatea pe care triburile o pretindeau unele de la altele, la concurenţă cu generozitatea pe care Profetul le-a arătat-o străinilor.

Tamari a repetat informaţia pe care o deţinea, că Omar Yussef s-ar fi pensionat. Cu un zâmbet linguşitor, i-a zis că spera să nu fie adevărat, pentru că Palestina trebuia să îşi educe bine tinerii, iar profesorii buni erau prea puţini.

— Este adevărat, i-am zis directorului că m-aş putea pensiona, dar nu am luat încă o decizie finală, a spus Omar Yussef.

— De ce i-ai spus asta?

Vocea lui Awdeh era joasă. Vorbea fără să îşi îndepărteze mâna de pe faţă, astfel încât cuvintele păreau a veni din ochii întunecaţi, sălbatici, care priveau printre degete.

Omar Yussef şi-a dat seama că nu putea inventa o scuză plauzibilă pentru discuţia despre pensionare. Se lăsase ademenit de cordialitatea formală a lui Hussein Tamari. Evident, nu putea recunoaşte că avea nevoie de timp pentru a dovedi că George Saba nu este vinovat de complicitate la crimă.

— Nu are nicio importanţă, a spus el. Un profesor cu vechimea mea este profesor până la moarte.

— În acest caz, dacă plănuieşti să te retragi de la catedră, înseamnă că te pregăteşti de moarte, a spus Jihad Awdeh.

Hussein Tamari l-a fulgerat cu privirea pe Awdeh.

— Nu voiam să spun decât că meseria de profesor este o alegere pentru toată viaţa, a spus Omar Yussef. A continuat, ascuţindu-şi vocea.

— Aşa cum dacă ucizi o dată, criminal eşti toată viaţa.

Jihad Awdeh şi-a îndepărtat mâna de pe faţă. Zâmbea, dar pleoapele îi ascundeau ochii.

— Vrei să spui că profesorul şi criminalul reprezintă două moduri de viaţă? Două moduri de a ne câştiga existenţa?

— Aşadar, tu ucizi pentru bani? a întrebat Omar Yussef.

L-a văzut pe Hussein Tamari aplecându-se în faţă, ca pentru a interveni în discuţie, dar Jihad Awdeh părea să savureze ocazia de a-şi etala propria imoralitate.

— Ucid pentru bani numai atunci când e vorba despre o chestiune de afaceri între doi străini.

Ridicându-se din poziţia culcată în care stătea, a îndreptat un deget către Omar Yussef.

— Dar tu eşti fratele meu, aşa că va trebui să te ucid gratis.

Hussein Tamari a îndepărtat degetul lui Awdeh. L-a privit pe Awdeh cu iritare.

Omar Yussef îşi dădea seama că nu trebuia să îi permită lui Awdeh să îl intimideze. Dacă îi sesizau slăbiciunea, nu va trece mult până ce vor începe să îl hăituiască, cu toată primirea plăcută pe care i-o făcuse Hussein Tamari, care oricum era impusă de tradiţie. Trebuia să riposteze.

— Vreau să te îngrijeşti ca George Saba să fie eliberat, a spus Omar Yussef. Cred că ştii şi tu că nu este complice. Îmi este prieten, iar eu am venit să te rog să îl eliberezi.

— Numai justiţia poate decide asta, a spus Hussein Tamari.

— Să fim realişti, Abu Walid, a zis Omar Yussef. George Saba te-a înfruntat pe tine şi pe Jihad Awdeh pe acoperişul casei sale. După două zile, a fost arestat. Este aici o legătură pe care prefer să nu o rostesc cu voce tare. Eu nu te rog decât să foloseşti aceeaşi influenţă cu ajutorul căreia l-ai băgat la închisoare, pentru a-l scoate de acolo.

Omar Yussef era surprins de lipsa de reacţie a lui Hussein Tamari, care nici nu răspundea, nici nu părea iritat de acuzaţiile aduse. Poate considera falsa acuzaţie adusă lui George Saba o infracţiune minoră, în comparaţie cu celelalte activităţi ale sale şi se gândea că nu are rost să se supere.

— De unde ştii că nu e colaborator, dacă nu lucrezi tu însuţi pentru israelieni? a întrebat Awdeh.

— Dar *tu* cum ai descoperit că este colaborator al israelienilor, de vreme ce *tu însuţi* nu lucrezi pentru ei? a răspuns Omar Yussef.

Îşi apăsa mâinile una de cealaltă, simţind puterea pe care o percepuse crescând în el mai devreme, în timp ce stătea de vorbă cu Ramiz.

— Este în joc viaţa unui om nevinovat. Nu mă faceţi să îmi pierd timpul cu acuzaţiile voastre nefondate.

— Nimeni nu îşi va mai pierde timpul, spuse Awdeh. De fapt, se va lămuri totul chiar în seara aceasta.

— Ce vrei să spui?

— Procesul prietenului tău, George Saba, a fost fixat pentru seara aceasta, la ora unsprezece.

— Când s-a luat decizia aceasta?

— Trebuie să îl întrebi pe judecător. Se pare că doreşte să se mişte lucrurile mai repede.

Hussein Tamari şi-a pus o mână pe umărul lui Omar Yussef, şi de data aceasta l-a strâns cu putere, intenţionat.

— După cum vezi, chestiunea nu mai este în mâinile mele.

Omar Yussef s-a ridicat. Ce rost avea forţa pe care o simţise? Era lipsit de putere în faţa lumii. Chiar dacă el îşi închipuia că posedă o tărie morală, interioară, aceasta nu îi era de niciun ajutor prietenului său. Îndreptându-se către uşă, simţea cum ochii partizanilor îi ardeau pielea de pe spate.

Capitolul 15

Avocatul Marwan Natsha decorase antecamera biroului său cu caligrafii coranice, înrămate în chenare stridente, alături de care se aflau copii ale diplomelor sale. Omar Yussef s-a oprit să îşi arunce ochii peste ele, bucurându-se de ocazia de a-şi trage răsuflarea după ce urcase trei etaje. Diplomele erau imprimate cu o scriere gotică, neagră, cu litere groase. Erau eliberate de Universitatea din Hebron, pe la mijlocul anilor optzeci. Fragmentele coranice erau scrise cu caractere kufice, cu aspect dăltuit, în care numele Profetului şi ale discipolilor săi aveau marginile amplu spiralate, ca broderiile de pe feţele de pernă. Versetele din cartea sfântă a musulmanilor insinuau că ocupantul biroului ar putea fi credincios, poate chiar un susţinător al mişcării Hamas. Pentru Omar Yussef, acest lucru era dătător de speranţe. Omar Yussef nu era credincios, dar descoperise în comportamentul compatrioţilor săi că un om, cu cât îi este mai credincios lui Allah, cu atât e mai puţin posibil să subscrie la corupţia legii. Poate acest avocat va reuşi să clădească o bună pledoarie în apărarea lui George.

După-amiaza liniştită era din ce în ce mai întunecată şi rece, pe măsură ce se apropia amurgul. Omar Yussef a apăsat pe întrerupătorul electric. În încăpere se vedeau alte pagini înrămate din Coran şi o canapea de piele tăbăcită, atât de uzată, încât părea că cineva petrecuse o noapte de nesomn pe ea, îmbrăcat în pijamale din şmirghel. O lampă de birou arunca o lumină difuză dinspre capătul încăperii, pe o uşă din sticlă mată. Omar Yussef a deschis uşa.

Un bărbat înalt şi slab l-a privit din spatele unui morman de hârtii, printr-un nor de fum de ţigară. Pe faţa lui plumburie se citea o expresie vinovată. Omar Yussef şi-a dat seama că versetele religioase, frumos caligrafiate, erau doar de decor. Adepţii Hamas nu fumează ţigări Rothmans în timpul Ramadanului. Omar Yussef a lăsat uşa deschisă, pentru a crea un curent, care să împrospăteze aerul albăstrui din încăpere, iar el să poată respira.

Marwan Natsha s-a ridicat de pe scaun. Mergea ca după o beţie, când abia te poţi urni din pat. A făcut un semn întrebător, arătând spre ţigară. Cu un gest al mâinii, Omar Yussef i-a răspuns că nu îl deranja. În ochii trişti şi umezi ai avocatului se citea uşurarea. S-a prăvălit înapoi în scaun şi a împins hârtiile la o parte, cu o mână osoasă.

— Mă numesc Omar Yussef. Sunt un prieten de-al lui George Saba.

Umerii lui Marwan Natsha s-au lăsat în faţă. Bărbia uscăţivă s-a oprit pe nodul cravatei cenuşii, iar faţa lui melancolică trăda o şi mai mare năpăstuire.

— Înţeleg că dumneata urmează să îl aperi pe George la audierea din seara aceasta. Am informaţii care te pot ajuta.

— O, Dumnezeule!

Omar Yussef s-a oprit.

Marwan Natsha a privit în sus, oftând. Vocea îi suna ca şi cum l-ar fi durut gâtul, aşa cum te dor picioarele după ce ai mers îndelung.

— Unchiule, dumneata nu înţelegi.

— Ce este atât de greu de înţeles? Este un proces în care poate primi pedeapsa capitală. Eu vreau să îl salvez pe George Saba.

— Nimic nu îl poate salva, domnule.

Omar Yussef şi-a tras scaunul mai aproape de biroul lui Marwan Natsha. Avocatul s-a lăsat pe spate în scaunul său, de parcă s-ar fi simţit ameninţat de înaintarea celui care şedea în partea opusă a biroului din lemn de cireş.

— Îl cunosc pe George de când era copil. Eram cu el acum câteva seri, când a plecat spre casă, cu intenţia să-i înfrunte pe cei din Brigăzile Martirilor. I-a obligat să plece din casa lui, dar ei l-au ameninţat că se vor întoarce. Când au venit din nou, au făcut-o pentru a-i aduce acuzaţii de colaboraţionism. Toată povestea aceasta îşi are rădăcinile în dorinţa lor de răzbunare.

Faţa plumburie a lui Marwan Natsha nu trăda prin nimic faptul că ar fi găsit ceva încurajator în spusele lui Omar Yussef. Dacă se putea înţelege ceva din atitudinea sa, era numai că părea teribil de descumpănit.

— Am descoperit şi alte informaţii la locul crimei, care m-au convins că Hussein Tamari a fost părtaş la uciderea lui Louai Abdel Rahman. Cred că s-a întors mai târziu pentru a o omorî pe soţia lui Louai, deoarece aflase că mi-a dat informaţii despre rolul jucat de el în această crimă. Tot Tamari este cel care i-a înscenat întreaga poveste lui George Saba.

Omar Yussef aştepta că Marwan Natsha să îi pună o întrebare.

— Nu te interesează ce spun? Nu avem mult timp la dispoziţie.

— Avem timp până în seara aceasta, la ora unsprezece.

— Adică numai şase ore.

— Şase ore. Şase zile. Nu are nicio importanţă. Mă tem că o să fie găsit vinovat.

Omar Yussef era furios.

— Am găsit un glonţ tras cu arma lui Hussein Tamari în locul în care a fost ucis Louai.

Marwan Natsha şi-a aprins o altă ţigaretă Rothmans cu o mână tremurândă, fără să spună nimic.

— Asta înseamnă că Tamari a fost acolo, a spus Omar Yussef.

— Dar nu demonstrează că l-a împuşcat pe Louai Abdel Rahman.

Marwan Natsha s-a aplecat încet peste birou, curbându-şi şira spinării, ca pentru a încerca fiecare vertebră, şi a cules o foaie de hârtie fotocopiată din dosar.

— Acesta este raportul balistic în cazul morţii lui Louai Abdel Rahman. Cele două gloanţe care l-au ucis provin de la o puşcă de fabricaţie americană, pe care o folosesc lunetiştii israelieni. Se pare că se numeşte M24. Nu ştiu prea multe despre asta, dar puteţi citi raportul, dacă doriţi. E cam tehnic. În orice caz, nu cred că acesta este tipul de armă folosit de Tamari.

— Nu, nu este.

— Atunci, asta pune capăt discuţiei.

— Ba deloc. Ce motiv ar fi avut George să fie complice la uciderea lui Louai Abdel Rahman? Niciunul. Dar Tamari avea un motiv. Voia să îl îndepărteze pe Louai, astfel încât familia lui să nu mai aibă pe nimeni în interiorul facţiunilor de rezistenţă, care să îi apere. De îndată ce Louai a murit, fratele lui Hussein Tamari a preluat afacerea familiei Abdel Rahman.

— Iar israelienii nu aveau niciun motiv să îl ucidă pe Louai? Că doar a omorât de curând un refugiat, după câte am înţeles.

— Sigur că israelienii aveau un motiv. Dar ce motiv ar fi avut George să colaboreze cu ei? Hussein Tamari chiar avea un motiv să le fie complice, dar nu George.

Marwan Natsha şi-a dres glasul cu un sunet asemenea scârţâitului unui laţ care se strânge.

— Dacă tu crezi că o să intru în sala de judecată şi o să spun în faţa tribunalului că liderul rezistenţei din Betleem este colaborator al israelienilor, ar fi cazul să te mai gândeşti, Abu…

— Ramiz.

— Abu Ramiz.

Omar Yussef simţea că se înfierbântă.

— Dar moartea soţiei lui Louai? A fost ucisă după arestarea lui George Saba. Nu putea să aibă vreo legătură cu această crimă.

— Cine a zis că are?

— Nimeni. Vreau doar să spun că, cel mai probabil, Loaui şi soţia lui au fost ucişi de una şi aceeaşi persoană.

— De ce e mai probabil?

— Credeţi că există două persoane care să vrea să ucidă pe câte cineva din familia lui Abdel Rahman? Două persoane diferite, fără nicio legătură între ele, care au hotărât să ucidă doi membri ai aceleiaşi familii? Cele două crime au legătură una cu cealaltă. Dacă Saba a fost părtaş la prima crimă, nu putea fi implicat şi în a doua, pentru că era închis. De aceea, nu George este veriga de legătură. Altcineva este. Asta demonstrează nevinovăţia lui George în cazul morţii lui Louai.

— După câte am auzit, doamna în discuţie a fost violată. Evident, există mulţi bărbaţi în acest oraş care, s-o spunem pe cea dreaptă, s-ar simţi îmboldiţi să facă aşa ceva, mai ales unei femei lipsite de protecţia unui soţ. Oricum ar fi, cazul nu este al meu, şi de aceea nu îl pot aduce în discuţie în seara aceasta, în faţa judecătorilor. Nu s-ar admite.

Marwan Natsha a continuat să răsfoiască foile aflate în faţa sa, pe birou.

— Cunoşti limba ebraică, Abu Ramiz?

— Nu.

Marwan Natsha îi aruncă lui Omar Yussef o privire compătimitoare.

— Acesta este un articol apărut în *Yediot Aharonoth*. Este un ziar israelian. A apărut la două zile după moartea lui Louai Abdel Rahman. Povesteşte felul în care Shin Bet s-a folosit de un colaborator palestinian care i-a condus până la Louai şi l-a identificat. Articolul dă multe amănunte despre acţiunile lui Louai în mişcarea de rezistenţă. Îl numeşte unul dintre cei mai periculoşi terorişti din zona Betleemului – chiar această expresie o foloseşte articolul. Apoi continuă cu detalii despre rolul colaboratorului în identificarea victimei. După câte se pare, este un lucru vital în asasinate ca acesta. Fără un colaborator care să cunoască teritoriul, nu pot asasina niciun membru al rezistenţei. Aşa că, după cum spune articolul, a existat un colaborator, un apropiat al lui Louai Abdel Rahman, care l-a identificat pentru lunetistul israelian. Înţelegi?

— Da, înţeleg asta.

— Eu mă tem că nu înţelegi. Cineva trebuie să fie vinovat. Un colaborator există. Chiar şi israelienii recunosc acest lucru în ziarul lor. Pe de altă parte, poliţia noastră nu pare capabilă de o anchetă serioasă, aşa cum ai făcut dumneata în acest caz. Dar sunt convins că ţi-ar zice că, dacă rezultatele investigaţiei conduc spre cel mai periculos om din oraş, Hussein Tamari, ar lăsa pedeapsa să cadă asupra ţapului ispăşitor.

Marwan Natsha îşi desfăcu braţele osoase.

— Este vorba despre George Saba.

— Vrei să spui că nici măcar nu crezi că George este vinovat?

— Împotriva lui nu prea sunt dovezi.

— Atunci, sarcina dumitale este simplă.

— Şi aici ai dreptate. Dar nu aşa cum crezi dumneata. Sarcina mea este simplă, indiferent dacă împotriva lui George există dovezi puternice sau nu. Sarcina mea este să stau la adăpost. În Tribunalul Securităţii Naţionale, avocaţii apărării au, prin definiţie, menirea de a ţine seama mai înainte de toate, de stat şi de securitatea sa. Dacă un colaborator scapă nepedepsit, israelienilor le va fi cu atât mai uşor să recruteze şi alţi oameni. Dacă ceilalţi văd că cineva îşi primeşte pedeapsa pentru colaboraţionism, le va fi mai greu israelienilor să îi convingă să îşi trădeze camarazii.

— Chiar dacă cel care plăteşte oalele sparte nu este vinovat? Să moară ca un simbol al adevăraţilor colaboraţionişti, care sunt în libertate, dar nu pot fi identificaţi de forţele noastre de securitate? Nu poţi vorbi serios.

Marwan Natsha a dat din umeri.

Omar Yussef şi-a dat jos căciula, pentru a-şi trece mâna peste smocul de păr.

— Nu sunteţi din Betleem, nu e aşa, domnule Natsha?

— Nu, sunt din Hebron.

Natsha a zâmbit când a pronunţat numele oraşului său natal. Părea uşurat, ca şi cum conversaţia s-ar fi depărtat de chestiunea obositoare a procesului, către o pălăvrăgeală politicoasă.

— Atunci, imaginează-ţi cum te-ai simţi dacă o gaşcă oarecare ar pune stăpânire pe oraşul *dumitale*. Nu ai face ceea ce a făcut George Saba?

— Frate Abu Ramiz, dar ei chiar au pus stăpânire pe oraşul meu. De asta nu îmi pasă ce fac în Betleem. Peste tot e la fel în Palestina. Este o forţă prea mare ca să o poţi înfrunta.

— Atunci, avem cu toţii aceeaşi problemă. Ar trebui să ne unească. Avem o cauză comună, toţi palestinienii împotriva acestor militanţi.

— Noi, palestinienii, nu reuşim decât într-un mod cu totul superficial să ne unim, chiar şi împotriva israelienilor. Crezi că suntem capabili să fim uniţi? Oamenii nu sunt aşa. Eu, unul, am fugit, ca să nu mai văd ce fac militanţii în oraşul meu natal. De ce i-aş înfrunta în Betleem?

Omar Yussef îl compătimea pe omul din faţa lui. Se întreba ce îl făcuse să îşi părăsească căminul. Oare ce atrocitate comisă de Brigăzile Martirilor i-a sfărâmat voinţa?

— Îmi pare foarte rău, unchiule, a spus Marwan Natsha, dar trebuie să închid şi să mă duc la *iftar* acum.

— O să te rogi pentru George Saba, înainte de a întrerupe postul?

— Nu. O să mă gândesc la mâncare, pentru că mi-e foame şi voi încerca să uit că trebuie să apar în faţa acestui afurisit de tribunal diseară. Te poţi ruga dumneata pentru George Saba.

— O să mă rog pentru tine.

Marwan Natsha a rămas pentru câteva clipe cu privirile pierdute în ochii lui Omar Yussef, de parcă ar fi cumpănit dacă nu cumva el era un destinatar mai adecvat al rugăciunilor, decât un oarecare condamnat la moarte. Tuşind, s-a ridicat şi a adunat hârtiile de pe birou. A stins ţigara, apoi şi-a luat servieta. Picioarele lui lungi au coborât treptele atât de repede, încât l-a lăsat pe Omar Yussef în urmă, în întuneric.

Pe coridor, Omar Yussef a luat de pe perete una dintre diplomele în drept ale lui Marwan Natsha. Rama îi tremura în mână. A azvârlit-o pe scări. Sticla s-a spart de perete. Trei etaje mai jos, paşii lui Marwan Natsha s-au oprit un moment, apoi şi-au continuat drumul.

Omar Yussef auzea tusea lui Natsha îndepărtându-se de-a lungul străzii pustii. A coborât treptele, a cules de pe jos rama fărâmată şi diploma avocatului, şi le-a dus înapoi, la uşa biroului. A sprijinit rama de fereastră. Pe pergament rămăsese o pată de mizerie şi îi părea rău pentru asta. Încetişor, a coborât scările.

Pe partea cealaltă a străzii, dealul se termina brusc. Omar Yussef s-a oprit să privească dincolo de hotarul pământurilor cultivate ale Betleemului, spre Deşertul Iudeii. Faldurile umbrite ale dealurilor sterile din depărtare se unduiau, coborând către Marea Moartă. Deşertul era iluminat de primele licăriri ale nopţii, de un albastru lăptos, strălucitor. Arăta precum suprafaţa cavernoasă a lunii. Omar Yussef simţea că propria lui existenţă traversa o orbită mai îndepărtată decât cea a satelitului mort, aflat într-o plutire mută deasupra realităţii cinice şi incredibil de frenetice a restului planetei. Se întreba dacă mai există pe pământ un loc la fel de sterp ca acesta.

Capitolul 16

În clădirea Tribunalului Securităţii Naţionale, mulţimea murmura animată, ca publicul de la teatru înaintea premierei. Omar Yussef şi-a căutat un loc, gândindu-se că aceasta era, cu adevărat, o punere în scenă, beneficiind de scenariu şi regie, o tragedie care se va derula de-a pururi în mintea lui nefericită. Sala era mare, zugrăvită simplu, şi avea un tavan scund. Era luminată de tuburi fluorescente care abia îşi bolboroseau pâlpâitul albastru, bolnăvicios, prin stratul plutitor al fumului de ţigară, în încercarea lor de a ajunge la mulţimea de oameni înghesuiţi pe şirurile de scaune. Omar Yussef a socotit că trebuie să fie circa o mie de spectatori îngrămădiţi pe scaunele de plastic şi de-a lungul intervalelor, pe lângă pereţi. O duzină de poliţişti păzeau partea din faţă a sălii de judecată. Khamis Zeydan păşea în spatele lor, murmurând ordine. Cunoştinţe de-ale lui Omar Yussef zâmbeau şi îi făceau semne din mână, peste o mare de capete surescitate, aflate într-o continuă legănare.

Singurii din încăpere care păreau liniştiţi erau Muhammad şi Yunis Abdel Rahman. Tatăl şi fratele celui la a cărui ucidere era acuzat George Saba că ar fi fost părtaş, se sprijineau de un stâlp pătrăţos, din spatele sălii. Tatăl părea trist, dar faţa osoasă a lui Yunis Abdel Rahman era îmbujorată de indignare, iar privirea sa stăruia asupra băncii goale, pe care urmau să stea judecătorii. Tatăl s-a uitat la Yunis, dar băiatul a refuzat să ia act de prezenţa bătrânului. Omar Yussef a simţit disperare, înfrângere şi ruşine răzbătând din felul în care Muhammad Abdel Rahman încerca să prindă privirile fiului său.

Deşi ferestrele sălii de şedinţe erau închise, lui Omar Yussef îi era frig. Era ca şi cum toate aceste corpuri iradiau o asemenea animozitate faţă de acuzat, încât erau incapabile de a genera căldură. Şi-a verificat ceasul. Audierea era programată să înceapă peste cinci minute, iar el avusese noroc să găsească un loc liber. În timp ce se aşeza pe scaunul său, spectatorii înghesuiţi pe interval se certau cu valul noilor veniţi, care îi împingeau şi îi înghionteau, încercând să treacă de uşă. Era târziu, iar ei erau surescitaţi şi nervoşi, ca nişte

copii cărora li s-a permis să rămână treji mult după ora de culcare.

Omar Yussef auzea, trecând prin mulţime, şuşoteli prosteşti despre ticăloşia lui George Saba. Abia reuşea să se abţină. Nu avea rost să îl apere pe prietenul său în faţa acestor oameni. Îl dezgusta să observe, printre vecinii săi, atâţia cărora le-ar face o mare plăcere să vadă un om condamnat la moarte, fiindcă nu la o achitare venise mulţimea să asiste. Îl întrista că oraşul lui era atât de gâtuit şi de plin de ură, încât cea mai mare plăcere a sa devenise pedepsirea celui pe care îl considerau un unic şi minuscul element în maşina opresiunii. S-a uitat în jur după Habib Saba, dar nu l-a găsit în mulţime.

Avocaţii şi-au ocupat locurile la mesele din faţa prezidiului. Unii dintre cei din primele rânduri s-au aplecat printre ofiţerii din cordonul de poliţişti, pentru a da mâna cu procurorul. Îi transmiteau felicitări, iar procurorul afişa un zâmbet larg, ca şi cum totul se sfârşise, iar decizia judecătorilor era în favoarea lui. Omar Yussef ştia de procesele nedrepte înscenate colaboratorilor în Gaza, dar crezuse că în Betleem este mai multă decenţă. Marwan Natsha stătea singur la masa lui. În lumina fluorescentă, părea şi mai cenuşiu decât atunci când îl vizitase Omar Yussef, în după-amiaza aceea. Înălţimea sa, care ar fi trebuit să îi dea o înfăţişare impunătoare, nu reuşea decât să scoată în evidenţă cât era de costeliv şi bolnăvicios. Părea că poate fi rupt în două cu uşurinţă, ca o floare înaltă, veştedă, care şi-a pierdut deja cei câţiva boboci trişti. Omar Yussef nu vedea ca Natsha să îşi fi adus vreun document, nici măcar dosarul care se afla pe biroul său. Singurele obiecte pe care le-a aşezat pe masă, în faţa lui, erau un pachet de Rothmans şi o scrumieră subţire, din metal, pe care, după toate aparenţele, era preocupat să o umple.

Khamis Zeydan a făcut câţiva paşi în spatele poliţiştilor săi şi a întrerupt felicitările şi strângerile de mână. A rostit câteva vorbe tăioase, care i-au şters rapid procurorului zâmbetul de pe faţă, înlocuindu-l cu o privire jignită şi o oarecare stinghereală. Omar Yussef îl urmărea pe vechiul său prieten, care arunca uitături aspre către spectatorii înghesuiţi în spatele procurorului. Cel puţin, inspectorul de poliţie era pregătit să le amintească oamenilor că nu se aflau la un spectacol, că viaţa unui om atârna în balanţa justiţiei – sub orice formă s-ar prezenta ea în acest loc. Tensiunea din falca lui şi intensitatea din ochi îi vădeau suferinţa din acel moment. Dar la ora aceasta înaintată, de obicei era deja beat, iar înfăţişarea lui rigidă putea fi numai rezultatul efortului de a-şi păstra sobrietatea, şi nimic mai mult. Omar Yussef spera că, în calitate de om al legii, Khamis Zeydan nu putea suporta să fie martor la transformarea actului justiţiei în circ ieftin. Apoi şi-a dat deodată seama: motivul era că inspectorul de poliţie cunoştea adevărul din spatele morţii lui Louai Abdel Rahman, că ştia identitatea celui care l-a ucis, o

identitate pe care Omar Yussef doar o suspecta.

În mintea lui Omar Yussef a reapărut suspiciunea că prietenul său, Khamis Zeydan, era cel care îl avertizase pe ucigaşul lui Louai de faptul că Dima Abdel Rahman ştia despre „Abu Walid“. Cu excepţia lui Khamis Zeydan, nimeni altcineva, în afară de familia lui Omar Yussef, nu ar fi avut de unde să ştie ce îi spusese Dima. Dacă Zeydan îşi dăduse seama pe cine trebuie să avertizeze în legătură cu indiciul dat de Dima lui Omar Yussef, asta nu putea fi decât pentru că şi el cunoştea detaliile morţii lui Louai. Omar Yussef ar fi trebuit să ştie că nu te poţi aştepta de la poliţie să aresteze un criminal, după cum merg treburile în prezent, mai ales dacă acel criminal conduce Brigăzile Martirilor. Dar nu se aşteptase ca inspectorul de poliţie să îl protejeze pe vinovat cu preţul vieţii unui om nevinovat. Poate Khamis Zeydan nu ştiuse că Hussein Tamari o va ucide pe Dima. Poate se aşteptase doar să o avertizeze să stea liniştită, să o sperie, poate chiar să o bată. Dar Zeydan ştia cu cine are de-a face şi, cu siguranţă, şi-a dat seama că, odată ce îi va transmite acele informaţii vătămătoare, Hussein Tamari o va reduce la tăcere pe Dima pentru totdeauna.

Omar Yussef se întreba cât îi dezvăluise Khamis Zeydan lui Hussein Tamari. În dimineaţa acelei zile, şeful Brigăzilor Martirilor îi transmisese un avertisment lui Omar Yussef, dar nu personal, ci prin fiul său Ramiz, fiindcă se temea ca nu cumva să stârnească împotriva lui întregul clan al lui Omar Yussef. Abordarea directă sau agresiunea fizică ar provoca un mic război. Dar poate că Tamari nu ştia că Omar Yussef era cel care primise pontul despre „Abu Walid“ de la Dima. Dacă Tamari credea că Omar Yussef nu făcea decât să agite apele în speranţa eliberării lui George Saba, dar fără a poseda nişte informaţii reale, atunci nu se simţea ameninţat în mod serios. Omar Yussef socotea că Zeydan i-a spus lui Tamari ce informaţii a transmis Dima, dar probabil nu a dezvăluit implicarea vechiului său prieten. Iar Tamari se mulţumise cu ameninţarea moderată, transmisă prin Ramiz, tocmai deoarece Khamis nu îi spusese cui i-a mărturisit Dima ceea ce auzise. Dacă aşa stau lucrurile, atunci nu se simte destul de ameninţat de Omar Yussef, încât să îl ucidă. Nu încă.

Omar Yussef nu voia să creadă că Zeydan a arătat-o cu degetul pe Dima şi, oricum, trebuia să ia în considerare şi probabilitatea că fata a fost ucisă din alt motiv. Poate că nici măcar nu a fost Abu Walid. Poate că fata ieşise din casă pentru a se întâlni cu cineva, un amant secret, de ce nu? Sau, după cum sugerase Khamis Zeydan, poate că fusese ucisă de rudele soţului, care o bănuiau că are o aventură şi doreau să protejeze onoarea familiei. Dar nu cumva îi căuta scuze unui vechi prieten? Decenţei pe care credea că o observă în comportamentul lui Khamis Zeydan în sala de judecată trebuia să îi

opună faptul că inspectorul prezida o teribilă distorsionare a procedurilor legale. Dacă putea sta deoparte, organizându-şi trupele, în timp ce curtea se pregătea să legitimeze uciderea unui om nevinovat, atunci, de câte altele era în stare?

La ora 11:05 seara, a intrat Hussein Tamari, însoţit de un grup de bărbaţi înarmaţi. Mulţimea s-a dat în lături, iar cei din primele rânduri s-au ridicat pentru a le ceda locurile. Gărzile lui Tamari îi înghionteau pe cei care se mişcau prea încet. Tamari zâmbea, luând act de salutări, blajin, ca un monarh. După ce Tamari s-a aşezat, Jihad Awdeh s-a strecurat către marginea încăperii. Purta din nou căciula aceea în stilul lui Saddam Hussein şi nu răspundea la saluturile venite din mulţime. Şi-a îngăduit un singur rânjet batjocoritor când a trecut prin faţa lui Muhammad Abdel Rahman. Tatăl celui mort s-a uitat în jos, către podea, dar fiul său i-a întors privirile lui Awdeh, care părea şi mai amuzat de atitudinea sfidătoare a băiatului. Ca şi cum ar fi aşteptat sosirea legiunii lui Tamari pentru a putea începe, unul dintre poliţişti a strigat către mulţime să se ridice, după care au intrat doi judecători, pe o uşă aflată în spatele prezidiului.

O tăcere superficială a pus stăpânire pe oamenii din sală, când judecătorul principal a izbit cu ciocănaşul în masă. Era un bărbat corpolent, a cărui piele avea culoarea şi moliciunea fursecurilor, cu păr încărunţit, umflat şi pieptănat pe spate, încât semăna cu un cântăreţ de estradă francez. Gura îi era încremenită şi aprigă, dar privirea i se muta dintr-un loc în altul, de frică. Era un om despre care Omar Yussef ştia că este nemulţumit de pungăşiile guvernului. Se cunoscuseră la o întrunire organizată de ONU, cu doar câteva luni înainte. Judecătorului îi făcuse plăcere să divulge detaliile scandaloase ale neputinţei sistemului juridic în faţa gangsterilor din Brigăzile Martirilor şi a complicilor pe care îi aveau în guvern. Lui Omar Yussef i-a trecut prin minte că acesta ar putea fi momentul ca judecătorul să declare că nu se mai lasă intimidat. Dar, văzând cum acesta îşi ferea privirile de cei din Brigăzile Martirilor, aflaţi în primul rând, a simţit că era o speranţă deşartă.

Judecătorul a anunţat deschiderea sesiunii Tribunalului Securităţii Naţionale din Districtul Betleem. A cerut aducerea acuzatului în sala de şedinţă. George Saba a intrat pe aceeaşi uşă pe care intraseră judecătorii. Imediat, mulţimea a strigat sentinţa pe care o aştepta, cerând moartea celui pe care îl avea în faţa ochilor, totul în numele lui Allah. Într-adevăr, George părea că păşeşte deja pe tărâmul morţii, şi nu dădea niciun semn că ar fi auzit explozia de ură care i-a întovărăşit intrarea. Purta paltonul cu model în zigzag, care lui Omar Yussef i se părea acum mult mai mic decât de dimineaţă, în celulă. Avea mâinile încătuşate peste burtă, iar părul vâlvoi îi dădea o înfăţişare sălbatică. Lui Omar Yussef i se părea uimitor că în urmă cu numai

cincisprezece ore purtase o conversaţie cu George. Chiar şi de la mijlocul sălii, vedea că prietenul său are un ochi negru şi o vânătaie pe obraz. George stătea cu spatele lipit de o masă, flancat de doi poliţişti. Umerii îi erau gârboviţi, iar capul i se prăbuşise pe piept.

Omar Yussef simţea cum privirea i se înnegurează de lacrimi. Le-a şters cu degetele. Încerca să nu asculte cuvintele celor din jurul său, care strigau împotriva lui George Saba. Nu auzea decât tonul lor animalic, însetat de sânge. Stătea cu fruntea sprijinită în palme, în mijlocul strigătelor spectatorilor.

Judecătorul a redus la tăcere mulţimea cu lovituri repetate ale ciocănelului, care îşi transmitea vibraţiile până la obrazul său ras şi dolofan. A citit actul de acuzare, care îl opunea guvernului pe bărbatul stingher şi înfrânt, îmbrăcat cu paltonul lui Omar Yussef. I-a cerut apoi procurorului să prezinte rechizitoriul.

Procurorul s-a ridicat şi s-a întors într-o parte, astfel încât mulţimea încremenită să îi audă vocea. Şi-a azvârlit roba neagră pe braţ, cu un gest atât de dramatic, încât Omar Yussef şi-a imaginat că se ridică la orizont capa ameninţătoare a unui vrăjitor malefic. Când o va lăsa să cadă, va fi dispărut, poate, trupul şovăielnic al lui George Saba din boxa acuzaţilor.

— Onorată instanţă, cazul este simplu. Acuzatul a condus o unitate specială a Forţelor de Ocupaţie la ofiţerul de poliţie Louai Abdel Rahman, despre care ştia că este căutat de Forţele de Ocupaţie. Într-un mod perfid, l-a identificat pe ofiţerul Abdel Rahman, care a fost imediat martirizat de Forţele de Ocupaţie. Acuzatul a recunoscut în mod repetat învinuirile ce i se aduc. Statul cere pedeapsa cu moartea, care trebuie aplicată tuturor celor care colaborează cu Forţele de Ocupaţie şi participă la asasinarea martirilor care luptă pentru eliberarea Palestinei. Vă mulţumesc, onorată instanţă.

Procurorul şi-a coborât braţul. Magia nu îl făcuse nevăzut pe George Saba. Rămăsese în picioare, dar ar fi fost mai bine pentru el dacă dispărea printr-o trapă, ca la circ. Mulţimea şi-a reluat ţipetele, amestecate cu aplauze pentru rechizitoriul procurorului, care s-a întors să le primească grav, cu o aplecare a capului.

Judecătorul a dat cuvântul lui Marwan Natsha, care şi-a stins ţigara, s-a ridicat de pe scaun şi a rostit, cu o voce subţire, sugrumată:

— Onorată instanţă, acuzatul pledează vinovat.

Apoi, avocatul apărării s-a aşezat, înainte de a fi avut timp să se ridice bine, şi şi-a aprins o altă ţigară.

Chiar şi mulţimea părea surprinsă de lipsa de reacţie a avocatului apărării. Judecătorul l-a fixat cu privirea pe Marwan Natsha câteva clipe. Omar Yussef şi-a dat seama că în decursul câtorva secunde, moralitatea unui

om ia o gură adâncă de aer, înainte de a se scufunda în oceanul nelegiuirii în care se bălăceşte Betleemul. Judecătorul nu i-a spus nimic lui Natsha. Îşi ţinea răsuflarea. În schimb, s-a întors către George Saba.

— George Habib Saba, instanţa te consideră vinovat de toate capetele de acuzare…

Au început aplauze şi ovaţii.

— …şi te condamnă la moarte prin împuşcare, la o dată ce urmează a fi stabilită de preşedinte.

Mulţimea a explodat în urale cu o asemenea forţă, încât acestea au ridicat-o, parcă, în picioare. Omar Yussef s-a ridicat şi el, să îl vadă pe George Saba tras afară de doi gardieni lipsiţi de vlagă. Stânjeniţi, judecătorii l-au aşteptat să treacă prin spaţiul îngust din spatele prezidiului, de parcă ar fi fost un schilod sau un pensionar care trebuie ajutat să îşi facă loc într-un autobuz aglomerat. În prag, picioarele i-au cedat, iar preşedintele completului de judecată a trebuit să facă un pas înapoi, pentru a evita o ciocnire cu condamnatul. Judecătorul a pălit, la fel şi George Saba. *Judecătorul îşi ţine încă răsuflarea*, şi-a spus Omar Yussef. *Va expira numai când va intra în contact cu cineva ca mine, la o altă întrunire ONU, cineva care să i se pară destul de înţelegător ca să îşi poată vărsa dispreţul de sine născut din participarea sa la această şaradă. Va acuza sistemul, dar nu îşi va asuma nicio responsabilitate pentru ceea ce s-a petrecut aici. Sper că va încerca asta cu mine. Îi voi spune că m-am aflat în sala de judecată şi că are sânge pe mâini, la fel ca plutonul de execuţie desemnat să apese pe trăgaci.*

Omar Yussef şedea pe scaun, epuizat. Era 11:45. Procesul fusese extrem de scurt. Spectatorii se îngrămădeau către ieşire, pe lângă şirurile de scaune, discutând despre scena la care fuseseră martori, ca şi cum ar fi fost un eveniment sportiv. Majoritatea se aştepta la o apărare hotărâtă, care să îl oblige pe procuror să dezvăluie detalii şi mai şocante despre colaborarea lui George Saba cu inamicul, pentru a-i demonstra vinovăţia, mai presus de orice îndoială. Totuşi, erau satisfăcuţi că, cel puţin, acuzatul va muri.

Când mulţimea s-a împrăştiat, Omar Yussef s-a ridicat în picioare, pregătindu-se să îi urmeze. Pe un scaun, în ultimul rând, un bărbat plângea pe braţul unui preot. Era Habib Saba, al cărui cap zguduit de plâns se sprijinea pe roba neagră a lui Elias Bishara. Omar Yussef a înaintat încet prin harababura de scaune şi s-a aşezat lângă bătrân.

— A trebuit să aştept până la plecarea tuturor, Abu Ramiz, a spus Habib Saba. A trebuit să aştept, altfel şi-ar fi dat seama cine sunt.

— Ar fi trebuit să te vadă. Ar fi trebuit să fie obligaţi să vadă că George are un tată care îl plânge. S-au purtat cu el de parcă nu ar fi fost om, Abu George.

— Totul s-a sfârşit pentru el, Abu Ramiz. O să-l omoare.

— Durează până când preşedintele semnează ordinul de execuţie. Între timp, îi vom dovedi nevinovăţia. Nu îţi face griji.

Omar Yussef a scos o batistă cu monogramă din buzunarul pantalonilor şi i-a întins-o lui Habib Saba.

— Acum ştim că avem un termen limită, iar acest lucru ne va îndârji în eforturile noastre.

— Nu se poate face nimic, Abu Ramiz. Pur şi simplu, este imposibil. Nici nu au avut nevoie de dovezi împotriva lui. Cum poţi dovedi că dovezile sunt greşite, când nici nu au avut nevoie de ele pentru a-l condamna? A fost vinovat de la bun început, pentru că este creştin, pentru că nu este unul dintre ei.

— Eu refuz să accept aşa ceva.

Habib Saba a privit în sus. Ochii săi roşii păreau deodată surprinşi şi înfricoşaţi. Şi-a mutat privirile, stăruitor, de la Omar Yussef la Elias Bishara.

— Abu Ramiz, ai de gând să ne pricinuieşti şi alte necazuri?

— Alte necazuri? Vreau să te ajut să îţi salvezi fiul.

Omar Yussef ar fi fost consternat, dacă anii de prietenie nu l-ar fi învăţat să îi ierte lui Habib Saba disperarea şi neputinţa.

— Nu încerca. Îl vor omorî pe George, apoi vor veni să mă omoare pe mine şi familia lui, şi ne vor distruge casa. O să vezi. Dacă îi obligi să îşi ascundă urmele, ne vor ucide pe toţi.

— Aşa că eşti gata să îl laşi pe George să moară? Trebuie să devină martir, pentru ca tu să îţi păstrezi casa?

— Abu Ramiz.

Elias Bishara a ridicat o sprânceană, în semn de avertisment adresat fostului său profesor.

— Suntem toţi foarte tulburaţi de cele întâmplate.

Omar Yussef a regretat imediat cuvintele aspre pe care le rostise. I-a revenit în minte imaginea corpului Dimei Abdel Rahman, culcată cu faţa în jos, la umbra pinilor, cu fesele zdrelite. Habib Saba avea dreptate. Dima era, probabil, victima încercărilor lui de a dezgropa adevărul ascuns în spatele morţii lui Louai şi de a-l apăra pe George de acuzaţia de complicitate. Se simţi săgetat de un sentiment de frică, de parcă Brigăzile Martirilor l-ar fi aşteptat exact în acel moment, pentru a-i adăuga numele pe lista de morţi. Privind în jurul său, a văzut că sala de şedinţe era goală, cu excepţia unui singur poliţist, postat la uşă.

Habib Saba s-a prăbuşit pe braţul lui Omar Yussef.

— Ştiu că îl iubeşti, Abu Ramiz. I-ai fost întotdeauna un sfătuitor mai bun decât propriul lui tată. Am fost egoist şi slab, şi încă mai sunt. Nu merit

un fiu ca el.

Ridicându-şi glasul, a strigat:

— Să mă împuşte pe mine în locul lui. Vreau să mă împuşte pe mine.

Omar Yussef şi-a strecurat un braţ în jurul lui Habib Saba. L-a ridicat în picioare cu dificultate. Elias Bishara îi susţinea greutatea. Cei trei bărbaţi au ieşit, încet, pe uşă.

Poliţistul de la intrare a făcut un pas şovăielnic înainte.

— Abu Ramiz, a spus el, nesigur, ca şi cum abia îndrăznea să i se adreseze lui Omar Yussef. Fiica mea vă este elevă. Khadija Zubeida.

Omar Yussef s-a gândit o clipă.

— Dumneata eşti Mahmoud. Khadija mi-a vorbit despre dumneata.

Îşi amintea cum intrase fata în clasă, relatând cu exagerare şi rea-voinţă despre arestarea lui George Saba, aşa cum auzise de la tatăl ei. Voia să îi spună poliţistului că era complice la o parodie dezgustătoare şi că se făcea vinovat de a cultiva în fiica sa cea mai urâtă dintre seminţele răutăţii poporului său. A simţit însă greutatea lui Habib Saba apăsându-i umărul şi l-a auzit suspinând. S-a gândit la cât de mult suferea Habib, ştiind că i-a greşit copilului său. Omar Yussef a dat din cap către poliţist.

— Khadija este o fată deşteaptă, a zis el.

Poliţistul a zâmbit fără reţinere.

— Mulţumesc, *ustaz*, a spus el

În timp ce Omar Yussef şi preotul îl ajutau pe Habib Saba să treacă pragul, poliţistul a stins luminile.

Capitolul 17

Sentinţa de condamnare la moarte a lui George Saba fusese dată în urmă cu cinci ore, când a apărut buldozerul acasă la Omar Yussef. L-a auzit apropiindu-se, la ora cea mai tăcută a nopţii, pe când stătea, treaz, în salon, fixând cu priviri oarbe bufetul în care ţinea sticla de Johnny Walker, pregătită pentru vizitele lui Khamis Zeydan. Dorea să simtă gustul whisky-ului pe gâtlej, crud şi pârjolitor. Pentru că era interzis. Pentru că i-ar fi făcut rău, iar lui nu îi păsa. Pentru că l-ar fi amorţit. Aşa a petrecut cinci ore, singur, gâtuit şi sufocat de liniştea absolută de afară şi de frenezia turbată a frustrării sale. Privea spre fereastra întunecată, întrebându-se de ce nu ieşeau în stradă oameni cuprinşi de aceeaşi furie ca şi el, să poată striga împreună cu ei că un nevinovat era condamnat să moară.

Curentul s-a oprit la ora patru dimineaţa, dar Omar Yussef a rămas aşezat pe scaunul său. Se bucura de întuneric, pentru că îi permitea să uite de camera în care se afla, de oraş, de pământul pe care trăia. S-a învelit cu jacheta atunci când ora cea mai adâncă a nopţii a înfrigurat casa. A pipăit cartuşele de MAG din buzunar. Le încălzise apăsarea şoldului său. Cum puteau aceste lucruri, care erau componente ale unui instrument al morţii, să fie încălzite de corpul său, când lui îi era atât de frig? S-a ridicat şi s-a apropiat de bufet. O să ia înghiţitura aceea.

În întuneric, s-a lovit cu tibia de măsuţa de cafea şi a înjurat cu glas şoptit. S-a apropiat de bufet, dar durerea din picior îi alungase pofta de whisky. Vibraţia acută a nervilor piciorului îi spunea că nu îi va face bine. Acum trebuie să simtă totul, nu să se amorţească cu alcool. Trebuia să rămână perfect lucid, ştiind cât de important este să nu îţi pierzi curajul şi să nu îţi abaţi atenţia de la ceea ce contează. Trebuie să fie opusul lui Habib Saba. Nu îşi putea permite să fie slab şi egocentric. Dacă el se simte singur şi nefericit aici, pe întuneric, în camera aceasta rece, atunci cât de trist şi de înfrigurat trebuie să se simtă George Saba în celula lui, ghemuit în paltonul prea scurt al lui Omar Yussef, căutând adăpost din calea nopţii şi a vânturilor care şuieră

prin gratiile ferestrei? Şi cât de frig trebuie să fie sub pământ, unde zace Dima îngropată… Gândul la sfârşitul ei nedemn, la corpul ei dezvelit şi violat, i-a readus dorinţa de a o răzbuna şi de a-şi păstra respectul de sine. S-a întors cu spatele la bufet.

Omar Yussef şi-a frecat piciorul rănit şi s-a aşezat, cu un fior. Îl îngrijora că tocmai acum nu va fi într-o formă fizică bună. Va avea o contuzie de-a lungul osului timp de o săptămână sau două. Fiecare pas şovăitor o să îi macine nervii. Cu toate acestea, era recunoscător pentru durerea pe care o simţea, pentru că atâta vreme cât simţea suferinţa, era sigur că se află încă în viaţă.

Apoi au venit israelienii. Dinspre vârful dealului de deasupra oraşului Dehaisha, a venit un bubuit prelung. Omar Yussef l-a auzit şi şi-a dat seama imediat că soldaţii au fost cei care au tăiat curentul electric, pentru a putea opera la adăpostul întunericului. Nu ştia dacă este cazul să îi trezească pe Maryam sau pe Ramiz şi familia lui, care locuiau în apartamentul de la subsol. Apropiindu-se de fereastră, a privit din umbră.

Un tanc şi un transportor blindat treceau pe stradă, făcând să freamăte asfaltul cu şenilele lor metalice. Le urma un excavator imens. Avea înălţimea a două tancuri puse unul peste celălalt. Tancul şi TAB-ul s-au poziţionat de o parte şi de alta a străzii, la colţ, la vreo zece metri de casa lui Omar Yussef. Excavatorul a trecut printre ele, şi-a coborât cuva în asfalt şi a început să sape un şanţ adânc în mijlocul străzii. Loviturile date în pavaj şi în pământul pietros de dedesubt semănau cu zgomotele pe care le auzi în cap atunci când striveşti o mână de alune cu gura închisă.

— Omar?

Maryam l-a strigat pe soţul său, somnoroasă, din dormitorul de la capătul casei. A venit apoi în salon, înfăşurându-se într-un capot de lână. Şi-a îndepărtat părul ciufulit care îi căzuse pe faţă şi a încercat să distingă ceva, prin întuneric.

— Nu te apropia de fereastră, i-a spus Omar Yussef. Afară sunt tancuri.

— Ce fac aici?

A înaintat către locul de unde venea glasul lui. Omar a realizat că Maryam nu îşi dădea seama unde se află el.

— Ţi-am zis să nu te apropii de fereastră. Stai acolo. Du-te înapoi în pat.

— Ai înnebunit? Cum să mă duc în pat când armata e la uşa mea?

— Atunci stai acolo.

— Ce caută aici?

Omar Yussef şi-a întors privirile către excavator. Şanţul, ajuns deja la

mijlocul străzii, era adânc de aproape doi metri şi la fel de lat.

— Sapă un şanţ de-a latul străzii.

— De ce?

— Presupun că vor să ne împiedice să mai mergem la Dehaisha.

— Dar de ce?

Scopul lor era, cu siguranţă, să fragmenteze Brigăzile Martirilor şi organizaţia Hamas, îngreunându-le transportul de arme şi explozivi. Pentru a se mişca dintr-un loc în altul, militanţii vor fi acum nevoiţi să îşi transporte explozivii şi mortierele peste acest şanţ, cu forţa braţelor. Dacă vor fi nevoiţi să îşi scoată armele la lumină, creştea riscul de a fi observaţi şi prinşi asupra faptului. Iar în acest caz, observarea şi prinderea vor avea loc exact în faţa casei lui Omar Yussef; poate vor trage lunetiştii, cu puştile, sau elicopterele, cu proiectile, sau tunurile, cu obuze, şi totul se poate petrece tocmai atunci când el sau nepoţii lui vor traversa strada. Nu voia ca Maryam să se gândească la toate acestea.

— Pentru că nemernicilor le stă în putere să o facă, a răspuns el.

Chiar şi pe întuneric, şi-a dat seama că Maryam nu îl crede. Doar el era cel care îi spunea mereu că ura oarbă faţă de soldaţi duce la o proastă înţelegere a tacticii armatei. Oamenii îi percepeau ca pe nişte simple animale nemiloase, făcând astfel primul pas către propria lor neomenie.

— Nu îţi stă în fire să vorbeşti aşa despre ei, Omar.

— Bine, atunci nu ştiu. Nu ştiu de ce fac asta. Nu vreau decât să plece, să putem astupa groapa asta nenorocită din drum.

Maryam a traversat camera. Ochii i se obişnuiseră cu întunericul. În plus, ştia mai bine decât Omar Yussef să se ferească de obiectele de mobilier, fiindcă ea era cea care le ştergea de praf în fiecare săptămână. Şi-a pus o mână pe umărul soţului ei, iar el i-a prins degetele cu mâna sa.

— Credeam că au venit să îl caute pe Jihad Awdeh, a spus ea.

La auzul acelui nume, Omar Yussef s-a cutremurat. Şi l-a imaginat pe Jihad Awdeh ieşind din colţurile întunecate ale camerei, cu rânjetul lui feroce pe faţă. De ce oare îi menţionase Maryam numele? Brusc, i-a trecut prin minte că probabil Maryam încerca să îi spună că israelienii ştiau de investigaţia lui asupra celor din Brigăzile Martirilor; că soldaţii veniseră lângă casa lui, ştiind că aici îl vor prinde pe Awdeh, pândindu-şi victima.

— De ce să îl caute pe Jihad Awdeh la noi acasă?

— Nu la noi. În clădirea de vizavi. Tocmai s-a mutat în blocul de acolo.

— Care dintre ele?

— Cel în care stau Amjad şi Leila.

Omar Yussef s-a uitat către clădirea de peste drum. Era un bloc pătrat,

cu patru etaje, cu zeci de apartamente şi o antenă înaltă de televiziune, de forma Turnului Eiffel, pe acoperiş. A cercetat ferestrele întunecate, în căutarea unei figuri răuvoitoare sau a umbrei căciulii de astrahan, ca cea a lui Saddam Hussein.

— Nu l-am văzut pe acolo.

— S-a mutat acum două zile. Mi-a spus Leila ieri. Este teribil de îngrijorată că vor veni soldaţii să arunce clădirea în aer sau că se va ajunge la împuşcături. I-a cerut deja lui Jihad să nu îi posteze pe oamenii lui înarmaţi pe holuri când sunt copiii ei în preajmă.

— Şi ce i-a răspuns?

— Din câte mi-a zis ea, a fost foarte politicos şi a promis să ţină armele în apartamentul său.

— Ce frumos din partea lui.

— S-a mutat aici împreună cu familia. Leila spune că şi-a adus soţia şi pe cei doi copii.

Omar Yussef nu se gândise până acum că Jihad Awdeh ar putea fi soţ şi tată. Era ciudat să şi-l imagineze cu o soţie, în intimitate, sau legănându-şi copiii pe genunchi. Şi-l putea închipui pe Hussein Tamari, aşa, voinic şi gălăgios cum era, luptându-se în joacă cu fiul său. Dar refuza să prindă formă imaginea unui Awdeh absorbit de asemenea nevinovate plăceri domestice.

Omar Yussef se întreba dacă Jihad Awdeh ştia că peste drum locuia profesorul de la şcoala ONU, care abia cu o zi în urmă îl înfruntase pe şeful lui, Tamari. Într-un fel sau altul, gândul unei asemenea vecinătăţi cu Awdeh îl îngrijora mai mult decât dacă ar fi aflat că Hussein Tamari se mutase în casa alăturată. Era ceva imprevizibil în atitudinea lui Awdeh şi, cu toate că ştia de rolul jucat de Tamari în uciderea lui Louai, Omar Yussef credea că mai-marele Brigăzilor respecta codurile de onoare tribale pe care Awdeh le-ar dispreţui. Awdeh avea ceva primitiv şi lupesc, ceva care îi usca gura lui Omar Yussef. Când a pătruns în sediul lui Hussein Tamari, ştia că acolo, cel puţin, era în siguranţă. Tamari nu s-ar dezonora pe sine şi familia sa ucigând un oaspete. Omar Yussef se întreba ce ar fi făcut dacă şeful ar fi fost Jihad Awdeh. Îşi zise că ar fi fost obligat să acţioneze cumva, dar nu era sigur că ar fi putut părăsi bârlogul militanţilor viu.

Excavatorul ajunsese la marginea drumului. Omar Yussef s-a îndepărtat puţin de fereastră, întrebându-se dacă nu cumva mecanicul va continua să sape până ce îi va tăia casa în două.

— Omar, arma ta! Ar putea să intre soldaţii şi să o găsească, a spus Maryam.

— Nu este arma *mea*. Şi, oricum, nu vor percheziţiona casa. Cel puţin, nu cu un excavator mecanic.

Când excavatorul şi-a scos cuva din şanţ, din pământ a ţâşnit un şuvoi de apă.

— Au spart ţevile, a spus Maryam.

Apa s-a înălţat cu presiune timp de câteva clipe, reflectând lumina palidă şi plumburie a lunii, filtrată prin norii grei, apoi a dispărut înapoi în şanţ. Excavatorul a zăbovit pentru a-şi afunda din nou cuva în pământ, dar apoi s-a întors şi s-a îndepărtat. În urma lui a plecat şi TAB-ul. Ultimul care a părăsit locul a fost tancul, huruind în timp ce se întorcea spre dealul care urma să îi ducă dincolo de Dehaisha, la Beit Sahour şi la tabăra armatei.

Maryam a continuat să îi strângă mâna cu putere, până ce aproape a dispărut sunetul tancurilor, apoi strânsoarea a slăbit, iar Omar Yussef a putut să îi mângâie palma, în tăcere. A existat un moment în care s-a simţit oarecum calm, stând aşa, în linişte şi întuneric, cu soţia lui. Apoi a revenit strânsoarea ei şi i-a întrerupt reveria.

— A ce miroase? a întrebat ea.

În aerul rece, plutea un miros umed şi rânced. În momentul în care l-au simţit, de la subsol au răsunat nişte zgomote. Omar Yussef i-a auzit pe copiii lui Ramiz strigând şi pe fiul său vorbindu-i apăsat soţiei sale. Uşa de la capătul scărilor s-a deschis, iar copiii au urcat treptele în fugă. Omar Yussef s-a ridicat în picioare şi s-a îndreptat spre hol. Fata cea mică plângea. Nadia o îmbrăţişa pe surioara sa. Omar Yussef a observat că Nadia era calmă şi tăcută. A zâmbit şi a mângâiat-o pe obraz. Ramiz a urcat scările cu micuţul Omar, care mormăia, pe jumătate încă adormit. Îndreptându-şi privirile către părinţii săi, l-a aşezat pe copil într-un fotoliu.

— Subsolul este inundat, a spus el, grăbindu-se să coboare scările.

Omar Yussef l-a urmat. La baza scării, ultimele două trepte erau deja sub apă. În întuneric, apa părea neagră, dar Omar Yussef şi-a dat seama, după miros, că venea din canalizare. Ţeava spartă de excavator îşi deversa conţinutul în casa lui. Şi-a scos pantofii şi şosetele, a făcut ciorapii ghem şi i-a pus pe a cincea treaptă, în interiorul pantofilor, după care a înaintat anevoie prin apa mizerabilă. Ramiz şi Sara au trecut în grabă pe lângă el, ducând salteaua subţire, din burete, a copiilor şi laptopul lui Ramiz.

Omar Yussef s-a dus către uşa din spate, a deschis-o şi a început să scoată murdăria afară, în noaptea grea, cu un făraş. Îl durea spatele tot aplecându-se până la nivelul apei şi aruncând conţinutul făraşului pe treptele subsolului. Zoaiele reci îi ajungeau acum până aproape de genunchi. Răceala lor îi calmase durerea din picior, dar îi venea să vomite din cauza mirosului. I se părea nimerită situaţia fără ieşire în care se afla – aceea de a încerca să dea murdăria afară din casa lui, cu unelte rudimentare. Exact acest lucru încerca să facă de la arestarea lui George Saba. Mintea îi fusese plină de furie şi frică, de

frustrare şi intensă concentrare, din clipa în care fata aceea, Zubeida, intrase în clasa lui cu vestea despre raidul asupra casei lui George. Acum, mizeria întregului oraş se afla aici, materială şi dezgustătoare, i se lipea de picioare şi-i provoca silă.

S-a oprit şi şi-a îndreptat încet, spatele. A privit afară, în întunericul nopţii. Mâine vor repara ţevile. Vor curăţa subsolul şi, în curând, nepoţii lui vor putea să doarmă din nou aici. Dar mirosul nu se va duce aşa de uşor. Duhoarea îi va rămâne în nări, iar în somn va simţi mizeria târându-i-se pe piele.

Capitolul 18

Omar Yussef a căzut la pat, bolnav. Răceala a urcat dinspre picioare, după noaptea în care se cufundase în mizeria rece ca gheaţa, din subsolul casei. Până la ora când municipalitatea a reuşit să oprească scurgerea apelor menajere prin ţevi, iar Omar Yussef să azvârle mizeria din casă cu ajutorul unei oale, genunchii îi erau ţepeni şi îi ardea pielea la cea mai mică atingere. Îl durea spatele. Faţa îi era umedă şi lipicioasă. Inima îi bătea nebuneşte.

Maryam l-a trimis pe soţul ei sus, să se odihnească, apoi a chemat vecinii să o ajute să cureţe cu lopata cei câţiva centimetri de mizerie rămaşi la subsol, şi să frece gresia până când se va domoli duhoarea de canal. El stătea întins în pat. Spatele îi pulsa, ca şi cum un copil l-ar fi lovit în ritmul bătăilor inimii. Va trebui să oprească investigaţia pentru o zi sau două, pentru a face reparaţiile de care era nevoie în casă. Trebuia să se refacă după eforturile din noaptea abia încheiată. Însă nici el, nici George Saba nu îşi permiteau să irosească acest timp. A încercat să se ridice în capul oaselor, dar spatele i s-a împotrivit şi a căzut la loc, îngheţat de frig, deşi Maryam aprinsese radiatorul. Era, totuşi, foarte cald în cameră, aşa că şi-a descheiat cămaşa până la burtă. Pe părul de deasupra buricului erau picături de sudoare. Cu toate acestea, lui îi era frig. Îi era frig, când ar fi trebuit să îi fie cald, era slăbit şi avea frisoane, când ar fi trebuit să fie viguros şi să lupte cu putere împotriva nedreptăţii făcute lui George. Şi l-a închipuit pe prietenul său în celula îngheţată din sediul poliţiei. Se întreba ce ar spune dacă l-ar vedea pe Omar Yussef zăcând în pat, cu cămaşa deschisă peste abdomenul uscăţiv şi transpirat, într-o cameră în care radiatorul era dat la maximum.

Cineva a bătut la uşă. Vecina sa, Leila Salman, a băgat capul înăuntru. Era o femeie veselă, care lucra pe post de secretară a decanului universităţii locale. Lui Omar Yussef îi plăcea compania ei, pentru că era una dintre puţinele persoane cunoscute de el care se arăta mai puţin interesată de intifada, decât de istoria artei, reţetele de găluşti umplute cu carne tocată sau arheologie. Nu avea încă patruzeci de ani, şi se îngrăşase destul de mult după

naşterea ultimului copil, în urmă cu patru ani. Avea o rotunjime maternă, care îl făcea pe Omar să îşi închipuie cum ar fi să o atingă, să o ţină în braţe. Medita adesea, în joacă, la ce s-ar putea întâmpla dacă ea ar intra în dormitorul lui, dar acele fantezii nu includeau, de obicei, această neputinţă, cauzată de febră şi durerea acută de spate. Ea a intrat în grabă, îmbrăcată într-un trening gri, vechi, şi mănuşi roz, de bucătărie, iar în mână ţinea o ceaşcă de cafea, pe care i-a întins-o.

— Am făcut-o *sa'ada*, Abu Ramiz, aşa cum îţi place, a spus Leila.

Omar Yussef a încercat să se ridice, pentru a primi cafeaua, dar durerea de spate l-a săgetat şi s-a prăbuşit la loc. Leila a pus cafeaua pe măsuţa de noapte şi a ridicat un genunchi pe pat. L-a apucat pe Omar Yussef de subsuori şi l-a îndreptat. Strigătul lui de durere a fost înăbuşit de sânii ei mari, într-un mod cu totul caraghios. Omar Yussef a blestemat figura patetică pe care o făcea în faţa unei femei de care se simţea atras. Ea s-a aşezat pe marginea patului şi i-a dat cafeaua.

— Umm Ramiz m-a rugat să vin să vă ajut, a spus ea. Ce mizerie e jos!

La auzul numelui soţiei sale, lui Omar Yussef i s-a făcut ruşine de fanteziile sale cu Leila. A băut cafeaua, respirând anevoie.

— Leila, mulţumesc pentru tot.

— Pentru ce altceva sunt făcuţi vecinii, Abu Ramiz?

Cafeaua avea acea consistenţă delicioasă, care îi plăcea lui Omar Yussef. A terminat de băut şi i-a înapoiat Leilei ceaşca, împreună cu farfurioara împodobită cu foiţă aurie.

— Că tot veni vorba de vecini, după câte am auzit, aveţi un nou-venit în bloc, a spus el.

— Nu doar în bloc. S-a mutat chiar în apartamentul vecin. Mă înspăimântă gândul că oamenii aceia cu toate armele lor sunt de cealaltă parte a zidului camerei în care dorm copiii mei.

— Este doar Jihad Awdeh cu familia sa?

— Cu familia, da. Soţia şi cei doi copii, cred. Dar tot timpul vin atâţia oameni, cu tot felul de arme şi mai-ştiu-eu-ce! Azi noapte eram convinsă că tancurile care au tăiat strada veniseră să îl ridice pe el, sau să ne distrugă tot blocul. Aştept noaptea în care se va întâmpla şi asta, sunt sigură că va veni.

— Eu sunt sigur că nu se va petrece aşa ceva, Leila.

— Atunci, eşti singurul care nutreşte o asemenea speranţă. Chiar şi Brigăzile Martirilor se pregătesc de asta.

— Ce vrei să spui? Îşi consolidează apartamentul?

— Nu, plănuiesc unde să fugă ca să se ascundă. M-am dus la Jihad Awdeh să îl rog să îşi ţină armele în apartament, să nu le vadă copiii mei pe

hol, când ies la joacă. S-a purtat foarte frumos cu mine. Mi-a zis că va ţine armele ascunse. Părea că mă place, aşa că l-am întrebat dacă nu este îngrijorat că vor veni israelienii după el.

— Ce a zis?

— A zis: „Surioară, văd că îţi faci griji că îi voi aduce pe evrei pe capul vostru. Nu îţi fie teamă. Dacă invadează oraşul, voi părăsi apartamentul. În definitiv, familia mea se află aici, iar eu vreau să îi protejez. Plănuiesc să caut adăpost înăuntrul Bisericii Naşterii Domnului. Evreii nu vor îndrăzni să intre, aşa că voi fi în siguranţă acolo.“

— S-ar ascunde înăuntrul bisericii? Nu are nicio urmă de respect.

— Nu cred că respectul are vreo însemnătate pentru el, Abu Ramiz. O să se lupte cu ei până la moarte, judecând după cantitatea de armament din apartamentul lui. Ar face orice să scape de israelieni, chiar dacă asta înseamnă să se ascundă în cripta în care s-a născut Iisus.

— Dar călugării i-ar da voie să intre?

— Depinde dacă îi ameninţă cu arma, nu-i aşa? Nu oricine vrea să fie martir.

Leila s-a ridicat în picioare şi a luat ceaşca de cafea.

— Călugării trebuie să ţină seama şi de faptul că, interzicându-le accesul partizanilor în biserică, aceştia vor crede că toţi creştinii din oraş sunt împotriva mişcării de rezistenţă. Oricum, toată lumea îi consideră trădători pe creştini. Acum ar obţine şi dovada, nu-i aşa?

Omar Yussef a ascultat paşii Leilei pierzându-se către bucătărie: ceaşca de cafea a zornăit când a pus-o jos, apoi a coborât scările, să ajute la curăţenie.

Aşadar, Jihad Awdeh se va ascunde în Biserica Naşterii Domnului când vor veni israelienii după el. Dacă va fi avertizat cu cinci minute înainte de sosirea lor, nu îi va lua mult să ajungă pe străzile înguste ale *souk-ului.* De acolo, nu va trebui decât să traverseze Piaţa Manger, pentru a ajunge în faţa bisericii. Una dintre cele mai importante biserici din întreaga lume. Dacă preoţii nu închid Poarta Umilinţei înainte ca el să ajungă acolo, Awdeh va intra în biserică. Acolo ar fi în siguranţă. Soldaţii nu vor îndrăzni să-l urmărească în întunericul bisericii maronii. Omar Yussef îşi imagina cum i-ar condamna lumea întreagă pe israelieni dacă ar trage cu arma într-o bazilică bizantină sau dacă l-ar împuşca pe Jihad Awdeh pe scările în formă de evantai care duc la peştera unde s-a născut Iisus.

Era un plan menit să îl salveze pe Jihad Awdeh, dar s-ar putea dovedi un dezastru pentru oraşul Betleem. Poate vor ataca, totuşi, biserica. Poate vor fi ucişi câţiva preoţi. Sau poate îl dau ei afară din biserică pe Jihad Awdeh, iar musulmanii din oraş se vor întoarce împotriva creştinilor. Omar Yussef se

întreba dacă nu ar fi cazul să transmită informaţia pe care o deţinea cuiva din ierarhia bisericească. Fiind avertizaţi din timp, ar putea să încuie porţile şi să îi lase afară pe luptătorii musulmani. Se va duce la Elias Bishara să îl avertizeze. Când îi va trece durerea de spate.

Omar Yussef voia să se întindă din nou, dar era imobilizat în poziţia în care îl lăsase Leila. A încercat să se lase mai jos, dar nu a reuşit decât să alunece într-o poziţie arcuită, care îi provoca dureri. Cu mare efort, s-a lăsat pe o parte, rămânând astfel pentru a-şi trage sufletul, gâfâind din pricina efortului, în ritmul pulsaţiilor pe care le simţea între coaste.

În această poziţie l-a găsit Khamis Zeydan când se lăsa seara. Omar Yussef i-a auzit vocea energică venind de la parter, acompaniată de râsul lui Maryam. Femeia savura acest moment de criză, mânia provocată de ceea ce făcuseră israelienii fiind domolită de generozitatea cu care prietenii i-au venit în ajutor. Omar Yussef ştia că inspectorul Zeydan va urca să îl vadă. S-a străduit să se întoarcă pe spate, dar nu se putea mişca. La intrarea lui Khamis Zeydan, sudoarea i se prelingea pe trup.

— Abu Ramiz, arăţi groaznic.

Khamis Zeydan şi-a tras un scaun la marginea patului. Era pe cale să se aşeze, când a decis să îl întoarcă pe Omar Yussef într-o poziţie mai confortabilă.

— Să te ajut să stai drept.

— Mă descurc şi singur, a spus Omar Yussef.

— Chiar şi aşa.

Khamis Zeydan l-a ridicat pe prietenul său şi i-a aşezat o pernă la spate, la mijlocul tăbliei patului.

Omar Yussef i-a îndepărtat mâna.

— Lasă-mă în pace.

Khamis Zeydan îşi păstrase buna dispoziţie cu care i se adresase lui Maryam şi celor de jos. A făcut un semn glumeţ cu proteza sa înmănuşată în negru.

— Asta îmi aminteşte de zilele acelea din Damasc, când am fost împuşcat în spate, după ce am scăpat din Iordania, în timpul lui Septembrie Negru17. Ţi-am povestit? Regele Hussein aproape a reuşit să mă aresteze, şi am fost nevoit să fug peste graniţa dintre Iordania şi Siria, împreună cu Abu Bakr, îl ştii, prietenul meu din Majdal, care se află acum în Gaza, lucrează pentru Serviciile de Spionaj. Dar ştiam că eram urmăriţi. În cele din urmă, m-au împuşcat când eram pe punctul de a pleca spre Liban. Doctorii au spus că am avut noroc că glonţul nu mi-a atins coloana vertebrală, altfel aş fi fost într-o situaţie mai gravă decât eşti tu acum. Desigur, îmi imaginez că singura situaţie mai gravă decât a ta ar fi un glonţ în şira spinării.

— Are cineva de gând să-mi plaseze şi mie un glonţ în şira spinării?

Khamis Zeydan a renunţat la atitudinea voioasă, de doctor aflat la căpătâiul pacientului.

— Este destul de posibil.

— Ai venit cu un mesaj din partea lor?

— Nu sunt mesagerul lor.

Inspectorul se înfuriase.

— Pari destul de mulţumit de tine, după ce le-ai dus mesajul care a ucis-o pe Dima Abdel Rahman.

— Încă mai gândeşti aşa? Nu îmi vine să cred. Chiar mă crezi în stare să dezvălui informaţii care ar conduce la o crimă? Chiar dacă aş fi ştiut cu siguranţă cine a ucis-o pe Dima Abdel Rahman, nu aş fi putut să îi conduc la ea.

— Ştii cine sunt ucigaşii.

— Nu. Dacă aş avea dovezi, i-aş aresta. După cum ţi-am spus, bănuiesc că este vorba de o crimă de onoare. Tatăl sau fratele lui Louai credea că are un amant şi a ucis-o pentru a o împiedica să dezonoreze memoria soţului ei. Ori, poate se întâlnea cu un bărbat, noaptea, în pădure; cineva a cărui patimă a scăpat de sub control. Dar nu pot dovedi nimic. Nu încă.

— Când am mers să îi vedem cadavrul, mi-ai zis că povestea are aspecte pe care eu nu le cunosc. Ce îmi ascunzi?

— Doar ceea ce nu îţi va face bine.

— Pleacă! Dacă nu poţi fi cinstit cu mine, nu vreau să intri în casa mea.

Khamis Zeydan l-a fixat cu privirea pe profesorul căzut la pat. Încetişor, i s-a adresat din nou:

— Am venit să îţi spun că preşedintele a semnat ordinul pentru execuţia lui George Saba. Au fixat data.

Omar Yussef a rămas tăcut şi nemişcat.

— George va fi executat poimâine, la prânz.

— Nu, e prea puţin timp.

— Prea puţin timp pentru ce? Ca să îl reabilitezi? Nu îl poţi ajuta, Abu Ramiz.

Khamis Zeydan şi-a pus mâna cea sănătoasă pe piciorul lui Omar Yussef.

— Trebuie să te gândeşti la tine, la protecţia ta şi a familiei tale. George nu mai poate fi ajutat.

Chiar asta fac, mă protejez, îşi zise Omar Yussef. *Dacă George moare în acest mod dezgustător, pot să mă lege şi pe mine la ochi şi să mă pună la acelaşi stâlp de execuţie, căci oricum din mine nu va mai rămâne*

nimic.

— Trebuie să te însănătoşeşti şi să te întorci la şcoală.

Omar Yussef l-a privit pe Khamis Zeydan cu curiozitate.

— Nu ai auzit că ies la pensie?

Khamis Zeydan a scuturat din cap.

— Şeful tău american, Steadman, spune în dreapta şi în stânga că nu are de gând să te lase să ieşi la pensie. O spune oricui stă să îl asculte. A venit chiar şi la poliţie de dimineaţă, să ne anunţe acelaşi lucru. Nu ştiu ce i-ai spus, dar dacă mai înainte voia să te pensionezi, acum pare gata să facă orice, numai să îţi păstrezi slujba.

Apelul la sensibilitatea culturală are efecte uimitoare asupra unui snob liberal, care habar nu are pe ce lume trăieşte, îşi zise Omar Yussef. Dacă nu s-ar fi simţit atât de jalnic şi de suspicios, i-ar fi făcut mare plăcere să îi împărtăşească şi lui Khamis Zeydan gluma, dar febra şi execuţia iminentă i-au îngheţat zâmbetul pe buze.

— Steadman a zis că suplinitoarea nici nu mai lucrează şi că a preluat el însuşi clasele tale până când te întorci. Khamis Zeydan s-a ridicat şi l-a bătut pe Omar Yussef peste picior.

— Ei bine, trebuie să plec. Allah să te ajute să te faci bine. Şi du-te înapoi la şcoală.

— O să mă duc, a spus Omar Yussef. Mâine dimineaţă voi fi la post, la vechiul meu birou.

Khamis Zeydan a zâmbit, apoi a ieşit.

Omar Yussef i-a poruncit durerii să dispară. Avea mai puţin de două zile pentru a-l salva pe George Saba. Ar putea încerca să îl convingă pe judecător să schimbe verdictul. Ar putea să îi arate pistolul Webley şi cartuşele de tip MAG. Se cunoşteau, într-o oarecare măsură, de la întrunirea aceea, organizată de ONU în urmă cu câteva luni. Poate că judecătorul îşi va aminti de el.

Preşedintele semnase deja ordinul. Nimeni, cu excepţia lui Omar Yussef, nu dorea să oprească execuţia. Dar el era dator să încerce.

Era frig şi întuneric. Ceasul electronic de pe măsuţa de toaletă arunca o lumină roşie printre umbrele din cameră. Era ora şapte fix – George Saba era condamnat să moară în patruzeci şi una de ore. Lui Omar Yussef i se părea că nu are la dispoziţie decât câteva secunde. Şi-a frecat faţa şi a privit către ceas. Era şapte şi un minut, şi totuşi avea senzaţia că George era pregătit chiar în această clipă pentru a fi executat. La şapte şi două minute, mulţimea s-ar aduna, bubuitul de tobe ar începe la şapte şi trei minute, iar la şi patru minute, Omar Yussef era sigur că totul s-ar termina pentru prietenul său. Ştia că în următoarele două zile va retrăi, minut cu minut, uciderea lui George. Acelea

vor fi ultimele minute ale vieţii lui George Saba. Asta dacă Omar Yussef nu va reuşi să oprească ceasul.

Se întreba în ce direcţie să îşi continue investigaţia. Poate felul în care a fost efectuată arestarea lui George să îi dea un indiciu, ceva care să demonstreze, dincolo de orice îndoială, că Tamari este responsabil de înscenarea aceasta. I se spusese în mod repetat că George şi-a mărturisit fapta. Nu putea fi adevărat. Până acum, Omar Yussef nu a auzit decât relatarea denaturată a arestării, din gura elevei sale, Khadija Zubeida, în acea primă dimineaţă, la şcoală. Ce se spusese cu adevărat când poliţiştii s-au dus acasă la George? Tatăl Khadijei făcea parte din brigada care efectuase arestarea. Omar Yussef se va duce la şcoală de dimineaţă, să o întrebe pe fată unde îl poate găsi pe tatăl ei. Îl va căuta pe Mahmoud Zubeida şi îi va cere să îi relateze cum a decurs prinderea lui George. Trebuie să pună cap la cap detaliile acestei întâmplări, pentru a-l descoperi pe cel care a condus operaţiunea.

17 Luna septembrie a anului 1970, când regele Hussein al Iordaniei a luat măsuri pentru a suprima încercarea organizaţiilor palestiniene de a-l detrona; conflictul a dus la moartea a mii de oameni din ambele tabere; conflictul armat a durat până în iulie 1971 şi s-a soldat cu expulzarea Organizaţiei pentru Eliberarea Palestinei şi a mii de palestinieni în Liban.

Capitolul 19

Ploaia amenința să cadă, întunecând zorile şi pişcându-i faţa lui Omar Yussef cu sărutări de gheaţă, în timp ce el se îndrepta, cu capul adăpostit între umeri, spre Şcoala de Fete de pe lângă Agenţia de Ajutor şi Muncă a Naţiunilor Unite. Adormise devreme, lipsindu-se de cină, atât de epuizat era de inundaţia din subsolul casei şi de noaptea nedormită. S-a trezit devreme şi a făcut un duş, lăsând apa fierbinte să i se prelingă pe spatele încordat. Îl mira faptul că se simţea atât de bine faţă de seara precedentă, când zăcuse întins în pat. Nici vântul rece, nici întunericul zorilor nu îl puteau descuraja. Termenul pe care îl avea la dispoziţie pentru salvarea lui George era scurt, şi pentru prima dată în ultimele zile, simţea că trupul îi este capabil de o asemenea faptă. Îi venea să spună că se simţea mai tânăr după lunga noapte de somn.

Ceasul era aproape şapte. Copiii vor sosi într-un sfert de oră. Dacă informaţiile lui Khamis Zeydan erau corecte, Steadman ar trebui să se afle în clasa de istorie acum, căutând câteva expresii necunoscute într-un dicţionar englez-arab, pregătindu-se să le ţină elevelor un curs în limba lui stranie, stricată. Sărmanul idiot era gata să se supună efortului chinuitor de a le vorbi fetelor în arabă şi, chiar mai rău, de a se strădui să înţeleagă pronunţia nedesluşită a adolescentelor, doar pentru a nu da impresia unui tip lipsit de sensibilitate culturală. Ei bine, până la sfârşitul lunii va descoperi că efortul său a fost zadarnic. Omar Yussef se va întoarce la catedra sa, pregătit pentru încă zece ani de profesorat. Le va învăţa încă pe fetele din Dehaisha semnificaţia istoriei şi a culturii lor, în timp ce Steadman va pleca spre genul de post îndepărtat al Naţiunilor Unite în care Omar Yussef şi-l imaginase întotdeauna, suportând totul cu răbdare, în vreo şcoală somaleză din spatele frontului, sau predându-le araba bosniacilor musulmani. Da, aceasta ar fi specialitatea lui. Omar Yussef a zâmbit. Acum, Steadman se va crede expert în problemele lumii arabe.

Omar Yussef a traversat strada către şcoală. Coloana cenuşie, înaltă, în care era sculptată harta Palestinei, se topea în plumburiul cerului apăsător,

astfel încât, la o primă privire, i s-a părut că fusese distrusă în vreun raid nocturn al israelienilor. Când a reuşit să o izoleze printre umbrele dimineţii, şi-a dorit să fi dispărut, totuşi. S-a oprit pentru a se uita la ea. Nu se putea abţine; de fiecare dată când vedea sculptura, îşi fixa cu privirea, timp de câteva clipe, satul tatălui său, locul unde se născuse şi el. Desigur, acesta era şi scopul sculpturii, să perpetueze dorinţa reîntoarcerii pe acele meleaguri, în comunităţile care încetaseră să mai existe, imortalizate însă în amintirile sentimentale ale bătrânilor, şi atârnând de gâtul tinerilor, sub forma acestei pietre uriaşe. Omar Yussef ura sculptura din faţa sa.

Explozia l-a lovit pe Omar Yussef în piept ca pumnul unui campion la box. L-a aruncat pe spate, în noroiul din faţa şcolii. Timp de câteva clipe, a rămas în noroiul rece, incapabil să îşi revină din ameţeală. Un val de fum negru se ridica dinspre intrarea şcolii, împrăştiind un miros de cărbune. Omar Yussef a încercat să se liniştească. La început a crezut că se aflase în centrul exploziei, atât de puternic fusese suflul ei. Simţea că unda de şoc i-a străpuns toracele. Dar inima continua să îi bată. A înţeles atunci că detunătura avusese loc în şcoală. Cine putea fi înăuntru la această oră? Era prea devreme pentru Wafa. Portarul era probabil în şcoală, ocupat să facă curăţenie – scaunul lui de lângă intrare era gol.

Omar Yussef privea fix, prin norul de fum. A văzut scaunul gol, de plastic. Apoi a auzit pe cineva pe coridor, apropiindu-se de intrare. Portarul se târa prin fumul negricios. Omar Yussef s-a ridicat în picioare şi s-a aplecat peste el. În locul unde îl duruse spatele, simţea acum o rigiditate, pe care însă a ignorat-o. Faţa portarului era neagră de fum şi îi curgea sânge din nas.

— Abu Ramiz, eşti aici? a întrebat portarul, surprins.

— Ce s-a întâmplat?

Portarul a tuşit şi a scuipat.

— Explozia a venit dinspre clasa dumitale, Abu Ramiz. Domnul Christopher e acolo.

Omar Yussef l-a tras pe portar către stradă şi l-a lăsat în grija a două fete care ajunseseră devreme la şcoală.

— Du-te la brutăria de acolo, i-a spus uneia dintre copilele mute de uimire. Zi-le să sune la salvare.

Apoi s-a îndreptat către coridorul înecat în fum.

Geamurile de la clasa lui Omar Yussef erau împrăştiate pe partea stângă a coridorului. Sticla a scrâşnit sub paşii săi. A scos o batistă din buzunarul sacoului, cu care şi-a acoperit gura şi nasul. Cu fiecare răsuflare, mirosul amar de lemn ars câştiga teren în lupta cu apa de colonie în care îşi înmuia batista în fiecare dimineaţă. A început să tuşească.

Uşa clasei de istorie atârna de o balama, într-un unghi de patruzeci şi

cinci de grade. Omar Yussef a împins-o într-o parte şi a pătruns în încăpere. Rafturile de cărţi erau în flăcări, iar câteva dintre băncile din primul rând zăceau răsturnate. Catedra fusese sfărâmată în atâtea bucăţi, încât nu mai rămăsese din ea decât rama goală. În spatele ei, Omar Yussef a văzut o mână. Degetele erau îndoite, ca şi cum ar fi încercat cu disperare să se prindă de podea, înfigându-şi unghiile în linoleum. De surprindere, lui Omar Yussef i-au căzut braţele pe lângă corp şi s-a înecat când a inspirat adânc, fără să vrea, fumul înţepător. Şi-a astupat din nou gura cu batista şi a respirat profund. Pe podeaua clasei se afla o mână retezată de corp. Trebuie să fie a lui Steadman. Portarul a spus că directorul se află aici, iar Omar Yussef, la rândul său, se aşteptase să îl găsească pe american pregătindu-şi lecţiile, aşezat la această catedră.

Omar Yussef a păşit peste resturile catedrei. În spatele mâinii, fumul se ridica încă, dar s-a risipit îndată, dând la iveală ceea ce mai rămăsese din Christopher Steadman. Cămaşa americanului era pârjolită în faţă. Explozia lăsase pe pielea lividă de pe stomac şi de pe piept pete de negreală şi zdrelituri de un roşu aprins. Era pe jumătate sprijinit de partea de jos a bibliotecii înclinate, cuprinse de flăcări, iar capul îi era dat pe spate. Părea că se odihneşte, sforăind uşor prin gura întredeschisă. Omar Yussef a crezut că poate este viu. S-a grăbit să ajungă lângă el şi a îngenuncheat alături. Trebuia să îl îndepărteze de rafturile cu cărţi, înainte ca focul să ajungă la el sau să îl sufoce fumul. A apucat corpul lui Steadman cu braţele făcute cârlig şi l-a târât spre uşă. Americanul era greu. În timp ce se chinuia să îl târască, şi-a ferit privirile. Scalpul îi era pârlit pe stânga, aceeaşi parte pe care îşi pierduse mâna. Ochii lui Steadman s-au deschis din pricina izbiturilor. Erau sticloşi şi albaştri. Omar Yussef aproape l-a scăpat din mâini atunci când capul s-a răsturnat pe spate către el, cu privirea aceea goală, de viţel somnoros. Şi-a dat seama că omul este mort, dar a continuat, totuşi, să îl tragă spre coridor. Ochii îl usturau din pricina sudorii prelinse în ei şi amestecate cu fum.

Trei adolescenţi au năvălit în încăpere şi l-au ajutat pe Omar Yussef să târască trupul pe coridor, şi apoi spre ieşire.

— Ce s-a întâmplat, *ustaz*? a întrebat unul dintre ei. Este mort?

L-au întins pe Christopher Steadman pe treapta de la intrarea în şcoală. Omar Yussef i-a pipăit zadarnic gâtul, în căutarea pulsului. Şi-a scos paltonul şi l-a întins peste trupul gol, scalpul zdrelit şi braţul lipsit de mână, ca să nu vadă ceilalţi copii. Acesta era al doilea palton la care renunţa în două zile. Pe primul îl cedase unui om care era ca şi mort. De data acesta, o făcea în favoarea unui mort adevărat. Sudoarea de pe corpul lui Omar Yussef se răcise acum, când eforturile sale se încheiaseră şi se îndepărtase de căldura focului. Erau prea mulţi morţii pentru care el renunţase la haine. Simţea că paltoanele

lui se preschimbau în giulgiuri. Oare cea din urmă haină a sa, care acum atârna în cuier, lângă uşa de la intrare, îi va servi lui însuşi drept linţoliu? Era un hanorac negru, culoare potrivită unui mort.

Sirena ambulanţei din tabăra de refugiaţi se îndrepta urlând către intrarea în şcoală. Trei medici au străpuns mulţimea de copii care se adunase. Erau pe punctul de a îndepărta paltonul de pe cadavru, când Omar Yussef i-a oprit.

— Aşteptaţi până îl duceţi în ambulanţă, a spus el. Pentru demnitatea lui.

Medicii au încuviinţat printr-o mişcare a capului şi au împins corpul lui Steadman pe o targă uşoară, de culoare portocalie. Doi dintre ei l-au dus la ambulanţă, în timp ce al treilea a examinat rănile portarului. Omar Yussef se mira că moartea îl făcuse să se gândească la demnitatea lui Steadman. Mortul îşi fluturase prea mult mândria când era în viaţă, şi de aceea lui Omar Yussef nu îi păsase de ea. Acum era singurul care dorea s-o apere.

A sosit maşina pompierilor. Aceştia au întins un furtun de-a lungul coridorului şi au început să toarne apă în clasa de istorie.

Câţiva copii plângeau, dar majoritatea erau posaci şi tăcuţi. Omar Yussef rămăsese pe treptele şcolii.

— Domnul director Steadman a fost ucis. Încă nu ştim ce s-a întâmplat, dar, după cum vedeţi, nu se pot ţine cursuri azi. Duceţi-vă acasă acum şi spuneţi-le copiilor din schimbul de după-amiază să nu vină azi la şcoală.

În vreme ce mulţimea de copii se împrăştia, a sosit Khamis Zeydan, cu două jeepuri. Omar Yussef l-a privit pe inspectorul de poliţie apropiindu-se. Ceva din privirea lui Khamis Zeydan îi sugera că nu se aşteptase să îl vadă pe vechiul său coleg de facultate la intrarea în şcoală, dându-le ordine copiilor. Atunci a înţeles Omar Yussef. Cineva intenţionase să îl ucidă pe profesorul din clasa de istorie. Nimeni nu avea vreun motiv să dorească moartea lui Steadman. Bomba – pentru că sigur fusese o bombă – îi era destinată lui Omar Yussef.

— Abu Ramiz, ce s-a întâmplat aici? a întrebat Khamis Zeydan.

— O bombă. A explodat în clasa de istorie. Steadman se pregătea să îmi ţină locul la curs. Explozia l-a ucis. Acum un minut l-a luat salvarea.

— De ce îţi ţinea americanul locul?

Lui Omar Yussef i s-a părut că vocea lui Khamis Zeydan trădează o umbră de dezamăgire. Îşi amintea că îi spusese cu o zi înainte că se va întoarce la şcoală în această dimineaţă. Oare Khamis Zeydan pusese bomba? Sau a transmis informaţia, aşa cum Omar Yussef bănuia că făcuse şi în cazul morţii Dimei Abdel Rahman? Simţind din nou fumul în gât, Omar Yussef a

început să tuşească până i-au dat lacrimile. Khamis Zeydan şi-a întins mâna către braţul lui, dar el s-a ferit.

— Îmi ţinea locul, a îngăimat Omar Yussef, deoarece i-am spus că în ochii celor din tabără ar fi o insultă la adresa mea dacă ar păstra-o pe suplinitoare.

— Se afla în clasă la cererea ta?

— Nu, nu direct. Doar în parte.

— Aşa, care va să zică.

Khamis Zeydan s-a uitat la el îndelung, capul i s-a întors la stânga, dar ochii îl fixau în continuare pe Omar Yussef.

— Vrei să spui că a murit la comanda mea?

Omar Yussef era furios.

— Nu este adevărat că încerca să scape de tine? În ciuda recentelor lui dezminţiri publice, avea încă de gând să te forţeze să ieşi la pensie.

— Eşti nebun.

— Ascultă-mă, Abu Ramiz, te-ai amestecat în nişte treburi smintite, în ultima vreme. Nu ştiu cu cine te-ai asociat sau ce fac ei pentru tine, dar ştiu că te-ai dus la sediul lui Hussein Tamari acum două zile.

— M-ai pus sub urmărire?

— Îi urmăresc pe cei care intră şi ies din ascunzătoarea lui Tamari. Ce făceai acolo?

— Ştii foarte bine că încercam să îl ajut pe George Saba. Chiar mă crezi în stare să aranjez cu Tamari ca americanul să fie ucis? De ce nu îi arestezi pe cei care i-au omorât pe Louai şi pe Dima Abdel Rahman? Ei sunt cei care i-au înscenat totul lui George, ei sunt cei care au pus bomba. Nu înţelegi că vor să mă ucidă? Credeau că voi fi în clasă. Tu, mai ales, ştiai asta foarte bine.

— Ce vrei să insinuezi?

— Ţi-am spus aseară că mă voi întoarce la şcoală în dimineaţa aceasta.

— Nu te-am crezut nicio secundă. Nici măcar nu credeam că te vei ridica din pat în dimineaţa aceasta. Eşti mai rezistent decât credeam eu.

Khamis Zeydan a făcut un pas în lături, pentru a-i lăsa pe pompieri să iasă de pe coridor. L-a oprit pe unul dintre ei.

— Aţi localizat incendiul?

— Da, puteţi intra acum.

— Ştii ceva, Abu Ramiz, nu ar trebui să ne suspectăm unul pe altul, spuse Khamis Zeydan în şoaptă. Ar trebui să ne calmăm. Ce ar fi să preiei tu conducerea şcolii şi a angajaţilor şi să te ocupi de curăţenie? Eu o să încep investigaţia la locul exploziei.

Khamis Zeydan a intrat în şcoală cu jumătate din pluton. Ceilalţi s-au aşezat în semicerc, în faţa intrării, înconjuraţi de vreo zece copii curioşi, care rămăseseră prin apropiere. Omar Yussef a observat că tatăl Khadijei Zubeida se afla în rândul poliţiştilor postaţi cu puştile Kalaşnikov printre noroaie. Venise la şcoală în această dimineaţă pentru a o întreba pe fată cum putea să îl găsească pe tatăl ei, iar acum el se afla aici. I-a întins mâna în semn de salut.

Poliţistul era respectuos.

— O dimineaţă plină de fericire, *ustaz*, i-a urat el.

— O dimineaţă luminată, a răspuns Omar Yussef. Mahmoud, trebuie să vorbesc cu dumneata.

Omar Yussef a traversat coridorul, urmat de Mahmoud Zubeida. Poliţistul a privit liniştit în clasa distrusă, unde colegii săi încercau să estimeze amploarea şi sursa exploziei. *A văzut genul acesta de distrugeri de multe ori*, gândea Omar Yussef. *Nici nu îl îngrijorează că aceasta este clasa propriei sale fiice.*

Cei doi au intrat în biroul lui Steadman. Omar Yussef a închis uşa şi i-a făcut un semn lui Mahmoud Zubeida să se aşeze. După ce a încercat să îşi aşeze Kalaşnikov-ul în poală, dar nu a reuşit, pentru că braţele fotoliului îi stăteau în cale, omul a lăsat arma pe podea. Şi-a frecat mustaţa neagră cu dosul unui deget, neliniştit. Şi-a dat jos bereta cu o lovitură şi a prins-o la piept, ca un ţăran din Evul Mediu, scoţându-şi căciula în faţa seniorului. Omar Yussef a rămas în picioare în spatele biroului.

— Mai întâi, Mahmoud, vreau să-ţi mulţumesc că m-ai lăsat să mai rămân în sala de judecată zilele trecute, a spus Omar Yussef.

— Nu aveţi pentru ce, *ustaz*. Pot să vă întreb dacă acela era tatăl colaboratorului? Bătrânul care plângea?

— Da, este un vechi prieten.

— Chiar dacă a crescut la uşa lui un colaborator, trebuie să respectăm suferinţa unui bătrân. Domnul ştie că nu e vina tatălui dacă fiul este mârşav.

— Desigur.

Omar Yussef s-a aplecat în faţă.

— Mahmoud, vreau să îmi explici ce s-a întâmplat în timpul arestării lui George Saba. Khadija mi-a zis că te aflai acolo când a fost ridicat. Relatarea ei mi s-a părut foarte interesantă. Poţi să îmi povesteşti?

— De ce? Adică, de ce vă interesează asta, *ustaz*?

— Mahmoud, în această dimineaţă s-a petrecut ceva îngrozitor aici, chiar în clasa în care învaţă Khadija. Sper că vei înţelege că nu îţi pot spune totul acum, dar îi voi împărtăşi tot ce ştiu inspectorului Khamis Zeydan. Însă cred că este o legătură între ceea ce i s-a întâmplat domnului director Steadman şi incidentul cu Saba.

— Cum ar putea un colaboraţionist să fie implicat în moartea unui director de la o şcoală înfiinţată de ONU?

— Nu este atât de simplu, Mahmoud. Dar te rog, de dragul fiicei tale, povesteşte-mi despre arestare.

Mahmoud Zubeida părea îngrijorat. Chipul îi trăda nedumerirea. *E un om simplu*, şi-a zis Omar Yussef, *care nu ştie dacă va da de belea cu Khamis Zeydan, sau chiar cu Hussein Tamari, vorbind cu mine. Dar este atât de prostănac, încât se simte intimidat şi gata să primească ordine de la oricine s-ar afla în spatele unui birou.*

— Ne-am dus la Beit Jala devreme, a spus Mahmoud Zubeida. Eram cu trei jeepuri. Am spart uşa de la intrare. Nu puteam aştepta să ne deschidă cineva, deoarece comandantul ne-a spus că George Saba este periculos. Ne poate ataca sau se poate sinucide cu o capsulă cu cianură. Israelienii le dau otravă colaboratorilor, în caz că sunt prinşi, ştii dumneata.

— Cine era comandantul?

— Maiorul Awdeh.

— Jihad Awdeh?

— Maiorul Jihad, da.

— Este maior?

— La Securitate. În dimineaţa aceea am fost repartizaţi să colaborăm cu detectivii lui.

— Ce s-a întâmplat după ce aţi intrat?

— L-am pus pe creştin la perete.

— S-a opus?

— Nu, se purta ca un laş, îi era frică.

— A mărturisit?

— Imediat. A zis: „Ştiu despre ce este vorba“.

— Maiorul Jihad l-a informat care sunt acuzaţiile?

— Da, i-a spus că este acuzat de colaborare cu Forţele de Ocupaţie în cazul morţii lui Louai Abdel Rahman.

— Iar George Saba şi-a recunoscut vinovăţia?

— Da.

— Jihad Awdeh i-a spus de ce e acuzat, iar Saba a răspuns: „Ştiu despre ce este vorba“.

Mahmoud Zubeida a făcut o pauză.

— Nu, a mărturisit chiar înainte ca maiorul să îl informeze despre acuzaţii.

— Deci poate mărturisea o altă vină?

— Nu înţeleg.

— A zis că ştie de ce aţi venit să îl arestaţi. Dar poate se înşela în

privinţa motivului. A părut surprins când maiorul Jihad i-a spus de ce e acuzat?

— Nu îmi amintesc, *ustaz*. Îmi pare rău.

— A mai spus maiorul Jihad şi altceva?

— După câte îmi amintesc, nu.

— Tu l-ai dus pe Saba la jeep?

— Da. Am mers cu el în maşină până la închisoare.

— A fost liniştit în maşină?

— Da, era foarte speriat, s-a purtat ca un laş, cum am zis.

Mahmoud Zubeida a zâmbit. Dinţii lui aveau culoarea fildeşului vechi, din cauză că obişnuia să mestece frunze de betel.

— Maiorul Jihad l-a speriat destul de tare.

— Cum?

— Când se îndrepta către ieşire, a făcut aşa.

Poliţistul a mimat gestul tăierii gâtului. A râs încet şi adânc, printre dinţii pătaţi, ca un idiot din desenele animate.

— Creştinul s-a făcut alb la faţă.

Omar Yussef îşi amintea gestul pe care i-l descrisese George Saba în celula sa. Jihad Awdeh făcuse gestul de a trece degetul peste gât în seara când George i-a alungat pe el şi pe Hussein Tamari de pe acoperişul casei lui. Aşadar, a repetat gestul când Tamari l-a trimis să îl aresteze pe George pentru colaboraţionism. Omar Yussef îşi amintea cât de neliniştitoare fusese discuţia cu Jihad Awdeh când se dusese la sediul partizanilor, în urmă cu două zile. Nici nu îşi putea imagina teroarea pe care o sădise în inima lui George bucuria lui Awdeh, născută din răzbunare.

— Mulţumesc, Mahmoud.

Omar Yussef s-a aşezat în scaunul lui Steadman.

— Ar fi mai bine să te întorci la postul tău, să nu se supere inspectorul Zeydan că ai plecat.

— Aveţi dreptate, *ustaz*.

Poliţistul s-a ridicat, trăgându-şi bereta pe cap, până la ochi.

— Mulţumesc.

Când Mahmoud Zubeida a părăsit încăperea, a intrat secretara şcolii.

— Complimente, Abu Ramiz.

— Omagiile mele, Wafa.

— Ai venit să ajuţi la curăţenie?

Omar Yussef şi-a pus palmele pe biroul de lemn nelăcuit. Nu avea timp să îi organizeze pe muncitori şi pe profesori. Execuţia lui George Saba era programată să aibă loc peste douăzeci şi opt de ore. Dar el nu ştia cum să continue. Avea nevoie de ajutorul poliţiei, dar Khamis Zeydan era fie

dispreţuitor faţă de bănuielile lui, fie implicat în muşamalizare. Nu avea rost să alerge prin tot oraşul, pentru a vorbi cu oficiali de rang inferior. Aceştia nu ar face decât să îl trimită la Khamis Zeydan sau să îl sfătuiască să nu atragă urgia Brigăzilor asupra sa. Ei bine, această urgie se manifestase deja cu prisosinţă. Martori îi erau o clasă făcută scrum şi un american mort. Ar fi mai înţelept din partea lui să stea pe lângă poliţişti o vreme, cât cercetează ei locul exploziei. Deşi îl bănuia pe Khamis Zeydan de colaborare cu criminalii, nimeni nu va îndrăzni să îl ucidă în şcoala plină de poliţişti, muncitori şi profesori. Ar putea să rămână aici, să reflecteze serios la ce avea de făcut.

— Wafa, spune-le celorlalţi profesori să îşi verifice clasele, să vadă ce este stricat. Eu o să sun la biroul din Ierusalim, să ne trimită muncitori care să repare totul.

Wafa a încuviinţat din cap.

— Crezi că vor trimite un alt american să se ocupe de şcoală, Abu Ramiz?

— Nu m-am gândit la asta, Wafa.

Secretara a zâmbit.

— Presupun că acum nu mai ai motiv să ieşi la pensie.

— Wafa, eşti îngrozitoare!

Wafa a închis uşa, râzând.

Omar Yussef a rămas în camera cufundată în tăcere, ascultând sunetele îndepărtate care veneau dinspre clasa distrusă. Wafa avea dreptate: nu mai avea de înfruntat un şef care voia să scape de el. Antipaticul inspector şcolar al guvernului va fi nevoit să îşi exercite influenţa asupra unui nou director, dar de data aceasta, Omar Yussef va fi pregătit să se apere mult mai eficient. Deodată, perspectivele sale profesionale se arătau mai grozave decât fuseseră în ultimele luni. Pentru prima dată de când Steadman începuse să facă totul pentru ca el să părăsească şcoala, simţea că are ceva de pierdut. O clipă, i-a trecut prin minte că încercarea de a-l salva pe George Saba îi pune în primejdie această nouă securitate. Imediat, i s-a făcut ruşine de acest gând egoist, dar nu l-a dat uitării.

A deschis micul aparat de radio pe care Steadman îl ţinea pe un raft, în spatele biroului. A căutat postul local de radio al guvernului. Poate vor anunţa graţierea lui George Saba, sau vreo altă ştire despre cazul acesta. Chiar dacă erau veşti proaste, voia să le audă cât timp stătea în acest birou, gândindu-se la ce avea de făcut. Ar putea să fie şi vreo ştire despre atacul cu bombă de la şcoală. A ridicat receptorul şi a format numărul biroului ONU din Ierusalim.

Capitolul 20

Radio Betleem şi-a întrerupt emisiunea de dezbateri matinale cu o informaţie despre un nou martir. Acest martir şi-a dat viaţa, intona prezentatorul, detonând o bombă pe care a transportat-o la Ierusalim. A murit pe o stradă, lângă o piaţă numită Mahaneh Yehuda. Nu aveau deocamdată alte amănunte, dar prezentatorul a promis să revină cu informaţii despre identitatea martirului şi numărul de morţi de îndată ce le va primi. Solemnitatea din vocea lui nu reuşea să-i mascheze entuziasmul.

Omar Yussef aştepta în biroul lui Christopher Steadman să îl sune cineva de la sediul ONU din Ierusalim, să îi spună când vor veni muncitorii pentru a repara clasa distrusă în explozia din dimineaţa aceea. Poliţia a terminat de scotocit prin clasa nimicită, iar acum, cu toţi elevii trimişi acasă, clădirea era cufundată în tăcere.

Discuţiile de la radio s-au îndreptat către speculaţii privind originea martirului. Unul dintre comentatori susţinea că în prezent este mai uşor să intri în Ierusalim dinspre Ramallah, aşadar omul venea probabil dintr-acolo. Pe de altă parte, i se părea puţin probabil să vină dinspre Betleem, întrucât erau atât de mulţi soldaţi care păzeau graniţele oraşului, acolo unde militanţii trăgeau cu arma peste vale, dinspre Beit Jala, şi i-ar fi fost imposibil să se strecoare pe lângă ei. Prezentatorul a revenit cu estimarea numărului de morţi. A spus că opt ocupatori erau declaraţi morţi. Omar Yussef a pufnit batjocoritor. Cumpărători de chilipiruri, aceşti ocupatori. Aflaţi în operaţiunea militară de a cumpăra peşte proaspăt, un mănunchi de coriandru şi chiloţi de doi dolari.

Omar Yussef îşi amintea de unica lui vizită în piaţa unde murise cel cu bomba. I se păruse respingătoare, murdară şi gălăgioasă, plină de oameni care aveau o antipatie mai accentuată decât de obicei faţă de arabi. Asta se întâmpla în urmă cu doi ani, dar la venirea militantului palestinian, oamenii de acolo aveau probabil aceleaşi feţe şi duceau aceleaşi vieţi identice în simplitatea lor. Nu îi putea categoriza drept ocupatori, indiferent ce îi spuneau

guvernul şi poporul din care făcea parte. Ura aceste expresii. Ele simplificau totul, permiţându-le compatrioţilor lui să ignore grozăvia uciderii unui bunic sau a unei soţii de către unul de-al lor. Ştia că la anunţarea numelui celui cu bomba, se aştepta de la familia mortului să sărbătorească. Oamenii care l-au trimis pe puşti la moarte vor asalta casa acestuia şi vor trage cu armele Kalaşnikov în aer. Ce motiv avea familia să se bucure? Pierderea unui fiu? Distrugerea casei lor în iminentele represalii armate?

Zidul din faţa lui Omar Yussef era ascuns în spatele a patru fişete. De un cenuşiu guvernamental, ele erau aproape de aceeaşi înălţime cu el. În trecut, când intrase în biroul directorului, stătuse întotdeauna cu spatele la ele, şi mai că nu le observase. Acum se gândea că trebuie să îl fi apăsat în mod supărător pe director. Cabinetele ameninţau să scuipe afară ani întregi de hârţoage inutile, care aveau să inunde biroul.

Omar Yussef şi-a trecut un deget peste titlurile lipite pe fiecare sertar. Primele două conţineau dosarele şcolare ale elevilor. Al doilea era plin cu actele contabile ale şcolii. Omar Yussef s-a oprit la ultimul. Era marcat: „Personal“. Şi-a îndoit genunchii cu un geamăt de durere şi a deschis sertarul de jos. Şi-a plimbat degetele peste capătul dosarelor. Tipărit pe marginea roz, a citit numele său: SIRHAN, OMAR YUSSEF SUBHI. Se gândi ce să facă dacă ar intra Wafa şi l-ar vedea uitându-se în dosarele de personal, care erau confidenţiale. Nu ar avea nicio importanţă. Wafa nu părea prea întristată de dispariţia din peisaj a lui Steadman, iar dacă intra altcineva, nu şi-ar da seama ce se află în acel sertar.

Omar Yussef şi-a scos dosarul. Avea o grosime de zece centimetri şi avea nevoie de ambele mâini pentru a-l smulge din sertarul încărcat. Marginile dosarului erau înnegrite de murdăria multor mâini, mai pătat, credea el, decât celelalte dosare. A închis sertarul cu piciorul, a cărat dosarul soios până la masă şi l-a trântit cu un zgomot surd.

Primele câteva pagini conţineau scrisoarea sa de intenţie pentru angajarea la Şcoala de Fete de pe lângă Agenţia de Ajutor şi Muncă a Naţiunilor Unite şi referinţele de la Şcoala Catolică. O fotografie alb-negru, de tip paşaport, era prinsă cu o agrafă ruginită de colţul ei. Omar Yussef a observat că pe atunci mustaţa nu îi albise încă în totalitate. Fusese făcută cu numai zece ani în urmă. A mângâiat mustaţa din fotografie şi apoi şi-a trecut degetele printre firele zbârlite de păr de pe buza superioară. Poate ar fi cazul să o radă. Îl făcea să pară mai bătrân decât era în realitate, mai ales pentru că părul care îi mai rămăsese era şi el alb. Probabil că ideea lui Steadman, de a-l convinge să iasă la pensie, venea din faptul că arăta destul de bătrân pentru a fi considerat pensionar. Dacă şi-ar rade mustaţa şi şi-ar vopsi părul, următorul director nu l-ar mai considera un moşneag care trebuie îndepărtat pentru a

face loc tinerilor. Cu un creion, a colorat mustaţa din fotografie în cenuşiul pielii. A luat un stilou şi a adăugat fire negre de păr. S-a uitat apoi la omul din fotografie. Cu alt păr şi buza curată, mai putea să treacă drept un bărbat de patruzeci şi cinci de ani. Apoi şi-a amintit că cel din fotografie avea exact patruzeci şi cinci de ani, şi mulţumi cerului că renunţase la stilul de viaţă pe care îl ducea atunci. A atins cu vârful unui deget zona de sub ochi şi a pipăit pielea moale de acolo, apoi s-a uitat mai de aproape la fotografie şi a descoperit că ochii îi erau mai puhavi în urmă cu un deceniu, când se culca întotdeauna în zori, iar uneori nu dormea deloc, atât de aţâţat era de tăria whisky-ului. O va ruga pe Maryam să îi cumpere nişte vopsea de păr şi îşi va rade mustaţa.

Omar Yussef a citit scrisoarea de recomandare scrisă de conducerea Şcolii Catolice. Directorul, care lucrase alături de Omar Yussef timp de douăzeci de ani, dădea vina pentru plecarea lui Omar Yussef pe reducerile bugetare, lucru pentru care Omar Yussef îi mulţumea acum, aşezat în scaunul directorului numit de ONU. Bătrânul Brahim nu raportase că fusese forţat să scape de Omar Yussef de către inspectorul şcolar, Abu Sway.

Apoi Omar Yussef a aruncat o privire peste rapoartele scrise de primul său director de la şcoala ONU. Era un irlandez pe nume Fergus, care îi plăcuse lui Omar Yussef. Erau evaluări excelente. Dar s-a oprit când a ajuns la raportul următorului director. Postul îi aparţinea pe atunci unei doamne din Spania. Pilar îl precedase pe Steadman, iar Omar Yussef păstrase o amintire dragă a celor patru ani în care şcoala se aflase sub conducerea ei. Era puţin mai tânără decât el, iar lui îi făcea plăcere să flirteze nevinovat cu ea, printr-un schimb de replici glumeţe. Îşi amintea cum râdea ca o adolescentă, când îi spunea ce elegantă este cu eşarfele ei Gucci şi ochelarii de soare Fendi. Nu era căsătorită, şi adesea lua cina cu familia lui. Cu toate acestea, îi critica aspru abilităţile didactice în evaluările ei anuale. Scrisese că era prea bătrân pentru a mai învăţa metode didactice moderne şi că nu se adaptase la noua programă şcolară, promulgată de preşedinte în momentul în care guvernul a preluat reţeaua de şcoli de la Administraţia Civilă Israeliană.

Omar Yussef a frunzărit restul dosarului. Mai era o evaluare negativă scrisă de Pilar, şi apoi o scrisoare pe care o lăsase în dosar pentru Steadman, când preluase el postul, în urmă cu un an. Spunea că Omar Yussef este un angajat dificil şi că ea începuse deja demersurile pentru obţinerea unui ordin de demitere din partea inspectorului şcolar guvernamental. Demiterea sa. Poate că Abu Sway se folosise de scrisoare pentru a-i forţa mâna lui Steadman să îl dea afară, iar americanul, în schimb, încercase să îi ofere lui Omar Yussef o ieşire onorabilă din această situaţie. Restul dosarului conţinea scrisori de la părinţii care se plângeau că vorbeşte în termeni negativi despre viaţa politică

şi că ţine prea multe eleve după ore ca pedeapsă. Nu exista nicio evaluare scrisă de Steadman.

Omar Yussef a închis dosarul. Era uluit. Se înşelase în privinţa lui Steadman. A regretat imediat gluma legată de interdicţia de a face baie în timpul Ramadanului şi toate cuvintele aspre adresate sărmanului om. Cu glas tare, i-a cerut iertare americanului. Acum era mort, iar Omar Yussef ştia că nu va mai avea şansa de a corecta lipsa de respect pe care i-o arătase lui Steadman când era în viaţă. Toate vorbele ostile pe care i le mârâise în faţă se întorceau acum să îl lovească peste gura care le rostise. S-a gândit să caute prin fişetele cenuşii dosarul de personal al lui Steadman. I-ar putea suna părinţii, în Statele Unite, să îi informeze despre moartea lui, dar şi-a dat seama că în sediul din Ierusalim există o persoană a cărei datorie era să facă asta.

Tristeţea pe care o simţea Omar Yussef pentru că îl înţelesese greşit pe Steadman îi alimenta furia la adresa spanioloaicei. Ce o determinase să adopte un comportament duplicitar? Întotdeauna crezuse că doar oamenii ca Hussein Tamari şi Khamis Zeydan trebuiau să fie atenţi la făţărnicia celorlalţi. Duplicitatea şi jocul la cacialma îi înconjurau din toate părţile, le ocupau fiecare gând. Dar el era un profesor de şcoală. De ce să fie forţat să se păzească de eventuale trădări? Îl dezgusta. Nu era de ajuns că investigaţia cazului lui George Saba îl trăgea pe alei murdare şi întunecoase, unde îl pândeau pericole ascunse? I-a trecut prin gând să scrie un protest furios la adresa acelei femei. Dar el nu avea voie să îşi vadă dosarul de personal, aşadar cum ar putea justifica faptul că îi cunoştea conţinutul? Dacă evaluările stăteau mărturie adevăratei ei firi, Pilar va folosi această încălcare a regulamentului drept pretext pentru a fi concediat. Poate că flirtul lui nevinovat o iritase în secret. Sau poate se simţea respinsă, pentru că niciodată nu merseseră dincolo de flirt. Era posibil. Deşi lui Omar Yussef i-ar fi părut indecent, europencele acestea aveau o moralitate care i s-ar fi părut şocantă până şi celui mai progresist dintre arabi. Recunoştea că, având o soţie bună, ca Maryam, nu fusese niciodată obligat să se confrunte cu o femeie care ascunde o mânie adâncă, şi nici să trebuiască să înţeleagă dorinţele unei femei nemăritate.

Omar Yussef a răsfoit în grabă dosarul şi a scos din el foile albastre pe care iberica îşi scrisese evaluările, ca şi scrisoarea pe care i-o lăsase lui Steadman. A rupt-o pe fiecare în opt, a făcut bucăţelele ghem, şi le-a aruncat în coşul de gunoi, care era gol. S-a uitat lung la bucăţile de hârtie, cu amărăciune. A luat mingiuţa de hârtie, a strâns-o cu putere în pumn şi a azvârlit-o iar, cu forţă, spre coşul de gunoi. S-a rostogolit pe lângă el, cu un sunet slab. Acum se simţea ceva mai bine.

Omar Yussef a dus dosarul înapoi şi a îngenuncheat nesigur. L-a înghesuit printre celelalte dosare şi a închis sertarul. S-a ridicat în picioare,

dând din cap a neîncredere.

Zgomotul emis de aparatul de radio s-a schimbat. Trecuseră la o transmisie telefonică încărcată de electricitate statică, care i-a atras atenţia lui Omar Yussef. Un reporter dădea ultimele informaţii despre atentatul sinucigaş cu bombă, din Ierusalim. „…Brigăzile Martirilor din Aqsa anunţă într-o foaie distribuită mijloacelor media că eroul operaţiunii de la piaţa Mahaneh Yehuda a fost Yunis Abdel Rahman, de loc din satul Irtas, districtul Betleem. Martirul avea nouăsprezece ani. Brigăzile Martirilor transmit felicitări familiei şi satului…“

Cu respiraţia întretăiată, Omar Yussef s-a sprijinit de marginea biroului. Gazda emisiunii a repetat informaţia. Comentatorul, care speculase că militantul era, după toate probabilităţile, din Ramallah, a spus că armata israeliană se va abate acum asupra Betleemului. Cu siguranţă, a spus el, noua tactică de distrugere a caselor în care locuiesc familiile martirilor va aduce dezastrul asupra familiei Abdel Rahman, dar oamenii le vor sta alături, neclintiţi. Omar Yussef a închis radioul.

De ce îşi dăduse Yunis Abdel Rahman viaţa în acest mod? Omar Yussef a recapitulat, mintal, conversaţia pe care o purtase cu Yunis, în ziua când a fost descoperit cadavrul Dimei. Băiatul se arătase mânios şi ostil. Dar cei din Brigăzile Martirilor, pentru care îndeplinise această ultimă misiune, erau aceeaşi oameni care au furat afacerea familiei imediat după ce puternicul său frate mai mare fusese ucis. Omar Yussef era încredinţat că Yunis ştia că Tamari se făcea vinovat de moartea fratelui şi a cumnatei sale. Îşi amintea de căutătura cruntă pe care băiatul le-o aruncase liderilor Brigăzilor la intrarea lor în sala unde era judecat George Saba. Lui Omar Yussef îi fusese întotdeauna imposibil să priceapă de ce s-ar sinucide cineva într-un atac cu bombă, dar cazul de faţă era mai straniu decât oricare altul cunoscut de el. Din câte putea deduce, prezenta elemente comune tuturor cazurilor de tineri din Dehaisha care mureau astfel. De regulă, aveau ceva de demonstrat. Unii erau instabili psihic, după ce fuseseră martori la moartea cuiva apropiat, ucis într-un atac israelian. Dar majoritatea sinucigaşilor cu bombă voiau să le arate tuturor că nu erau cum îi credeau ceilalţi, că erau altruişti, onorabili şi curajoşi. În general, vieţile lor nu valorau – sau nu mai valorau – nimic din cauza vreunei indiscreţii sau a vreunei încălcări a normelor sociale, iar ei încercau să îşi ispăşească vina şi să răscumpere reputaţia familiei prin martiriu. Ce dorea să demonstreze Yunis Abdel Rahman? Poate era doar zdruncinat de uciderea fratelui şi a cumnatei în grădina de zarzavat din faţa casei. În urmă cu două zile, când îi vorbise atât de furios lui Omar Yussef, băiatul îi păruse devorat de gândul răzbunării, nu de disperare. Şi-a amintit apoi ruşinea din privirea lui Yunis. Oare băiatul a ucis-o pe Dima şi apoi s-a

aruncat în aer pentru a pune capăt vinovăţiei? Sau era implicat în moartea fratelui său, alături de Tamari?

Omar Yussef avea nevoie de timp, să chibzuiască. Pantalonii îi erau murdari, pentru că în momentul în care bomba a explodat în clasă, el a căzut în noroi. S-a gândit să se ducă acasă, să se schimbe şi să chibzuiască la semnificaţia noilor elemente ale cazului, în tihna salonului său. Apoi s-a gândit la informaţia potrivit căreia misiunea lui Yunis Abdel Rahman fusese organizată de aripa locală a Brigăzilor Martirilor. Israelienii pot veni în Betleem să se răzbune pe militanţii palestinieni. Când se va întâmpla acest lucru, planul lui Jihad Awdeh era să se refugieze la Biserica Naşterii Domnului. Înainte de a se duce acasă, să se schimbe, trebuia să meargă la biserică. Îl va avertiza pe Elias Bishara despre planul teroristului. Elias va găsi o cale de a-i interzice lui Jihad Awdeh intrarea în biserică.

Omar Yussef şi-a pus sacoul şi căciula. S-a aplecat şi a luat ghemotocul de hârtie din coş. L-a strâns în mână, închipuindu-şi că o apucă de gât pe directoarea spaniolă a şcolii ONU. Femeia aceea atinsese paginile din mâna sa. Acum, când ea nu se mai afla aici, Omar Yussef îi ştersese urmele înşelătoare. Într-un fel sau altul, totul putea fi eradicat. Yunis Abdel Rahman, care fusese plin de mânie când Omar Yussef l-a întâlnit, era acum o păstaie goală, spartă, gata să putrezească, mort fără să fi lăsat niciun semn al trecerii sale prin lume. Îşi legase peste piept cureaua cu exploziv, dar explozia se petrecuse înăuntrul său.

Wafa şi-a ridicat privirile când Omar Yussef a deschis uşa. Vorbea la telefon şi a pus o mână peste receptor.

— Este directorul responsabil de întreţinere din Ierusalim, a spus ea. Vor fi aici într-o oră. Vrei să vorbeşti cu el?

Omar Yussef a dat din cap, în semn că nu. I-a făcut semn cu mâna Wafei, în loc de bun rămas, apoi a ieşit pe coridor, călcând în picioare sticla spartă a geamului clasei. La ieşire, Mahmoud Zubeida stătea de pază pe un scaun de plastic, cu Kalaşnikovul sprijinit de perete. Când l-a zărit pe Omar Yussef, şi-a îndreptat spatele.

— Pacea fie cu tine, *ustaz*.

— Şi cu tine. Allah să te ţină în viaţă, a răspuns Omar Yussef, mijindu-şi ochii din cauza vântului şi ridicându-şi gulerul sacoului.

Aerul părea rece şi copleşitor, după zăpuşeala din biroul lui Steadman. Omar Yussef a traversat strada noroioasă. Baritonul viguros al unui elicopter israelian mârâia ameninţător de undeva, dintre nori. Omar Yussef l-a căutat din ochi pe Nayif, dar nu era nimeni în jur, cu excepţia unei capre bălţate, cu capul într-un tomberon de gunoi. Omar Yussef s-a întors cu spatele către vânt. A aruncat boţul de hârtie albastră cât de departe a putut. Furtuna care se

apropia l-a purtat până la o baltă de apă murdară din spatele unui tomberon de gunoi, plin ochi.

Capitolul 21

Un preot grec ortodox se sprijinea de marginea lustruită a altarului, veghind intrarea în peştera în care s-a născut Iisus. Îşi mângâia barba neagră şi lungă, tot adunând firele groase de păr în pumn, ca o fetiţă care îşi aranjează coada, privindu-l în acelaşi timp pe Omar Yussef, care traversa pardoseala pustie a Bisericii Naşterii Domnului. Ochii îi erau ascunşi, înconjuraţi de umbre de un negru strălucitor, ca roba lui lungă şi mitra cea scurtă, iar trăsăturile feţei îi erau inflexibile, sub masca de ostilitate leneşă.

— Complimente, Părinte, a spus Omar Yussef, când a ajuns la colţul bisericii, lângă intrarea în peşteră.

Preotul a murmurat ceva atât de încet, încât probabil că nici el nu a auzit ce spune.

Omar Yussef şi-a ascuns iritarea. Preotul era grec. Celelalte confesiuni religioase le permiteau localnicilor să devină preoţi, dar grecii ortodocşi îi aduceau aproape întotdeauna de la Atena, pentru a le fi preoţi unor oameni despre care nu ştiau mai nimic. Importurile de acest tip duceau la situaţii în care preoţii deveneau înstrăinaţi, grosolani şi plini de resentimente, ca acesta. Omar Yussef şi-a dat seama că nu erau prin preajmă turişti, pe care preotul să îi poată tiraniza, aşa că probabil era într-o dispoziţie proastă.

— Îl caut pe părintele Elias Bishara.

Preotul grec s-a uitat la pantalonii umezi şi plini de noroi ai lui Omar Yussef. A ridicat o mână lipsită de vlagă şi, cu un deget încovoiat şi încheietura îndoită, a indicat o uşă mică, în transeptul nordic. Mâna s-a întors la dezmierdarea bărbii, lui Omar Yussef indicându-i-se astfel să plece.

În spatele uşii se afla Biserica Sf. Caterina. Franciscanii au construit-o pe o latură a Bisericii Naşterii Domnului, în secolul al nouăsprezecelea. Interiorul său de marmură albă era mut, aşa că Omar Yussef a intrat în claustru. Coloanele medievale din granit căpătaseră o nuanţă de cenuşiu, care strălucea artificial în lumina sărăcăcioasă a cerului înnorat. La început, claustrul i s-a părut pustiu. În centrul curţii se afla statuia unui bătrân în straie

de călugăr. Apoi, în spatele statuii, Omar Yussef a zărit un preot îngenuncheat, cu capul aplecat pentru rugăciune. A recunoscut capul cu păr negru, creţ şi început de chelie al lui Elias Bishara.

Pe când Omar Yussef traversa dalele de piatră, preotul s-a ridicat şi a zâmbit.

— Bine ai venit, Abu Ramiz.

— Ce mai faci, părinte Elias?

— Nu îmi spuneţi „părinte“. Sună straniu pe buzele unui om care mi-a fost profesor încă din copilărie, a spus Elias. Ar trebui ca eu să vă numesc „fiul meu“?

— Nu îţi este frig aici?

— Păi, acesta este scopul.

A cuprins cu privirea întreg claustrul.

— Disconfortul fizic îmi concentrează gândurile asupra rugăciunilor. Ca şi acest bătrân nenorocit.

A făcut un gest către statuie.

Omar Yussef a privit în sus, la chipul cu barbă al siluetei cioplite. Nu găsea nimic spiritual în ea. Era lipsită de expresie, ca figura unui manechin din supermarket.

— Sfântul Ieronim?

— Da, sfântul şi martirul nostru local, a spus Elias Bishara. Mă gândeam la prietenul nostru, George Saba, adineauri. Mi-am dat seama că îi urăsc pe musulmanii din oraş pentru ceea ce i-au făcut lui George. Îi urăsc pentru ortodoxia nechibzuită şi pentru setea lor nebună de sacrificiu. Am venit aici, la picioarele lui Ieronim, să îmi amintească el că şi noi, creştinii, am avut partea noastră de lunatici, care i-au respins ca nişte fanatici pe cei care gândeau şi se închinau altfel.

— Ca să nu mai amintim de cei care îi venerau pe martiri mai ceva ca pe însuşi Dumnezeu, a spus Omar Yussef.

— Ai dreptate, Abu Ramiz. Traducerea în latină a Bibliei, făcută de acest Ieronim, a reprezentat versiunea oficială a Bisericii Romano-Catolice timp de o mie şase sute de ani. A fost o mare realizare pentru un pustnic din Betleem. Dar a distrus carierele şi vieţile acelor teologi care au îndrăznit să îi pună la îndoială dreapta credinţă; tot el decora mormintele martirilor cu atâtea lumânări, încât se zicea că e un păgân care venerează lumina, şi nu pe Dumnezeu.

Elias Bishara şi-a scuturat roba de praful adunat în faţă, unde îngenunchease. A privit către pantalonii plini de noroi ai lui Omar Yussef.

— Ai căzut, *ustaz*?

Noroiul se transformase într-o crustă uscată pe pantalonii lui Omar

Yussef. Sub ei, picioarele îi erau ude şi reci.

— Nu e nimic grav, a zis el.

— Hai să intrăm, totuşi. Nu are rost să te supui şi dumneata caznelor.

— Nu aş spune asta.

Cei doi au intrat în capela cea albă şi tăcută. Preotul grec îi privea din uşa Bisericii Naşterii Domnului, încă periindu-şi barba cu degetele. Elias Bishara l-a luat pe Omar Yussef de braţ şi l-a condus către strana din spate.

— Elias, trebuie să te avertizez de un pericol care ameninţă biserica, a spus Omar Yussef. Azi dimineaţă, la Ierusalim, a avut loc un atac sinucigaş cu bombă.

— Da, am auzit.

— A fost pus la cale de Brigăzile Martirilor. Operaţiunea a fost coordonată de la Betleem. Mă tem că israelienii vor veni în seara aceasta pentru a-i captura pe liderii grupării. Vor fi nevoiţi să îi răzbune pe cei care au murit în atacul de la piaţa din Ierusalim.

— Ce legătură are asta cu biserica?

— Jihad Awdeh, liderul Brigăzilor Martirilor, mi-a devenit vecin. El a zis cuiva că dacă vin israelienii să îl ridice, se refugiază în biserică.

Lui Elias i s-a tăiat răsuflarea.

— Înţelegi, nu-i aşa, că dacă intră în biserică, îi va atrage şi pe soldaţii israelieni după el. Ar putea trage cu armele în biserică. Cine ştie cum se va sfârşi? Dar, în orice caz, ar fi rău pentru oraş şi pentru creştini. Sanctuarul vostru ar putea fi deteriorat, chiar distrus, dacă intră militanţii. Dacă preoţii le refuză adăpostul, musulmanii din oraş se vor ridica împotriva creştinilor, acuzându-i că i-au abandonat pe aşa-numiţii eroi ai luptei de rezistenţă în faţa armatei israeliene.

Elias a aruncat o privire către preotul grec, care îi urmărea ascuns în spatele canatului de piatră al uşii, ferit de ochii lor.

— Abu Ramiz, nu îmi vine să cred că s-a ajuns la asta, a spus el.

— De ce crezi că Brigăzile Martirilor şi-au stabilit sediul în zona asta? Pot ieşi din ascunzătoarea lor şi se pot strecura în biserică în numai un minut. Trebuie să închizi porţile devreme în seara aceasta.

— Nu pot, Abu Ramiz. Decizia nu îmi aparţine. Chiar dacă îl conving pe patriarhul Latin să închidă biserica, grecii nu o vor permite. Vor fi suspicioşi. Vor crede că încercăm să modificăm programul de funcţionare a bisericii. Nimic nu s-a schimbat aici de sute de ani. Doar sunteţi profesor de istorie, ştiţi totul despre lucrurile acestea. Amintiţi-vă că în urmă cu o sută cincizeci de ani, imperiul francez s-a trezit în război cu Rusia pentru că preoţii de aici s-au certat din pricina înnoirii plăcuţei decorative care marchează locul naşterii lui Iisus. Chiar şi astăzi, dacă un preot catolic mătură câteva trepte

care ar fi trebuit curăţate de un grec ortodox, ia un pumn în faţă. Este zadarnic să întreb dacă putem închide mai devreme.

— Dar sigur vor înţelege pericolul!

— Nu contează. Este multă încăpăţânare în biserica aceasta, sunt preoţi care ar prefera să distrugă musulmanii şi evreii totul, decât să cedeze un punct în favoarea unei alte confesiuni creştine.

— Atunci, nu poţi face nimic?

— Ar fi o soluţie.

Elias a privit în lungul navei centrale, către altar, la silueta lui Iisus crucificat.

— Eu voi fi aici. Îi voi opri eu.

— Elias, te vor ucide. Cum le vei putea ţine piept singur?

— Abu Ramiz, sigur că nu sunt un erou. Mi-e teamă de aceşti terorişti. Dar sper că mai puternică decât frica de ei este dragostea pentru această biserică. Clădirea aceasta rezumă istoria creştinismului în Ţara Sfântă. Întotdeauna mi-aţi spus că istoria este esenţa vieţii şi că studierea ei ne-a dat cheia unui viitor mai bun. Chiar dacă aceste pietre ar fi distruse, spiritul istoriei lor trebuie apărat. Acest loc este imaginea unui trecut în care musulmanii şi creştinii trăiau împreună în pace şi speranţa că zilele acelea vor reveni când se va termina toată nebunia aceasta. Mă voi afla aici diseară, şi mă voi ruga pentru biserică. O să rămân aici şi când vor veni cei din Brigăzile Martirilor, şi mă voi ruga şi pentru ei.

Elias şi-a pus mâna caldă pe piciorul lui Omar Yussef.

— Mulţumesc că m-ai anunţat, Abu Ramiz. Acum voi fi pregătit când vor veni. Iar dumneata trebuie să te duci acasă şi să îţi schimbi hainele, înainte de a te îmbolnăvi grav.

— Încep să cred că ar fi o binecuvântare.

— Vrei să devii martir al luptei cu gripa?

Elias Bishara a râs.

— Vei primi şaptezeci şi două de ceşti de cidru cald în Paradis.

Omar Yussef a râs şi el. Dar la ieşirea din biserică, a văzut că Elias Bishara îngenunchease din nou. Privirea încruntată a preotului era pironită pe cruce.

Capitolul 22

Omar Yussef se întinsese pe pat cât era de lung, aşteptând să îl cheme Maryam la *iftar*. Îi revenise zvâcnirea din spate, apărută atunci când a evacuat apa din subsolul casei. Mersul de la şcoală la biserică şi apoi spre casă l-a obosit, dar ce l-a extenuat de-a dreptul a fost teama că tânărul preot îşi primejduia viaţa. După ce s-a aşezat să bea o ceaşcă de cafea, a simţit îngheţul urcându-i pe şira spinării, iar muşchii i s-au încordat, strângându-l ca în pumnul familiar al unui îngrozitor coşmar recurent. Lui Omar Yussef i se părea ciudat de nimerit ca în seara în care ar fi trebuit să alerge prin Betleem, dezgropând probe şi convingându-i pe ceilalţi de nevinovăţia lui George Saba, să petreacă cinci ore de trândăvie ţintuit în pat. Tăcerea cerului sumbru, inexpresiv, de dincolo de fereastra sa, îl persifla ca privirea încremenită a unui sadic. Va zăcea aici în ultimele opt ore rămase până la execuţia lui George Saba, holbându-se fără speranţă la norii grei. Apoi va ploua, iar el va şti că George a murit.

Omar Yussef se întreba dacă era deprimat. Poate că se afla într-o stare de stres traumatic. Citise că asta li se întâmplă celor care se află în apropierea unei bombe care explodează, aşa cum fusese el. Şi-a pus mâna pe osul pieptului şi l-a simţit uşor umflat în urma impactului undei de şoc care îl aruncase pe spate de dimineaţă, în faţa şcolii. Traumatizat era, cu siguranţă, de imaginea corpului lui Christopher Steadman. Nu se mai gândise la el cât a stat la biroul lui Steadman şi pe drumul spre casă. Avea altele la care să chibzuiască. Însă odată ajuns acasă, i-a revenit în minte braţul mort al americanului. Toată după-amiaza şi-a examinat propria mână, ţinând-o în aceeaşi poziţie în care o văzuse pe cea a lui Steadman, de parcă se târa pe plăcile de gresie, ca un scorpion, zorind să ajungă din urmă corpul pârjolit al directorului. Omar Yussef se întreba cât de des se gândea Khamis Zeydan la mâna pe care o pierduse. Oare asta nu ar face pe oricine să se apuce de băutură? Pierderea unei mâini, ororile vieţii de soldat, singurătatea celui pentru care tovarăşii cei mai apropiaţi sunt morţii din bătăliile de odinioară.

Omar Yussef abia reuşise să îşi învingă dependenţa de băutură şi ţigări, iar el nu se lupta decât cu frustrările traiului sub ocupaţie. Nici nu îşi putea imagina cât de greu trebuie să îi fie prietenului său. Da, încă îl considera prieten pe Khamis Zeydan. Deodată i s-a făcut milă de el – şi-l închipuia în Liban, zăcând pe spate, mai mult leşinat, căutându-şi mâna tăiată în praful din jur, orb la gloanţele care zburau pe lângă el, sperând că va putea să-şi înfigă mâna la loc şi să părăsească, o dată pentru totdeauna, câmpul de luptă. Omar Yussef şi-a imaginat momentul exact când tânărul idealist pe care îl cunoscuse la facultate s-a transformat în beţivul apatic, melancolic şi înverşunat care conducea acum secţia de poliţie din Betleem. Se întreba, însă, dacă întunericul care învăluise ca un giulgiu viaţa lui Khamis Zeydan atâta amar de vreme era destul de adânc să îi umbrească judecata inspectorului de poliţie în asemenea măsură, încât să nu mai ştie ce este rău şi ce este bine. Era oare prietenul său atât de infectat încât să îl prevină pe Tamari în legătură cu Dima? Lui Omar Yussef nu îi făcea plăcere să se gândească la asta, dar cum altfel ar fi putut Tamari să ştie că trebuie să o reducă la tăcere pe fată?

Nadia a intrat în dormitorul bunicului ei, aducând o ceaşcă de cafea. În jurul ochilor fetei de doisprezece ani se formaseră cercuri întunecate, iar sub pielea ei diafană se vedeau venele albastre. Omar Yussef şi-a dat seama că nu prea apucase să doarmă de când apartamentul lor de la subsol fusese inundat. Întreaga familie a lui Ramiz se îngrămădise în camera de oaspeţi de la parter, unde noaptea era teribil de frig. Toţi cei din jur, părinţii, bunica, rudele şi vecinii veniţi să dea o mână de ajutor la curăţenie, petreceau întreaga zi jelindu-se şi deplângând ocupaţia, distrugerile, mizeria de peste tot. Nadia a rămas tăcută. Omar Yussef a privit-o din pat. Dacă s-ar fi îngrăşat puţin, ar fi arătat aproape ca mama lui, îşi zicea el. Colţurile ochilor erau lăsate în jos, dându-le o privire melancolică. Părul negru îi încadra faţa palidă, fără pete. Tatăl lui Omar Yussef spunea întotdeauna că soţia lui arăta ca o prinţesă turcă, şi avea acelaşi mers, de parcă s-ar fi tras din adevăraţii turci din Caucaz, cei dinainte de cuceririle otomane. Nadia avea aceeaşi autoritate discretă pe care o avusese mama lui Omar Yussef. Era la fel de sensibilă. Era retrasă, ca şi cum ceva îi spunea că nu se poate încrede în lume. Avea puterea de înţelegere pe care numai un copil nefericit o are.

Omar Yussef îşi amintea de înmormântarea mamei lui. Era în 1965, iar el avea şaptesprezece ani. Era o zi friguroasă şi stătea să plouă, la fel ca acum. Tatăl lui Omar Yussef, care nu îşi criticase niciodată nevasta, l-a luat deoparte pe fiul său cel mare şi i-a zis: „Fiule, îţi jeleşti mama, şi recunosc că ţi-a fost o mamă bună, şi ai dreptate să îţi pară rău că a murit. Nu îmi este uşor să îţi spun asta, dar vreau să înţelegi: este mai bine că s-a dus, pentru că noi nu o puteam ajuta în niciun fel. Vezi tu, după ce am plecat din sat, când tu erai

abia un prunc, ea nu a mai fost la fel. Tu nu ai văzut-o niciodată fericită cu adevărat. Îmi doresc să o fi văzut. Nu vreau să simţi că ai avut o copilărie nefericită, sau că ea nu a simţit bucuria pe care un copil i-o produce mamei sale. Dar s-a schimbat după ce am părăsit satul. Se gândea mereu la viaţa de acolo şi la cât de greu îi era aici. Nu vorbea prea mult despre acest lucru. Credea că o să îmi fie ruşine că nu am fost în stare să îi ofer viaţa la care se aştepta când ne-am căsătorit. Desigur, eu nu aş fi gândit aşa, chiar şi acum îţi povestesc toate astea fără amărăciune. Nu lăsa viaţa pe care o ducem noi să te lipsească de fericire, fiule. Aminteşte-ţi de mama ta. Când vei avea copii şi nepoţi, sper că se vor întoarce în satul nostru. Dar dacă nu o fac, atunci asigură-te că îl lasă în urmă pentru totdeauna. Nu accepta să fie târâţi în două direcţii, aşa cum a fost mama ta, între satul din trecut şi tabăra de astăzi. În felul acesta, nu vor trăi niciunde.“ Dacă altcineva i-ar fi vorbit astfel, Omar Yussef l-ar fi privit ca pe un defetist patetic. Înţelegea el oare mai bine cuvintele tatălui său acum? Acum, când o vedea pe Nadia în faţa sa, şovăielnică şi obosită, Omar Yussef voia să alunge toate preocupările legate de Khamis Zeydan, George Saba, Dima Abdel Rahman şi Brigăzile Martirilor. Fata aceasta era responsabilitatea lui.

— Bună, scumpa mea. Vino şi ia loc aici.

Nadia a pus cafeaua pe măsuţa de noapte şi s-a aşezat pe marginea patului.

Omar Yussef a luat-o de mână. Era rece, ca o felie de carne de vită îngheţată.

— Eşti obosită?

Nadia a dat din cap.

— Viaţa e dificilă aici, inimioară. Dar vreau să ştii că lucrurile stau mult mai rău în alte părţi ale lumii.

— Da, bunicule.

Nadia se uita în jos, cu privirile pierdute.

— Vorbesc serios. Este adevărat. Închipuieşte-ţi că am fi trăit în Rusia. Am fi avut parte de un veac de suferinţe oribile sub comunism, iar acum ne-am confrunta cu uriaşa mafie rusească şi cu boli ca SIDA, pe care nimeni nu încearcă să le oprească. Chiar şi vremea este mai rea în Rusia.

Nadia a chicotit.

— Şase luni pe an am avea în faţa uşii un strat de zăpadă de treizeci de centimetri dacă am trăi în Rusia, a spus Omar Yussef. Aşadar, ce contează că am avut treizeci de centimetri de apă la subsol timp de o zi?

— Dar mie îmi place zăpada, bunicule.

— Dacă ninge o dată pe an, ca aici, este frumos, dar nu şi când ninge luni la rând. Şi, oricum, a fost amuzant să vezi cum au venit toţi vecinii să

ajute la curăţenie. Se vede că avem vecini buni. Ne-am distrat şi atunci când am dat apa afară din casă. Îţi aminteşti cum m-ai ajutat să arunc apa pe uşa din spate?

— Da.

— A fost amuzant. Şi nici măcar nu a fost nevoie să mergem la plajă ca să ne jucăm în apă.

— Mirosea urât, a spus Nadia râzând.

— Dar şi la plajă miroase urât. Nu ai văzut toate deşeurile care se varsă în mare acum? Da, da, a fost mult mai bine să stăm aici, decât să mergem la plajă. Aşa am gustat din bucatele bunicii şi ne-am şi jucat ca pe plajă.

Nadia a zâmbit şi l-a îmbrăţişat pe bunicul ei. Ochii lui s-au umplut de lacrimi. Îi simţea umerii înguşti şi oasele spatelui tari în mâinile sale. Părea atât de mică şi fragilă. A strâns-o în braţe până i s-au uscat lacrimile din ochi; apoi i-a dat drumul.

— Mulţumesc pentru cafea, draga mea.

Telefonul din salon a sunat.

— Vrei să răspunzi tu, Nadia?

Nadia a ieşit din cameră în fugă. Omar Yussef s-a ridicat în capul oaselor, ascultând lipăitul sandalelor pe dalele de piatră ale holului. Durerea din spate l-a făcut să îşi ţuguie buzele şi să gâfâie. A sorbit din cafeaua lăsată de Nadia. Fata s-a întors cu telefonul fără fir.

— Este Abu Adel, a spus ea.

Omar Yussef a pus cafeaua jos. Nadia a ieşit din cameră.

— Complimente, Abu Adel.

Omar Yussef auzea strigăte în jurul lui Khamis Zeydan, aflat la celălalt capăt al firului.

— Omagiile mele, Abu Ramiz, a spus Khamis Zeydan. Cum te simţi?

— Mulţumesc lui Allah, a răspuns Omar Yussef.

— Mă aflu pe Câmpia Păstorilor[18]. Jeepul lui Tamari a fost lovit de un proiectil tras dintr-un elicopter israelian. Este mort.

— Hussein este mort? Eşti sigur că se afla în jeep?

— Eram în urmărirea lui. Ştiu sigur că se afla acolo.

— De ce îl urmăreai?

— Mă prefăceam că sunt poliţist, aşa, ca să nu mă plictisesc. Cred că acţiunea israelienilor făcea parte din rândul măsurilor de represalii luate în urma atacului de azi dimineaţă, din Ierusalim. Ai auzit că Brigăzile Martirilor l-au trimis pe Yunis Abdel Rahman să execute un atac sinucigaş, nu?

— Da. De ce l-au trimis pe el?

— Nu ştiu.

— Oricum, nu contează. Important este că acum George Saba poate fi eliberat.

De la celălalt capăt nu a venit niciun răspuns.

— Vreau să zic, a continuat Omar Yussef, că acum poliţia poate recunoaşte că Hussein Tamari este cel care fie l-a ucis pe Louai Abdel Rahman, fie i-a condus pe israelieni la el şi, de asemenea, cel care a ucis-o pe Dima Abdel Rahman.

— În primul rând, Abu Ramiz, nu ai cum să ştii sigur asta.

— Ba o ştiu.

Khamis Zeydan a ridicat tonul.

— Nu ştii sigur nimic şi, cu siguranţă, nu ştii dacă el a ucis-o pe Dima. În al doilea rând, Hussein Tamari este martir acum, un mare, mare martir nenorocit. Crezi că Betleemul ar da un mare martir pe un mizerabil de colaborator? Ţi se pare că în afară de tine, ar mai considera şi altcineva avantajos acest târg?

Omar Yussef şi-a uitat sentimentele de indulgenţă faţă de Khamis Zeydan, născute din gândul la mâna lui pierdută. Se simţea disperat. Cum putea dovedi nevinovăţia lui George Saba, dacă şeful poliţiei nu îl ajuta, mai ales acum, când adevăratul criminal era mort şi nu mai putea fi forţat să recunoască? Suspiciunile sale au revenit. Khamis Zeydan urmărea jeepul mortului în clipa în care pe acesta din urmă l-a lovit proiectilul. Poate *el* colabora cu israelienii. Poate el era adevăratul colaborator. L-ar fi putut informa pe omul său de legătură din Shin Bet unde poate fi găsit Hussein Tamari şi apoi i-a ajutat pe israelieni să lovească, aşa cum a făcut, probabil, şi în cazul lui Louai Abdel Rahman, mort printre pinii din faţa casei. Dar de ce ar fi lăsat Khamis Zeydan cartuşul unui MAG la locul crimei? Nu ar fi fost în avantajul lui să arunce crima în spinarea lui Hussein Tamari. Ar fi ales drept ţap ispăşitor un tip mai puţin puternic, precum George Saba. În orice caz, când Omar Yussef i-a spus lui Khamis Zeydan că Hussein era ucigaşul lui Louai, şeful de poliţie i-a zis să uite povestea aceasta. Nu era dornic să îl învinovăţească pe Tamari, deci sigur nu încercase nici să îi însceneze vinovăţia.

— Abu Ramiz, eu te-am sunat să te anunţ că acum nu mai poţi face nimic pentru George Saba, i-a spus Khamis Zeydan. Dacă atâta vreme cât a fost în viaţă ar fi fost dificil să demonstrezi că Hussein Tamari era ucigaşul, acum este de-a dreptul imposibil.

— Nu poţi să îl laşi pe George să moară. Este dezgustător. Este o pată pe onoarea întregului oraş.

— Orice pădure îşi are uscăturile sale, Abu Ramiz.

— Nu de proverbe am eu nevoie. Trebuie să mă ajuţi.

— Îţi repet: Hussein Tamari nu poate fi atins. Nici de tine, *nici* de mine. Singurul lucru care se va întâmpla dacă faci valuri acum este că vei fi linşat. Deja s-a strâns o mulţime de oameni aici, pe care probabil îi auzi şi tu, şi sunt foarte furioşi. Dacă găsesc pe cineva pe care să îl acuze de colaboraţionism, îl vor ucide în bătaie pe loc. Aşa că te sfătuiesc să nu îi vorbeşti de rău pe morţi în seara aceasta.

— Nu mai avem vreme decât până mâine la prânz ca să dovedim vinovăţia lui Tamari şi să îl salvăm pe George.

Khamis Zeydan a aşteptat câteva clipe, apoi a luat o gură de aer.

— Greşeşti, *George Saba* este cel care nu mai are vreme decât până mâine la prânz. Noi nu avem un asemenea termen limită.

— Ai dreptate. Timpul tău s-a sfârşit cu multă vreme în urmă.

Omar Yussef a apăsat butonul care a pus capăt convorbirii telefonice.

În liniştea nopţii, şi-a încordat auzul, să asculte huruitul elicopterului militar. Îşi amintea zgomotul motorului, care reverberase deasupra sa întreaga săptămână. Ploua cu zgomotele asurzitoare ale rotorului, deasupra lui Nayif, băiatul handicapat. Oglindea bătăile inimii neliniştite a lui Omar Yussef, atunci când ieşise din şcoală şi aruncase vechile rapoarte de personal într-o băltoacă. Trebuie să fie şi acum acolo, deasupra flăcării pâlpâitoare a vehiculului distrus al lui Hussein Tamari, ascuns în bezna pământului. Plutea deasupra Betleemului ca vestita stea care a anunţat naşterea lui Iisus. Pecetluia soarta fiecărui om pe care îl întâlnea, aşa cum acel vechi semn mesianic l-a destinat crucificării pe pruncul născut în iesle. Cerul era tăcut, dar Omar Yussef ştia că elicopterul se afla acolo, sus. Nici dacă ar fi putut zbura ca o pasăre, George Saba nu şi-ar fi găsit salvarea.

Omar Yussef nu putea să renunţe acum. Trebuia să găsească pe cineva care să refuze să lase un nevinovat să moară doar de dragul memoriei acestei lepădături de Tamari. Nicio persoană din poliţie, justiţie sau din guvern nu va risca. Trebuia să găsească pe cineva chiar mai puternic decât imaginea lui Tamari. Exista o singură persoană care şi-ar fi putut asuma riscul de a defăima amintirea martirului. Era periculos. Khamis Zeydan avea dreptate: l-ar putea linşa. Ei bine, în acest caz, va muri înaintea execuţiei lui George Saba, şi grijile lui vor lua sfârşit. Se va duce la Jihad Awdeh.

18 Unul dintre locurile sfinte ale creştinismului, reprezentând câmpul unde Îngerul Domnului le-a apărut păstorilor şi le-a dat vestea naşterii lui Iisus.

Capitolul 23

La uşa blocului în care îşi avea apartamentul Jihad Awdeh se aflau doi gardieni. Unul dintre ei şi-a vârât ţigara în colţul gurii, pentru a-şi elibera mâinile, şi, cu ochii mijiţi din pricina fumului, l-a percheziţionat pe Omar Yussef. În timp ce era verificat, Omar Yussef a privit peste umăr, către propria lui casă. A recunoscut-o pe nepoata sa, Nadia, în silueta de la fereastra camerei de zi. Şi-a dat seama că este ea după profilul încremenit; a înţeles că îl urmăreşte cu încordare pe bunicul ei, care intră în gura lupului. În urmă cu câteva minute, credea că nu are nimic de pierdut făcând această încercare disperată de a-l influenţa pe noul şef al celei mai vicioase bande de criminali a oraşului. Dar umbra aceea tăcută şi nemişcată de la fereastra casei i-a provocat o înţepătură de îndoială. Poate că ar fi mai bine să inventeze o scuză, să-i spună celui care îl percheziţiona că uitase ceva, şi să se ducă acasă. Percheziţia a luat sfârşit. Santinela a tras îndelung din ţigară şi i-a zis să urce. Dacă s-ar întoarce acum din drum, ar părea suspect.

Pe scară, Omar Yussef s-a gândit că israelienii ar putea încerca să îl asasineze pe Jihad Awdeh chiar în seara aceasta, aşa cum îl omorâseră şi pe Hussein Tamari. Un proiectil lansat din elicopter ar putea pătrunde prin fereastră chiar în timp ce va sta de vorbă cu noul şef al Brigăzilor. De la fereastră, Nadia ar vedea urma portocalie şi ar auzi vuietul proiectilului care îl va ucide pe bunicul ei, apoi va vedea norul de fum cenuşiu ridicându-se dinspre ferestre, rămăşiţele vaporizate de sticlă, beton şi cele ale trupului lui Omar Yussef. A tras adânc aer în piept în clipa în care uşa apartamentului lui Jihad Awdeh s-a deschis în faţa lui.

Băiatul care ţinea uşa pentru ca Omar Yussef să poată intra era de vârsta Nadiei. A tras uşa lăcuită, din lemn de cireş, înspre el şi s-a dat la o parte, aruncându-i lui Omar Yussef o privire scurtă, încărcată de dispreţ şi ostilitate. În celălalt capăt al sufrageriei, Jihad Awdeh era aşezat pe o canapea. Era înconjurat de membri ai Brigăzilor Martirilor. Erau cel puţin o duzină, iar camera părea neîncăpătoare. Omar Yussef era surprins şi uşurat să vadă că

Jihad Awdeh părea a fi în toane bune. Se aştepta ca moartea lui Hussein Tamari să îl înfurie sau să îl sperie pe Awdeh. În schimb, el avea aerul că se bucură de noua sa poziţie, de şef de bandă. Râdea cu putere la o glumă, a luat o bucăţică pătrată de baclava de pe tava pe care o ţinea fiica sa şi un pumn de seminţe de floarea soarelui dintr-un bol de pe măsuţa de cafea.

Jihad Awdeh s-a uitat la uşa deschisă. Ochii i s-au întunecat o clipă, când l-a observat pe musafir, dar zâmbetul i-a rămas pe buze şi i-a făcut semn lui Omar Yussef să se apropie. *Tu eşti fratele meu. Va trebui să te ucid gratis*. Omar Yussef se întreba dacă oferta mai era valabilă. În timp ce se apropia, Jihad Awdeh i-a şoptit ceva bărbatului aşezat lângă el, pe canapea, iar acesta a eliberat locul. Jihad a bătut cu mâna pe canapea, şi cel care se ridicase l-a îndemnat pe Omar Yussef să îi ia locul, lângă căpitan.

— Mă bucur că ai venit şi îţi urez o şedere plăcută în casa mea, a zis Jihad Awdeh.

S-a dat mai aproape de Omar Yussef, care şedea pe marginea canapelei.

— Mă bucur să fiu primit în casa ta, a murmurat Omar Yussef.

I se părea ciudat să rostească formule de politeţe în aceste împrejurări.

Jihad Awdeh a ales o bucată de baclava de pe tava fiicei sale şi i-a dat-o lui Omar Yussef, lăsând să picure miere şi sirop. Dulceaţa părea înşelătoare, excesivă, greţoasă. Şi-a spus în gând să fie atent la şarmul neaşteptat al acestui om.

Zâmbind, Jihad Awdeh a scuipat cojile de seminţe în mână. Le-a depus apoi într-o scrumieră de cristal şi şi-a mai îndesat în gură câteva. Falca muncea la spartul seminţelor, apăsându-le marginile între molari, pentru a le desface, astfel că zâmbetul său forţat părea însetat de pradă, asemenea colţilor dezveliţi ameninţător ai unui câine rău.

Omar Yussef încerca să îşi adoarmă amintirea confruntării lor de la sediul lui Hussein Tamari, din urmă cu două zile.

— Condoleanţe pentru moartea camaradului Hussein, a spus el. Allah să îi ierte păcatele.

Jihad Awdeh a încuviinţat din cap, iar zâmbetul i s-a topit pentru o clipă. Apoi şi-a pus o mână pe genunchiul lui Omar Yussef şi s-a aplecat spre el.

— Nu ţi-a plăcut de el, nu-i aşa, Abu Ramiz? a şoptit el.

Omar Yussef s-a uitat fix la mâna zdravănă de pe piciorul său. Unghiile îi erau lungi şi galbene, ca ghearele unui animal sălbatic. Nu i-a răspuns.

Jihad Awdeh a râs.

— Nici mie nu mi-a plăcut.

A clătinat din cap.

— Mie nu mi-a plăcut deloc. Ce doreşti, Abu Ramiz? Timpul meu este limitat, pentru că într-o jumătate de oră are loc înmormântarea martirului Hussein şi a gărzilor lui de corp.

L-a surprins pe Omar Yussef să îl audă pe Jihad Awdeh admiţând că nu l-a plăcut pe Hussein Tamari, chiar şi în şoaptă. Şi-a amintit cum Khamis Zeydan îi spusese că oamenii lui Hussein îl batjocoreau pe Jihad, chiar şi pe faţă, pentru că făcea parte dintr-un clan mic de refugiaţi. Hussein se purtase cu încrederea celui care îşi cunoştea originile, al cărui întreg sat l-ar fi susţinut împotriva oricărei ameninţări. Clanul lui Jihad Awdeh nu era puternic, nici măcar în tabăra de refugiaţi din partea de nord a Betleemului, unde trăiau mai toate rudele sale. Omar Yussef se întreba dacă Jihad Awdeh va fi mai puţin agresiv faţă de el în seara aceasta, pentru că în sfârşit îi adusese pe cei din clanul lui Tamari unde voia el. Atunci i-a venit în minte familia Abdel Rahman, care îşi pierduse protecţia când a murit Louai în crângul de pini. Jihad Awdeh încă trebuia să îşi etaleze durerea, pentru că majoritatea celor din Brigăzile Martirilor făceau parte din clanul lui Tamari, dar Omar Yussef era convins că preluase puterea asupra bandei, la fel de convins cum era că Hussein Tamari furase atelierele auto ale familiei Abdel Rahman când aceştia s-au trezit lipsiţi de apărare.

— Ar fi mai bine să vorbim între patru ochi, Jihad, a spus Omar Yussef.

Jihad Awdeh a încuviinţat din cap şi, luându-l de mână pe Omar Yussef, l-a condus spre balconul cel mic, de la capătul camerei.

— Nu aprind lumina, Abu Ramiz, că s-ar putea să fiu pândit de lunetişti.

Omar Yussef a privit umbrele nopţii, neliniştit. Un povârniş stâncos cobora din dreptul următoarelor case, până la baza blocului. Pietrele, albe la lumina lunii, păreau că umblă încoace şi încolo, pe pământul întunecat. Omar Yussef simţea că pietrele îl urmăresc cu privirea, îl pândesc, dar era conştient că tensiunea care se acumula înăuntrul lui când privea întunericul se datora în întregime bărbatului care stătea lângă el.

Jihad Awdeh şi-a aprins o ţigară şi a scuipat ultimele coji de seminţe peste balcon. A ridicat mâna cu palma în sus, făcându-i semn lui Omar Yussef să vorbească.

— Jihad, ştiu că Hussein a fost complicele israelienilor în uciderea lui Louai Abdel Rahman.

Omar Yussef aştepta o reacţie, dar Jihad Awdeh a tras din nou din ţigară şi nu a spus nimic. Omar Yussef a inspirat fumul înţepător, dorindu-şi să tragă şi el din ţigară, măcar o dată.

— M-am dus la Irtas după ce a fost omorât Louai. Am găsit un cartuş de MAG pe pământ. Era pe un petic de iarbă culcată la pământ de cineva care stătuse acolo. Dima, soţia lui Louai, mi-a spus că cineva îl aşteptase pe soţul ei. Ea l-a auzit pe Louai salutând pe cineva pe nume Abu Walid. Apoi a apărut pe corpul lui ceva, ca un punct roşu de lumină, iar el a fost împuşcat. Ştii bine că lui Hussein i se spunea Abu Walid şi că folosea un MAG. Nicio altă persoană din Betleem nu are o asemenea armă.

Jihad Awdeh a azvârlit ţigara spre povârnişul din spatele blocului. Vârful ei portocaliu a plutit, o clipă, în întuneric. Omar Yussef a privit-o dispărând. A aşteptat din nou, dar Jihad nu a făcut decât să îşi sprijine coatele de balustrada balconului şi să îşi aţintească privirile în întuneric.

— Îţi aminteşti cât de furios era Hussein când George Saba v-a obligat să coborâţi de pe acoperiş în seara când v-aţi dus să trageţi spre israelieni?

Omar Yussef a continuat.

— Ei bine, eu cred că Hussein i-a condus pe soldaţi la Louai, şi apoi s-a răzbunat pe George Saba, acuzându-l că ar fi fost colaboratorul israelienilor. În felul acesta, se asigura că nimeni nu va bănui că el însuşi este colaboratorul. Dar când a aflat ce mi-a spus Dima, a ucis-o şi pe ea.

— Cum a aflat că a vorbit cu tine?

Omar Yussef nu avea de gând să amintească de bănuiala că cel care îi divulgase detaliile întâlnirii lui Hussein era Khamis Zeydan.

— Nu ştiu.

— Atunci, ar fi putut să o ucidă altcineva.

— Poate că da, dar nu ştiu ce motiv ar fi avut un altul.

Omar Yussef s-a întors către Jihad Awdeh. Faţa acestuia era ascunsă, abia conturată în lumina care venea dinspre camera din spatele lor. Omar Yussef nu voia să îl atingă, dar trebuia să stabilească un contact cu el, în întunericul acela. A pus o mână pe umărul lui Jihad.

— Am nevoie de ajutorul tău, Jihad. George Saba este nevinovat. Va fi executat peste şaptesprezece ore. Mâinile mele ar fi mânjite cu sângele lui, dacă nu te-aş implora să mă ajuţi. Legea nu înseamnă nimic în oraşul acesta. Tu deţii puterea. Tu eşti cel care poate salva un nevinovat.

— Crezi că cel care îndreaptă o armă spre mine şi Hussein, în timp ce noi luptăm împotriva forţelor de ocupaţie, este nevinovat?

Asta este o capcană, şi-a zis Omar Yussef. *Fii atent*.

— George era disperat. Ştia că prezenţa voastră pe acoperişul casei lui va atrage focurile de armă ale israelienilor. Se temea pentru viaţa familiei lui. Nu ştia că pe acoperiş vă aflaţi tu şi Hussein.

Jihad Awdeh şi-a aprins o altă ţigară.

— Cine poate da crezare poveştii că martirul Hussein a fost, de fapt, un criminal şi un colaborator?

— Ai spus că nu ţi-a plăcut de el.

— Ceea ce nu înseamnă că te cred când spui că a fost colaborator. Sau că George Saba este nevinovat.

— Dar ţi-am dovedit.

— Hussein Tamari şi-a riscat viaţa de multe ori luptând împotriva evreilor. Chiar şi în această dimineaţă, a organizat misiunea martirică de la piaţa din Ierusalim. Acestea sunt fapte care cântăresc mai mult decât dovezile tale.

— Atunci, nu îl acuza pe Hussein pentru moartea lui Louai. Lasă-l să fie erou, iar numele lui să rămână curat. Dar eliberează-l pe George Saba.

— Cineva trebuie să plătească. Dacă nu Hussein, atunci să fie creştinul.

Omar Yussef s-a apropiat de el. Simţea sudoarea lui Jihad Awdeh sub adierea fumului de ţigară.

— Am venit la tine, Jihad, deoarece ştiu că tu nu eşti unul dintre ei. Nu ai devenit liderul Brigăzilor Martirilor doar pentru că, întâmplător, eşti din familia care trebuie. Tu eşti inteligent. Ai ajuns în fruntea Brigăzilor, în ciuda faptului că ceilalţi te priveau ca pe un intrus. Pentru ceilalţi, a spus Omar Yussef, arătând către bărbaţii înarmaţi din spatele uşii de sticlă, care se plimbau prin sufragerie, Hussein a fost un erou şi un sfânt, pentru că era sânge din sângele lor. Dar tu gândeşti cu propria ta minte. Tu înţelegi ce a fost el cu adevărat. Nu îl lăsa pe George să moară de dragul imaginii altcuiva. Altfel, mâine vor ucide un om făcut din carne şi oase, nu reputaţia cuiva.

Jihad Awdeh rămânea tăcut.

— Uite, trebuie să recunoşti şi tu că George Saba nu poate fi colaboratorul, a spus Omar Yussef. Hussein a fost asasinat în seara asta, în timp ce George era închis. I-ar fi putut conduce pe israelieni la ascunzătoarea lui Hussein din celula lui?

— Din moment ce israelienii sunt cei care l-au ucis pe Hussein, a spus Jihad, nu avem dovada că nu era colaboratorul lor? Acuzaţiile tale împotriva lui nu au niciun fundament. De ce şi-ar ucide propriul agent?

Liderul Brigăzilor Martirilor a privit în jur, parcă pentru a se asigura că nu poate fi auzit. Lui Omar Yussef i s-a părut că a detectat o undă de regret care a traversat chipul lui Jihad Awdeh când a privit mulţimea de luptători dinăuntru. I-a vorbit în şoaptă.

— Cu puţin înainte ca Hussein să părăsească sediul, pentru a merge la *iftar*, Khamis Zeydan era cu el. Hussein i-a spus şefului de poliţie unde se ducea.

Omar Yussef şi-a amintit de telefonul lui Khamis Zeydan, de lângă vehiculul în flăcări al lui Hussein Tamari. Poliţistul i-a spus că era convins de faptul că Hussein se afla în jeepul distrus, pentru că îl urmărea când a căzut proiectilul. Omar Yussef s-a înfiorat de groază. Deja îl bănuia pe prietenul său că o trădase pe Dima Abdel Rahman. Ştia că Zeydan îl ura pe capul Brigăzilor Martirilor, care îi umilea şi îi dispreţuia autoritatea de şef al poliţiei, chiar şi pe faţă. Se tot întrebase de ce se afla Khamis Zeydan la locul morţii lui Hussein. Jihad Awdeh îşi punea aceeaşi întrebare.

Jihad a deschis uşa balconului. Vocile s-au revărsat afară. Sufrageria se aglomerase cu soldaţi care urmau să plece de aici la înmormântarea lui Hussein Tamari.

— Trebuie să plec acum. Îi îngropăm pe martiri.

Omar Yussef a încuviinţat din cap. A strâns mâna pe care i-a întins-o Jihad Awdeh. Era rece, dar, în definitiv, şi lui Omar Yussef i se părea că este răcoare pe balcon. A trecut prin mulţimea de bărbaţi vânjoşi îmbrăcaţi în jachete de camuflaj, transpirate. Aveau în mâini arme de tip Kalaşnikov, pe care le vor descărca în aer în timp ce vor duce rămăşiţele martirului Hussein către ultimul său loc de odihnă.

În timp ce cobora scările, Omar Yussef a trecut în revistă bănuielile sale legate de Khamis Zeydan. Dacă Jihad Awdeh credea că poliţistul este vinovat, atunci Khamis Zeydan era în primejdie. Omar Yussef voia să îl sune pe prietenul său de îndată. Însă, din moment ce Khamis Zeydan era gata să îl lase pe George Saba să moară pentru un lucru de care nu se făcea vinovat, putea Omar Yussef să mai conteze pe prietenia lui? Era el oare un om a cărui viaţă merită să fie protejată?

Traversând strada, Omar Yussef a surprins câteva clipe silueta nepoatei sale, Nadia, încă urmărindu-l de la fereastra casei. Apoi aceasta a dispărut.

Capitolul 24

Când Nadia a plecat de la fereastră, Omar Yussef şi-ar fi dorit să o strângă în braţe, să o mângâie şi să îi aline grija care o ţinuse de strajă cât timp el se aflase în casa lui Jihad Awdeh. Simţea dorinţa aceasta aproape ca pe o forţă fizică, care îi îndrepta picioarele către casă şi îi ridica braţele, să o cuprindă. Ştia, însă, că trebuie să facă o ultimă încercare de a-l elibera pe George Saba din închisoare. Se întreba dacă nu cumva nepoata sa avea o mai bună înţelegere a realităţii şi a pericolelor care îl ameninţau, decât el însuşi.

Omar Yussef a luat-o la dreapta, pe şoseaua principală, şi a început să urce către *souk*, îndreptându-se spre Piaţa Manger. Străzile erau pustii, cu excepţia câtorva jeepuri pline de bărbaţi din Brigăzile Martirilor, aflaţi în drum către înmormântare. Aveau puştile scoase pe geamurile maşinilor şi trăgeau în aer. Lui Omar Yussef îi sărea inima din piept la fiecare detunătură. Parcă voiau să se asigure că sărbătorirea martiriului lui Hussein îl izbeşte până în străfundurile fiinţei sale. A urcat dealul spre *souk*, respirând cu dificultate, apoi a luat-o la vale, pe aleile pustii ale vechiului oraş, către biserică.

În Piaţa Manger era linişte. Piaţeta, restaurată cu un model realizat din cărămizi albe şi roz, în urmă cu câţiva ani, cu ocazia unei vizite a papei, strălucea palid în lumina lunii şi a nimbului obscur al falselor lămpi pe gaz, copiate după model parisian şi amplasate în timpul renovării. Focurile de armă continuau să se audă în depărtare. Probabil că acum îl îngropau pe Hussein în satul lui, aflat la câteva mile spre est, lângă dealul conic al lui Irod[19]. Omar Yussef se bucura să se cufunde în liniştea din jur, în locul furiei care îi va cuprinde pe toţi cei de la înmormântare, înţepându-le inimile cu irezistibila şi sincera pornire de ură colectivă şi de răzbunare. A traversat latura de nord a pieţei pustii, către secţia de poliţie. A aruncat o privire spre Bazilica Naşterii Domnului. Doi preoţi în sutane franciscane maronii treceau, cu capetele plecate, pe sub Poarta Umilinţei. Au străbătut drumul din faţa bisericii, mergând pe lângă baza zidului, acolo unde se curbează în interior, ca temelia unei fortăreţe masive.

Gardianul de la intrarea în clădirea poliţiei l-a salutat pe Omar Yussef. Chipul poliţistului era osos şi anemic. Ochii îi trădau neliniştea.

— Abu Adel este aici?

— Da, urcaţi la ultimul etaj. Acolo îşi are biroul.

— Ştiu.

Omar Yussef simţea că trebuie să facă un ultim apel la Khamis Zeydan. Poate prietenul său îl înştiinţase, într-adevăr, pe Hussein Tamari, în legătură cu ceea ce ştia Dima Abdel Rahman. Poate că el i-a provocat moartea. Ar putea chiar să fie colaboratorul israelienilor, cel care a pus la cale uciderea lui Tamari, aşa cum a sugerat Jihad Awdeh. Însă el era unicul fir de legătură de care dispunea Omar Yussef. Dintre toţi cei pe care îi cunoştea, el era singurul care deţinea cheia celulei. Trebuia să existe o cale de a-l convinge să descuie lacătul şi să închidă ochii în timp ce Omar Yussef îl va scoate pe George din Betleem.

Biroul lui Khamis Zeydan era cufundat în întuneric, cu excepţia luminii pe care o răspândea o lampă de birou. Pata gălbuie lumina proteza înmănuşată a poliţistului. Zăcea pe birou atât de inertă, la intrarea lui Omar Yussef, încât acesta şi-a închipuit că Zeydan o detaşase de braţ şi o uitase acolo. Pistolul inspectorului de poliţie se afla şi el în cercul de lumină, lângă mână. La vederea armei, Omar Yussef s-a gândit la scena unei sinucideri, la momentul petrecut în întuneric, moment de beţie mută şi dispreţ de sine, care precede clipa când individul îşi ia viaţa. L-a strigat, şovăitor:

— Abu Adel?

Mănuşa s-a înălţat şi a îndreptat lampa către Omar Yussef. Acesta şi-a ridicat mâna pentru a se apăra de lumină.

— Abu Adel, am venit să îmi cer iertare.

Dinspre birou nu s-a auzit niciun răspuns. Lampa s-a îndreptat în jos, abătând lumina de la chipul lui Omar Yussef. Raza ei l-a ghidat către un scaun, aflat de cealaltă parte a biroului. S-a aşezat pe marginea lui.

— Îmi cer iertare pentru ieşirea mea de mai devreme. Nu ar fi trebuit să te acuz, când m-ai sunat să îmi spui de moartea lui Hussein Tamari. Sunt teribil de îngrijorat de soarta lui George Saba.

— Ar trebui să te mai gândeşti şi la altcineva, nu doar la George.

Vocea lui Khamis Zeydan era groasă, abia bolborosită, şi îi trăda autocompătimirea. Omar Yussef a înţeles că întunericul din birou era menit să îl împiedice pe vreun subordonat să dea peste şeful său cu sticla de whisky în braţe.

— Ai dreptate. Abu Adel, mi-ai fost un prieten bun. Sincer îţi spun. Până în acest moment, mi-ai fost un prieten foarte bun, iar eu nu ţi-am răspuns întotdeauna cu aceeaşi monedă. Dar te rog să înţelegi am făcut-o numai pentru

că eu nu sunt obişnuit cu pericolele şi înşelăciunile acestui mod de viaţă. Eu sunt un simplu profesor.

— Atunci, stai la catedră, cum ţi-am mai spus.

— Da, mi-ai spus, şi aveai dreptate.

— Da, ţi-am spus bine. Stai la…

— Tocmai am vorbit cu Jihad Awdeh.

Chiar şi prin întunericul din cameră, Omar Yussef a simţit cum Khamis Zeydan devenise mai atent. S-a oprit din mormăit. Aştepta.

Omar Yussef a înconjurat biroul.

— Jihad m-a crezut când i-am spus cum i-a ucis Hussein Tamari pe Louai şi pe Dima şi cum i-a înscenat totul lui George.

Jaluzelele s-au deschis brusc. Dintre nori, luna arunca dungi de lumină pe chipul lui Khamis Zeydan. Stătea drept în scaun, cu mâna pe cordonul jaluzelelor. Astfel luminaţi, ochii îi erau înguşti şi aveau o privire intensă, răutăcioasă. Umbrele păreau tatuaje sau un camuflaj pe pielea lui.

— Ascultă bine ce îţi spun, Abu Ramiz, a zis Khamis Zeydan.

A tuşit şi s-a calmat. Omar Yussef şi-a dat seama că poliţistul era încă beat, dar încerca din răsputeri să se controleze.

— Să nu crezi un cuvânt din ce îţi spune Jihad. Este un escroc şi un mincinos. Să nu crezi niciun cuvânt. Niciunul.

— El este singura mea speranţă.

— Atunci, eşti pierdut.

— Aş fi preferat să mă pot baza pe tine.

— Eu nu pot face nimic.

— Atunci, nu îmi spune să nu apelez la Jihad, dacă tu nu vrei să mă ajuţi. Tu ai cheia închisorii. Haide să îl eliberăm pe George acum. Îl putem ascunde undeva, până îi convingem pe judecători că e nevinovat. Poate ne ajută Jihad.

— Nu ştiu care dintre ideile tale este mai idioată. În primul rând, sunt încă poliţist, aşa că nu voi elibera un condamnat din închisoare. În al doilea rând, nici măcar nu vei putea ajunge în sala de judecată, ce să mai vorbim de a-i convinge că Hussein Tamari a fost adevăratul colaborator şi ucigaş. Crezi că judecătorii sunt gata să se lase omorâţi, aşa cum pari a fi tu? În al treilea rând, Jihad nu te va ajuta. El nu se ajută decât pe el însuşi. Te-a minţit, Abu Ramiz, acesta este adevărul, trage de timp, până când va avea ocazia să termine cu tine într-un mod discret.

Omar Yussef se străduia să găsească o modalitate de a-l convinge. Ar putea să îi smulgă arma de pe masă. Sub ameninţarea pistolului, Khamis Zeydan l-ar conduce la carceră şi l-ar elibera pe George. Dar Omar Yussef ştia că ar fi un gest inutil. Auzise de o aşa-numită „siguranţă“, iar el nu ar şti cum

să o dezactiveze. Şi chiar dacă ar fi ştiut, nu ar putea niciodată să îndrepte arma împotriva prietenului său. Khamis Zeydan i-ar lua-o din mână, pur şi simplu, iar el nu s-ar putea împotrivi.

Şeful poliţiei şi-a întors privirile către fereastră. S-a ridicat şi a deschis geamul. Omar Yussef a auzit, deodată, ceea ce detectase urechea mai fină a prietenului său. Focurile de armă se apropiau.

— Alaiul de înmormântare vine încoace? a întrebat Omar Yussef.

— Înmormântarea a avut loc în Teqoa. Zgomotul acesta trebuie să reprezinte altceva.

Împuşcăturile se intensificau. Se apropiau de dealul din spatele Bisericii Naşterii Domnului. Omar Yussef s-a aplecat peste fereastră. Un întreg şir de jeepuri a apărut de după colţ şi a oprit în faţa secţiei de poliţie. Şi-a dat seama că mai erau şi altele, care nu se vedeau, staţionate în faţa intrării, pentru că, în timp ce îi privea pe bărbaţii înarmaţi care se adunau sub fereastră, se auzeau paşi grei pe scările din spatele său. Khamis Zeydan s-a întors.

— Au de gând să urce aici, a spus Omar Yussef.

— Ba nu, coboară. Se duc la temniţă.

Khamis Zeydan şi-a luat arma de pe masă şi a ascuns-o în toc.

— Stai aici, Abu Ramiz.

S-a îndreptat către uşă.

— De ce se duc la temniţă?

Înainte chiar de a rosti întrebarea, Omar Yussef a înţeles răspunsul. *George*.

— Vin cu tine.

Khamis Zeydan era deja pe scări. Omar Yussef vedea cât de nesiguri erau paşii poliţistului, din cauza băuturii. Amândoi au coborât treptele încet, în ciuda eforturilor disperate de a se mişca mai repede, Omar Yussef blestemându-şi corpul îmbătrânit, iar Khamis Zeydan bolborosind ceva despre whisky-ul din sângele lui. La intrare, gardianul stătea lipit de perete, cu mâinile în aer. Doi militanţi din Brigăzile Martirilor îl ţintuiau cu arme Kalaşnikov. Vreo zece-doisprezece se aflau pe holul îngust, iar afară erau mai mulţi.

De jos s-a auzit sunetul unei explozii. Coridorul a răsunat de zgomotele produse de obiectele de metal căzând. Şi-au dat seama că uşa celulei lui George a fost aruncată în aer.

— Ce dracu’ faceţi aici?

Khamis Zeydan a mers drept spre cei care îl ţintuiau pe gardianul înfricoşat la perete. Le-a împins puştile într-o parte.

— Ruşine să vă fie! Ieşiţi de aici imediat, altfel veţi plăti scump.

Sosirea în forţă a lui Khamis Zeydan părea să fi dezumflat hotărârea partizanilor aflaţi în hol. Dar şi-au recăpătat entuziasmul la vederea liderului lor, după câteva clipe. Jihad Awdeh a urcat scările cu Kalaşnikov-ul într-o mână, şi cu cealaltă înfiptă în părul lui George.

George îşi ţinea ochii închişi, din pricina unor vânătăi proaspete, iar din nas îi curgea sânge. În timp ce Jihad Awdeh îl târa în sus, pe scări, ţinându-l de păr, pe fruntea lui George se scurgea sânge, iar el urla de durere.

Omar Yussef a făcut ultimii paşi, agăţat de balustradă. În panica ce îl cuprinsese, nu era sigur că se poate ţine pe propriile picioare. A strigat către George Saba, dar partizanii scandau că îl vor răzbuna pe martirul Hussein Tamari, aşa că George nu l-a auzit pe fostul său profesor.

Jihad Awdeh i-a dat drumul lui George numai pentru a ridica patul armei şi a-l izbi pe Khamis Zeydan în faţă. Şeful secţiei de poliţie s-a prăbuşit. Poliţistul care era de gardă s-a aplecat să îl prindă pe comandantul său. Khamis Zeydan îşi pierduse cunoştinţa. Jihad Awdeh a strigat pe deasupra râsetelor şi a ovaţiilor:

— În felul acesta, jigodia păgână se cufundă în uitare, fără să îşi consume tot whisky-ul.

Omar Yussef se lupta cu cei care începuseră să îl împingă către intrarea îngustă. A reuşit să îl zărească pe George, îmbrăcat cu paltonul prea mic, cu model în zigzag. Umerii îi erau scăldaţi de sânge. Militanţii îl loveau cu rândul, când se aflau destul de aproape.

Omar Yussef a fost aproape ultimul care a ieşit. Afară, pe trotuar, l-a văzut pe Muhammad Abdel Rahman. Militanţii îl aduseseră, probabil, să îi vadă cum îi aplică pedeapsa creştinului care l-a trădat pe fiul său. Chipul lui Muhammad era lipsit de orice expresie, mormântal. Omar Yussef s-a întrebat cât ştia bătrânul despre moartea lui Louai, despre Abu Walid, despre uciderea nurorii sale, Dima. Dar şi-a dat seama că pierderea a doi fii în numai câteva zile, unul asasinat, celălalt sinucis, în încercarea de a ucide oameni obişnuiţi cu o bombă petrecută peste abdomen, este de ajuns să transforme pe cineva într-un mort încă din timpul vieţii. Muhammad l-a observat pe Omar Yussef împleticindu-se la ieşirea din secţia de poliţie, în spatele mulţimii. S-a întors şi şi-a învelit faţa în capătul *keffiyeh*-ului.

Gloata s-a îndreptat către marginea pieţei. Din mijlocul mulţimii, cineva a aruncat o frânghie peste braţul unuia dintre felinarele contrafăcute. *O, Doamne, chiar o vor face*, şi-a spus Omar Yussef. S-a repezit către grupul de bărbaţi, cu răsuflarea tăiată. Cum să îi oprească? Să ajungă în mijlocul mulţimii şi să se arunce peste trupul lui George. A ajuns la spatele meleului. S-a strecurat printre doi bărbaţi, strigându-le să îi facă loc.

S-a auzit un ropot de urale şi Omar Yussef l-a văzut pe George ridicat

de glezne, până la jumătatea stâlpului de felinar. Cozile paltonului cu model în zigzag i-au căzut peste faţă, astfel încât la început, Omar Yussef a crezut că era deja mort. Apoi a început să dea disperat din braţe către mulţimea de sub el, încercând, parcă, să se agaţe de ea şi să îşi scufunde ancora în pământ. Militanţii l-au tras cu putere mai sus, până a ajuns aproape de capătul stâlpului. Atunci s-a auzit o singură împuşcătură, care a dezlănţuit un adevărat torent de gloanţe dinspre gloata de sub el. Corpul lui George Saba se smucea la fiecare impact fatal.

Până când s-a oprit totul. Zgomotul asurzitor al armelor a luat sfârşit, iar lui Omar Yussef i s-a părut că o linişte perfectă s-a aşternut pretutindeni. Parcă nu se mişca nimeni, deşi mulţimii de militanţi i se alăturau alţii, veniţi de la înmormântare. Gloata satisfăcută, în continuă creştere, preamărea gloria lui Dumnezeu, mulţumindu-i pentru moartea trădătorului. Doar Omar Yussef era singur în piaţă, holbându-se deasupra capului, la corpul legănat al lui George Saba. Şi-a făcut loc până în centrul gloatei, dar în jurul său nu erau oameni; cu toţii erau goliţi de umanitate, iar el era singura fiinţă omenească între ei, jeluind ceea ce pierduse. Sub corpul lui George Saba, pavajul cel nou se acoperise cu un luciu de sânge. Omar Yussef simţea sângele în aer, ca pe o burniţă uşoară care acoperea suprafaţa firii. Şi-a dat seama că e ploaie.

Mulţimea s-a îndepărtat. Cineva i-a îndemnat, cu un strigăt, să meargă la casa trădătorului, să o distrugă, aşa cum israelienii vor şterge de pe faţa pământului casele lui Hussein Tamari şi Yunis Abdel Rahman, sinucigaşul din atacul cu bombă.

După numai câteva minute, Omar Yussef rămăsese aproape singur sub corpul lui George Saba. S-a întins către el, dar era legat prea sus ca să îl poată atinge. Ploaia s-a înteţit. Era revărsarea de ape care îi ameninţa de o săptămână. Omar Yussef şi-a coborât privirile către pantofi. Ploaia îi curăţase, iar cataramele străluceau în lumina felinarului. Apa a spălat sângele şi l-a învolburat peste caldarâm, spre scurgerea din faţa întunecatei Biserici a Naşterii Domnului.

Omar Yussef şi-a întors privirile de la umbrele care jucau pe faţada spartană a bisericii, la George Saba, agăţat de stâlpul felinarului. Mortul părea că se pogoară din lumină, cu mâinile deasupra capului, prăbuşindu-se din aureola unei stele, către pământul tare. George adusese acea aureolă în viaţa lui Omar Yussef, care îl urmărise transformându-se dintr-un băieţel într-un adult şi, în cele din urmă, într-un sac găurit de carne. Omar Yussef s-a răsucit pentru a privi înapoi, către biserică.

Corpul este la fel ca această Biserică a Naşterii Domnului, şi-a zis el. Însufleţit de suflu divin la început, dar menţinut în viaţă de imbolduri lumeşti. Cu timpul, acest suflu se răceşte progresiv, până la moarte. Cu fiecare

respiraţie, pierdem o parte a rezervei limitate de viaţă dinăuntrul nostru, fiind însă şi un oftat de eliberare, deoarece fiecare bătaie de inimă, obositoare şi deprimantă, ne aduce mai aproape de mormânt. Corpul este maltratat, renovat şi revendicat de forţe diferite, la fel ca biserica aceasta, unde se spune că s-a născut Iisus. Dar numai una singură dintre criptele sale este locul naşterii. În locul acela nu se află nimic, după cum nici în urma noastră nu rămâne decât un gol, care să ne marcheze trecerea prin lume. Aici, în Betleem, a existat un Mesia care şi-a lăsat lucrarea neterminată. Din această biserică lipseşte flacăra spiritului, lipseşte izbăvirea. La fiecare respiraţie ne temem că este ultima şi că ne va străpunge îngheţul veşnic.

Avem un singur motiv pentru care să nu ne lăsăm copleşiţi de teama aceasta, şi anume credinţa în moştenirea pe care o lăsăm în urmă, contribuţia noastră la lumea în care trăim. Omar Yussef sperase că George Saba va fi moştenirea sa, lăsată în urmă ca dovadă a faptului că profesorul a contribuit la lumea în care a trăit. Sperase că Dima Abdel Rahman va face şi ea parte din acest dar pentru omenire. Privind la corpul care se legăna deasupra capului său, lupta cu sentimentul stăruitor că din munca sa de o viaţă rămânea doar speranţa distrusă şi bunătatea pângărită. În schimb, ar putea fi *el* moştenirea lui George Saba, redându-i mortului viaţa prin fapte bune, cinstite şi inteligente.

A tras de nodul gros, pe care militanţii îl legaseră la baza stâlpului, pentru a proţăpi corpul în aer. Cadavrul a alunecat un pic în jos. Încercând să dezlege nodul, a scăpat frânghia udă, care i-a alunecat din mână. S-a repezit să prindă corpul care aluneca. În cădere, cotul lui George l-a lovit puternic într-o parte a capului. Omar Yussef l-a apucat de umeri, pentru a-i încetini căderea şi s-a prăbuşit la pământ, deasupra leşului. A rămas nemişcat. Dacă avea să plângă, acesta era momentul să o facă, şi-a zis el.

A simţit o mână care l-a prins de umăr şi l-a tras în sus. Când s-a ridicat, lângă el se afla Muhammad Abdel Rahman. Amândoi pierduseră câte ceva, dar Omar Yussef credea că, dintre ei doi, pe el îl vor face mai puternic aceste îngrozitoare zile, nu pe bătrânul din faţa sa.

În depărtare, spre vest, s-au auzit focuri de armă, vibraţiile lor croindu-şi drum printre stropii de ploaie.

— Se trage în Beit Jala, a spus Muhammad Abdel Rahman. Îi distrug casa creştinului. Drept răzbunare.

— Pentru moartea fiului tău?

Muhammad Abdel Rahman a dat din cap, în semn că nu. Nu părea să aibă mai multă viaţă în el decât cadavrul de la picioarele sale.

— Nu, nu viaţa fiului meu îi preocupă pe ei. Îl răzbună pe martirul Hussein Tamari.

Omar Yussef simţea că e cuprins de mânie, în ciuda fragilităţii acestui bătrân care pierduse doi fii. Hussein Tamari era un criminal şi un gangster. Nu era deloc un martir. Omar Yussef a arătat către cadavrul lui George.

— Acolo vă e martirul, a spus el. Acolo. Acesta este un martir adevărat.

Un jeep al poliţiei a scrâşnit din roţi la colţul străzii, împroşcând apa de ploaie care se scurgea pe povârniş. Şase poliţişti au sărit din maşină la intrarea în secţie. Omar Yussef l-a văzut pe Khamis Zeydan printre ei, abia ţinându-se pe picioare. Au traversat în grabă piaţeta, spre cadavrul lui George Saba. Patru dintre ei au apucat leşul cu brutalitate de braţe şi de picioare şi l-au cărat spre secţia de poliţie. Ceilalţi îi îmbrânceau pe spectatorii rămaşi, spunându-le să elibereze piaţa.

Unul dintre poliţişti l-a împuns pe Omar Yussef cu patul armei, zicându-i să plece acasă.

— Lua-te-ar dracu’, a strigat Omar Yussef, împingându-l pe poliţist. Unde eraţi acum zece minute, când îl omorau pe prizonierul vostru? Nu pune mâna pe mine.

Khamis Zeydan s-a apropiat de Omar Yussef. L-a îmbrâncit pe soldat într-o parte şi l-a luat de braţ pe prietenul său. Se vedea cum i se umflase buza superioară, sub mustaţa pătată de nicotină, iar dinţii îi erau însângeraţi de lovitura primită de la Jihad Awdeh. Cei doi bărbaţi s-au holbat unul la altul. Omar Yussef se întreba dacă celuilalt îi era ruşine, sau nu era decât ameţit de băutură şi de lovitura primită în cap cu patul puştii.

Khamis Zeydan şi-a ridicat privirile când s-a auzit o împuşcătură traversând ploaia. Au urmat altele care au împroşcat aerul, ca primii stropi de ploaie ai unei furtuni.

— Ce dracu’ e asta?

— Brigăzile Martirilor au plecat spre Beit Jala. Se duc să distrugă casa lui George, a spus Omar Yussef.

— Are o nevastă şi copii, nu-i aşa?

— Da.

Khamis Zeydan l-a luat de braţ pe Omar Yussef şi l-a tras după el, spre jeep.

— Să mergem.

19 Deal de forma unui con tăiat, aflat la doisprezece kilometri sud de Betleem, construit ca fortăreaţă de către regele Irod cel Mare; cunoscut cruciaţilor sub denumirea „Muntele francilor“, pe când localnicii arabi îl numesc *Jabal al-Fourdis* sau „Muntele Paradisului“.

Capitolul 25

Omar Yussef a coborât cu greutate din jeepul lui Khamis Zeydan. Ploaia i-a pătruns prin palton şi s-a prelins prin căciulă. S-a scurs peste vârfurile pantofilor. Degetele, neînmănuşate, erau umflate şi îngheţate. Cu ochii aţintiţi spre casa lui George Saba, s-a scuturat, să îşi pună sângele în mişcare prin braţe şi picioare.

Militanţii din Brigăzile Martirilor înconjuraseră casa. Vreo şase erau îngenuncheaţi pe acoperiş. Îşi ţineau armele de asalt îndreptate dincolo de vale. Era zadarnic să crezi că ar avea până şi cea mai mică şansă de a nimeri pe cineva de la distanţa aceea şi cu vederea îngreunată de norii joşi, încărcaţi de ploaie. Omar Yussef a urmărit trasoarele israelienilor îndreptându-se către cei de pe acoperiş, crestând furtuna din vale, şfichiuind casa lui George Saba dintr-o parte sau depăşind-o, pentru a lovi casa de peste drum. Între Omar Yussef şi casa familiei Saba se afla o duzină de militanţi palestinieni din Brigăzile Martirilor. Unii dintre ei priveau sosirea jeepului de poliţie, condus de Khamis Zeydan, dar cei mai mulţi urmăreau cu atenţie uşa şi ferestrele casei. Omar Yussef a dedus că din locul unde se opriseră, puteau vedea în casă. Apăraţi de zidurile casei, la adăpost de tirul armelor, păreau să se amuze teribil de ceea ce se petrecea în dormitorul ale cărui ferestre dădeau în stradă.

Poliţiştii au avansat către casă, conduşi de Khamis Zeydan. Traversau în fugă spaţiile expuse, dintre clădiri. Când au ajuns la cordonul de militanţi, Khamis Zeydan le-a ordonat acestora să îi lase să treacă. Cineva a strigat o insultă la adresa surorii comandantului de poliţie. Poliţiştii şi militanţii au început să se înghiontească. În timp ce se luptau, Omar Yussef a înaintat pe marginea străzii. La adăpostul întunericului, s-a strecurat pe lângă partizanii aflaţi pe treptele de la intrare. Spre surpriza lui, sunetul focurilor de armă era mai puternic înăuntrul casei.

Luminile din camera de zi fuseseră stinse. De la intrare, Omar Yussef a văzut că militanţii îndepărtaseră sacii cu nisip de la ferestre. Erau adunaţi ciorchine în jurul ramelor sfărâmate şi trăgeau înspre israelieni. Zgomotul era

înspăimântător. Se lovea de tavanele înalte şi zidurile groase, care îl trimiteau înapoi. Unul dintre bărbaţii de la fereastră şi-a întors privirile către intrare. Extazul luptei se citea pe chipul lui nebun. Omar Yussef l-a recunoscut. Era Mahmoud Zubeida, poliţistul a cărui fiică îi dăduse vestea arestării lui George Saba. Ochii lui erau la fel de întunecaţi ca dinţii pătaţi de betel, dar emanau o energie înfricoşătoare. La vederea lui Omar Yussef, rânjetul i-a pierit. Părea stânjenit şi ruşinat, dar şi mânios. Prezenţa profesorului distrugea anonimatul care îi permitea să îşi descătuşeze hidoşenia, pe care altfel ar fi înăbuşit-o înăuntrul său.

Omar Yussef şi-a desprins privirile de pe Mahmoud Zubeida. A făcut un pas înainte şi s-a întors la stânga. Soţia şi copiii lui George Saba erau ghemuiţi la perete. Puteai interpreta imaginea aceasta drept dovada de netăgăduit a faptului că George alesese calea greşită. George era mort pentru că încercase să îşi apere familia, dar iată-i acum, lipsiţi de orice protecţie, din pricina morţii lui. Apoi şi-a dat seama Omar Yussef că, dacă fostul său elev ar fi reacţionat altfel, s-ar fi aflat şi el aici, tremurând de frică, la podea, şi atunci, poate că fapta lui nu fusese smintită. Lui i s-a făcut un rău, dar el nu a greşit cu nimic.

Sofia şi-a ridicat privirile. Lacrimile îi desenau pe obraji degete strâmbe de rimel. Îşi apăra copiii cu braţele. Lângă ea stătea Habib Saba. Bătrânul era tăcut şi nemişcat. Legăna ceva negru în poală, probabil o carte. Cotorul ei drept îi ieşea de sub braţ ca pupa unei corăbii care se scufundă. Omar Yussef era gata să îi vorbească Sofiei, când a observat mişcare în partea opusă a dormitorului.

Jihad Awdeh şedea cu picioarele încrucişate într-un fotoliu vechi, cu ţesătură de damasc, lângă masa de toaletă din dreptul patului. Şi-a desfăcut picioarele şi s-a ridicat, aruncând ţigara pe geamul deschis. I-a zâmbit lui Omar Yussef şi a ridicat arma.

Omar Yussef s-a gândit că ar trebui să facă un salt înapoi, spre uşa de la intrare, dar nu se putea mişca. Îl ţintuia ceva acolo, în ciuda armei îndreptate spre el. Amintirea lui George Saba, care refuzase să cedeze în faţa răutăţii, era poate cea care îl ţinea pe loc pe bătrânul profesor. Aşa că a rămas unde era, ba chiar s-a întors cu faţa către Jihad Awdeh.

— După cum vezi, Abu Ramiz, acum ne îngrijim de familia trădătorului, a spus Jihad Awdeh. Dar mă bucur să te văd aici şi pe tine.

— Jihad, ştii bine că dacă te atingi de mine, vei începe un război cu cel mai mare clan din Dehaisha. Chiar şi tu ar trebui să te gândeşti de două ori înainte de a-i provoca pe oamenii mei, a spus Omar Yussef.

— Pe aici zboară gloanţe la fel de periculoase ca acuzaţiile de crimă şi colaboraţionism pe care i le-ai adus martirului Hussein. Cine ştie dacă nu

cumva te va lovi unul din ele? Cred că întreg clanul tău va fi de acord că te-a ucis un glonţ israelian. Majoritatea oamenilor acceptă fericiţi o explicaţie care evită neplăcerile.

— Dar tu nu.

— Nici tu, evident.

Jihad Awdeh a traversat camera cu arma îndreptată spre Omar Yussef.

— Să nu crezi că protejezi reputaţia lui Hussein Tamari prin ceea ce faci aici, a spus Omar Yussef. Asta este o ticăloşie. Trageţi din interiorul casei, deoarece ştiţi că israelienii o vor distruge, în cele din urmă.

Jihad Awdeh a ridicat o sprânceană, ca pentru a-l aproba. A băgat un glonţ pe ţeava Kalaşnikovului şi a ridicat arma la piept.

Asta e, şi-a zis Omar Yussef. *Cel puţin, nu va trebui să atârn în piaţa publică, cu capul în jos*. Prin minte i-a trecut imaginea nepoatei sale, Nadia, cu chipul ei trist şi ochii plecaţi, dar s-a luptat să o înăbuşe. Privea fix, în ochii negri ai lui Jihad Awdeh, mândru că în aceste ultime clipe îl va sfida.

Explozia a fost însoţită de un şuierat, ca cel al unui avion cu reacţie care zboară la mică înălţime. O clipă, Jihad Awdeh a privit în sus. Apoi Omar Yussef nu a mai auzit nimic, de parcă s-ar fi aflat sub apă, iar zidul camerei de zi s-a prăbuşit. Omar Yussef s-a simţit aruncat spre uşă, apoi în jos, pe scări. A lovit balustrada cu capul, apoi s-a oprit pe ceva moale.

S-a trezit cu capul în jos, deasupra corpurilor a doi militanţi. Bărbaţii se zvârcoleau înnebuniţi, crezându-l mort şi nedorind niciun contact cu cadavrul. L-au rostogolit de pe ei şi l-au lăsat într-o băltoacă. Apa rece l-a trezit, şi reuşise deja să se ridice în genunchi, când Khamis Zeydan şi un alt ofiţer de poliţie l-au apucat de braţe şi l-au săltat în picioare.

— Probabil a fost un obuz de tanc, a spus Khamis Zeydan. Ai păţit ceva?

— Un obuz?

— Brigăzile Martirilor trăgeau din interiorul clădirii. Israelienii nu puteau distruge zidurile vechi şi groase decât cu un obuz de tanc. Probabil a intrat prin camera de zi, de unde veneau împuşcăturile, iar tu ai fost aruncat în faţa casei. Cine mai era înăuntru?

— Familia lui George.

Zăpăciţi de explozie, partizanii s-au repezit în sus, pe scări, o dată cu poliţiştii. În dormitor, l-au găsit pe Jihad Awdeh. Din cap îi curgea sânge, iar praful zidului dărâmat îi dădea un aspect fantomatic. Oamenii lui l-au ajutat să se ridice şi l-au dus jos. Omar Yussef a aşteptat ca şeful Brigăzilor Martirilor să se uite la el, dar Jihad Awdeh abia îşi mai putea ţine ochii deschişi. Privirea îi era tulbure şi distantă, ca a unui om aflat în rugăciune. A înaintat poticnindu-se prin mulţimea de militanţi care urlau, spre strada unde pâlpâiau

luminile unei ambulanţe.

Peretele dintre dormitor şi camera de zi era parţial dărâmat. Khamis Zeydan şi Omar Yussef s-au uitat prin deschizătura făcută de obuz. Mobila de anticariat a lui George Saba fumega. Suportul cu rochii de nuntă ardea, emanând un miros otrăvitor din pricina plasticului cu care erau acoperite. Bufetul din lemn de tec era spintecat de sus până jos, la picioarele butucănoase. Statueta franceză care se aflase pe el era intactă, dar fusese azvârlită pe dalele de piatră. Omar Yussef şi-a amintit că nudul acesta contorsionat al lui Rodin se numeşte *Martira*. În camera de zi se vedeau patru corpuri îngrămădite în jurul deschizăturii de un metru din zidul exterior, pe unde intrase obuzul. Khamis Zeydan s-a uitat cu atenţie la unul dintre cadavre.

— Mahmoud Zubeida, a spus el.

Omar Yussef a privit chipul lipsit de expresie al poliţistului mort. Faţa sa osoasă era palidă, iar buzele răsfrânte îi lăsau la vedere dinţii maronii. Părea ţeasta unui cadavru care petrecuse deja ani buni sub pământ. Coşmarul morţii părintelui ei, pe care îşi imaginase că îl îndură fiica lui Zubeida în fiecare noapte, se adeverise, în cele din urmă. Nu ştia dacă va fi în stare să îi spună fetei că tatăl ei a murit fericit în schimbul de focuri, că a fost un martir. Îşi amintea de ruşinea şi mânia care se citeau pe chipul bărbatului în clipa în care îl recunoscuse pe profesor. Nu, altcineva va trebui să îi povestească fetei despre eroismul tatălui ei. El nu ar putea să îi vorbească despre felul în care a murit militantul. Nu avea încredere că va fi capabil să îi ascundă urâţenia leşului şi sângele care, în lumina aceea slabă, avea aspectul unei scurgeri de noroi.

Sau zidul prăbuşit al dormitorului. Ce i-ar spune Khadijei Zubeida despre toate acestea? Sau despre familia prinsă dedesubt?

Omar Yussef a început să îndepărteze pietrele din vârful mormanului format de zidul prăbuşit al dormitorului. Khamis Zeydan, împreună cu poliţiştii lui, ridicau bucăţile de mortar şi de piatră. Când au ajuns la Sofia şi la copii, ofiţerul care se afla cel mai aproape de cadavre a făcut un pas înapoi şi a vomitat. Şeful de poliţie l-a susţinut pe un altul dintre oamenii săi aflaţi în stare de şoc şi a supravegheat ridicarea ultimei bucăţi, care acoperea picioarele Sofiei. Soţia lui George Saba era moartă. Capul ei însângerat zăcea, zdrobit într-un mod înfiorător, de-a lungul claviculei, cu gâtul rupt şi umerii sfărâmaţi. Acoperiţi de braţele ei, copiii erau inconştienţi, dar Khamis Zeydan le-a simţit pulsul bătând. I-a culcat în pat. Păreau slabi şi învinşi, deşi medicul care le-a verificat semnele vitale a dat scurt din cap, în semn că vor supravieţui.

Omar Yussef l-a tras pe Khamis Zeydan înapoi, spre grămada de dărâmături. Abia mai respira.

— Habib Saba, a icnit el.

Khamis Zeydan s-a uitat la mormanul de pietre. A holbat ochii. Poliţiştii au început să ridice molozul. Asudând din greu, au ajuns la tatăl lui George Saba. Habib zăcea în mijlocul dărâmăturilor, în aceeaşi poziţie în care îl văzuse Omar Yussef în timpul schimbului de focuri. Îşi ţinea picioarele ghemuite la piept, iar mâinile îi strângeau gleznele. Capul său chel era spintecat în jurul creştetului. Rana adâncă, plină de sânge amestecat cu praf, era o panglică neagră. Omar Yussef şi-a zis că asta era probabil ceea ce îşi dorea Habib Saba, într-atâta părea de resemnat în moarte. Parcă ar fi crezut că nu are niciun rost să îşi salveze nepoţii şi nora, după cum pierduse orice speranţă legată de fiul lui. Poate că în cazul lui George avusese dreptate. Dacă Omar Yussef nu ar fi încercat să îl salveze, nu s-ar fi dus la Jihad Awdeh şi nu i-ar fi spus ce ştia, George ar fi fost, cel puţin, executat de plutonul de execuţie, nu linşat de gloată. Totuşi, nu îşi putea explica liniştea lui Habib Saba. Se tot gândea că trupul bătrânului ar fi trebuit să pară mult mai vătămat decât atât. Calmul său perfect îl făcea să pară imuabil, ca şi cum zidul s-ar fi prăbuşit peste o stană de piatră pe care nu ar fi reuşit să o spargă. Trupul lui Habib Saba ieşea dintre dărâmături graţios, senin şi închis în sine, de parcă poliţiştii care îndepărtau molozul ar fi fost arheologi care scoteau la lumină statuia unui rege antic.

Poliţiştii au ridicat corpul lui Habib Saba. O carte neagră şi groasă a căzut din strânsoarea mâinii sale, printre praf şi pietre. Omar Yussef a curăţat praful de ciment de pe coperta ponosită, de piele, şi a deschis-o. Pe foaia de gardă, a citit următoarea inscripţie, scrisă de o mână educată, din alte vremuri: „Lui Abu Omar, cu voia Domnului, va fi întotdeauna aceeaşi armonie între credinţele noastre, ca cea dintre noi doi. Dragul tău prieten, Issa.“ Acestea erau cuvintele scrise de preotul din Ierusalim tatălui lui Omar Yussef, în zilele de dinaintea vrăjmăşiei dintre creştinii şi musulmanii din Palestina. Aceasta era Biblia pe care Omar Yussef i-o dăduse lui George pe vremea când era student, pentru a-i servi drept consolare în timpul exilului, şi ca semn al iubirii pentru oraşul său natal. Tatăl lui George o strânsese la piept în clipa morţii, protejând-o cu corpul său, aşa cum Sofia proteja trupurile copiilor ei, ca pentru a păstra intactă lumea aceea mai bună pe care o reprezenta, chiar în timp ce oasele îi erau sfărâmate.

Omar Yussef a scos batista din buzunar. Şi-a şters sudoarea de pe frunte, pentru a-i înmuia colţul, şi a curăţat praful de pe Biblie. Pielea neagră era lucioasă ca penele unui corb.

Ploaia cădea mai tare. O ambulanţă i-a luat în grabă pe copiii lui George Saba, înainte ca împuşcăturile să reînceapă. Jihad Awdeh a dat să iasă, cu picioarele încă nesigure, dintr-o altă ambulanţă. Medicii au pus mâna pe el,

dar el i-a îmbrâncit, nervos. Oamenii lui, strigând la poliţişti să elibereze drumul, l-au ajutat să se urce în jeepul lui şi au plecat în trombă.

Khamis Zeydan a privit către casa fumegândă a lui George Saba. Le-a dat ordin oamenilor lui să înceapă curăţenia. Apoi l-a prins pe Omar Yussef de cot.

— Cred că ar fi mai bine să te duc la spital, a spus el.

— Mă simt bine.

— Mai bine să fim precauţi. Ar trebui să te vadă un doctor.

— Nu am nimic.

— Este a doua oară în decurs de două zile când eşti trântit la pământ de o explozie. Fii serios, lucrurile acestea îţi pot afecta organele interne, chiar dacă pari sănătos pe dinafară. Să mergem.

— Nu, du-mă acasă. Trebuie să mă schimb de hainele astea. Sunt ud până la piele.

Tremurând, s-a urcat pe scaunul pasagerului, în jeepul lui Khamis Zeydan. Au ieşit încet de pe stradă şi au coborât pe drumul şerpuitor, părăsind Beit Jala. Omar Yussef era tăcut şi mânios. Îl durea faptul că se afla în această situaţie, de a fi condus acasă de şeful poliţiei din Betleem, adică exact de acela care ar fi putut să împiedice toate crimele. Crezuse că vina nu îi aparţinea lui Khamis Zeydan şi că toată corupţia din jurul lui îl făcea ineficient. Dar acum socotea că prietenul său era, în cel mai bun caz, un participant pasiv la crimă, dacă nu chiar cel care i-a condus pe ucigaşi către prada lor.

Khamis Zeydan înţelegea, parcă, semnificaţia tăcerii prietenului său. Şi-a întors privirile de câteva ori spre Omar Yussef, dar profesorul îşi ţinea ochii înainte, încăpăţânat, aţintiţi asupra drumului pustiu care traversa tabăra de refugiaţi Aida. În cele din urmă, poliţistul a explodat:

— Pe mine mă învinovăţeşti pentru tot ce s-a întâmplat, nu-i aşa? Te văd. Eşti furios pe mine. Crezi că eu sunt de vină.

Omar Yussef nu a răspuns. Voia să vorbească, dar nu dorea să îşi rănească prietenul, şi nici nu avea energia să se certe cu el.

— Am dreptate, nu-i aşa? a strigat Khamis Zeydan. Crezi că e vina mea.

Omar Yussef nu se mai putea abţine.

— Bineînţeles. Tu eşti şeful secţiei de poliţie. Vrei să cred că nu este vina şefului de poliţie atunci când un om este luat cu forţa din celula lui şi linşat la câţiva metri depărtare de secţie? Nu este vina şefului când un grup de mardeiaşi înarmaţi îi atrag pe israelieni într-un schimb de focuri, cu unicul scop de a-i face să bombardeze casa unui familii?

— Nu înţelegi la ce presiuni sunt supus.

— Ca să faci ce?

— Tocmai asta e. Să *nu* fac nimic. Să permit ca toate aceste lucruri să continue.

— Nu te cred.

— Crezi că simplul fapt că port uniforma aceasta mă face mai puternic decât Hussein Tamari şi Jihad Awdeh? Să nu crezi aşa ceva. Ei sunt cei care se bucură de sprijin de sus, de foarte sus.

Khamis Zeydan şi-a coborât vocea, dar a păstrat acelaşi ton amar, plin de resentimente.

— Linşarea lui George a fost prea mult, chiar şi pentru mine. Dar cum să fi ştiut că vor face aşa ceva? Am încercat să îi opresc. Doar m-ai văzut. Am încercat să îi opresc.

Omar Yussef simţea că începe să îi fie milă de omul din faţa lui, care îşi sacrificase tihna şi viaţa personală zeci de ani. Acum era trădat de cei pentru care luptase. Chiar dacă asta îl făcea să se comporte la fel ca netrebnicii lui tovarăşi, nu însemna că în sufletul său era unul dintre ei.

— De ce nu m-ai crezut când am spus că Hussein Tamari este cel care i-a condus pe israelieni la casa din Irtas? Că el este colaboratorul care i-a ajutat să îl ucidă pe Louai Abdel Rahman? Că a ucis-o pe Dima Abdel Rahman pentru a-şi ascunde urmele? a întrebat Omar Yussef.

— Nu o lua de la capăt.

— Auzi, acum nu mai are nicio importanţă. Elicopterul israelian l-a ucis pe Hussein, deci criminalul e mort. George Saba este mort, aşa că nu mai există nici victima nevinovată care îşi aşteaptă execuţia. Povestea s-a sfârşit. Aşa-zisa mea investigaţie s-a sfârşit. Nu am mai rămas decât noi doi. De ce nu m-ai crezut? Ţi-am arătat cartuşul de la mitraliera lui Hussein. Ţi-am arătat dovezile.

— Gloanţele care l-au ucis pe Louai proveneau de la puşca unui lunetist israelian. Dar tu ai găsit un cartuş de MAG. Aceasta nu constituie o dovadă împotriva lui Hussein, pentru că Louai nu a fost omorât cu un MAG. Dimei i-a fost tăiat gâtul, aşadar nici ea nu a fost ucisă cu un MAG. Teoria ta este bună, dar nu e neapărat şi corectă.

— Poate că Hussein nu l-a împuşcat pe Louai, dar i-a îndreptat pe israelieni către ţintă şi a lăsat în urmă un indiciu când a scăpat din greşeală un cartuş de la arma sa. El trebuie să fie cel care l-a identificat pe Louai pentru lunetiştii israelieni cu ajutorul razei laser, punctul roşu văzut de Dima pâlpâind pe trupul lui, chiar înainte de a fi împuşcat.

Khamis Zeydan a tras jeepul pe dreapta, lângă casa lui Omar Yussef.

— Bine, dacă asta te face fericit, îţi spun că îmi pare rău că nu te-am crezut. Dar trebuie să ştii că nu puteam face mare lucru. Nu ai dovezi clare şi, în orice caz, au trecut vremurile în care dovezile hotărau rezultatul unui

proces. Credinţa, influenţa şi fărădelegea – ele trebuie să fie astăzi de partea ta, pentru a câştiga.

Omar Yussef se întreba dacă ar fi cazul să îi spună de câte alte mârşăvii îl suspecta, în afară de cele divulgate deja. Se simţea epuizat. S-a hotărât să îl lase pe poliţist să plece. A dat din cap şi s-a dat jos din jeep, în tăcere. A fluturat Biblia cea neagră a lui George în direcţia lui şi l-a privit întorcând maşina şi hurducându-se cu grijă peste banda de la mijlocul şoselei, pentru a trece pe celălalt sens al drumului. Simţea cum i se prelinge apa de ploaie pe sub guler. A băgat Biblia sub sacou.

Şanţul săpat de israelieni pe mijlocul drumului, în urmă cu două zile, bloca trotuarul. Omar Yussef a escaladat zidul cel mic din faţa casei sale şi s-a grăbit să intre.

Capitolul 26

Când a intrat Omar Yussef pe uşă, Maryam aştepta în salon, acoperită cu o pătură. S-a dus către ea. Nadia dormea pe pieptul bunicii ei. Poziţia aceasta i-a provocat un fior pe şira spinării: i-a amintit de poziţia în care murise soţia lui George Saba, cu cei doi copii cuibăriţi lângă ea, apăraţi de braţele ei. Pe Maryam, toropeala chipului o făcea să pară nemişcată ca un mort, iar el a simţit o uşurare iraţională când femeia a privit în sus şi i-a vorbit.

— Îi spuneam Nadiei o poveste, a şoptit ea. Nu voia să meargă la culcare înainte de venirea ta acasă.

Omar Yussef a pus Biblia lui George Saba pe măsuţa de cafea. A ridicat-o pe Nadia de umeri, în timp ce Maryam a luat-o pe fată de picioare. S-a mişcat cu băgare de seamă, atent să nu o trezească şi să nu îşi forţeze spatele, care începuse din nou să zvâcnească, acum, când apa rece îi pătrundea până la oase, iar muşchii i se răzvrăteau din pricina efortului nebunesc depus la ridicarea pietrelor care îi striveau pe membrii familiei Saba. Omar şi Maryam au dus-o pe fată în dormitorul lor şi au întins-o în pat.

— Te-a sunat cineva de la sediul ONU din Ierusalim, a spus Maryam. Am notat eu numărul. Au sunat foarte târziu.

Omar Yussef a dat din cap. Se gândea la sărmanul Steadman. Era de aşteptat ca angajaţii ONU care lucrau la rezolvarea acestei crize să stea până târziu în noapte la serviciu.

— O să mă culc în salon după ce mă schimb de hainele astea ude, a spus el.

— Îţi fac un ceai, să te încălzeşti. Vrei supă?

— Nu, mulţumesc. Ceai, te rog.

După ce Maryam a adus ceaiul, Omar Yussef s-a aşezat, în pijamaua lui de mătase şi halatul de lână, şi a întins o mână, pentru a atinge degetele lui Maryam.

— Ce s-a întâmplat, Omar?

— George este mort.

Omar Yussef şi-a dat seama că nu mai spusese acele cuvinte până atunci. I se păreau atât de încărcate de greutatea mormântului, încât parcă avea gura plină de pământul în care urma să se întoarcă George. Cuvintele l-au înecat, şi-a pierdut pentru o clipă răsuflarea şi a oftat.

Maryam şi-a pus braţele în jurul gâtului său, i-a mângâiat ceafa şi şi-a sprijinit bărbia de fruntea lui.

Omar Yussef i-a povestit tot ce a văzut, iar ea a plâns alături de el, încet, din tot sufletul. *Mă cunoaşte atât de bine*, şi-a zis el. *De-a lungul anilor, i-am ascuns unele lucruri şi am crezut că asta ne va îndepărta unul de altul, dar este lângă mine de atâta vreme, încât simte ceea ce simt eu. Simţurile noastre sunt unite, chiar dacă nu avem aceleaşi păreri despre politică sau despre ceea ce se petrece în oraş. Nu a vrut să investighez cazul lui George, să îmi risc viaţa pentru a-l salva, dar a ştiut tot timpul ce înseamnă el pentru mine.*

A trecut mult timp până când Omar Yussef s-a desprins din îmbrăţişarea în care îl ţinea Maryam. S-a ridicat şi s-a uitat la ceasul de pe măsuţa de toaletă. Era 2:30 dimineaţa.

— Ce ar fi să te duci la culcare, Maryam?

— Îţi mai aduc nişte pături.

— Nu cred că voi dormi. O să citesc un pic.

— Atunci, mai stau cu tine. Pun de ceai.

Maryam era la bucătărie când Omar l-a auzit. Zgomotul surd al elicopterului a pătruns prin noapte şi s-a oprit deasupra lui. Ritmul său acoperea vuietul produs de motoarele tancurilor şi ale jeepurilor care coborau dealul, spre Dehaisha. Omar Yussef s-a dus la fereastră. Se gândea că s-au întors să lărgească şanţul din mijlocul drumului, dar când au sosit, a văzut că nu erau buldozere. A privit de cealaltă parte a drumului. Două tancuri şi alte două TAB-uri s-au poziţionat chiar în faţa casei lui. S-a repezit să stingă lumina. Soldaţii au coborât din TAB şi au urcat, în fugă, înşiruiţi unul câte unul, scările blocului de peste drum. Maryam a intrat în salon. În întuneric, ochii ei păreau hăituiţi.

— Probabil că au venit după Jihad Awdeh, a spus Omar Yussef. Du-te şi trezeşte-i pe Ramiz şi pe copii. În caz că intră aici, nu vreau să se pomenească pe nepusă masă cu un soldat în dormitor. Dar nu îi speria.

Maryam a ieşit în grabă.

Soldaţii au postat santinele la fiecare capăt al străzii. Omar Yussef a deschis un pic fereastra. Din interiorul celui mai apropiat TAB se auzea pârâitul unui post de radio de limbă ebraică.

Soldaţii au coborât scările blocului. Omar Yussef a crezut că nu l-au găsit pe Jihad Awdeh şi că vor pleca. Apoi şi-a dat seama că erau numai trei

soldaţi, urmaţi de un şir de civili. Locatarii blocului erau evacuaţi, pentru ca soldaţii să poată efectua percheziţia. Mica paradă a traversat strada, către casa lui Omar Yussef. El s-a dus la uşă, să îi întâmpine.

Când a deschis uşa, primul dintre soldaţi a păşit în cercul de lumină al becului din hol. Faţa îi era pictată în culori de camuflaj, albastru şi măsliniu. *Ce rost are camuflajul într-un bloc de locuinţe*? s-a gândit Omar Yussef. Se întreba dacă soldatul i se va adresa în arabă. Vorbitorii de arabă sunt, întotdeauna, cei mai răi. Cu cât află mai multe despre arabi, cu atât par să îi dispreţuiască mai tare.

Soldatul a rostit câteva vorbe tăioase şi guturale în ebraică.

— Vorbeşti limba arabă sau engleza? l-a întrebat Omar Yussef în engleză.

Soldatul i-a răspuns în engleză.

— Nu ai învăţat limba ebraică?

— Am fost întotdeauna un optimist, a răspuns Omar Yussef.

Soldatul a zâmbit slab. Dinţii lui albi au strălucit printre dungile machiajului de camuflaj. L-a împins pe Omar Yussef într-o parte şi a scrutat holul. Maryam şi Nadia ieşeau din dormitor. Omar Yussef l-a auzit pe Ramiz, în spatele uşii întredeschise, spunându-i soţiei sale să se îmbrace mai repede. Chipul lui Maryam s-a albit când l-a observat pe soldatul în culori de camuflaj. Faţa Nadiei era lipsită de orice expresie.

— Coboară arma, te rog, a spus Omar Yussef.

Soldatul a lăsat în jos ţeava puştii de tip M-16.

— Facem o percheziţie în cartier. Unii dintre locuitorii blocului de vizavi trebuie să stea afară în timp ce percheziţionăm clădirea. Plouă, aşa că o să îi aducem încoace.

Omar Yussef a încuviinţat printr-o mişcare a capului.

Mai bine de zece oameni au intrat în casă. Omar Yussef i-a salutat şi i-a rugat să intre în salon. Maryam s-a ridicat să facă ceai, dar soldatul a oprit-o, zicându-i să îi aducă în salon pe ceilalţi locatari ai casei şi să aştepte aici, împreună cu ei. Oamenii care intrau aveau, toţi, aceleaşi figuri plouate, nedormite şi speriate. Unii copii se smiorcăiau.

Ultimii care au intrat au fost Amjad şi Leila. Zâmbind, Amjad i-a strâns mâna lui Omar Yussef şi i-a mulţumit că le permite să se adăpostească în casa lui. Lui Omar Yussef i s-a făcut ruşine pentru că poftise la soţia lui Amjad. Amjad era un om bun. Chiar şi acum, Leila era frumoasă în blugii şi hanoracul pe care le aruncase pe ea când soldaţii i-au azvârlit afară din apartamentul lor. Îşi periase părul, dar arăta, totuşi, pleoştit de somn.

Soldatul a rămas în prag, cu ochii aţintiţi asupra grupului, care acum îi includea pe Ramiz cu ai lui. Omar Yussef îi cunoştea pe toţi cei din cameră,

cu excepţia femeii din colţ, cu cei doi copii ai ei. A presupus că sunt noii veniţi, familia lui Jihad Awdeh. Nu îşi amintea chipul femeii de la vizita lui în casa lui Jihad, la începutul acelei seri. A păşit cu atenţie pe covorul de copii aşezaţi la picioarele părinţilor şi a salutat-o pe femeie.

— Sunteţi soţia lui Jihad? a şoptit el.

— Da.

Era o femeie tânără, cu înfăţişare modestă. Deodată, Omar Yussef l-a recunoscut pe băiatul care stătea în picioare, în spatele ei. El fusese cel care a deschis uşa apartamentului în urmă cu şase ore, când Omar Yussef se dusese să îl roage pe Jihad Awdeh să îl salveze pe George Saba.

— Ah, ne-am întâlnit mai devreme, nu-i aşa? l-a întrebat Omar Yussef.

Băiatul a încuviinţat din cap.

— Cum te numeşti?

— Walid Jihad Brahim Awdeh.

Omar Yussef a rămas trăsnit ca de un fulger.

— Eşti fiul cel mare al lui Jihad?

— Da.

Fiul cel mare al lui Jihad Awdeh se numea Walid. Jihad era „tatăl lui Walid“, Abu Walid. Oare bănuielile lui au fost greşit îndreptate de la bun început? Fiul cel mare al lui Hussein Tamari era Walid. Tamari era Abu Walid. Dar poate că Tamari nu era acel Abu Walid cu care a vorbit Louai Abdel Rahman chiar înainte să moară. Ar fi putut să fie Jihad Awdeh. Jihad era Abu Walid, deci el era, probabil, ucigaşul, colaboratorul.

George îl văzuse pe Jihad ridicând ceva de pe acoperişul casei sale şi punându-l în vestă, când i-a înfruntat pe militanţii din Brigăzile Martirilor. Ar fi putut să fie cartuşele gloanţelor scuipate de culata MAG-ului celui mare al lui Tamari. Louai nu a fost împuşcat cu acel MAG, dar la locul crimei se afla un cartuş de MAG. Oare căzuse din buzunarul lui Jihad?

Omar Yussef voia să îi relateze lui Khamis Zeydan descoperirea sa imediat, dar nu avea nicio şansă de a folosi telefonul cât timp soldatul stătea de gardă în cameră. Trebuia să aştepte până la terminarea percheziţiei de peste drum, când celor din salonul său li se va permite să plece acasă. Timp de o clipă, a intrat în panică. Dacă soldaţii percheziţionează şi casa lui? Ar putea găsi pistolul Webley al lui George printre şosetele din sertar. Cu siguranţă l-ar aresta şi l-ar putea închide luni de zile fără niciun proces. Până atunci, Jihad Awdeh va deveni atât de puternic, încât nu l-ar mai putea convinge pe Khamis Zeydan să îl aresteze. Nici acum nu era sigur că şeful poliţiei din Betleem îl va reţine pe militantul palestinian. Trebuia să ajungă la Khamis Zeydan în noaptea aceasta, cât timp îl apăsa încă vinovăţia pentru linşarea lui George.

— Soldaţii nu îl vor găsi acasă pe tatăl tău, nu-i aşa? a spus Omar Yussef.

Fiul cel mare al lui Jihad Awdeh l-a fixat, insolent, pe Omar Yussef. Şi-a ridicat bărbia, în semn că nu va răspunde la întrebarea aceasta. Băiatul acesta nu va crede niciodată că tatăl lui a fost altceva decât un erou, chiar dacă Omar Yussef va reuşi să convingă tribunalul să îi intenteze un proces liderului Brigăzilor Martirilor.

Soldatul i-a ţinut în salon mai mult de o oră. Încăperea începea să miroasă urât. Unii dintre copiii cei mici au făcut pipi pe covor, în timp ce plângeau. Câteva femei se văitau, legănându-se în faţă şi în spate. Toţi bărbaţii fumau. Tensiunea era înfiorătoare pentru Omar Yussef. Îl durea spatele de cât stătuse în picioare, şi regreta că nu a făcut un duş fierbinte când a ajuns acasă, să se încălzească după ce fusese udat de ploaie. Fumul din încăpere îl făcea să tuşească. Voia să iasă de acolo, să îl prindă pe nenorocitul care îi întinsese cursa aceasta lui George Saba. Îl privea fix pe soldat, cu ură. *Cine e el, să nu îmi permită să mă duc la poliţie, ca să se facă dreptate? Terminaţi odată blestemata asta de percheziţie şi ieşi din casa mea cu arma ta idioată şi camuflajul asta ridicol*. I-a trecut prin cap să îi spună soldatului că Jihad Awdeh se ascunsese în Biserica Naşterii Domnului, dar nu avea cum să îi vorbească fără să îl audă ceilalţi. Şi oricum, faptul că ştia unde se află Jihad îl transforma într-un suspect în ochii soldaţilor, care nu ar întârzia să îl aresteze. Mai era şi un alt lucru de care îşi dăduse seama Omar Yussef: ştia că nu ar putea să dea un palestinian pe mâna soldaţilor. Nu voia ca Jihad Awdeh să fie omorât. Voia să fie arestat şi obligat să mărturisească. Mort, ar fi un erou, un martir, pe când el nu merita decât să fie umilit.

Era aproape 4:00 dimineaţa când, din aparatul de emisie-recepţie prins pe umărul soldatului, s-a auzit o voce groasă, incoerentă. Numaidecât, şi fără niciun cuvânt, soldatul a părăsit camera şi a ieşit din casă. Omar Yussef l-a urmat după câteva clipe. A privit spre stradă. Soldatul a sărit în spatele unui TAB. Ultimii doi bărbaţi au intrat lângă el şi au închis uşile metalice. Cu o revărsare de fum şi scârţâit de şenile, vehiculele israeliene s-au retras către bază, de cealaltă parte a taberei Dehaisha.

Soldaţii încă se mai vedeau, când Omar Yussef s-a întors către cei din salon. Adunaţi la fereastră, aceştia urmăreau plecarea soldaţilor.

— Au plecat, a spus el.

— Să facem un ceai pentru toată lumea, a zis Maryam.

Omar Yussef ardea de disperare să se îmbrace şi să plece la Khamis Zeydan.

— Maryam, oaspeţii noştri sunt obosiţi. Vor, desigur, să se ducă acasă, să se odihnească.

— Prostii, Omar, nu fii nepoliticos. Trebuie să facem ceai pentru musafirii noştri.

Omar Yussef nu se putea certa cu ea în faţa tuturor acelor oameni. S-a încruntat şi s-a dus în dormitor. Se va îmbrăca, astfel încât, de îndată ce vor pleca oamenii din salon, va ieşi şi el. Şi-a pus pantaloni groşi, o cămaşă şi un hanorac, pentru că era ultima şi cea mai friguroasă parte a nopţii. A format numărul de acasă al lui Khamis Zeydan şi pe cel de la birou, la telefonul de pe măsuţa de toaletă din dormitor. Nu a răspuns nimeni. A format ambele numere încă o dată şi a lăsat telefonul să sune îndelung. În cele din urmă, cineva a ridicat receptorul la secţia de poliţie.

— Vreau să vorbesc cu Abu Adel.

— Este foarte târziu.

În mod evident, sergentul de noapte dormea.

— Dormeai? Ştii că israelienii sunt în oraş?

— Şi vrei să îi arestez?

Omar Yussef a respirat adânc.

— Vreau să vorbesc cu Abu Adel în legătură cu o crimă.

Pauză.

— Cine este la telefon?

— Abu Ramiz.

— Abu Ramiz, profesorul?

— Da, sunt prieten cu Abu Adel.

— Ştiu. Uite, Abu Ramiz, dacă îi eşti prieten, te vezi cu el mâine dimineaţă. Nu poate vorbi acum, dacă înţelegi ce vreau să zic.

Omar Yussef şi-a amintit de sticla de whisky din biroul lui Khamis Zeydan. Înţelegea ce voia să zică sergentul.

— Mulţumesc. Dacă îl vezi, spune-i că am sunat.

Luând o pereche de şosete din ultimul sertar al dulapului, Omar Yussef s-a uitat înăuntru. A scos pistolul Webley şi l-a înfipt la curea.

Maryam a trecut prin faţa uşii, ducând o tavă cu ceşti de ceai.

— Omar, de ce te îmbraci?

A păşit pe lângă ea şi s-a îndreptat către uşa de la intrare.

— Mă duc la biserică.

Capitolul 27

Ploaia cădea, rece, în timp ce Omar Yussef traversa în grabă Piaţa Manger. S-a oprit exact în locul unde murise George Saba şi a privit către lumina slabă a felinarului care imita lămpile cu gaz. Amintirea trupului batjocorit al lui George, legănându-se de braţul metalic, l-a stors atât de mult de energie, încât era pe punctul de a coborî dealul înapoi, spre casă. A simţit însă pistolul Webley împungându-l în stomac şi a înţeles că trebuie să intre în biserică.

A traversat lespezile alunecoase, în partea mănăstirii armene. Ploaia răpăia peste căciula lui cu un zgomot atât de puternic, încât i-a trecut prin minte că Jihad Awdeh, ascuns în interiorul bisericii, ar putea să îl audă venind. O siluetă întunecată a ieşit în grabă dinăuntru, pe sub Poarta Umilinţei. L-a zărit pe Omar Yussef şi a îngheţat. Cei doi bărbaţi au clipit în întuneric. O pală de vânt a purtat un val de apă rece peste capetele lor. Omar Yussef a înaintat. Silueta de la poartă a făcut un pas înapoi, către zid. Nu putea fi Jihad Awdeh. Nu se putea înjosi într-un asemenea hal. Omar Yussef a grăbit pasul. Când a ajuns la câţiva metri de celălalt, l-a recunoscut. Era Elias Bishara. Părul negru, cu firul subţire, i se lipise de pielea capului, iar ploaia îi înceţoşase lentilele groase ale ochelarilor. Apa îi îmbiba cu repeziciune sutana neagră, dar Omar Yussef vedea că sudoarea îi trecuse deja prin robă, la subsoară. Elias Bishara şi-a lăsat mâinile în jos, de-a lungul corpului, ca şi cum spaima urma să îl propulseze în sus, pe lângă zid, către un loc ferit de primejdii.

— Elias, eu sunt, Abu Ramiz.

La început, tânărul preot nu a reacţionat, ca şi cum nu ar fi auzit, apoi a început să tremure, pe măsură ce tensiunea şi frica îi scădeau.

— Am crezut că o să mă omori.

— Este înăuntru, nu-i aşa?

— Jihad Awdeh? Da. L-am aşteptat, aşa cum ţi-am promis, Abu Ramiz. M-am rugat pentru biserică şi pentru George Saba. Dar am fost slab. M-au lăsat puterile şi am fugit când Awdeh a îndreptat pistolul către mine şi mi-a spus să părăsesc biserica.

— Este singur?

— Doar el. O, Doamne, am vrut să rămân, să păzesc biserica. Îmi pare rău, Abu Ramiz, nu am avut putere.

— Erai singur în biserică, Elias. Ai făcut tot ce ţi-a stat în puteri.

Lui Omar Yussef îi era milă de sărmanul om, înnebunit de durere.

— Unde se ascunde?

— Era în faţa altarului, dar acum ar putea fi oriunde. Vor veni soldaţii, Abu Ramiz. Vor veni şi vor invada biserica, pentru a-l prinde. Va fi un dezastru. Am simţit că mă confrunt cu Diavolul însuşi.

Elias Bishara şi-a şters ochelarii pe mâneca largă a robei. Apoi s-a uitat în sus.

— Dar dumneata ce cauţi aici, Abu Ramiz?

Omar Yussef a privit poarta neagră care ducea în biserică. Jihad Awdeh era acolo, undeva.

— Abu Ramiz, toate astea au legătură cu George, nu-i aşa? De aceea ai venit aici.

Elias Bishara a apucat reverele hainei lui Omar Yussef.

— Nu îţi sacrifica viaţa, Abu Ramiz. Jihad Awdeh te va omorî chiar aici, în biserică. Nu te poţi pune cu el.

Omar Yussef a pus o mână pe braţul lui Elias Bishara.

— Trebuie să învăţ şi eu ceva din lecţiile mele, Elias, a spus el.

Călugărul a scos un oftat abia auzit. Apoi a făcut un pas înapoi şi a dat din cap.

Omar Yussef s-a oprit în faţa Porţii Umilinţei. Nu mai era niciun alt călugăr în jur. În inima sa, care acum îl izbea cu putere în piept, ştia că în Biserica Naşterii Domnului nu se mai afla decât un singur om.

A trecut pe sub poarta joasă, aplecându-se. S-a îndreptat de spate şi şi-a frecat mijlocul. Pridvorul bisericii era cufundat în întuneric şi tăcere. Şi-a amintit ce i-a spus Jihad Awdeh Leilei. Imediat după sosirea soldaţilor, se va ascunde în Biserica Naşterii Domnului. Israelienii nu vor îndrăzni să intre în locul naşterii lui Iisus pentru a-l aresta. Dacă ar face-o, lumea întreagă ar fi ultragiată. Omar Yussef se întreba: de ce să fie lumea ofensată din cauza acestui om, a acestui criminal însetat de sânge? În Europa nu s-ar şti nimic despre adevăratul Jihad Awdeh. L-ar putea considera un erou, sau, cel puţin, ar crede că astfel este văzut în Betleem. Aşadar, israelienii nu îl vor căuta aici. Dar Omar Yussef o va face.

A revăzut planul arhitectural al bisericii în minte. S-a plimbat printre amintirile atâtor vizite făcute în vechea bazilică bizantină, ale tuturor prietenilor creştini care se cununaseră sau îşi botezaseră copiii aici şi care îl invitaseră şi pe Omar Yussef să se bucure alături de ei. Acum intra rar în

biserică. Creştinii fuseseră aproape împinşi în ilegalitate. Emigrau în Chile, acolo unde ar fi trebuit să rămână George Saba. Sau se hirotoniseau, aşa cum făcuse Elias Bishara, şi se ascundeau în spatele zidurilor acestei biserici-fortăreţe. Era de aşteptat ca biserica în care se născuse creştinismul să fie învăluită într-un întuneric de noapte târzie, rece şi pustie, aşa cum o găsea el acum.

Omar Yussef a înaintat prin bazilica principală. Mişcându-se cu atenţie, a luat-o la stânga, pentru a se putea adăposti după pilaştrii roşii, din calcar, ai claustrului franciscan. S-a ascuns în spatele unei coloane decorate de cruciaţi cu o pictură a Sf. Cathal. Irlandezul îl privea de sus, cu barba lui ascuţită, chipul oval, alb şi îngrozitor, cu riduri negre, groase, ca şi cum ar fi fost surprins în momentul în care Atotputernicul tocmai îl informa care torturi anume vor duce la martirizarea lui. Sau poate era figura severă a celui care ştia împrejurările sordide în care vei pieri tu, sărman păcătos, care te uiţi în sus, dinspre podeaua rece, de piatră, a bisericii. Omar Yussef s-a cutremurat, apoi şi-a îndepărtat privirile de la portretul cel sever. A examinat altarul grec-ortodox. Primele raze plumburii ale zorilor ploioase au pătruns prin ferestrele înalte, reflectându-se în lămpile de aur atârnate, cu lanţuri lungi, deasupra culoarului. Trebuia să se mişte repede. Avea nevoie de întunericul care să ascundă vechimea pistolului Webley.

Dinspre altar, s-a auzit zgomotul slab, al unui om care tuşea. Tusea se prelungea, apoi omul a expectorat. Omar Yussef a auzit apoi scrâşnetul repetat, nervos, rapid, al unei brichete care nu se aprindea. Omul nevăzut a înjurat şi a încercat bricheta din nou. Apoi zgomotul s-a oprit.

Omar Yussef a scos pistolul de la curea şi s-a îndreptat către capătul bisericii. A ieşit pe culoarul dintre scaune, dar nu se vedea nimeni lângă altar. Apoi tusea s-a auzit din nou, dându-i de înţeles că Jihad Awdeh se ascunde în Peştera Naşterii Domnului. Un licăr uşor, tremurător, lumina scările largi, în formă de evantai, de lângă altar, care duceau spre peşteră. Omar Yussef s-a oprit să asculte. Grota era cufundată în linişte. A coborât o treaptă, apoi încă una. La fiecare nouă mişcare se întreba ce naiba făcea acolo. Era posibil ca Jihad Awdeh să nu fie singur. Ba chiar putea să nu se lase intimidat de pistolul Webley. Omar Yussef şi-a continuat coborârea. Îşi amintea că peştera avea cinci metri şi jumătate lăţime şi nouă în lungime. Scara largă se despărţea la capăt, în faţa a două intrări, ambele la acelaşi capăt al grotei. Turiştii coborau pe o parte a scării şi urcau pe cealaltă, după ce se aplecau pentru a săruta inelul de bronz sub care, potrivit călugărilor, se afla locul ieslei în care se născuse Iisus. Unde să fie Jihad Awdeh? Probabil cât mai departe de scări, pentru a avea timp să reacţioneze, în cazul venirii soldaţilor.

Omar Yussef a ajuns la capătul treptelor. Ţinea arma în mâna stângă,

astfel încât, la intrarea în peşteră, corpul să îi rămână la adăpost de licărul portocaliu. A păşit după colţ.

Jihad Awdeh l-a privit, cu zâmbetul pe buze.

— Aşadar, au trimis forţele speciale.

A râs şi a scos un pachet de Marlboro din buzunar. A încercat bricheta de mai multe ori până să se aprindă. Probabil că mai devreme încerca să aprindă o lumânare, nu o ţigară.

Omar Yussef s-a străduit să discearnă ceva în lumina slabă. Kalaşnikovul lui Jihad Awdeh zăcea pe podea, în faţa lui. Avea şi un rucsac mic, probabil plin cu mâncare, în caz de asediu. Omar Yussef se întreba dacă nu are cumva şi explozibil în rucsac. Poate are de gând să ia cu el, în Paradis, peştera, sau biserica, sau pe oricine se apropie de el. Sub căciula de astrahan, capul lui Jihad Awdeh era bandajat în urma loviturii căpătate când obuzul de tanc a lovit casa lui Saba.

— Ridică-te şi vino cu mine, a spus Omar Yussef.

— Unde să vin? Tot mai colaborezi cu israelienii? Te aşteaptă în faţa bisericii, să mă predai lor?

În grota joasă, ecoul a multiplicat râsul lui Jihad Awdeh într-o sută de voci mânioase.

— *Tu* eşti colaboratorul, Jihad.

Nici el nu era sigur dacă joacă la cacialma, şi nici nu îi păsa. Vorbea cu convingerea celui care văzuse atât de multă minciună, încât simţea, acum, nevoia de a striga în gura mare adevărul.

Lui Jihad Awdeh i-a pierit zâmbetul.

— Dacă eu sunt colaboratorul, de ce trebuie să fug de israelieni în miezul nopţii?

— Ai făcut tu ceva să îi întorci împotriva ta, a zis Omar Yussef. Probabil că ai mers prea departe, chiar şi în ochii lor.

Lui Jihad Awdeh i-a revenit rânjetul pe chip. Şi-a împins căciula de astrahan pe spate şi a băgat un deget sub bandaje, pentru a-şi scărpina pielea capului.

— Ia du-te în pizda mă-tii, profesorule! Ştii tu să tragi bine?

— Dar cât de bine trebuie să ştiu să trag ca să te nimeresc de la distanţa asta?

Omar Yussef a împins arma goală în faţă, riscând, pentru a da greutate ameninţării sale. Nu a înaintat către Awdeh. Voia să îl ţină acolo unde se afla, la o depărtare de şapte metri, în caz că bărbatul mai tânăr se repezea spre el.

— Mai exact, sub ce acuzaţie ai de gând să mă arestezi?

— Colaboraţionism. I-ai ghidat pe israelieni către ascunzătoarea lui Louai Abdel Rahman. Te-ai folosit de un vizor cu laser pentru a le confirma

că îl prinseseră pe cel pe care îl căutau şi pentru a le arăta locul exact în care se afla el. Greşeala ta a fost că ai scăpat un cartuş de la o armă MAG la locul asasinatului. Când am găsit cartuşul, la început l-am bănuit pe Hussein Tamari. Dima Abdel Rahman mi-a spus că soţul ei a vorbit cu cineva ascuns în întuneric, pe care l-a numit Abu Walid. Hussein Tamari era Abu Walid. Dar abia în seara asta am descoperit că şi pe fiul tău cel mare îl cheamă tot Walid. George Saba mi-a zis că te-a văzut aplecându-te pentru a lua ceva de pe acoperişul casei sale, în seara aceea, înainte de a pleca. Mi-a mai zis şi că singurul care trăgea era Hussein Tamari. Tu, probabil, ai cules cartuşele aruncate de armă. Le-ai pus în buzunar, pentru că voiai să acoperi urmele, în caz că veneau israelienii în Beit Jala, să afle cine trăgea de pe acoperişul casei lui George Saba. Dacă ar fi găsit acele cartuşe, ar fi ştiut că era Hussein, iar asta îi aducea prea aproape de tine. Tu lucrai pentru ei şi nu voiai să se afle că şeful tău trăsese înspre ei, de dincoace de vale, deoarece şi-ar fi dat seama că eşti şi tu implicat. Iar atunci când îl aşteptai pe Louai Abdel Rahman să vină acasă, culcat în iarba înaltă, unul dintre cartuşe ţi-a căzut, probabil, din buzunar. Este cel pe care l-am descoperit eu. L-am păstrat ca dovadă. Am mai găsit unul, pe care tu l-ai pierdut din vedere, pe acoperişul casei lui George Saba. Apoi ai aflat că Dima Abdel Rahman îl auzise pe soţul ei vorbind cu un anume Abu Walid, şi ai ucis-o şi pe ea.

Jihad Awdeh şi-a fluturat ţigara.

— Nu, nu eu am ucis-o pe târfa aia.

— Aşadar, restul este adevărat?

— Du-te dracului. Nici nu îţi dai seama ce greşeală faci. Eu sunt capul Brigăzilor Martirilor.

— Asta era şi Hussein, şi uite ce i s-a întâmplat.

— Hussein a murit pentru că era prea lacom. Motivul pentru care israelienii au vrut să îl ucidă pe Louai Abdel Rahman era că familia lui avea fabrici de explozibil. Erau implicaţi toţi, inclusiv bătrânul Muhammad. Louai era legătura lor cu grupările de rezistenţă. Vindeau bombe Fatah-ului, dar aprovizionau şi Jihadul Islamic şi Frontul Popular. Le vindeau până şi criminalilor. Când a murit Louai, Hussein a hotărât să preia întreaga afacere a familiei Abdel Rahman. Eu i-am zis să ia numai atelierele auto. L-am avertizat că dacă ia şi fabricile de explozibil, israelienii se vor năpusti asupra lui. Dar era lacom. Explozibilii folosiţi de băiatul lui Abdel Rahman în atacul de ieri, de la Ierusalim, proveneau de la unul dintre laboratoarele preluate de Hussein. Şi, aşa cum l-am avertizat, israelienii l-au ucis.

— Cine le-a spus israelienilor că bomba fusese fabricată în unul dintre acele laboratoare?

— Eu, desigur, Abu Ramiz.

— Tu?

— Eu am plănuit întreaga misiune. L-am trimis pe băiat să se arunce în aer. Israelienii nu se hotărau dacă să îl ucidă pe Hussein sau nu, dar după explozia bombei în piaţă, ştiam că vor fi nevoiţi să scape de el.

— Şi, de îndată ce a murit Hussein, ai ajuns în vârful grupării din Betleem.

Jihad Awdeh a dat din cap, suflând fumul pe nări.

— Dar de ce a acceptat Yunis Abdel Rahman să devină un sinucigaş cu bombă?

— Martir, Abu Ramiz. Termenul corect este martir.

Jihad Awdeh a zâmbit, sarcastic.

— Din scârbă de sine, aş putea spune. De fapt, este vina tatălui său. E un scârbos, bătrânul Muhammad Abdel Rahman. I-a spus puştiului că Dima se culca cu Hussein Tamari. I-a zis că Dima voia să scape de Louai, ca să poată rămâne cu Hussein, şi că l-a convins pe Hussein să îi ajute pe israelieni să îl ucidă pe soţul ei. Muhammad se aştepta ca băiatul să îl ucidă pe Hussein, astfel încât familia să îşi recapete atelierele auto. Poate şi fabricile de explozibili.

— Dar Yunis a ucis-o pe Dima, în schimb.

Băiatul i-a stricat planurile tatălui, îndreptându-şi mânia asupra femeii pe care o considera cea mai lipsită de scrupule, cea mai vinovată dintre toţi aceia care îl trădaseră pe fratele său.

— Aşa este. A ucis-o pentru că l-a trădat pe fratele său. I s-o fi părut mai uşor decât să îl ucidă pe Hussein – nu ştia că israelienii o vor face în locul lui. A ucis-o şi a făcut să pară un caz oarecare de viol. Sau poate i-a făcut plăcere să vadă cum arată întinsă pe jos, cu fundul în sus. Apropo, tu ai fost acolo. Ţi-a plăcut fundul ei? Am auzit că era preferata ta. Cât de bună era? Poliţiştii îi acoperiseră corpul până să ajung eu acolo, dar gardienii m-au lăsat să trag un pic cu ochiul. Mulţi dintre băieţi şi-au desfătat privirile.

Omar Yussef a înghiţit cu greutate.

— De ce te-ai dus acolo?

— Ca să îi spun lui Yunis Abdel Rahman că dragul său părinte îl transformase într-un criminal degeaba. I-am spus că Dima era nevinovată şi că Hussein nici măcar nu o cunoştea. Băiatul a fost destul de supărat când a aflat adevărul, după cum îţi poţi imagina. Dezgustat de el şi de tatăl său. Se simţea vinovat. Lipsit de afacerea familiei, fără viitor. I-am spus că îşi poate răscumpăra greşeala ducând la bun sfârşit o operaţiune. A fost de acord imediat.

— De ce au venit israelienii la tine acasă în seara aceasta, dacă eşti colaboratorul lor?

— Voiau doar să mă avertizeze să închid fabrica de explozibil. Sau poate voiau să îmi furnizeze un alibi. Nimeni nu o să creadă că fac razie în casa celui care colaborează cu ei.

Omar Yussef a arătat spre cealaltă scară de la ieşirea din grotă.

— Să mergem, te duc la poliţie.

Jihad Awdeh s-a ridicat şi s-a întins.

— Bine. Ei, evident, îmi vor da drumul. Iar eu voi începe să construiesc o nouă bombă.

A înaintat prin peşteră.

— De data aceasta nu va mai fi aruncat în aer şeful tău american. O să am eu grijă să te lovească pe tine şi pe familia ta.

Omar Yussef i-a făcut semn lui Awdeh să stea lângă peretele opus al cavernei. L-a urmat pe militant în sus, pe scări, fără grabă. Când prizonierul său a ajuns la ultima treaptă, Omar Yussef i-a zis:

— Mergi mai departe. Nu prea repede.

Întunericul din biserică părea că s-a destrămat. Când a ajuns la capătul scărilor, Omar Yussef a tras pistolul mai aproape de el şi l-a ascuns în pliurile hainei.

Jihad Awdeh s-a întors. A privit fix, la arma învechită.

— Mergi, i-a spus Omar Yussef.

Ochii i se obişnuiau încet cu lumina prea puternică din biserică. Petrecuse prea mult timp în peşteră. Ucigaşul va vedea că pistolul cel vechi era inofensiv.

— Haide, mişcă-te.

Jihad Awdeh a arătat cu degetul arma Webley, râzând.

— Ce ai de gând? Să mă baţi cu vechitura aia?

Omar Yussef simţea cum i se usucă gura. A privit în jos, numai pentru a vedea că mâna care ţinea pistolul îi tremura.

— O fi ea o armă veche, dar funcţionează.

Dar Jihad Awdeh sărise deja înspre el. L-a pocnit pe Omar Yussef în tâmplă, l-a împins în spate şi i-a pus piedică, iar el a căzut la podea. De la spatele bocancului, Jihad a scos încet un cuţit de vânătoare de cincisprezece centimetri. A rotit lama zimţată, cu rânjetul pe buze. Omar Yussef a văzut o lumină scânteind în tăişul cuţitului. Cum a putut fi atât de prost, să rămână în grotă până când s-a luminat atât de mult afară?

Jihad Awdeh l-a lovit cu un picior într-o parte, chiar sub coaste. Impactul loviturii l-a săgetat prin rinichi ca împunsătura unui cuţit. A gemut. Apoi Jihad l-a lovit din nou, iar Omar Yussef a scos un urlet adânc.

A apucat piciorul lui Jihad Awdeh, dar acesta s-a eliberat. Omar Yussef a privit în sus. Jihad era aplecat deasupra lui, iar cuţitul şi-l ţinea la gât.

A rânjit, ca şi cum urma să îl muşte pe profesor şi să îi bea sângele. A trecut cuţitul încet, peste gâtul lui, oftând de plăcere. Era acelaşi gest criminal pe care i l-a descris George Saba, când îl vizitase în celula închisorii. Omar Yussef urma să moară, la fel ca George.

Cuţitul era acum la gâtul lui Omar Yussef. Era cald, după ce fusese ascuns în bocancul lui Jihad Awdeh. A gemut. Cuţitul i-a apăsat câteva clipe pielea gâtului. Atunci s-a auzit o detunătură puternică, urmată de o alta. Omar Yussef a crezut că este sunetul carotidei sfâşiate de metalul ascuţit, ruperea cartilajului care îi bubuia în cap. Dar imediat după aceea, Jihad Awdeh s-a rostogolit peste corpul victimei sale. Şi-a ţinut capul drept, în faţa ochilor lui Omar Yussef şi a scos un geamăt sinistru, plin de duhoarea împuţită a ţigărilor. Apoi capul i-a căzut. Fruntea i-a lovit bărbia lui Omar Yussef. Ucigaşul era mort.

Capitolul 28

Omar Yussef a împins corpul lui Jihad Awdeh într-o parte. S-a rostogolit, greu, pe spate. Mâna mortului a dat drumul cuţitului care a zornăit slab pe podeaua de piatră. Sângele care se prelingea din cele două răni ale lui Jihad Awdeh formase o băltoacă lângă trupul lui Omar Yussef. Profesorul îi simţea căldura pătrunzându-i prin haină. S-a ridicat în picioare, pentru a se feri de el şi s-a dat doi paşi înapoi, aşteptându-se, parcă, să se scoale criminalul de jos şi să încerce din nou să îi ia viaţa.

În uşa bisericii se vedea o siluetă. A înaintat către Omar Yussef. Acesta era omul care îl salvase, trăgând din celălalt capăt al bisericii cu atâta precizie, încât a reuşit să îl lovească pe Jihad Awdeh, nu şi pe victima sa, prinsă între corpul lui şi piatra rece. Pe măsură ce înainta prin mijlocul vechii clădiri, ecoul paşilor săi era tot mai puternic. Omar Yussef se holba la silueta întunecată. Când Awdeh îi ţinuse cuţitul la gât, era sigur că urma să moară. Nu e de mirare, atunci, că graţierea i se părea cumva ireală.

Silueta a trecut prin dreptul primei raze prăfuite de soare, care cădea dinspre ferestrele înalte. Bereta de poliţist îi stătea strâmb pe cap. Omar Yussef a văzut cum o mână înmănuşată strâns, în piele neagră, a îndreptat-o. Paşii s-au apropiat. Era Khamis Zeydan. Acesta era momentul în care urma să afle dacă suspiciunile sale erau greşite, dacă şeful poliţiei din Betleem era mânjit de sânge, aşa cum credea el. Khamis Zeydan îl salvase, ucigându-l pe Jihad Awdeh, omul care îl lovise şi îl umilise pe poliţist în urmă cu numai două ore. Dar îl va ucide şi pe Omar Yussef?

Trei alţi poliţişti au intrat în grabă pe sub Poarta Umilinţei şi au alergat pe culoarul dintre bănci, în spatele comandantului lor. Şeful de secţie s-a întors să se uite la ei, apoi a grăbit pasul către Omar Yussef. A ajuns lângă profesor şi l-a privit dur, bătând cu patul pistolului în mâna cea falsă. Pe chipul său se citea asprimea celui care a ucis şi care va mai ucide. Omar Yussef şi-a ridicat ochii spre raza de soare care brăzda întunericul din interiorul bisericii. A inspirat adânc, şi în acel moment şi l-a amintit pe

Khamis Zeydan, tânăr, suav, cum umplea cafeneaua studenţească din Damasc cu râsul lui, şi şi-a dat seama că orice ar fi devenit vechiul său prieten între timp, lui îi va rămâne în amintire întotdeauna căldura aceea tinerească de pe chipul lui, care reuşea să îl întoarcă în timp şi în spaţiu, departe de această biserică lugubră. Omar Yussef şi-a ţinut răsuflarea.

Khamis Zeydan a băgat arma în teacă. S-a uitat în jos, către Jihad Awdeh.

— Nenorocitul ăsta e mort, a spus el.

S-a întors către oamenii lui.

— Scoateţi-l pe nenorocitul ăsta din biserică. Nu vreau să afle cineva că eu l-am împuşcat, şi mai ales că totul s-a petrecut într-un loc sfânt. Voi doi, duceţi-l în gară. Tu, ia o găleată şi o cârpă. Şterge sângele.

— Puşca lui este jos, în grotă, a spus Omar Yussef.

— Să mergem să o luăm. Să ne uităm ce a mai lăsat acolo.

Omar Yussef a ezitat.

Khamis Zeydan a ridicat capul, iar mustaţa i s-a încreţit.

— Tocmai ţi-am salvat viaţa. Crezi că o să te omor şi pe tine?

— Îmi cer iertare, Abu Adel, a spus Omar Yussef. Mi s-a întunecat judecata.

— În ultima vreme, judecata ţi-a făcut cinste. Suspiciunile tale au fost îndreptăţite. Chiar şi în privinţa mea. Dar acum poţi să crezi din nou că lucrurile sunt cu adevărat ceea ce par.

— Nu ştiu dacă acest lucru se va mai întâmpla vreodată.

Khamis Zeydan a coborât scara, către Grota Naşterii. Omar Yussef l-a urmat. Îşi simţea picioarele slăbite. În decurs de două zile, îşi înfruntase moartea de trei ori şi văzuse mai multe cadavre, ale unor oameni pe care îi îndrăgise şi ale unora de care se temuse. Era prea mult. S-a aşezat pe ultima treaptă şi şi-a luat capul în mâini.

— Era cât pe-aici să mă omoare, a spus Omar Yussef.

Khamis Zeydan şi-a pus Kalaşnikovul lui Jihad Awdeh pe umăr şi a aruncat o privire în rucsac.

— Ce este aici? Mâncare.

L-a privit pe Omar Yussef.

— Să ştii că ai dreptate. Acum ai fi fost mort, dacă Maryam nu mi-ar fi spus că te îndrepţi spre biserică.

— Maryam?

— Mi-ai lăsat un mesaj la sergentul de serviciu. Îmi pare rău să îţi spun asta, dar am băut după ce te-am lăsat acasă. Mă tot gândeam la soţia lui George Saba, la felul în care am găsit-o, cu copiii ascunşi sub braţe. Am văzut atâţia morţi în viaţa mea, Abu Ramiz, dar m-am urât pentru că am permis să i

se întâmple aşa ceva Sofiei Saba. Aşa că am încuiat uşa biroului şi am luat-o de la capăt cu sticla aceea de whisky. Am ieşit să urinez, şi sergentul mi-a zis că m-ai sunat. M-am urcat în maşină şi am mers la tine acasă. Maryam era într-o stare jalnică. Ea mi-a spus că te-ai dus la biserică. Se pare că am ajuns la timp.

S-a apropiat de Omar Yussef. A scos vesta cea neagră a lui Jihad Awdeh din rucsac, şi-a vârât mâna într-unul dintre buzunare şi a scos un pumn de tuburi lucioase, de cupru, o duzină de cartuşe trase, de MAG.

— Ia, uită-te aici!

Le-a dat drumul înapoi, în rucsac.

— Bănuiesc că se vor numi Proba A.

— Nu, aceasta este proba C, a spus Omar Yussef.

Din buzunarul hainei, a scos cartuşul de MAG găsit în faţa casei lui Louai Abdel Rahman şi pe cel de pe acoperişul casei lui George Saba.

— Acestea sunt Probele A şi B.

Lumânarea înaltă şi subţire pe care o aprinsese Jihad Awdeh în peşteră a sfârâit, ajunsă la capăt. Omar Yussef şi Khamis Zeydan au urcat scările. Un poliţist alerga pe culoar, către băltoaca de sânge lăsată de Jihad Awdeh.

— Ai grijă să dispară sângele până la venirea preoţilor. Grăbeşte-te. Trebuie să sosească imediat. Probabil au auzit împuşcăturile.

Poliţistul a salutat, după care a azvârlit o cârpă înmuiată în săpun pe dalele de piatră.

— M-am întâlnit cu prietenul tău, părintele Elias, în faţa bisericii. Era tare înspăimântat, dar când se mai calmează, o să aibă el grijă să potolească într-un fel curiozitatea celorlalţi preoţi în legătură cu ceea ce s-a petrecut aici. Mai târziu voi scăpa de cadavrul lui Jihad, făcând să pară că l-au împuşcat israelienii.

Omar Yussef a dat din cap.

— Mi se pare un miracol că m-ai salvat chiar în clipa în care era pe punctul de a-mi tăia gâtul. Chiar l-ai împuşcat, sau a fost trăsnit de fulgere venite din ceruri?

— Poate a fost, cu adevărat, intervenţie divină, a spus Khamis Zeydan pe când ieşeau din Biserica Naşterii Domnului, în aerul rece al zorilor. Ploaia se oprise. Soarele se răsfrângea pe dalele ude, de piatră. Clopotele au răsunat în mănăstirea armenească.

— În această biserică, te-ai aflat cât se poate de aproape de moarte.

Omar Yussef a râs, simţindu-se uşurat.

— Evident, Dumnezeu nu mai voia un alt martir.

Capitolul 29

Era încă foarte devreme când Khamis Zeydan l-a lăsat pe Omar Yussef în faţa casei. Poliţistul s-a aplecat peste scaunul din dreapta şi i-a strâns mâna prin fereastra deschisă. Omar Yussef se aştepta să fie avertizat să renunţe la joaca de-a detectivul amator. Dar Khamis Zeydan nu i-a zis nimic. Mâna îi era fermă, ca şi expresia chipului, când a dat din cap, către vechiul său prieten din facultate. Apoi a pornit jeepul, pentru a se întoarce la biserică.

Omar Yussef a intrat în casă. A liniştit-o pe Maryam, punându-i un deget pe buze. A strâns-o tare în braţe, întrebându-se cât timp a trecut de când o ţinuse astfel la piept. S-a întins pe pat, aşteptând ora la care urma să se deschidă biroul ONU din Ierusalim. Apoi a găsit mesajul telefonic pe care îl notase Maryam pe o bucată de hârtie cu o noapte înainte, şi i-a telefonat directorului regional ONU, un suedez pe nume Magnus Wallender.

— Domnule Yussef, mă bucur că mi-ai telefonat. Îmi pare rău că v-am deranjat familia cu telefonul meu de azi-noapte. Trăim vremuri grele, nu-i aşa? a spus Wallender.

Omar Yussef era atât de uşurat şi fericit după ce fusese salvat de la moarte, în biserică, încât i-a luat câteva clipe până şi-a amintit ce motiv avea Wallender să fie îngrijorat.

— Suntem foarte trişti din cauza morţii lui Christopher, a spus Omar Yussef.

Mâna retezată. Faţa şi pieptul jupuite, ca o bucată de carne la abator. I se părea că trecuse atât de mult timp!

— Iată de ce am dorit să discut cu dumneata, domnule Yussef. Ne-am consultat cu cei de la New York şi Geneva peste noapte. După părerea noastră, este prea periculos să trimitem un american sau un alt occidental, să conducă şcoala din Dehaisha. Moartea lui Christopher Steadman a fost un şoc şi a bulversat întreaga organizaţie, până la Secretarul General.

Îi era greu să şi-l imagineze pe Secretarul General al Naţiunilor Unite, în biroul lui de deasupra Manhattanului, ascultând vestea unei asasinări în

Dehaisha. Omar Yussef se gândea că, în cazul în care criminalii şi-ar fi atins adevărata ţintă – adică pe el –, ştirea nu ar fi ajuns, desigur, la urechile Secretarului General.

Magnus Wallender a continuat.

— Credem că ar fi preferabil şi, în condiţiile prezente, mult mai sigur, să numim în fotoliul gol al directorului şcolii din Dehaisha un localnic. Dumneata ai de departe cea mai îndelungată experienţă dintre toţi profesorii şi eşti o persoană respectată în tot Betleemul. Aşadar, am dori să îţi oferim dumitale postul.

— Postul de director al Şcolii de fete din Dehaisha?

Abia în urmă cu câteva zile, Omar Yussef îşi imagina că zilele lui de profesor se terminaseră. Iar acum, să preia conducerea?

— Sunt măgulit de ofertă. Vă supăraţi dacă mă gândesc până mâine?

— Deloc. Vom trimite astăzi pe cineva să ridice dosarul dumitale de personal, să ne asigurăm că nu există vreun impediment în calea numirii. Dar aceasta este o simplă formalitate.

Omar Yussef şi-a amintit de foile de hârtie albastră, pe care erau scrise rapoartele negative ale fostului director, femeia din Spania. Acum se aflau pe fundul unei băltoace noroioase, vizavi de şcoală. Nu mai era nimic ieşit din comun în dosar. Plângerile părinţilor vor fi respinse fără nicio dificultate. I-a mulţumit lui Magnus Wallender şi a închis telefonul.

Aceasta era şansa lui Omar Yussef de a-i înfrunta pe inspectorul şcolar guvernamental şi pe toţi cei care doreau să îi alimenteze cu ură pe copiii taberei de refugiaţi din Dehaisha. Nu va pierde această ocazie. Îşi concentrase întreaga atenţie asupra lui George Saba, crezând că după moartea lui, el va fi dovada bunătăţii şi moralităţii sale. Acum începea să înţeleagă că moştenirea sa se răspândea încontinuu şi că trebuie să lupte pentru ea cu fiecare nouă generaţie de elevi.

Gândul retragerii de la catedră îl ispitea. Îşi dădea seama că îi plăcuse vânătoarea care îl condusese la Jihad Awdeh. Dar ce ar fi putut să facă? Să înfiinţeze o agenţie de detectivi în Betleem?

Nadia a intrat în salon, aducând o ceaşcă de cafea. Purta cămaşa de culoarea cerului şi fusta lungă, bleumarin, a Şcolii Catolice. Fata s-a apropiat de Omar Yussef, i-a dat cafeaua şi l-a sărutat pe obraz.

— L-ai găsit? a întrebat ea.

— Pe cine? Căutam pe cineva?

Omar Yussef s-a prefăcut că ar căuta ceva pe sub pernele de pe canapea.

— Pe cel care l-a ucis pe George Saba.

Omar Yussef a zâmbit. Nu ştia că Nadia este la curent cu scopul

investigaţiei sale.

— Da, Nadia, l-am găsit.

— Foarte bine, ştiam că o să îl prinzi, în cele din urmă, a spus ea. Copiii lui George vor locui cu noi?

Nu e o idee rea, şi-a zis Omar Yussef. *Ar trebui să fac asta pentru George*. A luat decizia să vorbească cu Maryam.

Nadia s-a uitat la Biblia cea neagră, lăsată de Omar Yussef pe măsuţa de cafea, când se întorsese acasă, după distrugerea casei lui George Saba.

— Ce este asta?

— Cartea aceasta i-a aparţinut tatălui meu. A primit-o în dar de la un prieten care era preot creştin. Eu i-am dat-o lui George cu mulţi ani în urmă. Acum am salvat-o din ruinele casei lui.

Nadia a deschis-o la prima pagină şi a citit dedicaţia scrisă de preotul catolic pentru tatăl lui Omar Yussef. Fata a zâmbit.

— Este o carte frumoasă, a spus ea. Trebuie să plec la şcoală.

L-a sărutat pe bunicul ei încă o dată şi a ieşit din casă.

Omar Yussef a privit-o pe Nadia trecând prin faţa ferestrei, aplecată în faţă sub greutatea ghiozdanului roz. Lăsa în urma lui o moştenire, atât prin investigaţia aceasta, cât şi prin cariera de profesor. Era o greşeală să îşi închipuie că munca de detectiv se reducea la a înţelege faptele petrecute în trecut şi a le răzbuna. Abia acum înţelegea că scopul era să protejeze viitorul de cei care au comis nelegiuiri şi care vor continua să o facă.

Omar Yussef a ridicat bucata de hârtie pe care era mâzgălit numărul de telefon de la secretariatul ONU. Contabilul îi spusese că avea bani puşi deoparte, din care să poată trăi dacă renunţă la postul de la şcoală. A aruncat o ultimă privire la mesajul de pe bucata de hârtie, apoi a lăsat-o să cadă pe măsuţa de cafea, lângă Biblia lui George Saba.